

ס פ ר י ם

היוצאים לאור בפעם ראשונה

על ידי

חברת מקיצי נרדמים

(הוקמה מחדש בשנת תרמ"ה)

תחת השגחת ראשי החברה:

אברהם ברלינער בבערלין,
דוד גינסבורג בפטערסבורג,
יוסף דערענבורג בפאריז,
שלמה חיים האלבערשטאם בביליין,
אברהם אליהו הרבבי בפטערסבורג,
מרדכי יאסטרואו בפילאדעלפיא,
מישה עהרענרייך ברומא,
דוד קויפמאנן בבודאפעסט.

שנה רבועית תרמ"ח.

Sepher Sikkaron.

BERLIN 1888.

Herausgegeben im Selbstverlage des Vereins M'KIZE NIRDAMIM.

(Dr. A. Berliner).

In Commission bei:

J. Kauffmann
in Frankfurt a/M.

H. Engel
in Berlin, Klosterstr. 15.

ספר זכרון

לרבי יוסף ברבי יצחק בן קמחי

הוציאו לאור

בנימין זאב באכער

מורה בבית מדרש הרבנים אשר בבודאפעשט.

R. 461

ברלין, תרמ"ח.

בדפוס של צבי הירש איטצקאווסקי בברלין.

SEPHER SIKKARON

Grammatik der hebräischen Sprache

von

R. Joseph Kimchi.

Zum ersten Male

herausgegeben

von

Dr. Wilhelm Bacher,

Professor an der Landes-Rabbinerschule zu Budapest.

BERLIN 1888.

Herausgegeben im Selbstverlage des Vereins M'KIZE NIRDAMIM.

(Dr. A. Berliner.)

In Commission bei:

J. Kauffmann
in Frankfurt a. M.

H. Engel
in Berlin, Klosterstr. 15.

הקדמת המוציא לאור.

ר' יוסף קמחי השאיר אחריו ברכה בקרב ישראל ילדי רוחו ויוצאי הלציו. והי שם בנו ר' משה ור' דוד הולך ואור עד היום הזה ושם ספריו נשכח מלב הדורות האחרונים עד קום דור חדש דור דעה הזוכר ימות עולם דור דורשי תולדות הכמת ישראל והכמיו ויכירו את יוסף ואת מעשהו בדקדוק לשון עבר ובפירוש כתבי הקדש. וגם הספר אשר אני מוציא בזה ראשונה לאור כבר נודע שמו לכל יודעי זקני לשוננו ובאמרי אליהם הא לכם ספר הזכרון זכו בו אין לי להאריך בספור ערכו ומתכנתו הנה באר את עניניו באר היטב הרב ר"א גייגער בדבריו על ר' יוסף קמחי בחלק הראשון לאוצר נחמד אשר נדפסו שנית בקבוצת מאמריו.

שלשה המה כתבי יד אשר בעזרתם הוולתי להוציא ס' הזכרון לאור. האחד נמצא בבית החכם ר' שז"ח האלבערשטאם והוא בחסדו הגדול הנודע במחנה חכמת עבר רצה להשאילני אותו. על כ"י זה נלויים בקובץ אחד עוד מאמרים אחרים בדקדוק אשר הפיצותי אור עליהם בדברי על ר' בנימין בן יהודה (מן רומי) והקובץ נזכר גם לפני זה ברשימת ספרים אחת אשר להחכם ר"מ שטיינשניידער⁽²⁾. — כתב יד השני אשר בו נעזרתי הוא אשר השתמש בו הרא"ג בדבריו הנזכרים והוא נמצא בבית אוצר הספרים הגדול אשר במינכען הבורה⁽³⁾. — והשלישי שמור הוא בבית אוצר הספרים הגדול אשר בבערלין הבורה⁽⁴⁾. ושני כ"י האחרונים נשלחו לעיר מושבי למען תמשול ידי עליהם ועלי לשבה חסד הממונים על בתי אוצרות הספרים הנזכרים וגם הסד החכם ר' שז"ח האלבערשטאם אשר בעזרתם זכיתי להתעסק בספר הזכרון ולכונן ולתקן את דבריו על פי שלשה עדים. ולשלשתם שמתי סימנים באותיות גדולות אשר בחרתי לכנותם בדרך קצרה. הן הוא סימן כ"י האלבערשטאם בן הוא סימן כ"י בערלין ומ הוא סימן כ"י מינכען.

(1) עיין מאמרי Benjamin ben Juda. Un abrégé de grammaire hébraïque de Benjamin ben Juda. Revue de Études Juives חלק עשירי. במכתב העתי
 (2) עיין Verzeichniss hebräischer Handschriften, A. Ascher u. C., Berlin 1868. הקובץ נרשם שם במספר 9 ובין כתבי יד אשר להחכם האלבערשטאם נרשם במספר 157.
 (3) בקובץ הנרשם במספר 53. עיין Steinschneider, Die hebräischen Handschriften der k. Hof- und Staatsbibliothek in München. 1875.
 (4) בקובץ הנרשם במספר 36. עיין Steinschneider, Verzeichniss der hebräischen Handschriften, Berlin 1878.

כבר במקום אחר הראיתי לדעת במה נבדל כ"י ק' משני חבריו⁵). כתבי יד ב ומ' מלאים מן הקצה אל הקצה דבורים קטנים וגם גדולים אשר בכ"י ק' אינם והיתרון הזה הוא הסרונם כי ההוספות לא מעשה ידי בעל ספר זכרון הנה כי אם ידי מגיה נכון הלשון והכס הדקדוק כתבום בראשונה על גליון הספר ואחרי כן נספחו ובאו אל תוכו. מכ"י ב נכר עוד כי הדברים הנוספים הגהות היו בתחלה על שולי ספר הזכרון ואחר באו בקרבו אך מכ"י מ לא נודע כי מהוין באו בקרב הספר. המעיין בהערותי יראה במקומות רבים דבורים נרשמים בסימן זה "מ"ב (בגליון) מוסי". בכל המקומות האלה⁶) תמצאנה ההוספות בב כמו הגהות אם בגליון אם במקום מונח פנוי בתוך העמוד ובמ' הדבורים האלה כגוף הספר נחשבו אין מבדיל ביניהם ובין שאר דברי הספר ויש מן ההוספות אשר גם בב נכתבו בתוך שורות הספר אבל הסופר מעיד על בלתי היותן מגופו בהקדומו לדבורים כאלה מלת הג"ה ר"ל הגהה. בהוספה אשר תמצא בהערה ב לעמוד 45 כתב בתחלה מלת הג"ה ובסופה "ע"כ הג"ה" וכן בהערה ה לעמוד 50 אבל בהערה ז לעמוד 55 אין מלת הג"ה רק בתחלה. בהערה א לעמוד 33 יש בתחלתה מלת הג"ה ובסופה שם המקור אשר משם לקחה והוא "חיוג". ויש אשר לא הכניס כ"י ב בתוך הספר רק מקצת ההוספה והשאר לא נמצא כי אם במ' ראה כזה הערה א לעמוד 34. ויש אשר מקצת הדברים הנוספים נמצאים בב על הגליון וכולם במ' בתוך הספר כמו בהערה ג לעמוד 41. ויש אשר נמצאה הוספה בגליון ב במקום אחד והיא נספחה במ' אל תוך הספר אך במקום אחר. כן הערה א לעמוד 51 נכתבה בגליון ב איזה שורות למעלה מזה והערה ב אשר לעמוד 55 נמצאה בגליון ב איזה שורות למטה. מהערה ו אשר לעמוד 61 הדבור ממלת יחתך והלאה נמצא בכ"י ב במקום אחר והוא מקומו הנכון אחר מלת יחתך אשר בעמוד 58 שורה 21 אך לא בגליון כאשר רשמתי בטעות בהערתי כי אם בקרב הספר ונרשם בתחלתו במלת הג"ה ובסופו במלות ע"כ הג"ה.

מכל ההוספות האלה אשר כ"י ב מעיד עדות גמורה על היותם הגהות מתחלה נלמוד גם על דברים אחרים אשר גם בכ"י ב כגוף הספר נכנסו כמו בכ"י מ אבל בכ"י ק' אינם ונאמר כי כולם הגהות היו ואין לבעל ספר הזכרון חלק בהם. בגלל הדבר הזה שמתי כ"י ק' ליסוד מלאכתי וכל הדברים אשר לא נמצאו בו שמתים אל תוך ההערות זולתי אם חסר כ"י ק' מלה או מאמר ע"י טעות הסופר או מלאתי את החסרון משני כתבי יד האחרים כאשר יראה המעיין בהערותי. בדברי הנזכרים על ר' משה הנקדן חויתי דעתי לאמר כי זה משה הנקדן היה מגיה ספר הזכרון כמוסיף על דבריו או כמבאר את דבריו וההוספות אשר בכתבי יד ב ומ' רובן הם מעשה ידיו. ולפי השערתי נמצא על הוספה אחת גם את שמו נרשם כי בכ"י ב בסוף הערה ב לעמוד 48 נכתב סימן זה "מ"ה" והוא לדעתי ר"ת משה הנקדן וגדול מזה כי בהוספה אחרת (ע' 68 ה' א) הזכיר המוסיף ספר אשר כתב הוא בדקדוק באמרו "כאשר פירשתי בנקוד בשער דגוש"

⁵ עיין מאמרי Moïse Ha-Nakdan, glossateur de la grammaire de Joseph

Kimechi במכתב העתי E. J. Revue des, חלק י"ב.

⁶ עיין עמוד 33 הערה ה, ע' 42 ה' ט, ע' 44 ה' ה, ע' 48 ה' א ג ו, ע' 49 ה'

ה, ע' 51 ה' א ו, ע' 53 ה' א ג, ע' 55 ה' ב, ע' 62 ה' ז.

ונקוד זה הוא ספר הנקוד לר' משה הנקדן אשר בשער הדגש שלו נמצאו על נכון דברי ההוספה. גם הקדמונים אשר נזכרו בהוספות, חיוג אבן גנאה אבן עזרא פרחון, הם המהברים הנזכרים לרוב בדברי ר' משה הנקדן.

אלה העצומות אשר הגשתי כבר לקיים כי ר' משה הנקדן היה מניה ספר זכרון ועתה באתי להזק את דברי ממקום אחר. הנה דבר ידוע הוא כי ר' משה הנקדן גם בשם ר' משה בן הר' יצחק בן הנשיאה אשר ממדינת אינגלשירא יכונה ושמו זה השלם נקרא על ספר השהם אשר חלק הדקדוק שלו ומקצת חלק השרשים הוציא לאור החכם ג. וו. קולינס⁷). ויהי כאשר הפשתי בתוך ספר השהם מצאתי כי יש בו כמה וכמה מאמרים לקוחים מספר הזכרון מבלי אשר יגיד ר' משה כי מבאר ר' יוסף קמהי דלה לנו. עתה בצאת גם ס' הזכרון חוצה נקל יהיה לכל החפץ לדמות את שני הספרים זה אל זה לגלות מצפוני ס' השהם ולמצא את כל הדברים אשר קנה ר' משה מר' יוסף בלי שנוי או בשנוי מעט במשכו את דברי ס' הזכרון ברשת ספרו. מקצת הדברים האלה המובלעים מס' הזכרון בתוך ס' השהם אערוך לפני המעיין בתחתית העמוד⁸). ועתה אם אין ראיה לדבר אבל הוא רגלים לדבר כי זה משה האיש אשר התיר ידו לקחת מס' הזכרון דברים ולאספם אל ספרו הוא הואיל גם להוסיף על דברי ר' יוסף קמהי ולכתוב על גליון ס' הזכרון את אשר עלה על לבו.

אולם גם ראיות נכונות מצאתי כי בעל ההוספות על ס' זכרון ובעל ס' השהם איש אחד הוא. כי נמצאו בהוספות דברים אשר גם בס' השהם יעמדו על מכונם. בס' השהם עמוד 17 נתן ר' משה סימן על שלשת חלקי הקל פֿעל פֿעל ופעול: „ושלשתן נאמרו בפסוק אחד ולא יכול משה לבא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד יי' מלא המשכן“. וסימן זה תמצא בהוספה אשר בהערה ג לעמוד 31⁹. בס' השהם ע' 29 יש: „והושבותים כי רחמתים מורכב מן שוב וישב כי לא יאמר והושבותים ולא והשיבותים“. וכזה נוסף לס' זכרון בהערה ג לע' 41. בס' השהם שרש מעך ע' 99 יש: „פיעל שמה מעכו שדיהן על משקל כי גרשו או מבנין מרבע על משקל זורמו מים עבות ושניהם פעלים שעברו שמה מעכו שמה עשו“ ופירוש זה נמצא מבואר יותר בהערה ה לעמוד 38¹⁰).

⁷ ספר השהם לונדון תרמ"ב.

⁸ עמוד 2 שורה 8—10 נמצא בספר השהם ע' 3. — ע' 2 שורה 11—10 בסה"ש ע' 4. — ע' 2 שורה 17—25 בסה"ש ע' 4. — ע' 4 שורה 29 עד ע' 3 שורה 6 בסה"ש ע' 5. — ע' 3 שורה 7—12 בסה"ש ע' 5 ו 6. — ע' 3 שורה 14 עד ע' 4 שורה 6 רובו כסה"ש ע' 16. — ע' 8 שורה 22—29 בסה"ש ע' 6. — ע' 12 שורה 9—14 מפוזר בסה"ש ע' 6—8. — שער האותיות הנבלעות מס' הזכרון ע' 15 ו 16 על סדר אחר בסה"ש ע' 16 ו 17. — ע' 30 שורה 7—12 בסה"ש ע' 33. — ע' 31 שורה 9—22 בסה"ש ע' 35. — כל השער על חלקי הפעל ע' 14 נמצא עם דברים נוספים עליו בסה"ש ע' 33 ו 34. — כל השער על הבנין הקל מן השלמים ע' 31—33 על סדר אחר בסה"ש ע' 36—37.

⁹ סימן זה הובא גם על ידי ר' אליהו הלוי בספר תבחר מאמר ב עיקר א ובכיואר ס' המהלך בתחלת שער הפעלים.

¹⁰ עיין עוד ס' השהם שרש כסה ע' 89 והערה א לע' 24; ס' השהם ע' 17 שורה 8 והערה א לע' 15; סה"ש ע' 17 שורה 6 למטה והערה ו לע' 16.

עוד זה מצאתי כי בכ"י ב על הוספה אחת¹¹) נקרא שם ר' ברכיה ואין ספק כי הוא ר' ברכיה הנקדן אשר גם בס' השהם ע' 83 שורש השך בא זכרונו. כבר אמרתי למעלה כי המהברים אשר הביא ר' משה בעל ס' השהם את דבריהם הם הנזכרים בשם גם בהוספות על ס' זכרון הלא הם ר' יהודה חיוג (ע' 45 הערה ב, ע' 48 הערה א וה' ו, ע' 61 הערה ו, ע' 62 ה' ז) ר' יונה אבן גנאה (בכל ההערות אשר נזכר בהן חיוג הויץ מהערה ו לע' 48 וזולתן ע' 48 הערה ג וע' 55 הערה ב) אבן עזרא (ע' 46 הערה ג) פרחון (ע' 13 הערה ו, ע' 48 הערה ג ע' 50 הערה ו, ע' 67 הערה ה). גם שם קמחי הוא ר' יוסף קמחי נמצא פעם אחת בהוספות עיין הערה ב לעמוד 23 אבל לא ידעתי ברור למה זכרו ואולי רצונו לומר: זה מה שקדם יאמר הקמחי אבל לי נראה וכו'. גם בס' השהם הזכיר את בעל ס' הזכרון בשמו השלם או בשם קמחי או אבן קמחי לבד וקמחי זה אינו ר' דוד קמחי כאשר חשב מורי הרב ד. ראזין¹²) כי אם ר' יוסף קמחי אביו והדברים אשר הביא ר' משה על שמו בס' השהם הלא הם כתובים בס' הזכרון¹³) זולתי דבר אחד אשר לא ידעתי מקורו¹⁴).

יש בכ"י ב עוד הוספות אחרות בתוך הספר או בגליון אשר בכ"י מ אינם ולכן לא הכנסתי אותן בתוך הערות כי אם אספתי אותן לבדן בסוף הספר ושם ימצא אותם המעיין (עמוד 72). בתוך ההוספות האלה יש אחת בגליון המוספת על סימני האותיות המשרתות סימנים חדשים וזה לשונה: „ורבי הנ"ר (ר"ת הנעלה ר') אהרן י"צ נתן רמו וסימנין לאותיות המשמשות בשתי פנים אהן שמי בל תוך שני מאות בל כה"¹⁵). ושם ר' אהרן זה נמצא עוד בזמרו להנכה הנכתב בשער הקובץ אשר בכ"י ב לס' זכרון בתוכו, ובזמרו נרשם בראשי התיבות שם אהרן בן אברהם ושם יוסף בן יקר ומדברי מבוא הזמרו נכר כי יוסף היה תלמיד אהרן ומחבר הזמרו¹⁶). ואולי יוסף זה היה גם מעתיק ספר הזכרון בכ"י ב ומפני זה כתובה מלת יוסף בפסוק תבאתה לראש יוסף (עיין עמוד 41 שורה 5) באותיות גדולות כי הפיך התלמיד הנזכר להגדיל שמו ולהאדירו בעשותו לו בקרב העתקתו

¹¹) בסוף הערה א' לעמוד 53 נכתב בב: הרי ר' ברכיה.

¹²) במאמרו על ס' השהם במכתב העתי *Monatsschrift für Geschichte und*

Wissenschaft des Judenth. שנת ל"ב עמוד 237.

¹³) עיין סה"ש ע' 37 שורה 8. „ואמר הרב ר' יוסף אבן קמחי כי לא יתחבר כינוי לנקבות במלה זאת כי אם בשתי מלות שמרנה אותם אבל לזכרים יאמר שמרוס". והוא מה שנכתב בזכרון ע' 32 שורה 10. — סה"ש ע' 29 שורה 13 „וקמחי אומר כי הלמ"ד גורמת ומבואר בשמוש האותיות" והוא מוסב על מה שנכתב בזכרון ע' 6 שורה 27. — והסימן אשר נתן ר' יוסף קמחי לאותיות השרש (ע' 3 שורה 5) הזכיר בסה"ש על שמו: „ואבן קמחי אמר „קח צד עש גזר סף" (ע' 5 שורה 11 מתחת). בשרש הפך ע' 69 נכתב בסה"ש: „וקמחי דן שלשתן למקורות מבנין נפעל" עיין ס' זכרון ע' 36 שורה 9.

¹⁴) ספר השהם עמוד 31 שורה 5: „אבל קמחי אומר כי לבעבור אשר הפוך סביב העין ולא בתוכו אמר כן (ותשם בפוך עיניה) ולדבריו דוקא הוא". בספר הגלוי שורש פך ע' 138 לא פירש כן ר' יוסף. והח' קולינס הודיענו כי נזכר שם ספר הגלוי בס' השהם. (עיין ספר הגלוי עמוד IX).

¹⁵) ר"ל שמי אהן בלי תוך כי חסר תוכו הוא אות ר' אשר באהרן, שני מאות ר"ל ר' שערכו במספר שני (במקום שתי) מאות בל כה ר"ל איננו פת.

¹⁶) עיין רשימת שטיינשניידער לבית אוצר הספרים אשר בכערלין עמוד 17.

זכר עולם. ועוד מצאתי בין ההוספות על גליון ב (לעמוד 35 שורה 19) כחוב בסוף שם „אשר צעיר המדקדקים“ ולא ידעתי מי הוא.

מקום מיוחד בסוף הספר (ע' 71) שמתי גם להוספה אחת הנמצאת בכ"י ב ומ' כאחד אך בה איננה והוא שער הלוף האותיות ומקומה בשני כ"י הנוכרים בין שערי השמות ושערי הפעלים (אחר שורה 5 לעמוד 30).

גם בכ"י ה' נמצאת בסוף הספר הוספה אשר נפקד מקומה בשני כ"י האחרים ואשים לה מקום מיוחד בסוף הספר כי איננה מענין הספר והוא שיר של שלשה בתים כעין חידה וענינו נקוד הצווי בבנין קל מן השלמים ועל ההרוזות נלוה פירוש הבתים בלי שם מחברו.

מלבד שלשה כתבי יד אשר עליהם תכנתי עמודי ספרי לא היה בידי כתב יד אחר לעזר מלאכתי. אך כאשר יצאו העלים מתחת המכבש שלחתים לידי החכם המפואר אשר ידבנו לבו לעשות כהפיץ כל מבקש דבר בגנוי אוצרות הספרים אשר בפארמא הוא הח' פ. פעררא ובחסרו הגדול עבר על פני שני כ"י אשר מס' הזכרון באוצר הספרים הנוכרי¹⁷) ושדה אלי הלופי הנוסחאות הנמצאים בהם ואם מעטים הם וקל ערכם ראיתי לאספם יחד בסוף הספר (עמוד 74) והחלופים אשר יסכימו בהם כ"י פארמא עם כ"י ב ומ' לא כתבתים שם ואלה המה כפי מקומם בהערותי: ע' 2 הערה י"ד, ע' 5 ה' ז ויג, ע' 7 ה' א, ע' 8 ה' ו, ע' 11 ה' ו, ע' 17 ה' י"ג, ע' 19 ה' ג וז, ע' 20 ה' יב וה' יג (כמו כ"י מ), ע' 22 ה' ג, ע' 23 ה' ה, ע' 28 ה' א וה' ג וה' ז, ע' 52 ה' ד, ע' 56 ה' ה, ע' 64 ה' א, ע' 66 ה' ו ה, ע' 67 ה' ג. ואחר החלופים אשר בכ"י פארמא אספתי בסוף הספר גם ההוספות אשר בהם מלבד ההוספות הרבות אשר יסכימו בהם כ"י פארמא עם כ"י ב ומ' הלא המה: עמוד 1 הערה ב (בחקתה במקום כהקתה), ע' 2 ה' טז, ע' 4 ה' ו, ע' 15 ה' א, ע' 24 ה' א וז, ע' 29 ה' א וז, ע' 33 ה' א ב וה' (. . . . . ויתכן להדגיש הנימל כמו ושמו בו " לגלות . . . . . ואחר מלת כמו חסר מקום הפסוק), ע' 34 ה' א (כמו במ), ע' 35 ה' ב וז, ע' 38 ה' ה וז, ע' 41 ה' ג, ע' 42 ה' ב, ע' 46 ה' ה, ע' 48 ה' ב וז (סוף ההוספה ד"ה ושמת כי . . . . . אינו בכ"י פארמא) ע' 66 ה' ד, ע' 69 ה' ד (כמו במ). כל ההוספות האלה הנמצאות בכ"י פארמא לא בגליונות המה כי אם בתוך הספר. ונמצא בכ"י פארמא גם שער הלופי אותיות הנוכר אשר במ' וב' והשער הזה נכתב גם בשני כתבי יד אשר לס' זכרון בבית אוצר הספרים הגדול אשר באוקספורד הרשומים במספר 1472 ו1748 אך בכ"י הנרשם במספר 1465 לא נכתב. בדבר הזה היה לי לעינים ידידי הר' א. נייבויער וגם הוא הודיעני כי טעה בקראו ספר דקדוק אחד הנמצא בכ"י 695 על שם ס' זכרון כי הוא מעשה ידי מדקדק אחרון ובמקום אחר אאריך בזה.

מדי דברי בהוספות אשר נמצאו בכ"י זולת כ"י ה' ואנכי הוצאתים מכלל ס' הזכרון ושמתים בהערות לבי נוקפני ואומר לי אולי יש בהם זעיר שם זעיר שם דבר ראוי להחשב אל עיקר הספר ורק בה יפקד מקומו. על כן אבקש מכל מעיין בספר זה אשר לפי תבונתו ודעתו ימלא הסיון מלאכתי בכל מקום אשר

¹⁷) והם נרשמים ברשימת דע ראססי במספר 396, 809.

יראה כי לא כמשפט עשיתי בהעבירי דבר הנראה לי כנוסף מגוף הספר לתתו בין ההערות או גם בשומי מקום כגוף הספר לדבר אשר הוא נוסף עליו¹⁸). וכזאת בקשתי גם על אודות הלופי הנוסחאות אשר בשפטי בין כ"י ה' ובין ב' ומ' על הרוב כפי כ"י ה' הרצתי להכין דברי הספר ומי יודע אם לא שגיתי בקצת דברים ושמתי בנוסחאות שפל לעיקר ועיקר לשפל. אולם כפי יכולתי וכמסת תבונתי יגעתו לברר וללבן דברי הספר היקר אשר זכיתי להוציאו ראשונה לאור למען ירוץ הקורא בו ויבין הדברים כאשר יצאו מיד כותבם המהבר. ובעבור כי רק זה היה הפצי במלאכתי לא אספתי בין ההערות הלופי נוסחאות אשר כמוין נחשבים בגוף הבקורת כמו הסרות ויתרות באותיות ובמלות ועירות או מוקדם ומאוחר במלות יחידות או טעיות הנגלות בהשקפה ראשונה¹⁹) אשר באספם אספה בין ההערות אין תועלת למבין ואין למוד לתלמיד. וגם בנקוד התבות אשר לא יסכימו בו חמיד שלשת כתבי היד אשר היו תחת ידי לא רשמתי הלופיהם וגם לא נקדתי בכל מקום אשר נקדו הם רק כל תבה אשר אמרתי כי בנקודה הקל קריאת הדברים והבנתם הדפסתיה עם נקודותיה.

בטור מיוחד בתחתית עמודי הספר צינתי מקומות הפסוקים אשר הביא ר' יוסף קמחי בספרו וגם מקומות מאמרים אחרים המובאים בו. ודבר מתמיה הוא כי ר"י קמחי המדקדק הקורא (כאשר כנה שמו ר' בנימין בעל ההגהות על ספר הגלוי) לא דקדק כראוי בהביאו פסוקי המקרא בספרו זה הכי קרא שמו זכרון כי הואיל הלך אחר זכרונו ולא שם לבו אל שגיאותיו לתקנן כפי הכתוב. יש כתובים אשר שנה את דבריהם בזכרו אותם²⁰) ויש דברים אשר הביא כאלו נכתבו במקרא אך שם לא נמצאם²¹) ואם גם נוכל לאמר כי במקצת השגיאות האלה טעה

¹⁸) אולי מה שהכנסתי בעמוד 16 שורה 21 בתוך הספר מכ"י ה' לבדו והוא דבר מתמיה אשר לא ידעתי מקורו גם כן איננו מדברי ר' יוסף קמחי.

¹⁹) כ"י מ' מלא שגיאות שונות אשר נראה מהן כי הסופר לא הבין תמיד דברי הספר אשר העתיק. והנני נותן איזה משלים לזה. במקום מלות „והוטלה תנועת“ עמוד 4 שורה 31 כתב מלות „והתילדה בנטות“ אבל בכתבו בטעות שנית כל המאמר „וירב בנחל . . . עד מלשון אבר“ כתב כהוגן „והוטלה תנועת. — במקום פעול ע' 7 שורה 3 כתב פועל. במקום תנצור ע' 8 שורה 27 כתב תצטרף. — במקום לעולם ע' 10 שורה 6 כתב לעולה. — במ' לדבקות עמוד 55 הערה 2 כתב לבדקות. ועיין עוד עמוד 38 הערה ד. — הסופר אשר כ"י ב' יצא מתחת ידו הטיב לדקדק במלאכתו, וגם בזאת נבדל כ"י זה מכ"י מ' כי מלות רבות נכתבו בו חסרות בלי אותיות המשך וגם בנקוד התבות הוא מדויק יותר ומרבה להשים סימן רפה. הטעיות שבו מעט מועיר המה ויש בתוכם שגיגה נפלאה מקורה השמעת אזנים אשר כתב „ע"י נ"י ח"ת" (כן נקוד) במקום „ע' או ח"י“ ע' 22 שורה 20, גם כן כתב מחונני במקום מכונני ע' 39 שורה 15.

²⁰) עיין עמוד 6 הערה 23, 26, ע' 12 ה' 19, 29, ע' 15 ה' 1, 7, ע' 16 ה' 34, 39, ע' 18 ה' 2, 3, 15, ע' 22 ה' 5, ע' 23 ה' 23, ע' 25 ה' 21, ע' 26 ה' 22, ע' 28 ה' 2, 12, 27, ע' 29 ה' 12, 19, ע' 34 ה' 3, ע' 36 ה' 1, ע' 42 ה' 27, ע' 44 ה' 9, ע' 46 ה' 23, ע' 49 ה' 4, ע' 51 ה' 19, ע' 56 ה' 11, 13, ע' 57 ה' 11, 16, ע' 58 ה' 14, ע' 59 ה' 3, ע' 62 ה' 7, 12, ע' 63 ה' 14, ע' 65 ה' 7, 29, ע' 67 ה' 3, 9, 21, ע' 68 ה' 1, וה' 12. — גם הפסוק אשר לקח מתוכו שם לספרו, מלאכי ג טז, שנה מעט בכתבו (עמוד 1 שורה 17) בספר זכרון במקום ספר זכרון.

²¹) עיין עמוד 6 הערה 24, ע' 12 ה' 31, ע' 13 ה' 25, ע' 27 ה' 10, ע' 29 ה' 4, ע' 36 ה' 5, ע' 51 ה' 17, ע' 57 ה' 18.

הסופר ולא המחבר יש בהן אשר נכר מדברי הספר כי המחבר היה השונג ולא הסופר.

בשומי ספר זכרון אחרי היותו גנוז בכתובים לפני כל העוסקים בתולדות חכמת לשוננו לא עלי המלאכה לגמור ולחפש את עניני הספר ותוצאותיו ולבקר בין הדברים החדשים אשר שם בו מחברו ובין אשר שאולים הם אתו מן הגדולים אשר קדמוהו ולציין לכל דבור ודבור מקורו אשר לקח ממנו. הלא כזאת תהיה מלאכת החוקר אשר ישים עינו על כל ספרי ר' יוסף קמחי הנשארים ועל כל הדברים הנזכרים על שמו יחד ואשר יחפץ לדעת דרכיו ומעשיו בדקדוק לשון עבר ובפירוש כתבי הקדש. רק למען הקל העיון בספר הזה אערכה לפני קוראיו שמות הספרים והמחברים אשר בא זכרם בו. הלא המה: משנה ותלמוד²², אונקלוס (ע' 26 ש' 6) יונתן (ע' 29 ש' 15) המסורה (ע' 7 ש' 30, ע' 22 ש' 13, ע' 23 ש' 19) ספר יצירה (ע' 2 ש' 14), מנחם בן סרוק (ע' 2 ש' 30)²³, ר' יהודה היוג (ע' 30 ש' 14, ע' 64 ש' 8), ר' יונה בן גנאה (ע' 2 ש' 30, ע' 8 ש' 4, ע' 15 ש' 15, ע' 36 ש' 15, ע' 42 ש' 21)²⁴, ר' שמואל הנגיד (ע' 42 ש' 19)²⁵, ר' שלמה בן גבירול (ע' 3 ש' 2 ו' 5), ר' יצחק הלוי (ע' 3 ש' 1)²⁶, ר' אברהם בן קמביל (ע' 3 ש' 2)²⁷, ר' אברהם בן עזרא (ע' 3 ש' 1)²⁸. ומלבד אלה הנקובים בשם²⁹ מביא בעל ס' זכרון דברי מדקדקים ומפרשים בלי הזכיר שמם³⁰. שתי פעמים הוא משיג על טעויות

²² אלה המקומות אשר בהם הוא מביא לשון חכמינו ז"ל ללמד על לשון מקרא: ע' 2 שורה 21, ע' 3 שורה 17, ע' 3 שורה 25, ע' 12 שורה 7, ע' 15 שורה 18 (= ע' 36 שורה 28), ע' 16 שורה 21, ע' 28 שורה 3, ע' 53 ש' 4, ע' 58 שורה 18.
²³ עיין גם ע' 55 שורה 18 כי האומר לעוד נזם במקום לעדות נזם הוא מנחם.
²⁴ גם מה שכתב ע' 6 שורה 8 בשם יש אומרים הוא מדברי ר' יונה וכן מה שכתב ע' 9 שורה 7 ד"ה ופרשו בו.

²⁵ הפירוש אשר הוא מזכיר בשמו על מ' וישחק (מיכה ו יד) הזכיר גם בס' הגלוי ע' 62.
²⁶ בספר השהם ע' 5 ר' יצחק בן לוי אבל לפי כ"י פעטערסבורג גם שם ר' יצחק הלוי כאשר יחשוב הר"ד ראזין (Monatsschrift XXXII, 234) הוא ר' יצחק בן ר' שאול רבו של ר' יונה. אך לדעתי הוא ר' יצחק הלוי הנזכר בהקדמת ר' יהודה בן תבון לס' הרקמה אשר העתיק חצי ספר השרשים של ר' יונה ללה"ק.

²⁷ בספר השהם שם ר"א בן קמניל ולפי כ"י פ"ב ר"א בן קמניאל והוא הרופא מסרקוסטא אשר כבדוהו ר' משה בן עזרא ור' יהודה הלוי בשיריהם.

²⁸ במבוא לס' הגלוי אלה דבריו: „והר"ר אברהם בן עזרא שחבר ספר צחות והרבה יגיעות בשר להוציא הדברים לאור“. בתוך ס' הזכרון איננו זוכר עוד את שמו אבל מה שכתב ע' 56 שורה 22 בשם יש מהמדקדקים הוא נמצא בספר צחות עיין ספרי Abraham Ibn Ezra als Grammatiker ע' 41, ומה שכתב ע' 2 שורה 11 בשם אחר מן הראשונים הוא נמצא בפירוש הארוך להראב"ע על שמות עיין ספרי הנזכר ע' 47. וגם דברים אחרים יש בזכרון אשר מקורם בדברי הראב"ע ור' יוסף הבליעם בספרו. עיין דבר כזה במה שכתבתי במה"ע Revue des Études Juives חלק י"ז עמוד 159.

²⁹ כבר הראיתי במאמרי הנזכר למעלה ע' VIII הערה 5 כי שם פרחון לא נמצא בס' זכרון. עיין גם מה שכתב החכם מאתיאוס בהקדמתו לספר הגלוי ע' X.

³⁰ יש אומרים ע' 16 שורה 16, ע' 53 שורה 11, 13, ע' 61 שורה 16, 19, ע' 62 שורה 1. יש מפרשין ע' 5 שורה 10, ע' 13 שורה 14, ע' 51 שורה 16. המפרשים ע' 54 שורה 16. יש מי שמפרש ע' 28 שורה 19, ע' 37 שורה 7 המפרש ע' 67 שורה 9.

הפייטנים³¹). ופעמים רבות הוא נשפט עם המשבשים לשונות התפלה ופורצים גדר הדקדוק³²) וגם עם הטועים בקריאת מלת המשנה והתלמוד³³). פעם אחת הוא נשען על חכמת המבטא הוא חכמת ההגיון³⁴).

ואלה פסוקי המקרא אשר נמצא עליהם פירוש בספר הזה: בראשית
 כא כ (ע' 21 ש' 18), שמות יג יח (ע' 29 ש' 3), ויקרא יט יח (ע' 19
 ש' 16), דברים א מא (ע' 66 ש' 16), שם לג טו (ע' 41 ש' 6). שמואל
 א א יח (ע' 6 ש' 4) שם טו ה (ע' 4 ש' 31), שמואל ב א י (ע' 9 ש' 7),
 שם ג יב (ע' 6 ש' 2), שם טו ח (ע' 51 ש' 20), מלכים א ו לב (ע' 67
 ש' 16), ישעיה ה ל (ע' 6 ש' 1), שם מג יג (ע' 25 ש' 9), שם נ ד (ע'
 16 ש' 25), שם נט יג (ע' 13 ש' 1), שם ס ד (ע' 10 ש' 19), שם סו ה
 (ע' 38 ש' 6), ירמיה ה יח (ע' 41 ש' 2), שם מב י (ע' 51 ש' 17), שם
 נא יא (ע' 4 ש' 32), יהזקאל כו לב (ע' 13 ש' 17), שם לא ח (ע' 13
 ש' 29), זכריה ב יז (ע' 53 ש' 11), תהלים ב ו (ע' 67 ש' 9), שם ט ז
 (ע' 11 ש' 11), שם סה ג (ע' 35 ש' 8), שם עז יח (ע' 38 ש' 19), שם
 פ ו (ע' 28 ש' 19), שם פח טו (ע' 66 ש' 18), שם קי א (ע' 5 ש' 31),
 שם קטו יג (ע' 11 ש' 12), משלי א כ (ע' 10 ש' 16), שם כו כח (ע' 21
 ש' 22), שם כז טו (ע' 21 ש' 22), שם כח כג (ע' 10 ש' 16), איוב ד ב
 (ע' 60 ש' 7), שם די י (ע' 6 ש' 9), שם יז ד (ע' 54 ש' 17), שם יט כט
 (ע' 7 ש' 3), שם לו כב (ע' 64 ש' 21), שם לו יא (ע' 13 ש' 20),
 אסתר א יג (ע' 16 ש' 26), דברי הימים ב ב ט (ע' 15 ש' 21).

בסגנון לשון ספר הזכרון ראיתי דבר ראוי לשום עין עליו והוא כי ר' יוסף אהב מאוד להלביש את משפטי הדקדוק אשר ישים לפנינו מעטפות לקוחות מלשון המקרא ולפאר דבריו בלשון צחות כאשר עשה הראב"ע. לא אאריך לאסוף הלשונות האלה הנמצאות בס' הזכרון רק בתחתית העמוד ארשום המקומות אשר ימצאם שם הקורא³⁵).

³¹ ע' 58 ש' 15, ע' 34 ש' 18 (עיין ספרי A. I. E. als Grammatiker ע' 107 הערה 30).

³² עיין ע' 8 שורה 9, ע' 22 שורה 3, ע' 22 שורה 18, ע' 23 שורה 20 ושורה 24, ע' 27 שורה 12, ע' 57 שורה 24, ע' 58 שורה 12, 18, ע' 66 שורה 20.

³³ עיין ע' 6 שורה 18, ע' 13 שורה 6, ע' 21 שורה 11, ע' 39 שורה 6.

³⁴ עיין ע' 20 שורה 4. הדבור הזה על חלקי השם אשר אינו ברור בכל פרטיו מובא בספר המכלול להרד"ק בשנוי לשון ושם ברור יותר וזה לשונו בשער דקדוק השמות (דף נ' ע"א דפוס ש"ה ויניציא): וכתב א"א ז"ל בספר הזכרון כי השם נחלק בחכמת ההגיון לשלשה חלקים. החלק הראשון שם שיש לו גוף מרגיש או אינו מרגיש אך הוא מורגש כמו אדם בית שדה או כרם והדומים להם. והחלק השני שם הנקרא הוא שאין לו גוף ולא הרגשה אך הוא יש כמו חכמה שכל כח חיים גבורה והדומים להם. והחלק השלישי שם ללא יש כמו חשך חלישות מות כסילות פרץ שבר אלה השמות והדומים להם אין להם לא גוף ולא הרגשה ואינם בריאה. ואין חיים ומות אור וחשך שכל וסכל דבר והפכו כמו מר ומתוק כי מר ומתוק זה יש וזה יש זה בריאה וזה בריאה אבל מות וחיים הסרת החיים הוא המות והסרת האור הוא החשך. — בס' מכלול מובא ספר הזכרון עוד שתי פעמים: בתחלת שער דקדוק השמות (דף מ"ח ע"א) ובשער הפעלים שפאיהם אלף נחה (דף כט ע"ב), עיין זכרון ע' 20 וע' 37 ש' 3.

³⁵ עיין ע' 3 ש' 9, ע' 3 ש' 11, ע' 5 ש' 15, (וכן ע' 11 ש' 9), ע' 4 ש' 6,

ר' יוסף קמחי לא קרא שם לכל שערי ספרו ולא הוציא פרקיו במספר אבל אנכי למען יוכל המעיין להשקיף יחד על פני כל עניני הספר תקנתי לו לוח הפרקים הלא הוא בסוף הספר. והנה על נקלה ימצא המביט בלוח הזה חסרון בשערי הפעלים. נפקד מקום הפעלים אשר פא שלהם אלף וזה חסרון לא יוכל להמנות כי בכל כתבי הוד אשר היו אצלי וגם כן בכתבי יד אשר באוקספורד ובפארמא לא נמצא שער להפעלים הנזכרים. ולא ידעתי למה משך ר' יוסף את ידו מהם. אבי כל המדקדקים אשר גם ר' יוסף הלך בעקבותיו ר' יהודה חיוג בספרו על אותיות הנוח פתח לפעלים האלה שער מיוחד והוא השער הראשון ולמה פסח עליהם ר' יוסף והחל במחלים אשר פא שלהם יו"ד. אך ראיתי כי גם בעל ספר השהם אשר בחלק השרשים מספרו קבץ השרשים השלמים לבדם והשרשים אשר בלתי שלמים לבדם נתן לפעלים אשר פא שלהם אלף מקום בראש השלמים ואמרתי כי גם ר' יוסף חשב כן ולא ראה להבדיל בין הפעלים הנזכרים ובין השלמים אבל מה נעשה בראותנו כי בדבריו על הפעלים המחלים חשב ערך הפעלים אשר פא שלהם אלף כערך הפעלים אשר פא שלהם יו"ד (עמוד 30). ועוד ראיתי כי קבע לשער פעלים מחלי היו"ד מספר בקראו אותו "חלק שני" (עמוד 41) ואחרי זה נמנו במספר גם חלקי הפעלים הנשארים: חלק שלישי חלק רביעי וכו' עד חלק שמיני ונעדר "חלק ראשון" ואמרתי כי אולי זה היה חלק הפעלים אשר פאיהם אלף וחסר מן הספר. אבל גם בזה לא שקטתי כי לחלק ראשון משערי הפעלים טוב לחשוב שער הפעלים השלמים. ומי יודע אם החלוקה הזאת אשר לפנינו "חלק שני וכו' עד חלק שמיני" מעיקר הספר היתה והנה איננה בכתבי יד אוקספורד זולתי בכ"י 1465 כאשר כתב לי ידידי החכם נייבויער. על זאת נניח הדבר בספק עד שיבוא כתב יד לידנו ימצא בו גם חלק הפעלים אשר נפקד עד עתה מקומם. ואולי לא היה כתב יד כזה מעולם כי כשגנה ושכחה היתה מלפני ר' יוסף אשר כתב את ספרו בחפזון ולא שב לתקן אותו כל צרכו.

בטרם אכלה לדבר עוד יש לי לברר את שם הספר כי פעם נקרא ספר הזכרון בה"א הידיעה ופעם זולתה ספר זכרון. ואין ספק כי הטיב לעשות המוציא לאור ספר הגלוי³⁶) כי קבע את שמו בלא הא כי ר' יוסף אשר בקראו שם לספריו רדף לשונות המקרא גם את ספרו זה קרא בשם הנמצא במלאכי ג טז (ויכתב ספר זכרון לפניו) אף כי שם הפסוק הזה בראש הספר לאמר מזה לקחתי שם הספר אשר אני נותן לפניכם. ואין לשאול למה קראו בשיר אשר הקדים לספרו הזכרון וגם הוא וגם אחרים כתבוהו פעמים רבות בה"א כי במרוצת

ע' 14 ש' 9, ע' 18 ש' 9, ע' 21 ש' 23, ע' 22 ש' 20, ע' 31 ש' 17, ע' 33 ש' 25, ע' 39 ש' 3 (וכן ע' 17 ש' 27), ע' 39 ש' 11, ע' 39 ש' 24, ע' 45 ש' 17 (וכן ע' 63 ש' 12), ע' 45 ש' 20, ע' 54 ש' 12, ע' 54 ש' 15, ע' 57 ש' 3, ע' 57 ש' 16, ע' 66 ש' 2, 4, ע' 66 ש' 2, ע' 68 ש' 15. ועיין גם לשונות המקרא אשר ישתמש בהם להגיד מוצאות האותיות: קרא בגרון, כנופת מתוק על חכך, לשון למודים, לכן שנים, מוצא שפתיך (ע' 2 ש' 17—14).

³⁶) עיין ספר הגלוי עמוד VII ועמוד IX.

הדברים כאשר הזכירו שם הספר הנודע לא יכלו להזכירו כי אם בהוסיפם ה"א
הידיעה על שם זכרון על פי משפטי הלשון.

בבלותי מלאכתי אודה לעושה באמונה את מלאכת חברת מקיצי נרדמים
הוא הח' ר"א ברלינער על אשר נשא אתי במשא הגהת הדפוס. וברכת אלהי
הרוחות לכל בשר תבוא עליו ועל כל העמלים לדובב שפתי ישנים ולהעלות
מחשכת הנשיה רוח הקדמונים ולהצמיח בטל תחיה נטעי נעמנים ולתת לנפש כל
אוהב חכמת ישראל מעדנים.

בודאפעשט, בירח כסלו שנת זכרון לבני ישראל לפ"ק.

בנימין זאב בן לא"א ה"ר שמעון בכרך נ"י

המכונה

Wilhelm Bacher.

ספר זכרון

לר' יוסף קמחי.

	אלם תרון	דעה ולשון	מאיר אישון	מאל ראשון
	אל עורון	גם בה אורה	שכל מורה	מפיו תורה
5	שם לה ארון	לב משכילים	רוח חולים	אורה מחלים
	יש לך פתרון	ובכל בנין	מורה ענין	הא לך קנין
	דרך בתרון	לו בסתום	על כל סתום	עין שתום
	חבלך כשרון	תכיר ותִּשׂוּ	בין דור דורשיו	זה דור דור שוא
	יש רב יתרון	על הסכל	כי לשכל	והיה שוכל
10	הזכרון	קח מספר	מאין מפר	אמרי שפר

	ולעלגי לשון אֶחָו רוחי	מבטא לשון קדש אֶשׁוּ נכחי
	בו יהיה מכרי ומקחי	ספרי יהי זכרי כמדברי
	ולאות כטוטפת עלי מצחי	יהיה ככתם פו עלי ראשי
	נועם דבש צופי וטוב לקחי	כינו חרדים אל שפת יחר
15	אל תפרעו ממהלך ארחי	הצטירו הצטירו מנהו
	אמרו ילדים הם לכן קמחוי	לשוואלים אתכם למי אלה

אז נדברו יראי י"י איש אל רעהו ויקשב י"י וישמע ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי י"י ולחשבי שמוי. מי בכס מכל עמו. ויהי אלהיו עמו. ויעל במעלות החכמה. ויבוא במבואות המזמה. לברר וללבן שפת יתר לגלות צפוניה. ותעלומות עניניה. בדברה דבורה אל אופניה. ולדעת אודותיה. ולהתכונן סודותיה. לבוא עד 20 תכונתה. ולהניחה על מכונתה. הלא לנו לדעת את המשפט בראותנו בעלי לשון אחרת מקפידים על לשונם. ומישרים אורה הגיונם. שלא ישעו במדבריהם.

סבך השיר השני בא בראש והראשון אחריו. כב מ מוסי' ולחקת כחקתה.

¹ מלאכי ג טו.

Sepher Sikkaron.

ולא ישגו במשליהם. ומתפארים בחכמה הזאת יותר מכל שאר החכמות. ותקנו בה כמה ספרים. בכמה שערים. וחכמי הגוים קראו שמה גראמטיקה³. וחכמי הישמעאלים⁴ קראו אותה אלנהוג. וזה פרושם צחות הלשון. ועל אחת כמה וכמה יש עלינו. לדקדק בלשוננו. ולצהצה הגיוני תורתנו. שהם דברי אלהים חיים. ושלא נטעה בתפלותינו. ולא נשגה בזמירותינו. לבלתי שום אור לחשך ומתוק למר ומלעיל מלרע ומלרע מלעיל ולהכיר בדבר פה. החזק הוא הרפה. ושלא נחליף העתים והימים. לנהרות וימים. והשפחה והאמה לזרוע ואמה. ורבים כאלה אשר לא יספרו מרוב. וידוע תדעוד כי לשון הקדש נקראת עברית על שם עברי וכן אברם העברי². כי כאשר בלל יי שפת כל הארץ ונפרדו שבעים איש איש ללשונו היה עבר אחד מהם ונשארה לו לשונו כאשר בתחלה. ותדע כי היא נכתבת ונקראת בעשרים ושתים אותיות וולתי חמש הכפולות. ויש מן הראשונים שפירשו לצורתם פירוש ואמרו כי מה שהוא באורך שב לעומק להעמיד התיבה כי לא תמצאנה באמצע תיבה. ומחלקות האותיות בחמש מוצאות כאשר נודעו עקבותיהם בספר יצירה המוצא הראשון קרא בגרון והוא מארבע אותיות וסימן שלו א"ח ה"ע והשני הלא הוא כנפת מתוק על חכך והוא מארבע אותיות וסימן שלו גיכ"ק. והשלישי הוא לשון למודים וסימן שלו דטלנ"ת. והרביעי לבן שנים וסימן שלו זצשר"ס. והחמישי מוצא שפתיך וסימן שלו בומ"ף ואלה ארבע אותיות נקראו אותיות השריקה כי כאשר תבא וי"ו עליהם בין נעות בין נחות לעולם בשורק כמו ובניהם³ ובניך⁴ ובריתו⁵ ופרי הארץ⁶ ופנית בבקר⁷ ופניך⁸ ומלא הפניו⁹ ומלאו בתיך¹⁰. ולא נמצא וי"ו במקרא שתבאט שבאיתי על וי"ו אחרת ונמצא בדברי רבותינו שאמרו הן וולרותיהן¹¹. ושאר האותיות כאשר תבא וי"ו עליהן בשבא אם תהיינה נעות לא תשתנה הוי"ו מן השבא כמו ושמרת¹² וזכרת¹³ וכאשר תהיינה נחות תהיה הוי"ו בנקודה אחת יא כמו ושמרתם¹⁴ וזכרתם¹⁵ ועל אותיות אהה"ע תהיה הוי"ו פתוחה כאשר תהיה האות נקודה יב בשבא ופתח כמו ועבדתם¹⁶ ואמרתם¹⁷ וארחתו¹⁸ וחצי שבט המנשי¹⁹ והלכתם²⁰. וכשתהיינה נעות יג לא תשתנה מן השבא כמו ועבדת²¹ והלכת²². ועוד יש שתי אותיות שאף מוצאם מן האף והם מ"ן. ותוכל לנסותם בסגירת החושם באמרך אנאם נסיד. ואמרו על הרי"ש כי היא אות כפל בהדגשות הלשון עם החיך. ודע כי שנים ועשרים אותיות הללו מחציתם שורש ומחציתם שמוש ומסרו להם הראשונים סימן טז. המשרתות חברים מנחם שמלאכתו בינה ורי יונה

א ב חסר. א ב גרמטיא, ה גראמטיקא. גה קראוה אל נחו, ב קי אלנכו. דב ידוע תדע. ה ב חסר. וה אשר פירשו. ז מ ב לבן השיניים. ס מ בשוריק. ט מ ב מוסי הראשונה. י ב מוסי או בשורק. יא מ בגליון ב מוסי מפני שלא יתכן שבא על שבא בתחלת התיבות. יב ב אחריה. יג מ בגליון ב מוסי באחד משבעה מלכים. יד ב מנמנ"ם. טו ה אילו. טז ה סמן; מ ב מוסי סימן מן.

¹ בראשית י כד. ² שם יד יג. ³ שם לב טז. ⁴ שם ו יח. ⁵ תהלים כה יד. ⁶ ישעיה ד ב. ⁷ דברים טז ז. ⁸ שמואל ב' יז יא. ⁹ ויקרא טז יב. ¹⁰ שמות י ו. ¹¹ בכורות יז. ¹² שמות יג י. ¹³ דברים ה טו. ¹⁴ שמות יב יז. ¹⁵ במדבר טו לט. ¹⁶ שמות כג כה. ¹⁷ בראשית לב כא. ¹⁸ מלכים ב' כה ל. ¹⁹ דברי הימים א' כו לב. ²⁰ בראשית יט ב. ²¹ שמות יג ה. ²² שם יז ה.

אמר שלומי אך תבנה ור' יצחק⁰ לוי נתן סימן א נבואת המשכיל והר"ר אברהם⁰ אבן עזרא³ כשתיל אב המון ור' אברהם בן קמביל הוכן שביל אמת והגדול ר' שלמה אבן גבירול אני שלמה כותב ואני אמרתי סימנסג אתכנה משלי בו. ובאותיות השרש לא יכלו לחבר בהם סימנים נכונים במליצה. הראשון⁰ נתן סימן ג נט ספר גזע צדק ור' שלמה אמר קט צחס גזע ספרד ואני חברתיים⁰ צד עט קחו⁵ גזר סף.

ודע כי אלף בית מחולק ל לאותיות השורש ואותיות השמוש א"ב שמוש ג"ד שורש ה"ו שמוש ז"ח שורש ט"י שורש יו"ד שמוש כ"ל מ"ן שמוש סעפ"ן שורש ק"ר שורש ש"ת שמוש. הנה החל באותיות השמוש ובהם⁰ כלה לפי שהם כמו עמודים לתיבות וצורך גדול לדבורט כי אי אתה יכול לחבר תיבות 10 מאותיות השמוש כדנה בעבור אשר ישרתו במ בקודש ופעמים יעשו שורש ואותיות השרש לא ישרתו לעולם כי אם שתים מהם שנכנסו בשמוש התפעל בלבד והם ד"ש. ודע כי תי"ו התפעל לעולם מוקדמת לפי הפעל כמו והתגדלתי והתקדשתי¹ והתברך בלבבו² וכאשר תהיה הפ"א מאותיות ז"ס ש"ן לעולם תקדם הפ"א לתיו כמו וישתמר הקות עמרי³ והמשתכר ישתכר⁴ ויסתבל החגב⁵ אשתעשע⁶ 15 וכאשר תהיה הפ"א צדיק תתחלף התי"ו לטי כמו מה נצטדק⁷ ויצטירו⁸ הצטידנו אתו⁹. ורבותינו ז"ל מרגילים בלשונם כן נשתברו הלוחות¹⁰ מצטער פטור מן הסכה¹¹ מצטמק ויפה לו¹² מצטרף לחשבון גדול¹³. וכשתהיה הפ"א זין תתחלף התי"ו בדלת ולא נמצא מפורש במקרא כי אם בלשון ארמית הודמנתון לממר קדמי¹⁴ ונמצא במקרא בהבלעת רגש רחצו הזכו¹⁵ רגשות הזין לחסרון תי"ו¹⁶ התפעל 20 ואם היה נכתב שלם היה הזכו לפי שאין יכולת בלשון לחבר זין עם תי"ו לאמר הזתכו כי היה יג מחליף הז' לסמך והיה אומר הסתכו וזה ניכר לכל מבין. ואם תאמר יהיה מקדים התי"ו לזי"ן ויאמר התזכו ולא יחליפנו בינה שמעה זאת כי דרך הלשון להקדים ארבעה אותיות הללו קודם הת'. וכבר הבאתי ראיה לשלש 25 מן המקרא ולזי"ן מן התרגום ועוד מדברי רבותינו ז"ל שאמרו נודמן¹⁶ טו נודקן¹⁷ הדין¹⁷ נודעוזה¹⁸. ורגשות כ"ף הזכו להורות על בנין התפעל כי כל התפעל רגוש העין להפריד בינו ובין בנין נפעל שהיה רפוי העין כאשר אפרש לך בעניני הפעלים בעזרת המלמד לאדם דעת. ואם תאמר יהיה הזכו מבנין נפעל ויהיה רגשות הכ"ף לחסרון כ"ף אחרת שהיא אות הכפל ויהיה שרשו זכך ומן 30 ושמים לא זכו בעיניו¹⁹ והזכותי בבור כפי²⁰ אם זך וישר²¹ שהם מבעלי הכפל בין תבין כי אז היה טעמו לעילטו כשקל הברו נושאי כלי י"ו²² ששרשו ברר, ואם תאמר הנה תי"ו התפעל קודמת לשי"ן כמויז והתשוטטנה בגדרות²³ זה ראוי

א"ה אמר. 3 ה בן עזרא אמר, ב בן עזרא. ג ה חסר. ד ה אמר. ה ה צח קט. ו ה קח צד עט. ז מ נחלק. ח מ כלו לפי; ה סיים יפה. ט ה להם. י ה יבאו. יא ב צדיק. יב ב ד'. יג ה יהיה. יד ה לשצ"ס, כ לשלש לשצ"ס. טו ב מוסי' נודקר הגרי (סכה יד:). טז ה למעלה. יז ב חסר.

1 יחזקאל לח לב. 2 דברים כט יח. 3 מיכה ו טז: 4 חגי א ו. 5 קהלת יב ה. 6 תהלים קיט טז. 7 בראשית מד טז. 8 יהושע ט ד. 9 שם ט יב. 10 ערובין נד. 11 סכה כו. 12 ירו' תרומות מא ע"ג. 13 בבא בתרא ט: 14 דניאל ב ט. 15 ישעיה א טז. 16 ע"ז כ: 17 סנהדרין מב. 18 ירו' ברכות ז ע"ב. 19 איוב טו טו. 20 שם ט ל. 21 שם ח ו. 22 ישעיה נב יא. 23 ירמיה מט ג.

לכל מבין וגלוי לכל משכיל כי להתחברות שני שית"ן הרחיקו התי"ו מהם בעבור שהם ממוצא אחד שלא יתבלבל הדבר ולא תשתבש קריאתה המלה כי היה לו לומר והשתוטטנה והיה כבד על הלשון לפי שהמלה מורכבת משני בנינים מבנין התפעל ומבנין מרובע וכלל בנין מרובע הלום הפה לעולם. כבר ביארתי על מה נכנסו ב' שמוש ד"טג כי על ידי הדחק היה לפי שהט' והד' ממוצא התי"ו ולהם משפט הגאולה.

ועוד יש סדר אחר באותיות אל"ף בי"ת שלא תתחברנה ביחד שתי אותיות ממוצא אחד. א' ממוצא הגרון ב' ממוצא השפתים ג' ממוצא החיך ד' ממוצא הלשון ה' מהגרון ו' ממוצא השפתים ז' ממוצא השיניים ח' ממוצא הגרון וכן כולם הרחיקום בזוגות שלא תתחברנה ממוצא אחד לצחות הלשון ולא נמצא ח"ע ביחד כי אם בשם אחד ל' עבד מצרי ירחע בדברי הימים¹ כי אם היה עברי לא היה שמו כן.

ש ע ר

15

בפרוש האותיות המשרתות אתכנה משלי בו ד' מהם שמושם בראש התיבות אבל לא בסוף וסימנהון אלבש

אלף ליחיד המדבר לנפשו אחד לזכר ואחד לנקבה כגון אעשה אשמור. ויש אלף נוספת בראש השמות וכן בסוף כאלף אורוע אקדה אשכר אתמול וסימן האותיות הנוספות בראש השמות אמתנינה¹ והא' שהיא בסוף השמות כמו אשר שפכו דם נקיא בתרי עשר² שור ומריא וצאן דמלכים³ כי יכולים להיות בלא אלף כמו גדי צבי. ויש אלף נוספת בסוף הפעולות⁴ עם ו' הקבוץ כמו ההלכוא אתו דיהושע⁴ ולא אבוא שמוע⁵ והם על מנהג לשון ערבי שכותבים עם ו' הקבוץ לעולם א' בכל דבריהם אכלוא פעלוא. ויש אלף שורש כמו אמר אבל אהב ובעתיד נעלמת מן הקריאה אך נשמעת בקול כמו תאמר יאמר נאמר ויש כשהיא נעלמת מן הקריאה ומן הכתיבה אך נשמעת בקול כמוט אמר אל אלוה⁶ האלף הנכתבת היא למדבר והחולם מקום אלף השורש ואכל פתי לבדי⁷ ולעמשא תמרו⁸ ואהב את יעקב⁹ החולם מקום פ"א הפעל אל תבא¹⁰ במקום פ"א הפעל והאלף אשר בסוף במקום הא. אובידה¹¹ נהפכה אלף לו"ו ודינו אאבירה בשקל ואלפך חכמה¹². וירב בנחל¹³ דינו ויארב והוטלה תנועת האלף תחת היו"ד וכן הברו החצים¹⁴ חסר אלף ודינו האבירו מלשון אבר¹⁵. אני אהבי אהב¹⁶ דינו אהב בשני אלפין וכן אמור יא אאסוף אאמין¹⁷ אאזין. וכמוהו ואחר

א' מ קריאות. ב' וכו'. ג' ד"ט בשמוש. ד' אש. ה' בראשי. ו' ב מוסי' ובמקום אפרשם ז' חסר. ח' עם ו' החבור. ט' עם. ע' כאשר יאמר. י' מוסי' למד הפעל. יא' אומר אל אלוה כמו. יב' אאמין.

¹ ד"ה א' ב לד. ² וואל ד יש. ³ מלכים א' א יש. ⁴ יהושע י כד. ⁵ ישעיה כח יב. ⁶ איוב י ב. ⁷ שם לא יז. ⁸ שמואל ב' יט יד. ⁹ מלאכי א ב. ¹⁰ משלי א י. ¹¹ ירמיה מו ח. ¹² איוב לג לג. ¹³ ש"א טו ה. ¹⁴ ירמיה נא יא. ¹⁵ ישעיה מ לא. ¹⁶ משלי ח יז.

עד עתה¹ דינו ואחר והצרי שבאלף מביא נח נעלם הכרת האלף הנעלמת
 פא הפעל נשמעת בקוד ואינה נכתבת ואינו כמו ולא אחר הנער² שהוא לשון
 עבר והאלף פ"א הפעל והוא מבנין חזק והאלף שהיא בשתי נקודות ח בעבור
 ההי"ת שאינה מקבלת דגש כי היה דינו כמו אבד ושבר בריחיה³. וכאשר תהיה
 אלף עין הפעל כאלף וקאם שאון בעמך⁴ שהיא בעבור יו"ד השרש שהיא במלת⁵
 יקים ובעבור וי"ו יקום וכמו אלף וראמה וישבה תחתיה⁶ שהיא³ בשבא ופתח
¹⁰ והיא בעבור יו"ד השרש שהיא במלת ירים ובגלל וי"ו ירום³ היא תחסר מן המכתב
 כמו רם ונשא⁶ קמתי⁷ כי זאת האלף תחסר מן המכתב ותראה בקריאתה במשמעת
 קול כאלו היא נכתבת. אך כאשר¹⁰ תהיה האלף עין הפעל כמו שאה שאג שאל
 אינה נופלת מן המכתב כי אז היה משנה הענין. ובא מלשון שאלה חסר אלף¹⁰
 יתן את שלתך⁸ בשמואל⁸ כל שרית ישראל⁹ והנה שבשין מביא אלף ויש
 מפרשין מלשון שליה כמו ובשליחה היוצת¹⁰. ויש מלה מזו הלשון שנשתנו
 תנועותיה מי יתן תבא שאלתי¹¹ וכאשר תהיה למד הפעל אלף כמו קרא מצא
 נשא לא תחסר מן הכתיבה ומן הקריאה כאשר תהיה על התיבה אות אחרת
 כמו קראו מצאו נשאו קראה מצאה נשאה. ועברו זרים בתוכם והמה שנים קראים¹⁵
 אל י"י והוא יענם¹² חטאים ליי לאכל על הדם¹³ האלפים נכתבות ואינם נקראות
 כי החירק בעין והם נקראים כמו עונים בונים והיה דינם להקרא² בשקל שומרים
 כי בעלי האלף דרכם כדרך השלמים והפרש יש בינם ובין בעלי ההא כאשר
 אפרש בבניניה הפעלים ע.

למד משרתת בראש התיבות במקורות ובשמות במקור לשמור¹⁰ לבנות לקנות²⁰
 הלמדי בחירק כאשר לא תבא על א"ח ה"ע כי דרכה להפתח בבואה
 עליהם כמו לעשות לעמוד לחמול להרוג ועל האלף בסגול כמו לאסיף לאהוב
 וזה בבנין קל. אך בבנין חזק לעולם בשבא על כל האותיות כמו לדבר לחבר
 לאבד להלך ובבנין הפעיל כמו כן בשבא להגדיל להשליך. ואם תחסר ההא אז
 תפתח הלמד כמו לשמיד מעזניה¹⁴ ולשבית עניי ארץ¹⁵. ותכנס על השמות²⁵
 כמו לבית לשדה למלך כאשר יהיה ידוע הלמד פתוחה כי דינם היה להבית
 להשדה להמלך יא וכאשר חסרה ההא נפתחה הלמד ונדגשה אות שלאחריה כאילו
 היתה בהא. ואם אינו ידוע הלמד בשבא כמו למלך לאיש לשדה. ובידוע כאשר
 תהיה על א"ח ה"ע תהיה בסגול או קמוצה כמו לאיש לעבד לחכם [לעשיר]
 הלמדין בנקוד ההאין שחסרו כי היה דינם להאיש להעבד להחכם להעשיר. ויש³⁰
 למד משמשת יג כמו בעבור לעבדים ולשפחות נמכרנו¹⁶ לדוד מומור נאם י"י
 לאדני שב לימיני¹⁷ פירושו בעבור דוד שריד המשורר מומור זה וענין המזמור

א ה מוסי' כלומר בצרי. ז מ ב מוסי' מנוקדת. ג מ ב והיא יוד בירים ו' [מ
 והאלף] בירום. ד מ ב נהיה העין אלף. ה מ ב חסר. ו ב מוסי' כמו מרשית השנה דברים
 יא יב. ז מ ב לשקל. ח מ ב בעניני. ט ב מוסיף בעזה"י. י ב חסר. יא מ ב מוסי' בהא
 הידיעה. יג מ ב כמו. יד מ ב משרתת. יז ב אמר.

¹ בראשית לב ה. ² שם לר יט. ³ איכה ב ט. ⁴ הושע י יד. ⁵ זכריה יד י. ⁶ ישעיה
 נו טו. ⁷ מיכה ז ה. ⁸ שמואל א' א יז. ⁹ ד"ה א' יב לת. ¹⁰ דברים כח נו. ¹¹ איוב ו ח. ¹²
¹³ תהלים צט ו. ¹⁴ ישעיה כג יא. ¹⁵ עמוס ח ד. ¹⁶ אסתר ז ד. ¹⁷ תהלים קי א.

יורה עליו. ויש לשון שבועה לתורה ולתעודה וישלח אבנר מלאכים אל דוד
 תחתיו לאמר למי ארץ². ויש למד נחלפת בנון אל פשטתם היום³ כמו אן
 פשטתם וכן יש נוץ מקום למד נגד נשכתו⁴ כמו לשכתו חרב נטושה⁵ כמו
 לטושה⁶ אבל גדולה⁶ כמו אבן גדולה בספר שמואל^א. ויש למד שרש ותחסר
 5 ותתבלע³ בדגש במלת יקה תקח שרשם^ג לקח ואין לי מובלעת בדגש כי אם
 בשרש לקח שלא בחברתה או בחברתה במלות אחרות כמו גלו אלי^ד של תשל⁸
 סלו לרכב⁹. ויש אומרים כי יש מלה אחרת שתתבלע בה למד שלא בחברתה
 ושני כפירים נתעו¹⁰ שהיה דינו גלתעוד כמו מלתעות כפירים¹¹ ופירושו נעקרום
 המלתעות. ויתכן פירושו מלשון תעה לבבי¹² ומן תעיתי כשה אבד¹³ והיה דינו
 10 נתעו בשקל נבנו נקנו מן יתעו לבלי אכל¹⁴ דאיוב ודגשות התי"ו לענין סוף
 פסוק ופתרונו^ז היה טוב לולי כי הוא נופל על השנים ולא על הכפירים. ונמצאו
 במקרא דגושים לתפארת סוף פסוק ואתנה חדלו פרוץ בישראל חדלו¹⁵ וכמוהו
 לשונם בצמא נשתה¹⁶ שהוא מן נשתה גבורתם והיו לנשים¹⁷. ויש בלשון
 לקיחה מלות חסרות למד ואין להם תשלומי דגש כמו יקחו תקחו וזה להקל וכן
 15 במלת נסע יסעו תסעו ומשרש נשא ישאו תשאו והשם ממנו מקח שחד¹⁸ ט
 המ"ם בחירק והקו"ף דגושה בעבור הלמ"ד ודינו מלקח בפלם משכן מקדש. ויתכן
 לומר מִקַּח המ"ם פתוחה והקו"ף בדגש בשקל מפל בר¹⁹ מטע י"י²⁰ דינם מנפל
 מנטע. והאומר מִקַּח המ"ם בסגול מקח טעות הוא בידו לפי שישקלנו בשקל
 מִקַּר שהמ"ם בו שורש ומ"ם מקח תוספת באותיות אמתני"ה. וכאשר תתבלע אות
 20 בחברתה בבעלי הכפל העי"ן תתבלע בלמ"ד וכן כל דגש שבמקרא בעבור אות
 שקדם מה שאין כן בנחים כמו ירד ירב ידעו אומר אוכל.

בי"ת שמושה כשמוש הלמ"ד על המקור ועל השם בשמור בעשות כבנות ובשמות
 בבית בשרה בידוע נפתח וכשאיין ידוע בשבא או בחירקי כאשר תהיה
 שבא באות שאחריה ככל אשר זכרנו יא בלמ"ד. אך יש הפרש בין הבי' ובין הלי'
 25 כי הבי' משמשת עם הפועל והלי' עם הפעול בתתך לו לחם²¹ הוא הנותן ולתתך
 עליון²² הוא הנותן וכן בעשותך שפטים²³ הוא העושה לעשותך²⁴ הוא העשוי
 בשמרך הוא שומר לשמרך הוא שמור. ועוד כי הבי' משמשת לשון עבר ועתיד
 כמו באמרם המלך אחשורוש²⁵ י²⁶ בשלח י"י אותי²⁶ זה עבר בדברי עמך²⁷ בבא
 כל ישראל²⁸ זה עתיד והלמ"ד לעולם בעתיד להורות לעשות להלך.

א מ ב חסר. ב מוסי' ויש למד תוספת במלת לבדו לבדי. ג מ ב ונבלעת. ד מ
 השרש. ד מ ב מוסי' דגשות התיו במקום למד. ה מ ב עיקור. ו מ שיהיה מענין אחר,
 ה שיהיה ענינו. ז ב ופירושו. ח ב כמו. ט ב מוסי' בדברי הימים אצל יהושפט י מ מוסי'
 רק. יא ב דברנו. יב בגליון מ ב מוסי' ה באמרם אליו (אסתר ג ד).

1 ישעיה ח כ. 2 ש"ב ג יב. 3 ש"א כז יד. 4 נחמיה ג ל. 5 ישעיה כא טו. 6 ש"א
 א יח. 7 שם יד לג. 8 רות ב יז. 9 תהלים סח ה. 10 איוב ד י. 11 תהלים נח ז. 12 ישעיה
 כא ד. 13 תהלים קיט קעו. 14 איוב לח מא. 15 שופטים ה ז. 16 ישעיה מא יז. 17 ירמיה
 נא ל. 18 ד"ה בי יט ז. 19 עמוס ח ו. 20 ישעיה סא ג. 21 ש"א כב יג. 22 דברים כו יט.
 23 לא נמצא במקרא רק בעשותי שפטים יחזקאל כח כו. 24 לא נמצא במקרא. 25 אסתר א יז.
 26 לא נמצא במקרא רק ובשלח י"י אתכם דברים ט כג. 27 שמות יט ט. 28 דברים לא יא.

שי"ן משרתת⁰ בראשי התיבות¹ שככה השבעתנו¹ וואות השנייה בדגש² חוץ אם
 תהיה מאותיות אהה"ע. ויש מהם מקצתם בפתח שלמה אהיה כעטיה² עד
 שקמתי דברה³ למען תדעון שדון⁴ דינם היה בסגול כמו חבריהם ודון הוא פעול
 אומר דין זה דון כמו שפוט הוא וכך הפעלים ממחלי העי"ן כן הם נחלין השי"ם.⁵
 ויש בקמץ שאתה מדבר עמי⁶. ויש שי"ן שורש וכאשר תהיה עי"ן הפעל ופ"ה⁵
 הפעל תהיה נו"ן תתבלע בשי"ן כמו תשה ברעך משאת מאומה⁷ השי"ן דגושה
 להבלעת הנו"ן כי דינם תנשה מנשאת ומשקלו תפה תכה ששרשם נטה נכה
⁰ כי דינם היה תנשה תנכה. וכאשר יהיה מבעלי הכפל תתבלע השי"ן אהת בחברתה
 כמוד אשה ריה ניהח⁸ ששרשו אשש בשקל צהה צמא⁹ שהוא מן צהיח סלע¹⁰
 וכן וימשהו¹¹ ימשיני אבי¹² השי"ן דגושה מענין כי מששת את כלי¹³ וימשש¹⁰
 לבן¹⁴ אך אינם מבנין אחר. וזה הכלל אין דגשות שי"ן לעולם אלא בעבור נ'
 או בעבור שי"ן אחרת וזה בע' או בל' הפעל כי כאשר תהיה שי"ן בראש התיבה
 תתבלע בה ה' שבמלה אשר לפניו כמו מה שמו ומה שם בנו¹⁵ דגשות השי"ן
 להבלעת קריאתו ההאי"ן כמו שנבלעה כתיבתם במלת מזה בידך¹⁶ מלכם תרכאו
 עמי¹⁷ דישעיה. 15

ש ע ר

בשבע אותיות הנותרות המשמשות בראש ובסוף וסימניהן תכן היום.²⁰
 תי"ו משרתת בראש הפעלים לנוכח תעשה תשמר תזכר וכן לרבים תשמרו
 תעשו תזכרו. ובמקום יו"ד לזכר תי"ו לנקבה. וכאשר יאמר ת' לזכר לנוכח
 לנקבה יוסיף יו"ד באחרית המלה תשמרי תזכרי תעשי. ותשרת בסוף בלשון עבר
 לנוכח שמרת עשית זכרת התוין קמוצות לצורך ה"א או אל"ף ופעמים לא
 יכתבו והם בד' אותיות וסימני הכנת. ה' עליה ידיה רגליה ההאין קמוצות בעבור
 האלפ"ן החסרות ויש נכתבות כמו ואתיקה¹⁸. כ' עליה ידיה רגליה⁰ הכפ"ן
 קמוצות בעבור חסרון ה"א ויש כתובות ובכה ובעמך¹⁹ הנצבת עמכה²⁰. נ'
 ותהיין תהיין הלהן תשברן²¹ ותאמרן הנוני"ן קמוצות בעבור חסרון ה"א ורכס'
 כתובים נהי. ת' שמרת עשית פנית בנית התוין קמוצות בעבור חסרון ה"א ותמצאם
 בהרבה מקומות מלאים בה"א על פי המסרה. אבל שאר האותיות לעולם לא
 תהיינה בסוף קמוצות אלא אחריהן א' או ה' כי לא תמצא א' ב' ג' ד' ותמצא ה'
⁰ ואקברה שם²² ואם תחתיה²³ ולא תמצא ו' ז' ח' ט' י' כ' ותמצא ה' כמו שזכרנו י'
20

ס מ ב בראש. נ ב והאות השנית דגושה. ג מ ב חסר. ד מ ב מוסי' אשו
 הגדולה (דברים ד לו). ס ב הדגש לשין אחרת. ו ב חסר. ז ב קריאת ה"א. ט ב קמץ.
 ט מ ב ורבים. י מ ב בהא. יא מ ב חסר. יב ב חסר.

1 שיר השירים ה ט. 2 שם א ז. 3 שופטים ה ז. 4 איוב יט כט. 5 במדבר לב יז.
 6 שופטים ו יז. 7 דברים כד י. 8 ויקרא א יט. 9 ישעיה ה יג. 10 יחזקאל כד ז. 11 ברא'
 כז כב. 12 שם כז יז. 13 שם לא לו. 14 שם לא לד. 15 משלי ל ד. 16 שמות ד ב. 17 ישעיה ג טו.
 18 יחזקאל מא טו. 19 שמות ז כט. 20 ש"א א כו. 21 רות א יג. 22 ברא' מח ז. 23 ויקרא יג כג.

ולא תמצא לָ מָ נָ כִּי אִם נֶ׃ וּתְחַיֵּין אֶת הַיְלָדִים¹ וְלֹא סָ עָ פָּ הָ צָ יָן קָ רָ
 שׁ וְתִמְצֵא תָ׃ נִתְּתָ עֲשִׂיתָ׃ וְתִהְיֶה הַתִּיּוֹ נֹסֶפֶת בְּרֹאשׁ הַשְּׁמוֹת וּבִסּוֹף כְּמוֹ תִפְאֶרֶת
 תְּלַבּוֹשֶׁת וְהִיא נֹסֶפֶת בַּשְּׁמוֹת שֶׁהֵם מִחֲלֵי הַפִּי מִן הַפְּעֵל תּוֹלְדוֹת תּוֹצְאוֹת
 תּוֹשֵׁב וְתוֹלְלִינוּ שִׁמְחָה² אִמֵּר אֲבִן גְּנֹאחֶ׃ אֲפֹשֶׁר לִהְיוֹת מֵעַנִּין יִלְלָתָהּ³ וְהַתִּיּוֹ
 5 אֵינָה מִן הָעֵקֶר וְהַשֵּׁם הַמוֹפְרָד תּוֹלַל וְכִמּוֹהוּ תּוֹשֵׁב וּפְתָרוֹנוּ יִלְלָתָנוּ וּבְכִיתָנוּ שִׁמְחָה
 הִיא לָהֶם וְלִכֵּן אֹמְרִים לָנוּ וְשׂוֹאֲלִים מִמֶּנּוּ שִׁיר לְשׁוֹרֵר לָהֶם לְפִי שִׁבְכִיתָנוּ וְדֹאגְתָנוּ
 שִׁמְחָה הִיא לָהֶם. וְכֹאשֶׁר יִסְמְכוּ תּוֹלְדוֹת תּוֹצְאוֹת יִהְיוּ בְּשִׁבְא תּוֹלְדוֹת הַשְּׁמִים⁴
 תּוֹצְאוֹת חַיִּים⁵. וְלֹא יִתְכַן בְּלִשׁוֹן עִבְרִי תִּיּוֹ וְאַחֲרָיו וִיּוֹ אֲלֵא בְּאוֹתָם שֶׁהֵם מִמְּחֲלֵי הַפִּי׃ א
 עַל כֵּן יִשְׁעָה הָאוֹמֵר מֵהוֹלָל בְּתוֹשִׁבְחוֹת⁶ כִּי דִינּוּ וַיִּשְׁרוּ תְּשִׁבְחוֹת הַתִּיּוֹ בְּחִירָק
 10 בְּשִׁקְלֵ תִפְאֶרֶת וְאַחַד מִחֲכָמֵי הַתְּלָמוֹד שָׁאֲלָנִי לְפִי תָמוּ מֵה עֲנִין כִּי רָאִיתִי בְּתִלְמוֹד
 יְרוּשָׁלַיִם תְּשִׁבְחוֹת חֶסֶד וִיּוֹ וְחֶרֶק תַּחַת הַתִּיּוֹ. וְכֵן בַּשְּׁמוֹת מִמְּחֲלֵי עֵי׃ן הַפְּעֵל
 תְּקוּמָה תְּרוּמָה תְּשׁוּבָה. וְכֵן מִמְּחֲלֵי הַלִּי מִן הַפְּעֵל בְּרֹאשׁ וּבִסּוֹף תְּכִלִּית תְּבִנִית
 תְּרִמִּית תְּכִנִּית. וְתִהְיֶה נֹסֶפֶת בְּמִחֲלֵי הַקְּצוּוֹת תּוֹרָה תּוֹרָה תּוֹגָה הוּוִין פְּאִי הַפְּעֵלִים
 וְהַהֲאִין שֶׁהֵן לְמִדֵּי הַפְּעֵלִים חֶסְרִים וְהַהֲאִין הַכְּתוּבוֹת לְנִקְבוֹת. וְכֵן בְּבַעֲלֵי הַכֶּפֶל
 15 תַּחְנָה תְּפִלָּה תְּהִלָּה. וַיֵּשׁ תִּי שׁוֹרֵשׁ וְכֹאשֶׁר תִּהְיֶה הַתִּי לְמִדֵּי הַפְּעֵל וְתוֹסִיף עֲלֶיהָ
 תִּי הַנּוֹכַח כְּמוֹ תִי שִׁמְרָתָ תְּבִלִיעַ תִּי הַשְּׂרֵשׁ בְּתִי הַנּוֹכַח אִו בְּתִי הַמְּדַבֵּר וְכִרְתָּ
 וְכִרְתָּי וְהַשְּׁבִתָּי וְהַמְּתָי וְהַמְּתָי אֲתָם הַמְּתָם⁷ וְדִינָם וְכִרְתָּי וְכִרְתָּי וְהַשְּׁבִתָּי
 וְהַשְּׁבִתָּי וְהַמְּתָי וְהַמְּתָי הַמְּתָם. וְכֵן מִדֵּי שִׁבְתָּ בְּשִׁבְתָּ⁸ דִּינּוּ בְּשִׁבְתָּו
 וְיִהְיֶה הַמוֹפְרָד מִמֶּנּוּ שִׁבְתָּ בְּשִׁבְתָּ דִּלְקַתָּ⁹ דִּלְקַתָּ שִׁבְתָּו. וַיִּתְכַן שִׁיְהִי הַדְּגֵשׁ
 20 בְּעִבּוֹר הַנַּח כִּי אִם הִיא שִׁבְתָּו הִיא הַבִּי קְמוּצָה וְהִיא נַח נְעִלָם בֵּין הַבִּי וּבֵין הַתִּי
 וּבְעִבּוֹר אוֹתוֹ נַח הַתִּי דְּגוּשָׁה וְהַבִּי פְּתוּחָה.

כַּף תִּשְׁמַשׁ בְּרֹאשׁ הַמְּקוֹר וְהַשֵּׁם כְּמוֹ הַבִּי וְהַלִּי כְּשִׁמּוֹר כּוֹזֵר כְּעִלּוֹת וּבְרֹאשׁ
 הַשֵּׁם כְּבִית כְּשׁוֹדָה וְדִרְכָה כְּדֶרֶךְ שׁוֹכְרָנוּ בִּידוּעַ וְשֹׁאֲיָנוּ יְדוּעַ דֶּרֶךְ אַחַת לְהַנָּה.
 וְתִקְרָא זֹאת הַכִּיָּף כִּיָּף הַדְּמִיוִן כְּמוֹ כְּעִבְדָּ כְּאֲדָנוּי¹⁰ כְּשִׁפְחָה כְּגִבְרָתָהּ¹¹ כְּשׁוֹדָה
 25 הַחֶרֶם¹². וַיֵּשׁ כִּי לְשִׁיעוֹר כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת¹³ כְּבַחְצֵי מַעֲנָה שׁוֹדָה¹⁴ כְּחֻצַת הַלִּילָה¹⁵
 כְּאַלְפִים אֵמָה בְּמִדָּה¹⁶. וְתִשְׁמַשׁ בְּסוֹף לְנוֹכַח יְדִיךְ רְגִלִיךְ. וַיֵּשׁ כַּף זוֹ דְּגוּשָׁה
 תְּבוּנָה תְּנַצְרֶךְ¹⁷ וַיִּחַנְךָ¹⁸ וְדִגְשׁוֹת זֶה בְּעִבּוֹר נִי הַתּוֹסֶפֶת כִּי דֶרֶךְ לְשׁוֹן הַקֶּדֶשׁ
 לְהַבְרִיעַ נִי הַתּוֹסֶפֶת בְּכִי הַנּוֹכַח כְּאִשֶׁר אֲפֹרֵשׁ עֲתָהֶם בְּנוּיָן וְתִהְיֶה הַכִּי לְנוֹכַח עִם
 מִיָּם הַרְבִּים יְדִיכֶם רְגִלִיכֶם.

30 נוּיָן תִּשְׁמַשׁ בְּרֹאשׁ לְרַבִּים נַעֲשֶׂה נִשְׁמוֹר וְזֶה בְּעֵתִיד בּוּיָו פְּתוּחָה יְהִי עֵבֶר וְנִשְׁמַר
 וְנַעֲשֶׂה וְכֵן בְּכָל אוֹתוֹת אֵיתָן שֶׁהֵם לְעֵתִיד בּוּיָו פְּתוּחָה יְהִי עֵבֶר
 יַעֲשֶׂה עֵתִיד וַיַּעֲשֶׂה עֵבֶר יַעֲשֶׂה וַיַּעֲשֶׂה נַעֲשֶׂה וְנַעֲשֶׂה נַעֲשֶׂה וְנַעֲשֶׂה וְנַעֲשֶׂה וְנַעֲשֶׂה
 יִתֵּן שְׁאֲחָרֵי הוּוִין דְּגוּשׁוֹת וְעַל הָאֵי שְׁאֵינָה מִקְבֵּלָת דְּגֵשׁ תִּהְיֶה הוּיָו קְמוּצָה וְאַעֲשֶׂה

א ב חסר. ג ה מ גאנת. נ מ והנפרד, ב והמופרד. ד מ ב בא דגשות התי כי
 התי פתח. ו מ אותה. ז מ ב כבוא עליהם וי.

1 שמות א יז. 2 תהלים קלו ג. 3 ישעיה טו ח. 4 בראשית ב ד. 5 משלי ד כג.
 6 תפלת ברוך שאמר. 7 במדבר יז ו. 8 ישעיה טו כג. 9 דברים כח כב. 10 ישעיה כד ב. 11 שם
 שם. 12 ויקרא כז כא. 13 שמות יב לז. 14 ש"א יד יד. 15 שמות יא ד. 16 יהושע ב ד.
 17 משלי ב יא. 18 במדבר ו כה

ואראה ולעתיד בתוספת הווי' בשבא. וכשתהיה הווי' על האל"ף שהוא בשבא ופתח תהיה הווי' פתוחה כמו ואקוה שמך כי טובי והוא עתיד מפני שלא יכול לקרא שבא על שבא בתחלת התיבות. ואקוה לנוד ואין² עבר⁰ ואברכהו גם ברוך יהיה³ שניהם קמוצים ס והם עבר ואברכהו וארבהו⁴ בפתח והוא עתיד והווי' מן וארבהו שהוא בשבא תורה עליו. ואעמד עליו ואמותהו כי ידעתי כי לא יהיה⁵ אחרי נפלו ואקח הנור אשר עד ראשו ואביאם אל אדני הנה⁵ הווי' קמוצין זזתי ווי' של ואמותהו שהוא פתוחה ופרשו בו כי לאשר היה כוזב כי לא המיתו לכך הווי' פתוחה בלשון עתיד. ובסוף השמות תשמש הני' לנקבות ידיהן רגליהן להן תשמרנה תעשינה. ונהגו בעלי הלשון להוסיף ני' עם ווי' הרבים ישמרון יזכרון שמעו עמים ירגזון⁶ ויראון⁷ צקון לחש⁸ כמו צקו על דרך אשר לא ידעון¹⁰ אבתיך⁹. וכאשר ידביקו לנוי' יו"ד⁰ שהוא כנוי יהוד³ המדבר לנפשו אמרו ישחרונני¹⁰ ימצאונני¹¹. וכן נהגו להוסיף נוין תוספת בלא ווי' ליחיד המדבר לעצמו זבח תודה יכבדנני¹² יסבבנהו יצרנהו¹³ כי משם אתקנך¹⁴ הני' תוספת⁰ כי ני' השורש במלת יצרנהו ובאתקנך נבלעות בעי' הפועל. ידי נשים רחמניות¹⁵ ואין ראני¹⁶ ושם ידבר עמנו¹⁷ הנונין נוספות. וכאשר רצו להבליע נוין התוספת¹⁵ בנון הכנוי הרגישו נוין הכנוי ואמרו דנני אלהים¹⁸ יסר יסרני יה¹⁹ ומי יעידני²⁰ וכן בכף הנוכה ישמרך²¹ ויחנך²² תבונה תנצרך²³ נוני התוספת נבלעות בדגש ודינם ישמרנך ויחננך תנצרנך כמו משם אתקנך²⁴ הנוין הכתובה נוין התוספת והני' שהיא פ' הפעל מן נתק בלועה בת'. ואם תאמר הנה אתקנך נוין התוספת כתובה והכ"ס דגושה תדע כי אין זה דגש חזק כי אם קל ודגש קל לא תתבלע²⁰ בו אות ודגש חזק לא יהיה אחרי אות נחה ולא בתחלת תיבה אם לא תהיה קודם אות חלקה והיא ה"א. ולא יהיה דגש לא קל ולא כבד אחרי התנועות הגדולות כמו קמץ וצרי כי אם במלת בתים בלבד ואין לו דמיון בכל המקרא. ותאמר בכנוי היחיד שאינו נמצא ישמרנו יזכרנו הנוין דגושה בעבור נוין התוספת ליחיד כמו שנוספה ליחיד המדבר דנפשו כמו יכבדנני²⁵ ונבלעה בדגש במלות²⁵ אחרות כמו דנני אלהים²⁶ תברכני נפשך²⁷ ודומיהם והיה דין ישמרנו יזכרנו ליחיד ישמרהו יזכרהו ואם יוסיף נוין התוספת יאמר ישמרנהו יזכרנהו יצרנהו כאישון עינו²⁸ וכאשר רצו להבליעה לא יכלו להבליעה בה' כי אינה נראית בדגש אלא מפיק על כן החליפה בנוין והבריעו ני' התוספת בני' הכינוי כמנהגם. ואם תאמר כי נוין ישמרנו ני' התוספת והדגש בעבור ה' ישמרנהו³⁰ כבר הקדמנו כי אין דרך דגש להביא אות שלאחריו אלא אות שקדם. ותהיה נוין

ס ב והוא קמץ ואברכהו גם ברוך יהיה קמוצה הווי'. ס מ ב לכנוי היחיד. ג ב לעצמו. ד מ ב חסר. ס ב ואפילו הכי הכי. ו ב מוסי' כמו מה שמו ועיין לעיל. ז ב מוסי' וממלת אנה ימה שמה למה אין ראייה לפי שהנגינה בהם מלעיל מש"כ במלת בתים. ס מ ב מוסי' שחסרה.

¹ תהלים נב יא. ² שם סט כא. ³ בראשית כז לג. ⁴ ישעיה נא ג. ⁵ ש"ב א י. ⁶ שמות טו יד. ⁷ דברים יג יא. ⁸ ישעיה כו טז. ⁹ דברים ח טז. ¹⁰ משלי א כח. ¹¹ שם שם. ¹² תהלים נ כג. ¹³ דברים לב י. ¹⁴ ירמיה כב כד. ¹⁵ איכה ד י. ¹⁶ ישעיה מז י. ¹⁷ הושע יב ה. ¹⁸ בראשית לו ו. ¹⁹ תהלים קיה יג. ²⁰ ירמיה מט יט. ²¹ במדבר ו כד. ²² שם ו כה. ²³ משלי ב יא. ²⁴ ירמיה כב כד. ²⁵ תהלים נ כג. ²⁶ בראשית לו ו. ²⁷ שם כז יט. ²⁸ דברים לב י.

נוספת בראש השמות כמו נו"ן של נמרוד מי נפתוחי היתה נסבה² דינו סבה.
 ובסוף זכרון שברון דראון היה דינו בדגשות הר' על כן הר' בצרי ראשון אחרון
 הגיון עליון פדיון הווין והגונין נוספות הווין למשך החולם והגונין לתוספת אמתנינה
 שזכרנו. ויש מאלה השמות שישתנו בסמוך שברון מתנים⁸ הגיון לבי⁴ דראון
 5 עולם⁵ ויש זכרון בשבא שלא בסמוך אין זכרון לראשנים⁶ ויש מהם בשבא
 לעולם⁶ בסמוך ובמזכרת³ אביון עליון שריון יתרון פתרון. ויש נו"ן שרש כאשר
 תהיה פ"א הפעל תתבלע נו"ן בעינו וזה בעתידים כמו יסע ידור יפול יתן ותפוד
 בצווי תן תנו סע סעו גש גשו נא אלי⁷ שא שאו ידיכם⁸ וזה בבנין קל כי בבנין
 חזק לא תחסר לעולם מראש הבנין עד סופו. ובבנין הפעיל לא תזכר ולא תפקד
 10 כי בהבלעת דגש תבא כמו הגיד הפיל הגיש הביש יגיד יפיל יגיש יביש אין לה
 זכר לא בפעלים שעבר ולא באיתני"ם. וכשתהיה למ"ד הפעל נו"ן ותוסיף עליה
 נ' הרבים או נ' הנקבות אז תתבלע נ' השרש בהן כמו ונתנו את בנתינו⁹ ולנו
 בגבעה או ברמה¹⁰ דינם בשני גונין וכמוהו בצל דליותיו תשכנה¹¹ הנו"ן מן
 השרש בלועה בני הנקבות תרננה שפתי¹² דגשות הנו"ן הראשונה להראות בנין
 15 חזק ודגשות הנו"ן האחרונה שהיא לנקבות שהם השפתיים להבליע נ' הכפל. אך
 חכמות בחוץ תרנה¹³ משקלו תפעולה ולא תפעולנה¹⁴ מפני כי אם היה לנקבות
 רבות היה חסר ב' גונין נ' הנקבות ונ' הכפל ואין חזק בדגש להביא ב' אותיות
 ואין דרך הלשון לחסר נ' הנקבות ואם הנ' לנקבות הרי אינו לשון רנה כי אין
 שם משתי גוני הכפל אפילו אחת וכן אומר בני על צד תאמנה¹⁴ כי אינה
 20 לנקבות לפי שאין שם דגש והיא בעבור נו"ן השורש כנו"ן ויהי אמן¹⁵ באמנה
 אתו¹⁶ על כן משקלו תפעלה ולא תפעלנה ותרנה ותאמנה לשון יחידה נופלת
 על כל אחת ואחת מהחכמות ומהבנות ואם היה תרנה לשון רבות היה תרננה
 או תרננה בשקל והנה תסבנה¹⁷ וה' תרנה וה' תאמנה אינה לנקבות כי אם
 תוספת¹⁸ כי מצינו תוספת ה' בסימן אמתנינה¹⁹ אשמעה אשלחה אזכרה כי הת'
 25 תורה על הנקבה.

ה"א תשמש בראש השמות לידיעה הבית השדה הכרם ולעולם האות הסמוכה
 לה בדגש לבר מאותיות אחהע"ר שאין דרכם לקבל דגש כי אם במעט
 מקומות ועתה אומר לך מקצתם. אלף תביאו לחם תנופה¹⁸ שפו עצמותיו לא
 30 ראוי¹⁹ דאיוב ויביאו לנו²⁰ דעזרא. ה' ע' אין במ דגש. ה' נראית במפיק. רי"ש
 הראיתם האיש העלה²¹ דגלית הראיתם כי שלח²² דאלישע הראיתם אשר בחר
 בו יי²³ דשאלה בעבור הרעימה²⁴ דשמואל לא כרת שרך²⁵ דיחזקאל היאבה
 רים עבדך²⁶ דאיוב רומו מעט ואיננו²⁷ דאיוב לב יודע מרת נפשו²⁸ אל תאמר

ל מ ב חסר. ב ב חסר. ג ב מוסי' והנ' דגושה היא ה' והע' בלועה בה. ד ב
 כתוספת ה"א. ה ה דאליאב.

1 יהושע טו ט. 2 ד"ה ב' י טו. 3 יחזקאל כא יא. 4 תהלים יט טו. 5 דניאל יב ב.
 6 קהלת א יא. 7 בראשית מה ד. 8 תהלים קלד ב. 9 בראשית לד טו. 10 שופטים יט יג.
 11 יחזקאל יז כג. 12 תהלים עא כג. 13 משלי א כ. 14 ישעיה ס ד. 15 אסתר ב ז. 16 שם
 ב כ. 17 בראשית לו ז. 18 ויקרא כג יז. 19 איוב לג כא. 20 עזרא ח יח. 21 ש"א יז כה.
 22 מ"ב ו לב. 23 ש"א י כד. 24 שם א ו. 25 יחזקאל טז ד. 26 איוב לט ט. 27 שם כד כד.
 28 משלי יד י.

אשלמה רע¹. וכשתהיה ה' ליריעה על אות מן א"ח הע"ר תהיה קמוצה ואינה נופלת בלשון עבר ובלשון עתיד אלא בשתי מלות שהם במקום אשר ההלכו אתו² דיהושע ההשיבו נשים נכריות³ ועל השם השוק והעליה⁴ דשמואל פתרונו ואשר עליה. ויש ה' לתמיהה הלעולמים יונה ארני⁵ האפס לנצה חסדו⁶ הנטע און הלא ישמע⁷ היסר גוים הלא יוכיח⁸ ולעולם הסמוכה לה רפויה⁹ שלא כדרך⁵ ה' ליריעה זולתי מלה אחת הייטב בעיני יי⁹ והיא זרה עד מאד כי היא לתמיהה³ והיו"ד דגושה והה"א פתוחה. ואם הסמוכה לה מאותיות בג"ד כפ"ת והיא בשבא אז תִּדְגֵשׁ כמו הבמחנים אם במבצרים¹⁰ הכמות נבל¹¹ הכמכת מכהו הכהו¹² הברכ כח¹³ ועברו זרים בתוכם הבסוד אלוה תשמע¹⁴ הבעד ערפל¹⁵ הברכה אחת¹⁶ הכזונה יעשה¹⁷ שהם על בג"ד כפ"ת והם רפויים. ויש ה' לאמתת הדבר¹⁰ כמו הנגלה נגלתי אל בית אביך¹⁸. ויש ה' לקריאה הקהל חקה אחת¹⁹ האויב תמו חרבות לנצה²⁰ הקטנים עם הגדולים יסף ה' עליכם²¹. ויש ה' נוספת לבנין הפעיל הגדיל השליך. ויש ה' נוספת באיתני"ם אשמעה אזכרה אשלחה. ויש ה' נוספת בצווי הזכר שמרה שמעה זכרה. ויש ה' נוספת בראש השמות ה הצלה הצלחה הבנה. ובסוף לילה כי ה' לילה אינה לנקבות כי לשון זכר הוא ותמצא¹⁵ לילה בלא ה'. ויש ה' במקום אל מצרימה ירושלימה בבלה פדנה ביתה תמנתה. וברוב מקומות ה' ליריעה על מ"ם רפויה המכסה את הקרב²² המלאה הזרע²³ המלאה לה עמיר²⁴ המסכן תרומה²⁵. ועל היו"ד רובם רפים היקום אשר ברגליהם²⁶ ליי הישועה על עמך ברכתך סלה²⁷ ערו ערו עד היסוד בה²⁸. ודע כי כל הלויים⁰ שבתורה ובמקראו רפויי למד ואין להם ענין ידוע כמו כל מלמעלה הלי²⁰ רפויה וכל מלמטה דגושה הלמ"ד. ויש ה' שורש הרג הרם הפך ואינה נופלת לעולם וכמו כן כאשר תהיה הה' ע' הפעל לא תחסר אך כאשר היא ל' הפעל והיא חלקה תחסר כמו ה' עשה בנה פנה קנה עשו בנו פנו קנו. וכאשר תהיה למ"ד ודרכה במפיק לעולם לא תחסר כמו נגה גבה כמה לך בשרי²⁹ כי הם בדרך השלמים נקודתם קמץ ופתח אבל עשה בנה פנה קנה כולם קמוצים בעבור²⁵ האות החלקה.

יוד תשמש לשאינו נמצא יעשה ישמור יאכל יקום יאמר ובסוף ליחיד המדבר לנפשו עיני רגלי ידי ראשי ולרבים ע ירי עבדי רגלי עיני. וכאשר יכנו הרבים לשאינו נמצא תקרא יו"ד הרבים כמו איוי עבדיו סוסיו ידיו רגליו עיניו והוא היוד שבעבדים ושבסוסים. ויש לענין יחיד אדוניו אלהיו בעליו ולא נמצא בעלו אדונו³⁰ אך נמצא אלהו זו כחו לאלהו³⁰. ויתכן כי על זאת הסברה שיאמר מן אלוה

לך רפוא. כב לתומה. גמ ב מוסי האות. דמ המלות. סמ ב מוסי להנפה גוים בנפת שוא (ישעיה ל כח). ומ ב שבמקרא. זב חסר. סב מוסי כמו אחב אהל להג מהר. עב מוסי המדברים בעד נפשם. ימ ב יוד.

¹ משלי כ כב. ² יהושע י כד. ³ עזרא י יז. ⁴ ש"א ט כד. ⁵ תהלים עז ח. ⁶ שם עז ט. ⁷ שם צד ט. ⁸ שם צד י. ⁹ ויקרא י יט. ¹⁰ במדבר יג יט. ¹¹ ש"ב ג לג. ¹² ישעיה כז ז. ¹³ איוב כג ו. ¹⁴ שם טו ח. ¹⁵ שם כב יג. ¹⁶ בראשית כז לח. ¹⁷ שם לד לא. ¹⁸ ש"א ב כז. ¹⁹ במדבר טו טו. ²⁰ תהלים ט ז. ²¹ שם קטו יג. ²² שמות כט יג. ²³ דברים כב ט. ²⁴ עמוס ב יג. ²⁵ ישעיה מ כ. ²⁶ דברים יא ו. ²⁷ תהלים ג ט. ²⁸ שם קלו ז. ²⁹ שם סג ב. ³⁰ חבקוק א יא.

אלהו כן יאמר מן בעל בעלו ומן אדון אדונו בעלי. אך יוד אשרי בלעדי
לא תחסר לא יאמר אשרו אשרי כי אם אשריו אשרי ביוד וכן אשריך ביוד
לא תחסר מן המכתב. ולא יאמר בלעד בלא יוד ולא בלעדו בלעדי בחירק כי
אם בלעדי אלהים יענה¹ ובלעדיך לא ירים². ויש יוד שורש יוד ישבא ויש
5 יוד נוספת בראש השמות ידלף ישבב יגבהה יקום מלשון תקומה יבול מן בול
הרים ישאו לו³ ובסוף יש יוד נוספת מהרי הנטפתי⁴ חצרי⁵ פצרי⁶ נצרי⁷ מוכיח
אדם אחרי⁸ הוא שם התואר אדם שהוא נסוג אחור. ורבותינו מרגילים זאת
היוד בתואר השמות זכאי אשמאי בנאי וכן מרגילים הנו"ן שכחן זכרן.
ו תשמע בראש לתוספת שמות או פעולות ראובן ושמעון⁹ זכור ושמור¹⁰ אכל
10 ושתה¹¹. ויש ו"ו שתשיב עבר לעתיד שָמרו עבר ושמרו בני ישראל¹² עתיד
זכרו עבר וזכרו פליטיכם¹³ עתיד. שמר עבר ושמר י"י אלהיך לך¹⁴ עתיד. ו
ותשרת בסוף לרבים שָמעו שלחו פקדו אכלו. ויש ו' שורש אין לה ולד¹⁵. ויש
ע"ן הפעל הן גוענו¹⁶ בגוע אחינו¹⁷. ויש ו' למ"ד הפעל שלו הייתי¹⁸ שלוה
עלוה חרוה אלו הו"ן במקום ההאין וההאין הכתובות לנקבות.
15 מ"ם תשרת בראש התיבות מבית מכרם משדה החרם¹⁹ ולעולם האות הסמוכה
לה דגושה זולתי מאותיות אחהע"ר או תהיה המ"ם בצרי כמו מראשו ועד
רגליו²⁰ מראשית שנה ועד אחרית שנה²¹ מעולם שברתי עלך²² מהמדבר ועד
הנהר²³ מאיש²⁴ מחמם תשעני²⁵ והדגשות לחסרון נו"ן מן בית מן כרם מן שדה
ויש זרים מהם שאינם על אחהע"ר והם רפויים והמ"ם בחירק כמו מבציר אביעור²⁶
20 בחתיתם מגבורתם²⁷ דיהוקאל. ותכנס מ"ם על מקור משמוע מבנותג מדלק אחרי
פלשתים²⁸ משמור והדגש לנו"ן כמו שזכרנו למעלה. וכמו כן על אות אחהע"ר
תהיה המ"ם בצרי מרדוף מהלוך²⁹ כמו שאמרנו ויש זרים כמו כן שהם על אות
אחהע"ר והמ"ם בחירק מרדוף אחרי פלשתים²⁹ מעצבך ומרגזך³⁰ בחירק. ותהיה
המ"ם נוספת בראש השמות משמר משכן מקדש ובסמוך יהיו פתוחות משמר
25 י"י³¹ משכן שלה³² מקדש י"י³³. ובמחלי הפ"א מושב מולד מוצא. ובמחלי
הע"ן מלון מגור מבוא מקום וכאשר יסמכו יהיו בשבא מקום המשפט³⁴ מלון
ארחים³⁵ מבוא העיר³⁶. ובאו מהם שלא כדרך ומוצאיו ומובאיו³⁷ את מוצאך
ואת מובאך³⁸ דינם מבואיו מבואך אך לפי שהיו מוצאיו מוצאך המ"ם בחולם
דמו אליהם חבריהם לזוגם וככה יכסומו³⁹ בעבור הברת יוד בשורק שב להיות

ל מ ב מוסי' קים דברי הפורים (אסתר ט לב). ל מ ב מוסי' עמד ועמד ורעה בעז
י"י (מיכה ה ג). ג ה מעשות. ד ס ב חסר. ו ב מוסי' וכאשר יהיה מהם שם מבעלי הכפל
לא ישתנו בסמוך כמו מעוז פרעה ששרשו עוז.

1 בראשית מא טז. 2 שם מא מד. 3 איוב מ ב. 4 ש"ב כג כת. 5 שם כג ב.
6 שם שם. 7 ד"ה א' יא לז. 8 משלי כח כג. 9 בראשית לה כג. 10 מכילתא על שמות כ ח.
11 ישעיה כא ה (בקצת כתבי יד ושתה). 12 שמות לא טז. 13 יחזקאל ו ט. 14 דברים ז יב.
15 בראשית יא ל. 16 במדבר יז כז. 17 שם כ ג. 18 איוב טז יב. 19 צ"ל משדה אחזתו
ויקרא כז כב. 20 שם יג יב. 21 דברים יא יב. 22 ירמיה ב ב. 23 יהושע א ד. 24 בראשית
ב כג. 25 ש"ב כב ג. 26 שופטים ח ב. 27 יחזקאל לב ל. 28 ש"א יז נג. 29 צ"ל מרדף
אחרי דוד ש"א כג כת. 30 ישעיה יד יג. 31 לא נמצא במקרא. 32 תהלים עח ס. 33 במדבר
יש כ. 34 קהלת ג טז. 35 ירמיה ט א. 36 שופטים א כד. 37 יחזקאל מג יא. 38 ש"ב ג כת.
39 שמות טו ה.

המ"ם בשורק וכמוהו הרו והגו¹ כי דינם היה הורו והגו לפי שהורו דינו הורות מענין ולהורת בני ישראל² והוגו מן והגית בו יומם ולילה³ ודינם הגו כמו בנה בניתי בית זבל לך⁴ אך לזונם הוציאו במבטא אחד. ויש מ"ם נוספת במחלי הלמ"ד משרה מקנה מרבה להכיל⁵ נמבוה ונמס⁶ נתחברו בו נ' נפעל ומ' השם כי דינו מכוח או נכוח. ועל דעתי מגורה זאת מנחה שרשו נחה מענין לך נחה⁵ את העם⁷ ולא נחם אלהים⁸ לפי שנוהגים אותה ואם כן אין הכלל ממנו מנחות כמו שנהגו בתלמוד לקרא המ"ם בשבא כי אם בחירק כמו מן מקנה מקנות ומן משרה משרות כי לא יאמר מקנות בשקל מנחות המ"ם בשבא כי אם יאמר מנחות המם בשבא⁹ או תהיה שורש כמו ש"ן מן שמלה שמלות וכן כבשה כבשות שפחה שפחות. ותהיה מ"ם נוספת בסוף השמות חנם ריקם פתאום שלשום¹⁰ פי' חנם מלשון³ אשר חנן אלהים את עבדיך⁹ וכן חנם נתון בלא מחיר דגשות הנו"ן לנו"ן אחרת וריקם מן ריק ופתאום מן פתי¹⁰ הוא מקרהד שיקרה בלא ידיעה כי פתי היה האדם באותו מקרה ושלשום מן שלש תמול ויום שקדם שלישי ויש מפרשים שלשום שלש יום. ויש מ"ם בקבוץ הזכרים עם יו"ד אנשים שרים עבדים ואף יש יו"ד ומ"ם בקבוץ הנקבות נשים פלגשים כי דרכם לנקבות שמלות¹⁵ שפחות כבשות ואף יש בקבוץ הזכרים ו"ו תי"ו אבות. ויש מ"ם עם הא ידיהם רגליהם עיניהם שניהם וכמוהם ונשאו עליך בניהם קינה¹⁰ ההא והמ"ם לרבים ונשאר בני הב' שמוש ונשאר נ' ופירושו קינה מן ולא נה בהם¹¹ שפירושו לשון בכי וקינה מענין ונהה נהי נהיה¹² אף על פי ששרשם איננו אחד ענינם אחד ושקל נ' בשקל אף ברי יטריה עב¹³ הב' שמוש ורו מן רויה חסרה ל'²⁰ הפעל ודינו רוח בשקל נוחה כי תחת יפי¹⁴ מלשון כויה וכן זר זהב¹⁵ מן ארחי זרבעי זרית¹⁶ ואם היתה הא בניהם שורש היתה פתוחה כמו ידם רגלם גבהם נגהם. ויש מ"ם שורש מְכַר מרד ומ"ם ונתתי מברם¹⁷ איננה שורש כי אם מאמתונה בשקל מקנם ושרשיו וענינו מן וגם מים תכרו מאתם¹⁸ וככה ורחוק מפנינים מכרה¹⁹ בשקל למקנה²⁰ ומשפטו מכרתה ות"ו החסרה כת"ו פנה²¹ מדה²² בזה²³. ויש מ"ם שורש נבלעת בחברתה כמו יהיו תמים על ראשו²⁴ כמו תמימים. ויש תמים בלא דגש לשון יחיד איש תמים²⁵ ורבים תמימים והחסרים תם ליחיד ולרבים תמים בדגש וכן עמי עמו דינו עממי עממו בראית אחריו בנימין בעממך²⁶ וכן עמי עמו עמכם עמהם הממין דנושות למ"ם אחרת ומענינו ארזים לא עממהו²⁷ פי' לא היו עמו.

ל מ ב היא. כ מ ב כי הוא מלשון חנן ריק פתי שלש ופירושו חנן נתן כמו. ג נ מביא נון. ד ב חסר. ה ב מוסי' בכורות. ו מ ב מוסי' פרחון.

1 ישעיה נט יג. 2 ויקרא י יא. 3 יהושע א ח. 4 מ"א ח יג. 5 יחזקאל כג לג. 6 ש"א טו ט. 7 שמות לב לד. 8 שם יג יז. 9 בראשית לג ה. 10 יחזקאל כז לב. 11 שם ז יא. 12 מיכה ב ד. 13 איוב לו יא. 14 ישעיה ג כד. 15 שמות כה יא. 16 תהלים קלט ג. 17 במדבר כ יט. 18 דברים ב ו. 19 משלי לא י. 20 בראשית כג יח. 21 משלי ז ח. 22 איוב יא ט. 23 יחזקאל כט יט. 24 שמות כז כד. 25 לא נמצא במקרא. 26 שופטים ה יד. 27 יחזקאל לא ח.

ש ע ר

תדע כי עיקר כל הפעלים ארבעה חלקים ובכל אחד ואחד יש שמונה חלקים.
 5 והאחד הם הבנינים והם שמונה. בנין פעל הקל כגון שָׁמַר והדומים לו.
 ובנין פעל החזק בדגש כגון דָּבַר שָׁבַר וחבריו. ובנין הפעיל כמו השִׁלַּךְ הַגִּדִיל
 5 ורעיו. ובנין נפעל כמו נִשְׁמַר נִזְכָּר ואחיו. ובנין התפעל כמו הִתְהַלַּךְ הִתְגַּדַּל.
 ובנין הפעל כמו הִשְׁלַךְ הִשְׁבַּר. ובנין פועל החזק כמו אֲשַׁר פִּקַּד על פי משה.
 כי שִׁלַּח ברשת ברגליו.² ובנין פועל המרבע כמו כֹּאשֶׁר כֹּוֹנֵן להשחית.³ ורעיו.
 אלו שמונה בנינים אע"פ אשר שמותם נשאו. ובסודותם נפלאו. ובבנינים נקראו.
 ועד השלושה לא באו. והם פעל פעל הפעיל כי רוב הלשון נתכן עליהם והם
 10 אבות לבנינים האחרים ובם חנו הפעלים ובם נסעו.

החלק השני שמונה פעולות. שלמים. מחלי עי"ן. מחלי למ"ד. מחלי הקצוות.
 מחסרי הנו"ן. מחסרי הי"וד. ובעלי הכפל. ולא אמרנו מחסרי הלמ"ד כמו
 ל' לקח שהיא פ' הפעל מפני שלא תמצא מהם כי אם מלה אחת לבדה על כן
 לא נמנית בחשבון.

15 החלק השלישי חלקי פעולות הבנין שהם ששה. עבר. פועל. פעול. צווי. מקור.
 אית"ן שהוא בעתיד. ושם דבר. ושם התואר. הרי שמונה אשר כוללים
 כל המקרא כי לא תמצא בכל המקרא תיבה שאינה מאחת אלהג השמונה זולתי
 מלת הַדְּבַק לבדה כמו את על אל גם רק אך אף כי לא.

החלק הרביעי שמונה שאלות הנמצאות בכל התיבות של הפעלים. שאלה
 20 ראשונה פעלתו. שנייה בנינו. שלישית שרשו. רביעית משקלו. חמישית
 אם הוא כראוי. ששית חברו. שביעית פרושו. שמינית אם עומד אם יוצא והוא
 הנקרא עובר או בודד וסימנהו ל' שמר חפ"ן. ל' פעלתו אם עבר או עתיד
 או מה היא פעלתו. ב' בנינו מאיזה בנין הוא מהשמונה. ש' שרשו לדעתם
 אותיות השרש. מ' משקלו תיבה במשקלה באותיות ובניקוד אפילו אינה מענינה.
 25 ר' ראוי אם הוא כרינו. ח' חברו מלה אחרת כענינה. פ' פרוש היאך ענינו. השאלה
 השמינית צ' מן יוצא אם המלה פועל יוצא או עומד וי"א עובר או בודד. ובפעלים
 אבאר כל הענינים האלה באר הישב ועתה אביא ראיה ממלה אחת הַטָּה פעלתו
 עבר בנינו מן הפעיל שרשו נָטָה משקלו הִכָּה דינו הַנְטָה חברו לא תטה
 משפט⁴ פרושו ידוע כמו ועלי הטה חסד⁵ והוא פועל עובר כי דבר אחר הטה כי
 30 נטה הוא בודד. נשלמו הארבעה שהם בשמונהו.

א מ ב החלק האחד. ב חסר. ג אחת מאלה. ד ה אם הוא משמונה בנינים.
 ב משמונה בנינים. ס מ ב מוסי' שלש. ו מ ב בשמונה שמונה.

¹ שמות לח כא. ² איוב יח ח. ³ ישעיה נא יג. ⁴ דברים טו יט. ⁵ עזרא ז כח.

ש ע ר

האותיות הנבלעות בדגש והם ז' וסימנהון תנו אליה.

- ת' תתבלע בדגש כתי של התפעל כמו ואשמע את הקול מדבר אלי¹ דינו מתדבר תתבלע הת' בדגשות הד'. ולקח למטהר² דינו למתטהר תתבלע הת' בדגשות הט'. אחרי אשר הפטמאה³ דינו התטמאה תתבלע הת' בדגשות הט'⁵ והוא מורכב משני בנינים מן הופעל והתפעל וכמוה הדרשנה מחלב מדם כרים⁴ דינו התדרשנה. נ' תתבלע בדגש כאשר תהיה פ' הפעל נ' תתבלע בע' הפעל כמו נסע וסע יתן ידור יפול דינם ינסע ינתן ינדור ינפול וכן תתבלע נ' נפעל בפ' הפעל בצוויין והעתידין כני נשמר בהשמר אשמר ישמר דינם הנשמר אנשמר ינשמר. ו' תתבלע בדגש ס' סגלה פרה אדמה⁵ וידעו כי עירמם הם⁶ והצגתיה ערמה⁷ הוויין מובלעין בעבור אותיות הדגשות כי הם מן אדום ערום ורבים כהם. א' תתבלע בדגש כמו מכלת לביתו⁸ כמו מאכולת בשקל מחגרת שק⁹ ובמשקלם במסרת הברית¹⁰ המ' קמוצה להביא נח נעלם ודינו במאסורת הברית. וזאת המלה שהיא במלכים מכולת לביתו בדברי הימים מכות לעבדיך¹¹ פירש בו המורה ג' ר' יונה ס' אבן גנאחד שהוא כמו טחון מבעלי הכפל שרשו¹⁵ כתת מן כתית למאור¹² והביא במשקלו אם יתגדל המשור¹³ ואף הביא מבול ואמר כי שרשם שרר בלל. ואני אמרתי כי שלשתם חסרי גון בפלס מביע ופירוש משור מלשון נסרים שבתלמוד וכמוהו וישר במגרה¹⁴ היוד קמוצה להביא נח נעלם בעבור דגשות השיין שחסר וכן עשו במלת ויזר יעקב נזיר¹⁵ דינו היה ויזר בדגשות הזין בשקל ויפל ויגד. ופירוש מבול גשם מן נבלי שמים מי²⁰ ישכיב¹⁶ דאויב שהוא כמו וגשמי שמים ופירוש מכות מאכל ושרשו נכת ותרנום וינשכו¹⁷ ונכיתו. ל' נבלעת בדגש ל' לקח בדגשות ק' יקח תקח דינו ילקח תלקחו. י' נבלעת בדגש ופטורי צצים¹⁸ הצ' דגושה להבלעת יו"ד של ציין וכן כי אצק מים¹⁹ יצרהו²⁰ דגשות הצ' בעבור הי' שהיא פ' הפועל. ה' תתבלע בדגש מזה²¹ מלכם תדכאו עמי²² דגשות הז' והל' בעבור הה'. וולתי ז' אותיות²⁵ אלה לא תתבלענה בדגש כי אם אות בהברתה. ב' תתבלע בה בית אחרת תסבו את העיר²³ כמו סביב. ג' אחרת תתבלע בה תחנו את חג יו"ד²⁴ כמו המון

ל מ ב מוסי' ובלולים יעלו (מ"א ו ח). ז מ ב הוויין בלמדין ו"ו אדום באדמה פרה אדמה ערמים מים עמוקים (משלי יח ד). ג מ ב מוסי' הגדול. ד ה מ בן גאנת. ס ב מלשון תלמוד. ו מ ב חסר, מוסי' אך ותלקח (אסתר ה ג) הקוף רפוי כמשפט. ז מ ב מן סבב; מוסי' ודינו תסבבו.

- 1 צ"ל וישמע את הקול מדבר אליו במדבר ז פט, או ואשמע את מדבר אלי יחזקי ב ב. 2 ויקרא יד ד. 3 דברים כד ד. 4 ישעיה לד ו. 5 במדבר יט ב. 6 בראשית ג ז. 7 צ"ל פן אפשרונה ערמה והצגתיה הושע ב ה. 8 מ"א ה כה. 9 ישעיה ג כד. 10 יחזקאל כ לו. 11 ד"ה ב' ב ט. 12 שמות כז כ. 13 ישעיה י טו. 14 ד"ה א' כ ג. 15 בראשית כה כט. 16 איוב לח לו. 17 במדבר כא ו. 18 ישעיה ו יח. 19 ישעיה מד ג. 20 שם מד יב. 21 שמות ד ב. 22 ישעיה ג טו. 23 יהושע ו ד. 24 ויקרא כג לפ.

חונג¹. ד' תתבלע בה ד' אחרת² שדוד נשדנו³ כי הוא מן שד ושבר בנבוליק³.
 ה' לא תתבלע בה ה' אחרת כי אין לה תורת דגש. ו' תתבלע בה ו' אחרת
 חוה כמו חוה. ז' תתבלע בה ז' אחרת תבוז לכס⁴ בזונו לנו⁵ כמו בזונו.
 ח' אין לה תורת דגש. ט' תתבלע בה ט' אחרת בל נמטו פעמי⁶ שרשו מטט.
 י' תתבלע בה יוד אחרת חיים דינו חיים בני יודים שתים שורש שהוא מבעלי
 5 הכפל והשלישית לרבים ומשקלו דלים רבים תמים רכים זכים. כ' תתבלע בה כ'
 אחרת זכו נזיריה⁷ שרשו זכך. ל' בל' אחרת סל⁸ מן סללה⁹ אל גלו אלי¹⁰ מן
 וגללו את האבן¹¹. מ' במ' אחרת בחמו נדעכו ממקומם¹² מן חמימות³ תמים¹⁸
 מן חמימים. נ' בני אחרת רנו שמים¹⁴ רני ושמהי¹⁵ מן רנן ורננה. ס' בס'
 10 אחרת ג' כי פסו אמונים¹⁶ כמו תמו נכרתו¹⁷ בדונג נמסו¹⁸ שרשו מסס. ע' אין
 בה דגש. פ' תתבלע בה פ' אחרת תפים¹⁹ מן מתפפות על לבבהן²⁰ חפה מן
 חוסף עליו כל היום²¹. צ' בצ' אחרת למען תמצו והתענגתם²² בשקל תסבו.
 ק' בק' אחרת חקה כמו הוי החקקים חקקי און²³ ונמקו כל צבא השמים²⁴ בשקל
 ונסבו בתיהם²⁵ ונשמו דרכיכם²⁶. ש' תתבלע בה שין אחרת²⁷ אולי ימשני אבי²⁷
 15 מענין כי מששת את כל כלי²⁸ וימשש ולא מצא²⁹. ו. אשה אין דגשות תיבה
 זו בעבור שין אחרת כי אם בעבור י' איש. וי"א כי הדגשות בעבור נו"ן אנוש
 לזכר אשה לנקבה וכן אשות הזמה³⁰ דינו אנשות. ורבים זכרים מלשון אנוש
 אנשים ומלשון איש אישים וחסרו א' אנשים לנקבות ואמרו נשים. וכן אמרו
 בדגשות ט' חטה ושערה³¹ כי הוא לנ' שחסר ובתרגום תמצאה חנטיין. ס'
 20 דגשות צ' בעבור הנ' ה' קצי דגשות הצ' עבור הנ' ט' כמו עד אנה תשימון קנצי
 למלין³² ומצאנוה בדברי רבותינו בבבא בתרא בתוספות דמכרי כנתי³³ כמו כנתי
 וכן דגשות ת' בעבור נ' עתו עתי דינו ענתו ענתי ובתרגום מצאנוה די בעבר
 נהרה וכענת³⁴ כמו וכעת. והטיבו אשר דברו באלה השמות אך יתכן קצו וקצי
 מבעלי הכפל ס' וכן עתו עתי בפלס פתו פתי מן פתות אתה פתים³⁵ מן וקציץ
 25 פתלים³⁶ ועתים מן לעות את יעף³⁷ שפירושו להחכים כמו ידעי העתים³⁸
 יודעי החכמות ולעות היה דינו בחולם כרין בעלי הכפליח לחוג לסוב וכמוהו
 לבור את כל אלה³⁹ ישוד בצהרים⁴⁰ דינו בחולם. ת' תתבלע בה ת' אחרת

ס מ ב מוסי וימדו. ס ל ב מוסי של תשלו דלוגו מאד. נ מ ב אשר בגדיך חמים
 (איוב לו יז). נ מ ב מוסי כתנת פסים (בראש' לו ג) פסת בר (תהלים עב יב) בשקל גנת ביתן.
 ד מ צדיק. ס מ ב בחברתה. ו מ ב את אשו הגדולה (דברים ד לו) אשה לריח ניתוח
 (ויקרא ג טז) מן אשש. ז מ ב ואין דגשות שין אשה. ס מ ב מוסי וחטה דינו חנטה.
 ט ב וכן דגשות צ' קצי קצו לנ'. י מ ב חסר. י ל מ חסר.

1 תהלים מב ה. 2 מיכה ב ד. 3 ישעיה ס יח. 4 יהושע ח ב. 5 דברים ג ז.
 6 תהלים יז ה. 7 איכה ד ז. 8 תהלים סח ה. 9 ש"ב כ טו. 10 ש"א יד לג. 11 בראשית
 כט ג. 12 איוב ו יז. 13 שמות כו כד. 14 ישעיה מד כג. 15 זכריה ב יד. 16 תהלים יב ב.
 17 יהושע ג טו. 18 תהלים צו ה. 19 ישעיה כד ח. 20 נחום ב ח. 21 דברים לג יב. 22 ישעיה
 סו יא. 23 שם י א. 24 שם לד ד. 25 ירמיה ו יב. 26 ויקרא כו כב. 27 בראשית כו יב.
 28 שם לא לו. 29 שם לא לד. 30 יחזקאל כג מד. 31 דברים ח ח. 32 איוב יח ב. 33 עיון
 פסחים ל. 34 צ"ל ושאר עבר נהרה וכענת עזרא ד י. 35 ויקרא ב ו. 36 שמות לט ג.
 37 ישעיה ג ד. 38 אסתר א יג. 39 צ"ל ולבור את כל זה קהלת ט א. 40 תהלים צא ו.

כתו אתיכם¹ מן וכתתו חרבותם² רעו עמים וחתו³ מן תראו התת⁴ ודגשות תי
 לאתים⁵ אתיכם⁶ אינו בעבור תי אחרת כי אם בעבור יי והוא הנה אשר במלת
 את אָחוֹ ואת קרדמו⁷ האי בצרי והתי רפה. זה הכלל כל האל"ף בי"ת תתבלענה
 בחברותיהן זולתי אחהע"ר שאין להם דגש כאשר פירשתי.

ש ע ר

5

בעשר התנועות.

תדע כי הם חמש גדולות וחמש קטנות. אָ אַ תנועה גדולה והיא תקרא קמין
 גדול. אַּ אֵ תנועה קטנה והיא תקרא פתח גדול. אֵ אִ תנועה גדולה ושמה
 צְרִיד. אֶ תנועה קטנה ושמה סגול והיא פתח קטן. אֹ תנועה גדולה נקרה
 אחת מלמעלה ושמה חולם. אָּ תנועה קטנה ושמה חטף קמין. אִּ תנועה גדולה
 והיא שורק בו"ו. אֵּ תנועה קטנה והיא שורק בלא ו"ו¹⁰ ושמה קבוץ שפתים ט.
 אִי תנועה גדולה נקרה אחת תחת האות ושמה חירק ביו"ד. אֵי תנועה קטנה חירק בלא
 יו"ד. אלה עשר תנועות אחת גדולה ואחת קטנה משמשת לה קמין חברתה פתח
 צרי חברתה סגול חולם חברתה חטף קמין שורק בו"ו חברתה שורק בלא ו"ו
¹⁵ והוא הנקרא קבוץ שפתים י חירק ביו"ד חברתה חירק בלא יוד.

עֵתָה אבאר לך דרך קריאתם. הגדולות יש להם עיכוב ואיחור בכל קריאתם הוין
 אם טעם התיבה סמוך לה כמו שְׁמֵר הטעם במ"ם לא תאריך קמצות השי"ן
 שְׁמֵרָה כמו כן וְשִׁמְרָה מלרע הטעם בת"ו תאריך קמצות השי"ן. צרי כמו וּבִרְכָה
 הטעם ברי"ש לא תאריך בבי"ת בְּרִכָּה כמוהו וּבְרִכָּה שהטעם בתי"ו תאריך הצרי
 שבבי"ת מתג. חולם אֹמֵר שֹׁמֵר שהטעם סמוך לה לא תאריך החולם אך אֹמְרִים
²⁰ שומרים הטעם ברי"ש¹⁰ תאריך החולם יא. שורק בו"ו קוּמָה שוּבָה הטעם למטה
 במ"ם ובבי"ת לא תאריך השורק. טוּבָה שוּבָה הטעם בכ"ף על כן תאריך השורק.
 חירק ביו"ד שִׁירָה חִירָה הטעם קרוב לא תאריך החירק שִׁירָתִי חִירָתִי תאריך י
 החירק כי הטעם רחוק. וכל זמן שתהיינה חמש גדולות אלה על שבא לעולם
 תאריכם כמו שְׁמָרוּ¹⁰ והדומים לו יִשְׁבוּ וחבריו שוּמְרִים ורעיו סִיסְרָא ואחיו
²⁵ פינחס שִׁירָה יג. והתנועות הקטנות לעולם תמהר בקריאתם זולתי אם תהיין על
 אותיות אחה"ע אז תאריך התנועות הקטנות שעליהם למען הרחיב גבולם כמו

אָ מֵ אֶה. אֵ מֵ אֶה. גֵ מֵ אֶה. דֵ מֵ בֵ מוֹסִי הנקרא קמין קטן. הֵ מֵ אֶה. וֵ מֵ
 אֵ. זֵ בֵ מוֹסִי בין מלא בין חסר. חֵ מֵ אֶה. טֵ מֵ אֶה. יֵ מֵ בֵ חסר. יֵ מֵ בֵ והמתג
 בחולם להאריך. יֵ מֵ אֶה מאריך. יֵ מֵ בֵ זָכְרוּ רָדְפוּ יִשְׁבוּ יִרְדּוּ שומרים אומרים
 טובך פינחס סיסרא שירך ימינך.

¹ יואל ד י. ² ישעיה ב ד. ³ שם ח ט. ⁴ איוב ו כא. ⁵ ישעיה ב ד. ⁶ יואל ד י.
⁷ ש"א יג כ.

וַעֲשֵׂה יְהִלֹךְ יַאֲרוֹב יַחֲרֵם הַיּוֹדִין הֵם תְּנוּעוֹת קִטְנוֹת וְאַתָּה מֵעַמִּידִן בַּעֲבוּר אוֹת
 אַחֲהֵ"ע וְכֵן מֵהֵרָו וְעָלוּ אֶל אֲבִיו שְׂאֵלוּ אֶת שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם² הַמִּ"ם וְהַשִּׁי"ן פְּתוּחוֹת
 כִּי הֵם צוּוּי מִבְּנֵי קַל וְאַתָּה בְּרוּךְ בֶּן גִּרְיָה שְׂאֵלוֹ³ קִמְצָן וְהוּא עֵבֶר. וְכֵן וְשַׁחֲטוּ
 הַפִּסְחָ⁴ צוּוּי וְהוּא פִּתַח. וְשַׁחֲטוּ אֶתְּוּ כָל קֵהַל עֵדֶת יִשְׂרָאֵל⁵ קִמְצָן וְהוּא עֵבֶר וְהוּוֹ
⁵ הַשְּׁבָאִית תְּשִׁיבֵנו עֵתִיד. אֲךָ אִם תִּהְיִין אֱלֹהֵי חֲמֵשׁ תְּנוּעוֹת קִטְנוֹת עַל אוֹתוֹת אַחֲהֵ"ע
 וְהָאוֹת בְּשִׁבְא לְבֵדָה לֹא תֵאָרִיכְנָה כִּמוֹ לֹא תִחְמוֹד⁶ לֹא תִחְמוֹל⁷.

וְעַתָּה אֲבִאֵר בִּיאוֹר הַשְּׁבָא הַיֵּאֵךְ הִיא נַחַה וְהַיֵּאֵךְ הִיא נַעֵה וְמָה דִרְכָה וְחִקָה.
 דַּע כִּי הַשְּׁבָא אֵינָה תְּנוּעָה בְּפָנֵי עֲצֻמָה וְלֹא הַמְּלִיכָה בְּשִׁבְעָה מַלְכִים כִּי
 לֹא נִתַן עֲלֶיהָ הוֹד מַלְכוּת. וְדַע כִּי שְׁלֹשׁ דְּרָכִים יֵשׁ לָהּ הַרְאֵשׁוֹנָה כַּאֲשֶׁר תְּבוּא
¹⁰ עַל אַחֲהֵ"ע הַשְּׁנִית עַל יוֹ"ד הַשְּׁלִישִׁית כַּאֲשֶׁר תְּבֹא עַל שָׂאֵר הָאוֹתוֹת שְׂאִינָם
 אַחֲהֵ"ע וְלֹא יוֹ"ד. דַּע כִּי כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה הַשְּׁבָא עַל אוֹתוֹת אַחֲהֵ"ע קְרִיאַתָּה כְּקְרִיאַת
 אַחֲהֵ"ע כִּמוֹ צָאוּ רְאוּ הָאֱלֹף בְּשׁוֹרֵק גַּם הַשְּׁבָא תִקְרָא בְּשׁוֹרֵק. צָאוּ רְאוּ הָאֱלֹף
 בְּחִירֵק הַשְּׁבָא תִקְרָא כֵּן כְּאֹכַב מֵאַרְצָן קוֹלֵךְ⁸ הָאֱלֹף בְּחוֹלָם גַּם הַשְּׁבָא תִקְרָא כִּמוֹהָ.
 נְהִי נְהִי⁹ הֵהָא בְּחִירֵק גַּם הַשְּׁבָא תִקְרָא כִּמוֹהָ וּמַלְכֵיהֶם נְהוּגִים¹⁰ הֵהָא בְּשׁוֹרֵק
¹⁵ וְכֵן הַשְּׁבָא³ אֲךָ כּוֹלָם תַּחֲטֵף וְתִמְהַר קְרִיאַתָּם בְּדֶרֶךְ תְּנוּעָה קִטְנָה⁰ קָחוּ לְחוּצִים
 ח' בְּשׁוֹרֵק⁰ וְכֵן הַשְּׁבָא דְ קָחוּ הַחִי"ת בְּחִירֵק וְכֵן הַשְּׁבָא כִּמוֹהָ דְעֵי בְּחִירֵק וְהַשְּׁבָא
 כִּמוֹהָ דְעֵי בְּשׁוֹרֵק גַּם הַשְּׁבָא כִּמוֹהָ. וְכוֹלָם קְרִיאַתָּם בְּחִטְיֹפּוֹת לֹא תַעֲכַבְם אֲךָ אִם
 תַּצְטַרֵף עִמָּהֶם גַּעִיָּא אוֹ תֵאָרִיךְ הַשְּׁבָא בְּתְנוּעוֹת הַנְּקִרָאוֹת אַחֲהֵ"ע כִּמוֹ צָאוּ לֵךְ
 בְּעַקְבֵי הַצָּאֵן¹¹ תִקְרָא הַצְדִי בְּחִירֵק מֵעַמֵד בְּתְנוּעַת חִירֵק עִם יוֹ"ד. עַל הַר נִשְׁפָה
²⁰ שְׂאוּ נִם¹² יִקְרָא הַשִּׁין כִּמוֹ שׁוֹרֵק בּוֹ"ו. תַחֲזִי נַפְשֵׁי וְתִהְלֵךְ¹³ יִקְרָא הַת"ו בְּחִירֵק
 כִּמוֹ הַחִי"ת. קִרְבָּם בְּתִימוֹ לְעוֹלָם¹⁴ הַלְמ"ד יִקְרָא בְּחוֹלָם וְכֵן כּוֹלָם. הַדֶּרֶךְ הַשְּׁנִית כַּאֲשֶׁר
 תִּהְיֶה שְׁבָא עַל יוֹ"ד לְעוֹלָם תִקְרָא בְּחִירֵקוֹ עַל כָּל הַתְּנוּעוֹת כִּמוֹ בִּידוֹ בִּידֵי וַיֹּאמֶר
 וַיִּדַע וּבְחִטְיֹפּוֹת אֲךָ אִם תַּצְטַרֵף עִמָּהֶם גַּעִיָּא אוֹ תֵאָרְכְנָה כִּמוֹ בְּיַד מִשָּׁה וְאַהֲרֹן¹⁵
 הַבִּי"ת תִקְרָא בְּחִירֵק מֵעַמֵד הַפֶּךְ יִם לִיבְשָׁה¹⁶ כִּמוֹ כֵּן בְּחִירֵק מֵעַמֵד. וְכַאֲשֶׁר תִּהְיִינָה
²⁵ בִּי שְׁבָאִים בְּאִמְצַע הַתִּיבָה וְהָאַחֲרוֹנָה עַל יוֹ"ד הַרְאֵשׁוֹנָה תִּהְיֶה נַחַה וְהַשְּׁנִית נַעֵה
 בְּחִירֵק כִּמוֹ יִרְמִיָּהוּ יַחְדָּיהוּ הַרִי"ש וְהַחִי"ת נַחוֹת וְהַמִּ"ם וְהַדְּל"ת נַעוֹת בְּחִירֵקוֹ וְכֵן
 עַל אוֹתוֹת אַחֲהֵ"ע אִם תִּהְיִינָה בִּי שְׁבָאִים עַל תִּיבָה אַחַת הַרְאֵשׁוֹנָה נַחַה וְהַשְּׁנִית
 נַעֵה כִּמוֹ יִשְׁמְעוּ וְשִׁלְחוּ הַשִּׁי"נִים נַחוֹת וְהַמִּ"ם וְהַלְמ"ד נַעוֹת בְּשׁוֹרֵק וְכֵן תִּשְׁמְעֵי

6 ב מוסי' בחירק. 3 ד מוסי' וכולם קריאתם בחטפות. ג מ חסר. ד ב גם השוא
 כמות. ה ה נהי נהיה הה"א בחירק וכן השבא כמות ומלכיהם נהוגים הה"א בשורק גם השבא
 כמות. ב דעי בחירק. . . . דעו. . . . כמות. ו מ בחירוק. ז ב בתיבה.
 1 בראשית מה ט. 2 צ"ל שאלו שלום ירו' תהלים קכב ו. 3 צ"ל ואת ברוך שאלו
 ירמיה לב יז. 4 שמות יב כא. 5 שם יב ו. 6 שם כ יד. 7 דברים יג ט. 8 ישעיה כט ד.
 9 מיכה ב ד. 10 ישעיה ס יא. 11 שה"ש א ח. 12 ישעיה יג ב. 13 תהלים קיט קעה. 14 שם
 מט יב. 15 צ"ל ביד משה שמות לד כט. 16 תהלים סו ז.
 תה"ע ל"ה

תשלחי נעות בחורק. הדרך השלישית כאשר תהיה השבא על שאר אותיות שאינם
לא אהה"ע ולא יו"ד לעולם תנטה לפתח שְׁמָנִים שְׁמָרִים גמלים רביבים גדולים
קרובים כולם יקראו בפתח שלא בהעמדה. אך אם תצטרף געיא עמהם אז תעמודנה
ותארכנה כמו שְׁלָמוֹם הם אתנו השיבנו י"י אליך וְנָשׁוּבָה² לָכוּ חוּז³ לָךְ אֲנִי⁴
גָדַל חֲמָה⁵ וְלַחֵם לָבֵב אֲנוֹשׁ יסעד⁶ ורבים כמותם לעולם א יקרא בקמץ גדול⁵
באריכות ובהעמדה. ואם תתהברנה באמצע התיבה הראשונה נחה והשנית נוטה
לפתח כמו ישקלו ישמרו יזכרו.

ש ע ר

דע כי לשון הקדש תתחלק לשלשה ראשים שם ופעל ומלת הדבק. השם כאמרך
סוס פרד גמל פשתה בגר שמים וארץ וכל אשר בהם. ¹⁰ והפעל שמר זכר
עמד אכל שתה ודומיהם. ומלת הדבק כאמרך את אל על עם גם רק לא אף
אך ודומיהם. ונקראו מלות הדבק לפי שמדביקים השמות עם השמות ומשרתים
לפעלים ולולי מלות הדבק ¹⁰ הרבה דברים היו מסופקים כמו ראובן הרג שמעון
לא נודע מי הורג ומי הרוג כי חסר את שנופל לעולם על הפעול. ואין את כענין
אל כי את נופל על ענין הדבר נתן אותו את עצמו נתן לאחר נתן אלי נתן לי ¹⁵
דבר אחר. וכן ואהבת לרעך כמוך⁷ אינו כמו ואהבת את רעך כמוך כי לרעך
פירושו מה שיש לרעך אהב לו כמוך [כמו] שאתה אוהב מה שלך לנפשך וכל
מקום שנאמר בו את רעך לא נאמר בו כמוך כי לא צוה הקב"ה שיאהב את רעהו
¹⁰ כנופו ונפשוה כנפשו. וכאשר אמר ואהבתם את הגר⁸ לא אמר כמוך. אבל
ראובן עם שמעון לולי עם לא היה נודע ¹⁰ ענין ראובן שמעון. וכן הוא מסופק ²⁰
ורב יעבד צעיר⁹ לא נודע מי העובד ומי הנעבד ואם היה שם את היה נודע.
והשם מתחלק לשני ענינים דבק לפעלים ומופרד מהם הדבק כמו שמעון מן שמע
ראובן מן ראה וכן הרבה שמות שלג מן תשלג בצלמון¹⁰ הרב חרבו כל פריה¹¹ וכן
שריד והשרידים שדרו מהם¹² וכן מן שכל שכל דוד¹³ והשמות הנפרדים מן
הפעלים כמו סוס גמל צמר בית שדה שור ושה ודומיהם שלא נמצאו פעלים ²⁵
מהם ומן כרם נעשה פעולה לכרמים וליגבים¹⁴ אכריכם וכרמיכם¹⁵ ופירושו
יוגבים עובדי שדה. והתבונן בכל השמות שלא תמצא פעלים מהם שלא תשמע

א מ ב מוסי' לא. ז כמו קמץ. ג מ ב והפעל שמר וישמור זכר ויזכור. ד ב בהרבה
דברים היינו מספקים. ה ב חסר. ו ב מי אכל עם מי. ז מ ב נמצא. ח ב והזהר.

¹ בראשית לר כא. ² איכה ה כא. ³ תהלים מו ט. ⁴ מ"א כ ד. ⁵ משלי יט ט.
⁶ תהלים קד טו. ⁷ ויקרא יט יח. ⁸ דברים י יט. ⁹ בראשית כה כג. ¹⁰ תהלים סח טו. ¹¹ ירמיה
ג כז. ¹² יהושע י כ. ¹³ ש"א יח ל. ¹⁴ מ"ב כה יב. ¹⁵ ישעיה סא ה.

בהם כפעולות^ו ואם תמצא מהן פעולה^ה תשמש באותו בנין כמו שלג שזכרנו
בא ממנו תשלג בצלמו^י והוא מבנין הפעיל השליג לא ישתמש בו בנין חזק
ולא קל לא יאמר שלג כמו דבר שבר ולא שלג כמו שמר.

ודע כי השמות בחכמת המבטא שלשה חלקים שם שיש לו גוף והרגשה^ו ונראה
5 לעינים^ז כמו אדם ובהמה ובגדים ושמים וארץ ודומיהם. ויש שם שהוא
נוצר ונברא ואינו נראה לעין כמו רוח חיים נשמה חכמה כח ויש שם שהוא
נדברג ואינו נברא ולא דברך אך יקרא שם ללא דבר כמו מות חשך ערום אינם
יש כי המות היא הסרת החיים והחשך הוא הסרת האורה והערום הוא הסרת
המלבוש וכן הרעב הסרת השובע^ה כי^ו כאשר תאמר ערום והלבישוהו נסתלק
10 האור^ז חשך העולם וזהו בעבור האדמה שמונעת האורה וכאשר ברא האדמה
שהיא גורמת החשך הרי ברא חשך והרי יש בכח האדם לברוא את החשך אם
יסגר^ח כל החלונות והפתחים של בית שהאור יכנס לשם הרי ברא חשך. וכן
אתה אומר משביעו לאותו שנותן לו מאכל ומרעיבו אינו נותן לו לחם אלא מונע
15 ממנו המאכל. וכן כאשר אתה אומר על הבורא יתברך מחיה המתים נותן לו
חיים אבל ממית לא יתן לו מיתה אלא יסיר ממנו החיים והוא המיתה. וכן עושר
וריש העושר הוא יש והריש אינו יש כי אם הסרת העושר הוא הריש וכן הסרת
הכח הוא העייפות^ט ורבים כמוהם.

ש ע ר

להודיע משקל השמות^ו במלת פעלי ואיך ישתנו בהסמכם ובהפרדם.

20 **פָּעַל** זָכַר משל דבר חכם רשע וכאשר יהיו דבוקים^ו ישתנו מן הקמץ לשבא יא כמו
מִשַׁל הקדמני^ז דבר יי^ח חכם לב^ט. ויש במשקל זה מקצתם שם דבר ומקצתם
שם התואר. ועתה אפרשי^י מה הוא שם דבר ומה הוא שם התואר. אדם הוא
שם דבר^ו וכאשר תפרשי^י ענינו זה שם התואר גבור הוא חכם הוא יפה הוא
טוב צדיק הוא או ארוך לבן ראש כסיל מכוער רשע רע קצר שחור אלו כולם
25 יקראו שם התואר כי השם קודם לשם התואר^ו ובעבור השם שבו נקרא כן
בעבור הגבורה שבו נקרא גבור ובעבור החכמה שבו נקרא חכם יד וכן כולם. וכן
ישתנו כולם השמות ושם התואר כשהם סמוכים לכנויים הנפרדים ולכנויים המחברים

א ב והשם אשר נמצא בו צד פעלה. ב מ ב נראית לעין. ג מ נוצר. ד ה זכר. ה ב
שָׁבַע. ו ב בהתלבש ערום. ז ב דע כאשר האור שקע. ח מ בבית כל החלי שיכנים בהם
האור, ב חלונות הבית. ט ב חלשות. י ב חסר. יא ב יפול הקמץ ויכנס השבא תחתיו.
יב מ ב אבאר לך. יג מ וכאשר תבאר. כ ובתארך. יד ב בעבור הענין שבו כמו גבורה
חכמה צדקה נקרא גבור חכם צדיק. כו מוסי' ובעבור הצדק שבו נקרא צדיק.
1 תהלים סח טו. 2 ישעיה מה ז. 3 ש"א כד יד. 4 בראשית טו א. 5 שמות לא ו.

כמו דבר דבר י"י דבר מלך זה כנוי נפרד וכאשר יאמר דברי דברו זה כנוי מחובר
 שהוא במלה אחת ⁰ דבר שלי דבר שלו דברך דבר שלך ^א. ולרבים דברים משלים
 ובסמוך ³ דברי ירמיהו ¹ משלי שלמה ² ומרבים לרבים דבריהם משליהם. ונמצאו
 מלות במשקל זה בדרך סברא ולא בפירוש כְּשֵׁם מן אריתי מורי עם בשמי ³
⁵ שהוא בשקל דבריד כי אם היה מגזרת בושם או היה אומר כְּשֵׁמו כמו גרן
 גרני קדש קדשי. ואם היה מגזרת וקנמן כְּשֵׁם ⁴ היה בשמו הב' פתוחה כמו שמן
 שמני גפן גפני ארין ארצי. ⁰ על כן נאמר כי הנפרד ממנו כְּשֵׁם על משקל
 דְּבָרָה. וכן יש שם אחר במשקל זה בדרך הסברא וסגר דלתך ⁵ הנפרד ממנו
 בלא כנוי דְּלַת בשקל דבר דברך דלתך כי אם היה מְדַלֵּת היה אומר דְּלַתְךָ
 כמו מדרך דרכך כמו ויקב הר בדלתו ⁶. ומגזרה זו במחלי ל' הפעל צמא וככנויים ¹⁰
 צָמְאוּ צמאו כמו מן צבא צבאו צבאי. וטועה האומר השותה מים לְצָמְאוּ ⁷ הצדי
 בחירק כי דינה בשבא לְצָמְאוּ על דרך הסמוך ועל צבא מטה ⁸. ויש מגזרה זו
 שמות שהנח שב דגוש בו כמו גמל שפן גְּמָלִים שְׁפָנִים ⁰ הל' והנ' בדגשו
⁰ כי קודם הרבוי היו קמוצי ע' הפעל וכאשר הרבם שב הנח לדגש וע' הפעל
 בפתח ואין אתה יכול, לשנות דתם הדגשים לרפים ולא הרפים לדגשים. ובסמוך ¹⁵
 תאמר ⁰ דְּבָרֵי משלי מן הרפים ומהדגשים ק גְּמָלֵי שפני ⁰ הפ' בשבא והע' פתוחה ט.
 ויש מגזרת פְּעַל החוק גָּנַב סלח והוא שם התואר ויתכן שיהיה כמותם רבה
 קשת ⁹ פירוש רובה יורה חצים קֶשֶׁת יודע לעשותי הקשתות ויתכן להיות קשת
 שם דבר כמו קשת גברים חתים ¹⁰ והוא בשקל שְׁבַת ויהיה מהם מן שבת את
 שבחתי תשמרו ¹¹ ומן קשת וקשתותם תשברנה ¹² שהוא דגוש השין ובמשקלו ²⁰
 וקשת ונהלל ¹³ שם עיר יא. ומגזרת הדגושים חָרְשֵׁים פרשים לפי שלא נשתנו
 בקבוץ. ומאלו הדגושים לשון שקר ישנא דכיו ¹⁴ כמו דָּבָא היוד למשך ⁰ והו"ו
 מקום אלף לפי שהיא ל' הפעל יצ כו"ו שָׁלוּ. וכמוהו בדמותו כצלמו עָנְיוּ מהרפים
 בשקל חכם היו"ד למשך ⁰ והו"ו מקום ה"א כמו דכיו יג. יש מגזרה זו מלות על
 דרך הסמוך הפ' בשבא זמן כתב יקר וכאשר יתחברו לרבים מן זמן זמנים דגוש ²⁵
 ל' הפעל זמן כתב כְּתָבִים רפוי ובאשר יסמכו תאמר מן זמן זְמַנִּי לא ישתנה
 מדרך זמן כי הוא בנוי על דרך דגשות יד ומן כתבים יאמר כְּתָבֵי קדש הפ'

א ב חסר. צ ב ובסמוכים לכנוי נפרד תאמר. ג ב מוסי' ובסמוכים לכנוי מחובר ליחיד
 דבריו משליו דברי משלי. ד ב שנשקל למלת דברי מן דבר. ה ב חסר. ו בדגשות הלמד.
 ז ב ובמרביתם ובהתבודדם נקמצות ולא נוכל. ח ב חסר. ט ב ולא גמלו בחירק בעבור
 כבודת אופני הדגשות. י ב לתקן. יא ב ונדגש הטי"ת. יב ב מקום א' והו"ו מקום ה' שהיא
 ל' הפעל. יג ב מקום א' כיו"ד דכיו והו"ו מקום ה'. יד ה דגשים.

¹ ירמיהו א א. ² משלי א א. ³ שה"ש ה א. ⁴ שמות ל כג. ⁵ ישעיה כו כ. ⁶ מ"ב
 יב י. ⁷ ברכות פ"ו משנה ח'. ⁸ במדבר י טו. ⁹ בראשית כא כ. ¹⁰ ש"א ב ד. ¹¹ ויקרא יט ל.
¹² תהלים לו טו. ¹³ יהושע יט טו. ¹⁴ משלי כו כח.

בחירק לפי שאינם בנויים על דרך דגשות. ואין דרך לשון הקדש להחליף הגזרות
 מן החזקים לרפים ולא מן הרפים לחזקים ושטר מגזרת כתב יהיה הפ' בחירק
 שטר חובותינו בשקל כתבי הקדש ולא יאמר שטר כי אינו מגזרת זמן זמני.
 ומגזרה זאת קטן ליחיד ולרבים קטנים ולנקבה קטנה ולרבות קטנות בדגשות ל'
 5 הפעל ואינם מגזרת קטון כי מן קטון יאמר קטונים קטונה קטונות כמו מן גדול
 גדולים גדולה גדולות.

פָּעַל ארץ גפן שמן שלג דרך סתר כסף ורבים כמוהם. ויש מהם שם התואר
 כמו עבד מלך ילד וגזירה זאת ^א אחת היא ^ב בסמוך ובמוכרת מלך מצרים
 ארץ כנען. ^ו ואותם שנקודת הפ' בסגול ^ז כאשר יהיו באתנה או בסוף פסוק יהיו
 10 בקמץ וזה ברובם כי יש מהם שלא ישתנו כמו מלך נדר חרם אינם קמוצים
 לעולם וכסף אשר יהיה באתנה או בסוף פסוק או יהיה כסף הכ' קמוצה זולתי
 אחד שהוא באתנה והוא בסגול כנפי יונה נחפה בכסף ^ד ^ו וכן ארץ יש ד' שהם
 באתנה ובסוף פסוק והם ארץ על פי המסרה א' בסגול ^ה. ^ו וכל אותם שהם בצרי
 לא ישתנו לעולם כמו תבן נזר צדק ספר הפאין בצרי. וכשתהיה ל' הפעל ע'
 15 או ה' או יהיה העי"ן בפתחו ובה פתח נתח שלח בלע רשע בצע ורבים כהם.
^ו ובכנוי מן זבח וְכָחוּ הפ' בחירק ^ז טבח טבחו פתח פתחו. ושעה האומר מן שבה
 שְׂבָחוּ שְׂבַחְךָ הפ' בשבא כי אם יאמר מן פתח פְּתָחוּ הפ' בשבא ענינו פתח
 אותם ושועה האומר וּשְׂבַחְךָ אלהים מפינו לא ימוש ^ט כי אין נכון לומר כי אם
 שְׂבַחְךָ הפ' בחירק בשקל וְכָחְךָ או יאמר שְׂבַחְךָ מפינו לא ימוש בשקל ודם
 20 זבחיך ^י. ואם תהיה ע' פועל בגזרת השם הזה ע' או ה' או תפקחנה פ"ו ועי"נו
 כמו שער בער תער נער שחר צחר שחל והה' בכלל זה רהב להב. ואין וְהָב
 מגזירה זאת כי אם מגזרת משל דבר שהם קמוצים וישתנו בסמוך וזהב הארץ
 היא ^א ויהי זהב תרומה ^ב וכן נחש שרף ^ג מגזירת זהב כי כלו קמוץ וישתנה
 בסמוך נחש נחשת ^ד. ואין כמוהו כי לא נחש ביעקב ^ה כי כלו פתוחי ולא ישתנה
 25 בסמוך. וכל גזירה זאת לא ישתנה בסמוך שער העיר ^ו זבח ^ז כולם מלעיל
 ופתוחין ולא ישתנו בסמוך וגזירת משל דבר זהב כולם מלרע והם קמוצין וישתנו
 בסמוך.

א ב נשתוה. צ מ בסגל הפ'. ג מ קמוצים. ד ב ואותם שמות שהפ' נסגל רבם
 ישתנו לקמץ באתנה וס"ף ומלת מלך לא ישתנה בנוחו במלות מנוחתו ובסופו ומלת כסף
 לפעמים לא ישתנה כמו כנפי יונה נחפה בכסף. ה ב חסר. ו ב ואותם שנקמצו בקמץ קטן
 כמו תבן נזר צדק ספר לא ישתנו באתנה וס"פ ובהיות ל' השם ע"ח יפתח הע' כמו. ז ב
 ובהתכנות מלת זבח הפ' נחרק זבחי. ט מ ב מוסי' וכן שמעתי הרבה שלוחי צבור אומרים.
 ט מ ב מוסי' ותעו מדרך השכל. י ב פתח ומלעיל.
 1 תהלים סח יד. 2 ברכת קדושה. 3 דברים יב כה. 4 בראשית ב יב. 5 צ"ל
 ויהי כל זהב התרומה במדבר לא נב. 6 דברים ח טו. 7 במדבר כא י. 8 שם כג כג. 9 יהושע
 ח כט. 10 צפניה א ח.

פָּעַל קֹדֶשׁ חֲדָשׁ גֵּרֶן עֵמֶר חֲמֵר שֶׁרֵשׁ כּוֹלֵם מִלְעִיל וְחֲסָרִי ו'ו' וְלֹא יִשְׁתַּנּוּ בַסְמוּךְ
 כִּמּוֹ קֹדֶשׁ י"י¹ חֲדָשׁ יָמִים² גֵּרֶן הָאֲרוֹנָה³ חֲשָׁן מִשְׁפָּט⁴ חֲמֵר שְׁעָרִים⁵ שֶׁרֵשׁ
 יִשִׁי⁶. וְכֹאשֶׁר ע' הַפְעַל מֵאוֹתוֹת אַחַה"ע תִּהְיֶה פִתּוּחָה נָעַר בַּחֵן סֹהַר צֹהַר. וְנִמְצָאוּ
 מֵהֶם שְׁנַיִם שְׂאִינָם פִּתּוּחִים אֶהֱל מוֹעֵד⁷ בְּהֵן יְדוּ⁸. וַיֵּשׁ עִם הָאֵלֶף תּוֹאֵר וְכֹאשֶׁר
 יִתְחַבְרוּ לְכַנּוּיִים יֹאמֵר קָדְשׁוֹ קֹדְשׁוֹ⁹ וְתוֹאֵר תְּשׁוּבָה הַתְּפָאֶרֶת שֶׁהִיא הַחֲמֵף⁵
 קִמְיָן בַּע' כִּמּוֹ תְּאָרוֹ אֶהֱלוֹ. וְכֹאשֶׁר מֵהֶם קִמּוּצֵי הַפ"א רַק קֹדְשִׁיךְ⁹ מִתַּחַת שֶׁרֵשׁוֹ
 יִבְשׁוּ¹⁰. וַיֵּשׁ מִגְזֵירָה מֵעַט שְׁמוֹת שֶׁהֵם מִלְרַע וַיִּטְעֵהוּ שֶׁרַק¹¹ יוֹבֵל הִיא¹² תַּחַת
 שׁוֹבֵךְ הָאֵלֶה¹³ וּבַעֲבוּר שֶׁהֵם¹⁰ בּו"ו הֵם מִלְרַע וּבַצְרִי³.

פָּעַל גְּדוֹל קִטּוֹן קָרוֹב רַחוּק. זֹאת הַגְּזֵירָה שֶׁם הַתּוֹאֵר וַיִּשְׁתַּנּוּ בַסְמוּךְ גְּדוֹל הַעֲצָה¹⁴
 קִטּוֹן בְּנִי¹⁵ הַפ' בִּשְׂבָא. וְדַע כִּי קִטְנֵי עֵבֶה¹⁶ מִגְזֵירָה זֹאת קוֹדֵם הִיא¹⁰
 קִטּוֹן וְכֹאשֶׁר חֲבָרוּ לְכַנּוּי הַיְחִיד הַמְדַבֵּר לְנַפְשׁוֹ לֹא שִׁינָה הַפ' וְקִמְצוֹתָהּ כֹּאשֶׁר
 בַּתְּחִלָּה וְכֵן עָשׂוּ בְּמִלַּת בְּגוֹדָה אַחֲתָהּ יְהוּדָה¹⁷ כִּי הִזְכִּיר בְּגוֹד בְּשֶׁקֶל גְּדוֹל וְדִינָה
 לְנִקְבָה בְּגוֹדָה בְּשֶׁקֶל גְּדוֹלָה הַפ' בִּשְׂבָא וְאָמְרוּ בְּגוֹדָה עַל מִשְׁקַל גְּזֵירַת הַיְחִיד
 הַזִּכְרָה וְכֵן עָשׂוּ בְּמִלַּת קִטְנֵי וְכֹאשֶׁר חֲסֵר ו'ו' קִטְנֵי וְרַצְהָ לְהַבְלִיעָה כְּדֶרֶךְ בְּלִיעַת
 הָאוֹתוֹת שִׁינָה הַל' בְּדִגְשׁ לְחֲסֵרוֹן ו'ו' וְאָמַר קִטְנֵי. וַיֵּשׁ מִגְזֵירָה זֹאת כֹּאשֶׁר תַּחֲבֵר¹⁵
 אוֹתָם לְרַבִּים אוֹ לְרַבּוֹת אוֹ לְנִקְבָה אַחַת יִהְיוּ דְגוּשִׁים חֲסָרִי ו'ו' אֲדוּם אֲדָמָה
 אֲדָמִים וְכֵן עָרוּם עָרְמִים וְכֵן עֲבוֹת תַּחַת כָּל אֵלֶה עֲבַתָּה¹⁸ וּמִן עָנוּל מִרְבַּעוֹת וְלֹא
 עָנוּלוֹת¹⁹. וְדַע כִּי עָרְמִים שֶׁהֵם מִלְשׁוֹן עָרוּם הַמ' דְּגוּשָׁה וְעָרוּמִים שֶׁהֵם¹⁰ מִלְשׁוֹן
 עָרְמָה וְתַרְמִיתָה הַמ' רַפּוּיָה. וְאָמַר בַּעַל הַמְסָרָהוּ עֲרִשְׁלֵאִי דְגִשְׁיִן חֲכִימָאִי רַפּוּיִן²⁰.
 וְטַעַם הָאוֹמֵר בְּבִרְכּוֹת מִלְבִּישׁ עָרוּמִים הַר' בַּחּוֹלָם לְפִי שֶׁאֵלֶה הַגְּזֵירוֹת לֹא תַתְּחַלְּפֵנָה²⁰
 מִן הַכְּבָדִים לְקִלִּים וְלֹא הַקִּלִּים לְכְּבָדִים כִּי הַכְּבָדִים חֲסָרִי ו' וְהֵם נִבְלָעוֹת בְּדִגְשׁוֹת
 הַל' כֹּאשֶׁר לֹא יִתְכַן מִן קָרוֹב קָרְבִים בְּשׁוֹרֵק וּבְדִגְשׁ כֵּן לֹא יִתְכַן לֹמֵר מִן אֲדוּם
 אֲדוּמִים בַּחּוֹלָם. וְשֵׁם הַתּוֹאֵר מִגְזֵירָה זוֹ יִכּוֹל בְּשֶׁקֶל גְּדוֹל וְלְרַבִּים יִכּוֹלִים בְּשֶׁקֶל
 גְּדוֹלִים וְהָאוֹמֵר יִכּוֹלִים בְּשׁוֹרֵק טוֹעָה. וַיֵּשׁ מִגְזֵירָה זוֹ וּבְמִשְׁקֵלָהּ שְׁמוֹת אֲשֶׁר
 חֲמוּץ²¹ מַחּוּל²² אֲמוֹן בֶּן יֵאֱשִׁיחוּ²³ שְׁלוֹם. אֵךְ וְאֵהִיָּה אֲצִלוֹ אֲמוֹן²⁴ שֵׁם הַתּוֹאֵר בְּשֶׁקֶל⁴⁵
 גְּדוֹל וְכֵן וְהִצִּילוֹ גְּזוּל מִדַּע עֲשׂוּק²⁵ הוּא שֵׁם הַתּוֹאֵר כִּמּוֹ גְּדוֹל וְעֵנִינוּ כְּעֵנִין עוֹשֶׁק ז'.

א מ ומאוהל תואר תשוב תארו אהלו וכאשר נמצא ותארו מבני אדם. ב מוסי' וכבר
 נמצא תוארו מבני אדם. ג מ ב מלרע הם ווין כמו מופת [ב והקמחי אומר] ולי נראה שהם
 על משקל כוכב הקמוצים בקמץ גדול ובו"ו. ג ב נגזרה מגזרה זאת מקדם. ד ה דינה.
 ס מ ב בעלי [מ מרמה] ערמה. ו מ המוסרה. ז מ ב מוסי' ומזה הענין נביא פח יקוש על
 כל דרכיו (הושע ט ח) בשקל גדול כלומר הנביא פח ובעל מוקש הוא להם.

¹ מלאכי ב יא. ² בראשית כט יד. ³ ש"ב כד טז. ⁴ שמות כח טז. ⁵ ויקרא כז טז.
⁶ ישעיה יא י. ⁷ שמות כח מג. ⁸ ויקרא ח כג. ⁹ דברים יב כו. ¹⁰ איוב יח טז. ¹¹ ישעיה
 ה ב. ¹² ויקרא כה יא. ¹³ ש"ב יח ט. ¹⁴ ירמיה לב יט. ¹⁵ ד"ה ב' כא יז. ¹⁶ מ"א יב י.
¹⁷ ירמיה ג ז. ¹⁸ יחזק' ו יג. ¹⁹ מ"א ז לא. ²⁰ עיין מסורת גינצבורג אות ע' סימן תש"ף.
²¹ ישעיה א יז. ²² מ"א ד יא. ²³ צ"ל אמון אבי יאשיהו. ²⁴ משלי ח ל. ²⁵ ירמיה כב ג.

פָּעוּל רוב גזירה זאת שם התואר וגם דגושים כמו חֲנוּן רחום לולא החי"ת היה דגוש על משקל שְׂכוּלֵס. ויש מהם שמות טבור הארץ¹ חשוש ויגאל². ויש מהם שמות רפים חנון בן נחש³ ארץ כבול⁴.

פּוּעַל ויתנהו בסוגר⁵ חושם מארץ התימני⁶. ויש מהם שם התואר והם דגושים לנער הילד⁷ איננו אכל⁸ מעשה ידי אמן⁹ בחטף קמץ ואחרים הם.

פִּיעוּל כנאד בקיטור¹⁰ מן השיחור¹¹ שלחה בכישור¹² צינור צינוק ציעור³.
⁰פּוּעַל עולל אובר עצות¹³ ג.

פִּיעוּל פגול לשם חתול.

פִּיעַל רובם שם התואר עוֹר חרש לולי הרי"ש היה דגוש ואינו כמו חרש לאמר¹⁴ כי הוא מגזרת ארץ שמן והוא מלעיל ובסגול אבל חרש כלו צרי ומלרע. ומזאת הגזרה אֵלֶם גִּבַּח פסח פקה בעבור הח'ד ויש שם דבר והדבֵר אין בהם¹⁵ הלא את הקטר אשר קטרתם¹⁶ לי נקם ושלם¹⁷.

פִּעַל כָּבַר ואסרה אסר¹⁸ דגשותה לחסרון היו"ד ס.

פִּעוּל אפוד אזוב אזור אבוס אעפ"י שהוא בשורק אחרים הם וכמוהו אטון מצרים¹⁹ בנים לא אמון במ²⁰. ואלה השמות לא ישתנו בסמוך הנפרד אזור פשתים²¹ אבוס בעליו²² אפוד בד²³ אך הסמוכים אל הכנויים המחברים ישתנו אם ילין על אבוסך²⁴ האלף בשבא ופתח ויתכן להיות אָזורו אָזורך בשבא וסגול.

פִּעִיל מקצתם שם התואר ומקצתם שמות ויש דגושים ויש רפים שם התואר שכיר שריד פליט סרים פריץ אסיר. וישתנו בסמוכים הנפרדים והמחברים שכיר שנה²⁵ זה נפרד שכיריה²⁶ זה מחבר שרידיו פליטיו הם מחברים סרים פרעה⁰ אף הוא נפרד ס. ויש מהם שמות קציר בציר נויר וישתנו בסמוך קציר חטים²⁷ בצירך²⁸ מבציר אביעזר²⁹ ואת ענבי נוירך³⁰. ויש מהם בשבא בלבד בסמוך ושאינו סמוך גביר ידיד אך ידיד לא נכר כי לא בא ממנו מוכרת⁰ כי אם

ס מ ב מוסי' ורחום פתח ותהי נבלתם כסוחה (ישעיה ה כה) הכ' בו עקר והוא בשקל שכול ותרגום לא תזמר (ויקרא כה ד) לא תכסח. 3 ב ופועלו לניצוץ (ישע' א לא). ג מ ב חסר. ד מ ב מוסי' ואולת בידיה תהרסנו (משלי יד א) הוא שם התואר לנקבה ואולי השם לזכר אָנֶל בשקל עָנַר. ס מ ב מוסי' ויש בדברי יחיד שם דבר הנני יסד (ישע' כח טז) בשקל ככר. ו ה בסמוך. ז מ ב מוסי' אסירי התקוה (זכר' ט יד) צָפִיר צָפִיר העזים (דניאל ח ה). ס ב חסר.

1 שופטים ט לו. 2 ד"ה א' ג כב. 3 ש"ב י א. 4 מ"א ט יג. 5 יחזקאל יט ט. 6 בראשית לו לד. 7 שופטי יג ח. 8 שמות ג ב. 9 שה"ש ז ב. 10 תהלים קיט פג. 11 יהושע יג ג. 12 משלי לא יט. 13 דברים לב כה. 14 יהושע ב א. 15 ירמיה ה יג. 16 שם מוד כא. 17 דברים לב לה. 18 במדבר ל ד. 19 משלי ז טז. 20 דברים לב כ. 21 ירמיה יג א. 22 ישעיה א ג. 23 ש"א ב יח. 24 איוב לט ט. 25 ויקרא כה נג. 26 ירמיה מו כא. 27 ברא' ל יד. 28 ירמיה מח לב. 29 שופטים ח ב. 30 ויקרא כה ה.

סמוך למלה או סמוך לכנויים ידו ידיו וכן שבילי עולם¹ לא נמצא מוכרת
 אך נדון אותם בשקל נתיב לא ידעו עיט² שהוא⁰ מענינו והוא קמוץ ונמצא
 אחר מוכרת³ ובמים עזים נתיבה³ בשבא. ויש מהם דגושים אביר הרעים אשר
 לשאול⁴ כביר אדיר פטיש. ומן הדגושים פריצים עריצים לולי הרי"ש היו דגושים
 ובעבור אשר לא נשתנו ברבים אמרתי כי הם מהדגושים כי לא ישתנו ברבים⁵
 ובסמוכים ופריץ וקרים מקצתם מהדגושים ומקצתם מהרפים ופריץ חיות⁵ מהרפים
 כי הוא בשבא ופריצים⁶ שהוא קמוץ מהדגושים וכן על שני סריסוי⁷ לסריסים
 אשר ישמרו⁸ מהדגושים⁹ סריסי פרעה⁹ מהרפים⁷. ויש מהם בקמץ והוא מהרפים
 שלישי ושלשם על כלו¹⁰ ומנורה זאת והורדתי בריחים כלם¹¹ כי הוא מלשון
 ברה והוא שם התואר אותם שברחו והוא מהדגושים לפי שלא אמר כריחים בשבא.¹⁰
 פֶּעַל מלרע רבם שם התואר יבש כבד שמן שלו חמין ערל וישתנו בסמוך כבד
 פה¹² שכן שמרון¹³ ערל שפתים¹⁴ זקן ביתו¹⁵. ויש מלשון זה בשקל
 אחר עָרַל לב וערל בשר¹⁶ וזה דומה למלות אחרות כמו גדר מזה¹⁷ או בגול¹⁸
 ולכתף השנית¹⁹ על כף הירך²⁰ וכשיסמכו יהיו גדר אבנים²¹ גול אח²² אל כתף
 הבית²³ ערל לב²⁴. וכמותם תשופנו עקב²⁵ יאחו בעקב פח²⁶ הסמוך בעקב¹⁵
 עשו²⁷ וכן חדר נסמך בשני דרכים ואל חדר הורת²⁸ ובחדר משכב²⁹.

פֶּעַל ענב ודם ענב³⁰ שכר נכר³⁰.

פֶּעַל דבש פרת דדן שבא נבל יקר ואת יקר תפארת³¹ פתוח כי הוא סמוך
 יקר וגדולה³² קמוץ כי הוא מוכרת. ויש בשקל הזה שם התואר וגדל כח³³
 גדל חמה³⁴ וכמותו קצר אפים³⁵ ויתכן שיהיו המוכרתים משני אלה גֶרַל קָצַר²⁰
 ובסמוך גֶרַל קָצַר ויהיו מגורת כָּבַד כָּבַד פה.
 פֶּעוֹת שבות פדות ראות עינים³⁶ כסות עינים³⁷ דמות אחדים הם בסמוך ובמוכרת
 ויש מהם בקמץ בסמוך ובמוכרת גלות גלות ירושלם³⁸ הלמדין חסרות
 והו' והת' נוספות כמו עכדות ילדות שחרות שפלות ודינם היה פְּדוֹת שבויות
 בפלם שפלות וכמותו מן הדגושים פתיות בל ידעה מה³⁹ היו"ד דגושה.²⁵

ל ב חסר. ז ב מענין נתיבים. ג ה מוסי' סמך ראשונה דגושה. ד ב מוסי' כי
 נשתנו לשבא. ה ה חסר.

1 ירמיה יח טו. 2 איוב כח ז. 3 ישעי' מג טו. 4 ש"א כא ח. 5 ישעי' לה ט. 6 ירמיה
 ז יא. 7 ברא' מ ב. 8 ישעי' נו ד. 9 בראשית מ ז. 10 שמות יד ז. 11 ישעיה מג יד. 12 שמות ד י.
 13 הושע י ה. 14 שמות ו יב. 15 ברא' כד ב. 16 יחזק' מד ט. 17 במד' כב כד. 18 ויקרא
 ה כא. 19 שמות כו טו. 20 ברא' לב לב. 21 צ"ל וגדר אבניו משלי כד לא. 22 יחזקאל יח יח.
 23 מ"א ו ח. 24 יחזק' מד ט. 25 בראשית ג טו. 26 איוב יח ט. 27 ברא' כה כו. 28 שה"ש
 ג ד. 29 שמות ז כה. 30 דברים לב יד. 31 אסתר א ד. 32 שם ו ג. 33 נחום א ג.
 34 משלי יט ט. 35 שם יד יז. 36 קהלת ה י. 37 בראשית כ טו. 38 ירמיה מ א.
 39 משלי י יג.

פָּעוֹן חֲרוֹן שָׂרְשׁוֹ חָרָה כִּמוֹ וְעֲצָמֵי חָרָה מִנִּי חָרַב¹ הֲלִי חֲסָרָה כִּי דִינָה חֲרִיוֹן
 בְּשֶׁקֶל עֲלִיוֹן וּכְמוֹהוּ קִלּוֹן שָׂרְשׁוֹ קֵלָה כִּמוֹ וּנְקֵלָה אַחִיד² מִקְלָה אֲבִיו³.
 פָּלוֹן זָדוֹן שִׁשׁוֹן הָעִי חֲסָרָה כִּי הֵם מִן יוֹד אִישׁ⁴ יִשִּׁישׁ עֲלִיד⁵ וְשִׁתִּי גִזְרוֹת אֱלוֹ
 יִשְׁתַּנּוּ בְּסִמּוֹךְ חֲרוֹן אֶפֶס⁶ זָדוֹן לִבְךָ⁷ קִלּוֹן בֵּית אֲדִינִיךָ⁸ שִׁשׁוֹן יִשְׁעֶךָ⁹ בְּשִׁבְא.
 פָּלוֹן בְּדָגֵשׁ חֲלוֹן אֲסָר חֲדוֹן¹⁰ שֵׁם אִישׁ חֲמוֹן וְקִנְהָ¹¹ שֵׁם עִיר כְּבוֹן וְלַחֲמָס¹²
 שֵׁם עִיר סִלוֹן מִמַּאִיר¹³ אַעֲפִי שֶׁהוּא בַחִירָק אַחֲדִים הֵם וּכְמוֹן יִזְרָק¹⁴
 דִּינָם חֲלָלוֹן חֲדָרוֹן חֲמָמוֹן כְּכָבוֹן כְּמָמוֹן וְכֵן כֹּלֵם בְּשֶׁקֶל חֲצִצּוֹן תִּמְרָ¹⁵ וְחֲלוֹן
 מֵעֲנִין חֲלָל שֶׁהוּא נִקְבַּ פֶּתוּחַ.

מִפְּעֵלָה מְלַחֲמָה מְמַלְכָה מְמַשְׁלָה ג' תְּנוּעוֹת אֱלֹה שׁוֹיֵן סָגוּל פֶּתַח וְחִירָק וְכֵן
 מִן גַּפֵּן גַּפְנוֹ בִּפְתַח מִן סֵתֵר סֵתְרוֹ בַחִירָק וּמִן עֵבֶר עֵבְרוֹ בְּסָגוּל אִישׁ
 לַעֲבָרוֹ פְּנוֹ¹⁶. וּמְגִזְרָה זֹו מְלֹאכָה דִינֵו מְלֹאכָה בְּשֶׁקֶל מְלַחֲמָה וּבְסִמּוֹךְ מְלַחֲמָה
 מִמַּשְׁלָת וּבֹא מְלַחֲמָה שְׁלֹא בְּסִמּוֹךְ וְהִיא בְּיוֹם מְלַחֲמָתָ¹⁷ מְלֹאכֶת סִמּוֹךְ וְלִרְבוּת
 מְמַלְכוּת מְמַשְׁלוּת וּבְסִמּוֹךְ מְמַלְכוּת מְמַשְׁלוּת מְלַחֲמָתָ תְּעִי¹⁸ 3.

מִפְּעֵל מִשְׁכֵּן מִקְדָּשׁ מִשְׁעֵן קְמוּצִים וּכְאֲשֶׁר יִסְמְכוּ יִהְיוּ פֶתוּחִים מִשְׁכֵּן יִי¹⁹
 מִקְדָּשׁ מִלְךְ²⁰ וְרַבִּים מִשְׁכָּנוֹת מוֹכֵרֶת בְּקִמְיָן וְהַסִּמּוֹךְ בְּשִׁבְא מִשְׁכָּנוֹת
 עוֹל²¹ מִקְדָּשֵׁי יִי²² ג.

מִפְּעִית מִרְבִּית בֵּיתךָ²³ אֲבָן מִשְׁכִּיתָ²⁴ שָׂרְשָׁם רַבָּה שְׁכָה.

תְּפִיעִית תְּרַמִּית תְּבִנִית וְאִין כְּמוֹהוּ וּמִדְּרוֹ אֵת תְּכִנִּיתָ²⁵ כִּי הֵת' בַּחֲטָף
 קִמְיָן וְהֵת' שָׂרְשׁוֹ כִּמוֹ וְתִכֵּן לְבָנִים תִּתְנוּ²⁶ וּמִשְׁקֵלוֹ פְּעֵלָתָ בְּשֶׁקֶל
 גַּפְרִית וּמִלְחָ²⁷ וּכְמוֹהוּ בּוֹרִית כִּי דִינֵו בְּרִירִית.

תְּפִיעָה תְּכֵלָה וְאֱלוֹה לֹא יִשִּׁים תְּפִלָּה²⁸.

תְּפִיעִיל תְּכִירִךְ בּוּיָךְ²⁹ תְּלִמִיד וּמִשְׁקֵלֵם וְכִתְנַת תְּשִׁבִיךָ³⁰ הֲצִרִי וְהַחִירָק שׁוּיִם ד.

תְּפִוּלָּה תְּרוּמָה תְּשׁוּבָה תְּנוּפָה תְּבוּנָה תְּקוּמָה וְכִשְׁיִתְחַבְּרוּ לְכַנּוּיִים תְּהִיָּה הֵת'

ס מ ב מוסי' כקול מרכבות על ראשי ההרים (יואל ב ה) ובהדבקות מרכבות פרעה.
 ז מ ב מוסי' מלאכות התבנית (ד"ה א' כח יט). ג מ ב מוסי' מספד קמץ ובהדבקות יאמר מספד
 כמספד על היחיד (זכריה יב י) כמספד הדרמון (שם יב יא) וכמוהו מקל שקד (ירמיה א יב)
 ודרור קן לה (תהלים פד ד) ובהדבקות קן צפור (דברים כב ו) מקל לבנה (בראשית ל לו)
 והנפרד מקל. ד ב חסר. ס מ ב מוסי' תכונה אבל ואין קצה לתכונה (נחום ב י) ה' ה' בו
 עקר ואינו מענין אבוא עד תכונתו (איוב כג ג) כי ה' בו כת' תרומה אבל תכונה הוא אוצר
 על דרך את הכסף המתוכן (מ"ב י"ב יב) והוא כשקל גבורה מלוכה.

1 איוב ל ל. 2 דברים כה ג. 3 שם כז טז. 4 שמות כא יד. 5 ישעיה סב ה.
 6 במדבר כה ד. 7 ירמיה מט טז. 8 ישעיה כב יח. 9 תהלים נא יד. 10 מ"ב יט לו.
 11 יהושע יט כח. 12 שם טו מ. 13 יחזקאל כח כב. 14 ישעיה כח כה. 15 בראשית יד ז.
 16 צ"ל איש לעברו תעו ישעיה מז טו. 17 ש"א יג כב. 18 ש"ב ח י. 19 ויקרא יז ד.
 20 עמוס ז יג. 21 איוב יח כט. 22 צ"ל מקדשי בית י"ו ירמיה נא נא. 23 ש"א ב לג. 24 ויקרא
 כו א. 25 יחזקאל מג י. 26 שמות ה יח. 27 דברים כט כג. 28 איוב כד יב. 29 אסתר ח טו.
 30 שמות כח ד.

ת' תרומתכם תשובתכם תבונתכם. ובא מהם חסר ת' ויעשו להם מסכה מכספם כתבונם¹ כתבון שלהם על כן יתכן לאמר חבון ואין ראיה מן הזר על חבריו כי אם על עצמו בלבד כי לא יאמר תרומם ולא תרום. וצורם לבלות שאול² חסר ת' כי דינו צורתם ויאמר ממנו צור ענין צורה. וכגון ח כי יצפנני בסכה³ דינו סכתו ויאמר ממנו סוך בענין סכה בשקל חק חקו על עלו רק רקו ואו יהיו⁵ שני שמות סך וסכה כמו חק וחקה ומן חקה חקתו ומן סכה סכתו. וכן עבר בשוק אצל פנה⁴ חסר ת' דינו פנתה ויאמר ממנו פן בשקל קן וממנו נאמר קנו קנה פנו פנה ואינו ראיה על חבריו. וכמוהו להיות פחם בארץ יהודה⁵ חסר ת' דינו פחתם פחה שלהם ויאמר ממנו פחצ.

פְּעֵלָה נשמה צדקה נדבה ברכה ובסמוך נשמת היים⁶ צדקת יי⁷ נדבת לבו⁸ 10 ברכת אובר עלי תבא⁹ ג ולרבות נשמות צדקות נדבות ברכות וככנויים נשמתו צדקתו נדבתו ברכתו ולרבים נשמותינו צדקותינו הפ' בחירק¹⁰ והאומר נְשָׁמוֹתֵינוּ המופקדות לך¹⁰ הפ"א בשבא טועה.

פְּעֵלָה שמלה שפחה כבשה שמלתי שפחתי כבשתי שמלות שפחות ובסמוך כבשות הצאן¹¹ שמלות שפחות הפ' בחירק. והגזרה והבניה¹² מואת¹⁵ הגזירה ולרבות גזרות בשקל כבשות ובסמוך גזרות הפ' בחירק.

פְּעֵלָה אנרה גולה חשכה אפלה שם התואר כבדה יבשה לנקבה וכאשר יסמך לכנויים יאמר אֲבָרְתוּ גולתו אברתך גולתך לא ישנה אותו. ודע כי חשכת מים¹³ אינו מגזרה זו כי אם מגזרת שמלה חמרה וואת הגזרה תהיה ההי ת' בסמוך אברת אחיך¹⁴ גולת העני¹⁵.

ש ע ר

בדרך החשבונות לבאר דרך הצמדם¹⁰ והפרדם לזכרים ולנקבות.

אֶחָד לזכר ולנקבה אחת ודינו אחרת בתוספת ת' הנקבה על הזכר וכן נחסר הר' מן אחר לזכר ועשה אח מאחד מאלה¹⁶ וגול גול אח¹⁷ אח לא פדה

ס ב וכן מן סכה. ג מ ב מוסי' כרתו עצה (ירמיה י ו) אינו מפיק ה' והיא על משקל דגה כלומר עצים הרבה. ג מ ב מוסי' ענין אחר תעלה בהדבוקו יאמר תעלת הברכה (ש"ב יח יז) כי אין הת' בו עקר כי שרשו עלה וכן מערה ובדבק מערת המכפלה (בראשית כג ט) והוא נוטה קצת לפעולה בשקל מצוה אתך (בראשית כז ח) על שמערים עפר ואלו היה המ' בו עקר בהדבוקו יאמר בו מְעַרְתָּ כמו מן קערה קערת יערת נשמה נדבה בהדבוק נשמת נדבת ליחיד.

ד מ חסר. ה מ ב מוסי' נבלתי יקומו (ישעיה כו יט) אבל ובנבלתם (ויקרא יא ח) השם ממנו נבלה כמו שפחה שפחתם כי מן נבלה נבלתם כמו אברתם. ו מ ב ודין הפרדם לזכר ולנקבה.

¹ הושע יג ב. ² תהלים מט טו. ³ שם כז ה. ⁴ משלי ז ח. ⁵ נחמיה ה יד. ⁶ ברא' ב ז. ⁷ דברים לג כא. ⁸ לא נמצא במקרא כי אם נדבת ירך דברים טו י. ⁹ איוב כט יג. ¹⁰ ש"ע ברכת הודאה. ¹¹ בראשית כא כח. ¹² יחזקאל מא יג. ¹³ תהלים יח יב. ¹⁴ דברים כב ג. ¹⁵ ישעיה ג יד. ¹⁶ יחזקאל יח י. ¹⁷ שם יח יח.

יפדה איש¹ וכן נחסרה האלף מן אחד ודבר חד אל חד². ושמשו ממנו בבנין
 התפעל התאחדי הימיני³ ושמשו ממנו בבנין קל אל תחד כבדי⁴ לא תחד אתם⁵
 ושמשו ממנו⁶ בבנין חזק דרך צוויס יחד לבי ליראה את שמך⁶ לולי הח' היה דגוש.
 שנים לזכרים ולנקבות שתים ואין בכל המקרא אות שבאית בראשית תיבה ואחריה
 5 אות בג"ד כפ"ת אלא רפי זולתי שתים שתי ואמרו בעלי הלשון מקצתם
 כי הדגש מביא נו"ן ודינו היה שְׁנַתִּים כי משנים הוא בא והוסיפו לנקבות ת'
 וזה לא יתכן כי דגש קל אינו נבלע בו אות לעולם כי אם היה כך היה אומר
 שְׁתִּים³ וכן שְׁתִּי שְׁתִּי. ואמרו מקצתם כי חסר א' ודינו היה אֲשֵׁתִים. ושמשו
 משנים מחשבון זה בבנין קל ויאמר שנו וישנו⁷ ולא אשנה⁸ ולדעת אונקלוס
 10 היה ממנו אם שנותי ברק הרבי⁹ ואמר אם על חד תרין כחידו ואינו כן כי אם
 לשון חֲדוֹר כמו חין שנון¹⁰ ושננתם¹¹ שהם מפעלי הכפל כמו וסכותי¹².
 שלשה לזכרים ולנקבות שלש ונמצא שלשת בין לזכרים בין לנקבות ושלשת
 נשי בניו¹³ ושלשת האנשים האלה בתוכה¹⁴. ונמצא מחובר לכנוי
 הרבים ד כמו שלשתכם¹⁵ ויצאו שלשתם¹⁶. ונמצא ממנו שם התואר בלשון גדולה
 15 ויען השליש¹⁷ ושלשם על כלו¹⁸ והוא השר אשר תחת המשנה אשר למלך
 המלך הוא הראשון והשני לו בגדולה יקרא משנה ואשר מדרגתו תחת מדרגת
 המשנה יקרא שלישי. ונמצא ממנו שם מדה וכל בשלש עפר הארץ¹⁹ ושם
 יקרא לה שלישי שהיא שלישי מן המדה הגדולה כמו ותשקמו בדמעות שלישי²⁰.
 יש מי שפירש ג' גליות ויש מי שמפרשו על גלות בכל לבדו ואמר כי היה שלישי
 20 של גלות מצרים כי גלות מצרים היה רד"ו וגלות בבל שבעים הוא השלישי.
 ושמשו בזה החשבון בבנין חזק ויאמר שלשו וישלשו²¹.
 ארבעה לזכרים ולנקבות ארבע והה' תוספת בתוספת אמתני"ה בחשבון הזכרים.
 ונמצא מחובר לכנוי הרבים ארבעתם²². ונכפל² במקום אחד ואת הכבשה
 ישלם ארבעתים²³. ושמשו ממנו בבנין חזק מרבעות ולא עגלות²⁴. ומבנין הפעיל
 25 לא תרביע כלאים²⁵.
 חמשה לזכרים ולנקבות חמש. ובא ממנו בכנוי היחיד וחמישתו יסף
 עליו²⁶ וכן נמצא שלישייתו²⁷ רביעת ההין²⁸ ולא נמצא ממנו חֲמִשָּׁתָם

א ב בגזרת בנין חזק. ג מ ב מוסי' השין פתוחה והת' בדגש חזק. נ מ ב בעל
 התרגום. ד כ הזכרים. ס ה חסר. ו מ חסר. ז מ ב ונמצא בכפל. ח ב חֲמִשָּׁתָם.
 1 תהלים מט ח. 2 צ"ל ודבר חד את אחד יחזקאל לג ל. 3 שם כא כא. 4 בראשית
 מט ו. 5 ישעיה יד כ. 6 עיין ירושלמי ברכות ז ע"ד וברכת אהבה רבה. 7 מ"א יח לד.
 8 ש"א כו ח. 9 דברים לב מא. 10 משלי כה יח. 11 דברים ו ז. 12 צ"ל ושכתי שמות
 לג כב. 13 בראשית ז יג. 14 יחזקאל יד יח. 15 במדבר יב ד. 16 שם שם. 17 מ"ב ז ב.
 18 שמות יד ז. 19 ישעיה מ יב. 20 תהלים פ ו. 21 מ"א יח לד. 22 דניאל א יז. 23 ש"ב
 יב ו. 24 מ"א ז לא. 25 ויקרא יט יט. 26 במדבר ה ז. 27 אולי צ"ל שלישתה יחזקאל כא יט.
 28 שמות כט כז.

כמו שלשתם ארבעתם וכן לא יאמר שלשתים חמשתים כמו שאמרו ארבעתים. ושמשו ממנו בבנין חזק וחֲמוֹש את ארץ מצרים¹ ומבנין קל וחֲמוֹשִׁים עלו² וענינו כמו חגורי הומש ומן ויכהו אל החמש³.

שישה לזכרים שש לנקבות ובא ממנו שישיתו⁴ כמו חמישיתו ולא בא ממנו שִׁשְׁתָּם. ושמשו ממנו בבנין חזק ושישיתם האיפה⁵ בשקל ועניתם את⁶ נפשתיכם⁶. ובא ממנו מבעלי האלה ושבתוך וששאתיך⁷ הצרי שיש בשין השנייה יורה עליו כי בעלי הה"א דינם בחירק כמו כאשר צויתך⁸.

שבעה לזכרים ולנקבות שבע ויש בחשבון זה שאינו דווקא כמו והחזיקו שבע נשים⁹ ח. ובא ממנו שבעתם ויפלו שבעתם ארצה¹⁰ ולא נמצא ממנו פעולה. שמנה לזכרים בקמץ ולנקבות שמנה בסגול ולא חסרו הה"א לנקבות כדרך¹⁰ שאר החשבונות ואמרו שמיניתו כמו חמישיתו³ ולא בא ממנו שמנחם ולא פעולה.

תשעה לזכרים לנקבות תשע ואין לו שמוש בפעלים. עשרה לזכרים לנקבות עשר ובא ממנו חשבון שאינו דווקא ואפו עשר נשים¹¹ והחזיקו עשרה אנשים¹² ואעפ"י כי דרך הדרש הוא דווקא וכן תרגמו¹⁵ יונתן. ובא ממנו פעולה מבנין קל צאנכם יעשר¹³ אין לו שני מבנין קל ומבנין חזק עשר תעשר¹⁴ עשר אעשרנו לך¹⁵ ומבנין הפעיל כי תכלה לעשר¹⁶.

מכאן ואילך תוסיף הה' בחשבון הנקבות ותחסר אותה בחשבון הזכרים יאמר אחד עשר יום¹⁷ לנקבות אחת עשרה. שנים עשר לזכרים עשרה לנקבות. וזה בתוספת הה' לנקבות וחסרון לזכרים בחשבון מעשרה ואילך²⁰ וכן עד עשרים. עשרים אחד לזכרים ולנקבות וכן שלשים ועד מאה ומאה ואלף כמו כן. וכאשר תוסיף חשבון של עשרים פעם יתקדם הרוב ופעם יתאחר עשרים ואחד אחד ועשרים.

ודע כי כאשר תחשוב שנים תאמר שנה אחת שתי שנים שלש שנים וכן עד עשר ומכאן ואילך אין שנים אלא שנה שתי עשרה שנה עבדו את²⁵ כדלעמר ושלש עשרה שנה מדרו¹⁸ וכן כולם. וכן עשרים זה לי עשרים שנה¹⁹ וכן עד מאתים שנהם וכולם עד אלף. ובחשבון אלף חזר לשנים כי אלף שנים בעיניך²⁰. יום חשבוננו כחשבון שנה אך שנה לשון נקבה ויום לשון זכר יום אחד

ח מ ב מוסי' כי שבע יפל צדיק וקם (משלי כד מז). ז מ ב מכלם. ג ב מוסי' נמצא. ד מ מוסי' שלשה עשר שלש עשרה. ה מ מוסי' מאה שנה.

1 בראשית מא לד. 2 שמות יג יח. 3 ש"ב ד ו. 4 לא נמצא במקרא. 5 יחזקאל מה יג. 6 ויקרא טז לא. 7 יחזקאל לט ב. 8 שמות כג מז. 9 ישעיה ד א. 10 ש"ב כא ט. 11 ויקרא כו כו. 12 צ"ל יחזיקו עשרה אנשים זכריה ח כג. 13 ש"א ח יז. 14 דברים יד כב. 15 בראשית כח כב. 16 דברים כו יב. 17 שם א ב. 18 בראשית יד ד. 19 צ"ל זה עשרים שנה בראשית לא לח. 20 תהלים צ ד.

שני ימים וכן עד עשרה. מכאן ואילך אחד עשר יום מחרב¹ שנים עשר יום וכן כולם אין שם ימים. עשרים יום ארבעים תספרו חמשים יום². וחשבון מאה אין לו שמוש אך אלף ורבה שמשו בהם מאלופות מרבבות³ מאלופות⁴ מפעילות מבנין חוקא מרבבות מפעלות.

נשלמו שערי השמות והחשבון עם הכללים והתנועות.

5

זה החלי לעשות קנין. ולבנות בנין. ולהודיע פשר ענין.

פֶּעַל שָׁמַר. תדע כי נסמכה דעת בעלי לשון הקדש חכמי הדקדוק לשקול כל הפעלות קלות וחמורות במאזני פֶּעַל וקראו לאות הראשונה מכל שרש ושרש פ' פעל ולשניה ע' פעל ולשלישית ל' פעל כמו שָׁמַר ה'ש' פ' פעל והמ' ע' פעל והר' ל' פעל. וכאשר תחסר אות מן השורש אם הראשונה תחסר יקרא מחסרי הפ"א ואם השניה תחסר יקרא מחסרי העין ואם השלישית תחסר יקרא מחסרי הלמד. ואם תהיה האות החסרה מאותיות אהו"י יקרא זה מְנַחֵי הפ' או מנחי הע' או מנחי הל'. ויש מי שקראם חלקי הפ' והע' והל' אך אני כאשר ראיתי מן המורה הגדול ר' יהודה חיוג⁵ קרא אותם בלשון ערבי מעתלה ופירושו 15 מְחַלּוֹת שאין להם הרגשה בדבורג כשאר אותיות והם כמו חולים בחולי שאינם נקראים בהרבה מקומות ונחסרים בהרבה מקומות מן המכתב וימלאו חסרונם אחת מתנועות הגדולות כאשר אפרש במקומם קראתי לאשר יחסר פ' השרש מְחַלּוֹת הפ' וכאשר יחסר הע' מְחַלּוֹת הע' וכשיחסר הל' מְחַלּוֹת הל' וכאשר יחסרו הפ' והל' או קראתיהם שמם מְחַלּוֹת הקצוות ולא יקרא מְחַלּוֹת בעבור חסרון אות אחרת 20 כי אם בעבור אות אהו"י לפי שארבעתם אלה תהיין נכתבות בהרבה מקומות ואינן נקראות מה שאין כן בשאר אותיות. האל"ף יקרה לה חולי בראש התיבות ובסוף כמו אמר אכל כאשר תאמר ממנו אית"ן שהם אותיות העתיד תחסר הא' מן הקריאה באותיות ית"ן אך הן נכתבות יאמר תאמר נאמר⁶ ובא' תחסר מן המכתב כמו אמר אל אלוה אל תרשיעני⁷ ואכל את פתי לבדי⁸ האלפים אלפי 25 המדבר לעצמו כא' אשמר אעשה ואלפי השרש אינן נכתבות ולא נקראות אלא בהשמעת קול⁹ וכן א' יאמר תאמר¹⁰. ובא חסר עם התי' ולעמשא תמרו¹¹ החולם עומד במקום אל"ף. ובסוף ח כמו קרא נשא מצא ובעתיד אמצא אקרא אשא.

א ב מאלף מבנין הפעיל מרבבות מבנין חזק מאלופות מפעילות. ג ד מ ב בן חיוג. ג ד חסר. ד מ המקרא. ה ב חסר. ו ה והא' מן המכתב, מ ב והא' תחסר קריאתה ומן המכתב. ז מ ב וכן אלפי יאמר תאמר נאמר יו"ד לשאינו נמצא ת"ו לנכח נו"ן לרבים. ט מ ב מוסי' יקרה לה חולי.

¹ דברים א ב. ² ויקרא כג טו. ³ תהלים קמד יג. ⁴ איוב י ב. ⁵ שם לא יו. ⁶ ש"ב יט יד.

והיו"ד יקרה לה חולי בראש כמו אשב ארד ישב ירד ישבו ידרו הי' מהעתיד לשאינו נמצא ויו"ד"י השרש נחסרין מהמכתב ונסתרים בנחים שבין אות האית"ן והע'. ואלה די' אותיות של אהו"י הם הנקראים אותיות הנוח כי ינוחו ויסתרו בראש ובאמצע ובסוף זולתי ההי' שלא תסתר לעולם לא בראש ולא באמצע אך תחסר ח בסוף כהי' עשה בנה קנה פנה במלת עשו בנו קנו פנו. והשלש אותיות או"י הם 5 אותיות המשך כי תבאנה להמשך עם התנועות כמו א' צואר י' שריד ופליט ו' שומר. ודע כי הפעלים השלמים שמר וזכר עמד פקד שאין במ אותיות אהו"י ולא אות כפל ולא נו"ן לא יתכן לחסר משלש אותיות השרש כי ישחת ענינו ויהרס בנינו. אם יחסר מן שמר שי' או מ' או ר' אינן לשון שמירה³. ותדע כי בבנין פעל הקל שלש גזרות פֶּעַל פִּעוּל פִּעוּל. פֶּעַל שמר וזכר. פֶּעַל יבש חצירי כבר 10 לב פרעה² כי חפין בבת יעקב³ הם לשון עבר. פעול ולא יכל יוסף⁴ קטנתי מכל החסדים⁵ יקשתי לך וגם נלכדת⁶ כי יגרתו מפני האף⁷ הם לשון עברג. וגי' גזרות אלה תמצאנה בשם התואר פֶּעַל חכם וזכר רשע אך השמות כולם קמוצים והפעולות קמין ופתח. פֶּעַל חמין שמן אמן ירך כתף. פֶּעוּל שלום אמון חמוץ. וכאשר תאמר מן שָׁמַר שָׁמְרָה לנקבה כן תאמר מן כָּבַד כְּבֹדָה מאד יד האלהים⁸ 15 ומן יכול ולא יכלה עוד הצפינו⁹. ולרבים שמרו כבדו זכרו ולא יכלו לעשות הפסח¹⁰. ובאתנה ובסוף פסוק איש אל משפחתו ישונו כמו את משמרת י"י שמרו¹¹ והמלחמה כבדה¹² להוציא את הכנים ולא יכלו¹³. ויש פעמים שתהיינה לאתנה או לסוף פסוק כשתי תפארות בתיבה אחת מפניך הרים נולו¹⁴ בחולם ובדגש הלי' חרלו פרוון בישראל חרלו¹⁵ הדי' בצריה והלי' דגושה קנה וסוף קמלו¹⁶ 20 יש בו אחת הצרי והלי' רפויה לשונם בצמא נשתה¹⁷ בשתיים קמין בש' ורגש בת' כי הוא מן נשתה גבורתם¹⁸. היא הוחדה חרב והיא מרטה¹⁹ קמין ורגש בטי'.

ועתה אבאר סדר הבנין הקל.

שמר לזכר⁰ בין השי' והמ' נחז כמו אלף ואם היתה נכתבת א' המשך היה שָׁמַר. לנקבה שָׁמְרָה לרבים ולרבות שָׁמְרוּ. דרך אחר הוא לזכרים ולנקבות. 25

א ב תסתר. א ב מ מוסי' אך מחסרי הנו"ן והיו"ד יתבלעו בדגש כמו תפול מן נפל ידור מן נדר הציב מן יצב. א ב מ מוסי' ושלש פעלים אלה נמצאו בפסוק אחד (שמות ט לה) ולא יכל משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד י"י מלא המשכן. ד ב פֶּעַל חמין כבד ודומיהם ובשמות פֶּעַל משל דבר פֶּעַל שלם אמן ירך כתף. ס מ ב הע' צרויה. ו מ ב מוסי' בעזבוניך נתנו (יחזקאל כז יט) שהוא כעין נתנו. ז ה השי' והמ' נחים, מ השי' והמ' נח.

¹ ישעיה מ ז. ² שמות ז יד. ³ ברא' לד יט. ⁴ שם מה א. ⁵ שם לב יא. ⁶ ירמיה ג כר. ⁷ דברים ט יט. ⁸ ש"א ה יא. ⁹ שמות ב ג. ¹⁰ במד' ט ו. ¹¹ שם ט כג. ¹² שופטים כ לד. ¹³ שמות ח יד. ¹⁴ ישעי' סג יט. ¹⁵ שופטי' ה ז. ¹⁶ ישעי' יט ו. ¹⁷ שם מא יז. ¹⁸ ירמי' גא ל. ¹⁹ יחזק' כא טז.

בכל הבנינים שמרתיק לזכר שמרתיק לנקבה שמרתני לזכר שמרתני לנקבה
 שמרתני לזכר שמרתני לנקבה שמרתני לזכר או שמרתני לנקבה שמרתני או
 שמרתני בדגשות בחלוקה ה' בת' להבלעת ת' הנקבה בת' הנחלפת בעבור כי הה'
 אין לה חוק דגש. שמרתני אחד לזכרים ולנקבות ולרבים שמרתניכם ולנקבות
 5 שמרתניכן ורבים לאחד שמרתני לנקבה שמרתניכם שמרתניכם שמרתניכם שמרתניכם
 שמרתניכם אחד לזכרים ולנקבות. פועל שומר זוכר לזכר שומרת לנקבה שומרים
 שומרות. הפועל שמור שמורה שמורים שמורות. הצווי שמור לזכר לנקבה שמרי
 ויתכן בחטף קמץ שמרי כמו לבי את מלכו עלינו¹ ולרבים שמרו בחירק ויתכן
 בחטף קמץ שמרו כמו משכו אותה וכל המוניה² ובחירק משכו וקחו לכם³
 10 ולנקבות שמורנה. ודע כי יתחבר בצווי הרבים לרבים שמרום ולא יוכל לחבר
 הנקבות כי אם בשתי מלות שמורנה אותם. ודע כי הצוויים בזה הבנין ו' חלקים
 שמר זכר קרב לבש ולא יחליפם פעול לפעל לא יאמר זכר שמר ולא קרב
 לבש. ודע כי הצווי רודף אחר האיתן אם האיתן אשמר הצווי שמר ואם האיתן
 אקרב אלבש הצווי קרב לבש ויש אשר נמצאו משתי גורות אלו כמו וידר
 15 יעקב⁴ וידר נדר⁵ ויתכן הצווי נדר או נדר וכן וישבת המן⁶ למה חשבת
 המלאכה⁷ הצווי מהם שבת או שבת. ויש צווי בתוספת ה' שמרה וזכרה וזה
 מן שמר זכר אך מן פעל שמע שלח בחירק שמעה שלחה את הנער⁸
 ובא בינם זר קרבה אל נפשי גאלה⁹ שהיה דינו בחירק. ויש שנים אחרים זרים
 מן פעול אספה לי שבעים איש¹⁰ ערכה לפני התיצבה¹¹ שהם מן אסוף ערוך
 20 וכן נצרה על דל שפתי¹² שהוא כמו נצר לשונך¹³. ויש צווי פעלה כמו העמק
 שאלה¹⁴ ים ודרום ירשה¹⁵ יי שמעה יי סלחה¹⁶ ויש אחד מלרע רפאה נפשי¹⁷
 גם הוא צווי. ויש צווי פעול שמור זכור. ודע כי הצווי לנקבה אם מגורת פעול
 פעולנה כמו שמור שמורנה ואם מפעל פעלנה שלח שלחנה. והמקור כמו הצווי
 שמור זכור ויש בשבא כי זכר אני ואתה¹⁸ עמד פתח האוהל¹⁹ ויש בשקל
 25 פעלה שמרה ולדבקה בו²⁰. ויש פעלה ליראה אתי²¹. ויש פעל לשכב את
 בת יעקב²² שלח אצבע ודבר און²³. ויש פעלה רגזה בטחות²⁴ הרי נמצאו הצווין
 והמקורות בשש גורות. והצווי מן פעל לנקבה כאשר יהיה באתנה או בסוף פסוק
 יהיה שלחי שמעיו ולזכרים שמעו שלחו ומגורת פעול שמורו זכורו ולנקבה
 שמורי זכורי. איתן אשמר ישמר תשמר נשמר האלף בסגול יתן לעולם בחירק.

א ה חסר. ב ב מוסי' דסיסרא. ג מ מוסי' לצולה חרבי (ישעיה מד בז).

¹ שופטים ט י. ² יחזקאל לב כ. ³ שמות יב כא. ⁴ בראשית כח כ. ⁵ במדבר ל ג.
⁶ יהושע ה יב. ⁷ נחמיה ו ג. ⁸ בראשית מג ח. ⁹ תהלים סט יט. ¹⁰ במדבר יא טז. ¹¹ איוב
 לג ה. ¹² תהלים קמא ג. ¹³ שם לד יד. ¹⁴ ישעיה ז יא. ¹⁵ דברים לג כג. ¹⁶ דניאל ט יט.
¹⁷ תהלים מא ה. ¹⁸ מ"ב ט כה. ¹⁹ שופטים ד כ. ²⁰ דברים יא כב. ²¹ שם ד י. ²² ברא'
 לד ז. ²³ ישעיה נח ט. ²⁴ שם לב יא.

הא' היא המדבר בעבור נפשו והי' לשאינו נמצא והת' לנוכח והנ' לרבים הנמצאים. והא' משמשת לעולם ליחיד והנ' לעולם לרבים והי' והת' ליחיד ולרבים ישמר ישמרו תשמר תשמרו. ודע כי במקום י' לזכרים ת' לנקבות ישמר האיש תשמר האשה ישמרו האנשים תשמרו הנשים ח ולא נהגו במקרא מנהג זה כי אם בשני מקומות בלבד ותקרבו עצמות¹ ואלמנותיך עלי תבטחו² אך בשאר מקומות אחרים לנוכח⁵ ושלא לנוכח הלהן תשברנה³ לנוכח ושלא לנוכח ותדברנה לפני המלך⁴ ותקרבנה בנות צלפחד⁵. ויתכן להוסיף הי' בעתיד³ אֶשְׁמָעָה אשמרה ישמענה ישמרה ולרבים נשמעה נשמרה נשלחה. ובמוכרת מגורת פעול יפעלו ישמורו ומגורת פֶּעַל יִפְעְלוּ ישלחו ישמעו. ומאשר דברנו כי אותיות ית"ן מבנין קל לעולם בחירק כאשר לא יהיו על אותיות אחה"ע אבל עליהם יהיה פתוח ית"ן יחמוד יעבור יהלוך יהרוג¹⁰ יהרום. ועל א'ג יהיו כל אותיות אית"ן בסגול אֶאָסוּף יאסוף תאסוף נאסוף יארום תארום. ויש מלות שיש י' על ע' והע' פתוחה ויש בשבא זה הכלל כל לשון עויבה הי' והע' פתוחות כמו יַעֲזֹבְךָ יעזבנו יעזבם אל תעזבני⁶. וכל לשון עזרה לעולם הי' פתוחה והע' בשבא⁶ כמו יַעֲזֹרְךָ יעזרנו עזרהו יעזרוכם ועזיבה במוכרת בפתח או בשבא^ד.

בנין פֶּעַל בנין חזק בכל בנינו דגוש הע' תמורת הנח של א' המשך שהוא בשמר כן י' בכאן למשך גִּדְּל דְּבַר דגשות העין בעבור י' המשך ואם היו כותבים אותו כדרך כל חירק ב"י אז היה דִּבְרַר גִּדְּל הע' ברפי וראוי להבליע י' המשך בע' וצחצחו הקריאה שלא תהיה כולה רפויה ולא כולה דגושה. וכאשר אמרו מְדַבֵּר אדבר ידבר הבליעו בדגש א' המשך לתקנת הלשון כי אם היו²⁰ כותבים אותה היו אומרים אֲדַבֵּר וְדַבֵּר הע' ברפי ולא יהיה הלשון צח"ס. הפועל בתוספת מ' מְדַבֵּר מדברת מדברים מדברות. והפעול מְדַבֵּר מדברת מדברים מדברות. והצווי דְּבַר דברו דברי דברנה. והמקור דְּבַר כמו הצווי ובתוספת ה' דְּבַרְהָ. אית"ן אֲדַבֵּר תדבר ידבר נדבר ידברו תדברו תדברנה. ודע כי כל זה הבנין דגוש הע' זולתי אם תהיה מאותיות אההע"ר תשוב הפ' לאיתנו קמין מְדַבֵּר²⁵

ל מ ב הנקבות. מ ב מוסי' תאהבו (משלי א כב) דינו תאהבו בשקל תאזרו והצרי במקום פתח. צ ב מוסי' לזכר אחד. ג ה מוסי' אחה"ע. ד ב יעזרוך יעזרונו יעזרה אלהים (תהלים מו ו) אך מקצתם שבא ופתח יַעֲזֹרו (ישעיה ל ז) אך לשון עזיבה לעולם בפתח או פתח ושבא יַעֲזֹבו (יונה ב ט) וזה במוכרת. ס מ מוסי' (ב בגליון) ודיגום (ירמיה מז מז) שרשו דגה ויתכן להדגיש הי' (צ"ל הג') כמו גְּלוּם כשדים (לא נמצא במקרא) ושמו בו י' לגלות על משקל כבד והיא נקראת י' המשך ולא הבליעה בדגש כאשר עשו באחרים. ושמעתי כי שרשו דג והוא מעלומי הע' ואלו היה על משפטו היה וְהִדְּיָגוּם (ב וְהִדְּיָגוּם) כאשר מפרש במדוע אליו ריבות (איוב לג יג) דינו הריבות.

¹ יחזקאל לו ז. ² ירמיה מט יא. ³ רות א יג. ⁴ מ"א ג כב. ⁵ במדבר כז א.

⁶ תהלים קיט ח.

אֶבְרַךְ יִבְרַךְ. וְהַפְעוּל בְּחוּלָם מְבֹרָךְ מְבֹרַכַת מְבֹרָכִים מְבֹרָכוֹת. וּבָאָה מְלָה אַחַת
בְּבִנְיָן זֶה רְפוּיָה בְּכָל שְׁמוּשָׁה וְאִבְיָכָן הַתֵּל בִּי¹ הִיָּה דִינּוֹ הַתֵּל בְּשִׁקְלֵי גִדְּלֵי אִם
כִּהְתֵּל בְּאֲנוּשׁ תִּהְתֵּלוּ בּוֹ² דְּגִשׁוֹת לְמַד תִּהְתֵּלוּ לְסוּף פְּסוּקֵי כִי בּוֹ מְלָה זְעִירָא
אִינָה נִחְשַׁבְתָּ כָּל כַּךְ. וְדַע כִּי כָּל בְּנִיָּן זֶה עוֹבֵר לַפְעוּל וּבְנִיָּן פֶּעַל קָל מִקְצַתָם
5 בּוֹרְדִים וּמִקְצַתָם עוֹבְרִים שֹׁמֵר זָכַר דְּבַר אַחַר שֹׁמֵר וּזְכָר וּכְמוֹהוּ עֹשֶׂה בְּנֵה וְהַבּוֹרְדִים
יֵשֵׁב עִמָּךְ עֲלֶיךָ שְׂמָחָה יִרְדֵּךְ כִּי הוּא הַפְעוּל וְהוּא הַפְעוּל הוּא הַעוֹמֵד³ הוּא
הַעֲמוּד⁴ הוּא הַיּוֹשֵׁב⁵ הוּא הַיּוֹשֵׁב וְעוֹלָה וְיִוָּרֵד יִתְכַן הַיּוֹת לְהֵם פּוֹעֵל וּפְעוּל אַעֲפִי
כִּי הוּא עֲצָמוֹ הַכֵּל לְפִי שֵׁשׁ זִמָּן אַרְוֹךְ בִּם כִּי הַעוֹלָה אִם הַיּוֹרֵד יִכּוֹל שִׁיעֲלָה
הִרְ גְּבוּהָ אִם יוֹרֵד מִמֶּנּוּ. וְתַדַּע לָךְ כִּי כָּל פְּעוּלָה⁶ שִׁימְצָאוּ בָּהּ שֵׁם הַתּוֹאֵר אִין
10 בָּהּ לֹא פְּעוּלָה וְלֹא פְּעוּלָה כְּמוֹ צְדִיק שֶׁהוּא שֵׁם הַתּוֹאֵר לֹא תֹאמַר מִמֶּנּוּ צוֹדֵק
וְלֹא צְדוּקָה אַעֲפִי שֶׁנִּמְצָא בְּבִנְיָן אִם צְדִיקָתִי לֹא אִשָּׁא רֵאשִׁי⁷ וְכֵן רָשָׁע שֶׁהוּא
שֵׁם הַתּוֹאֵר אִין בּוֹ לֹא רָשָׁע וְלֹא רָשָׁע⁸ אַעֲפִי שֶׁנִּמְצָא בְּבִנְיָן אִם רָשָׁעִי
אֵלָלִי לִי⁹ כִּי רָשָׁע עוֹמֵד בְּמִקְוֹמוֹ. וְחֲכָם נָמִי אִין בּוֹ לֹא חוֹכֵם וְלֹא חָכִים אַעֲפִי
שֶׁנִּמְצָא בְּבִנְיָן אִם חֲכָמָה לָךְ¹⁰ כִּי חָכָם שֶׁהוּא שֵׁם הַתּוֹאֵר עוֹמֵד בְּמִקְוֹמוֹ.
15 וְכֵן כִּי לֹא בִּכְחַי יִגְבַּר אִישׁ¹¹ אִין בּוֹ לֹא גִבּוֹר וְלֹא גִבּוֹר עוֹמֵד בְּמִקְוֹמוֹ
אִךְ נִמְצָא בְּבִנְיָן הַתְּפַעַל עַל אוֹיְבוֹי יִתְגַּבְּרִי¹² וְכֵן כָּל הַבּוֹרְדִים שֶׁנִּמְצָא מֵהֶם שֵׁם
הַתּוֹאֵר. וְכֵן אָמְרוּ כִּי כֹּאשֶׁר יִמְצָא לְשׁוֹן נִפְעַל בְּפַעֲלִים וְלֹא יִמְצָא פְּעוּל שִׁישְׁמִשׁוּ
בְּנִפְעַל כְּמוֹ נֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ¹³ לֹא יֹאמַר יִרְאֵי וְלֹא יִרְאֵי כְּמוֹ שֶׁאָמַר אֶחָד
מִן הַפְּיִיטִים יִרְאֵי וּמֵאֵוִים¹⁴ וְהֵלֵךְ הִיָּה לוֹ טוֹב לֹאמַר הַשֵּׁם הַנּוֹרָא וַיְהִיָּה מִקּוֹם
20 הַפְּעוּל. וּמִזֶּה הַבְּנִיָּן הַחֹזֵק הַצּוּוִי דְּבַר גִּדְּלֵי דְּבִרְנָה גְּדִלְנָה. וְהַמְקוֹר
דְּבַר אִם דְּבַרָה בְּתוֹסַפְתָּהּ כְּמוֹ כִּי טוֹב זְמֵרָה אֱלֹהֵינוּ¹⁵. וְדַע כִּי בְּבִנְיָן אוֹתִיוֹת יִתֵּן
בְּשִׁבְאָה וְהָאֵל בְּשִׁבְאָה וּפְתַח. וּבֵא מִקּוֹר מְבִנְיָן זֶה בְּשָׁנֵי דְרָכִים כְּמוֹ דְּבַר יִדְּבֵרוּ¹⁶
שֶׁבֶר תִּשְׁבֵּר¹⁷ וְהַדְרֵךְ הַשָּׁנִי יִסֵּר יִסְרֵנִי יֵה¹⁸ וַיְבָרַךְ בְּרוּךְ¹⁹ לֹלֵא הִרְ הִיָּה דְּגוּשׁ
כְּמוֹ יִסּוֹר וְכֵן שְׂאוּל יִשְׂאוּל בְּאַבֵּל²⁰ לֹלֵא הָאֵל הִיָּה דְּגוּשׁ וַיִּשְׂאוּל יוֹרָה עַל
25 בְּנִיָּן כְּבֹד. וַיִּתְכַן הַיּוֹת בְּרוּךְ וּשְׂאוּל מְבִנְיָן קָל כִּי נִמְצָאוּ בְּרוּךְ²¹ בְּרוּכָה אֵת²² וְכֵן
שְׂאוּל²³ אַעֲפִי כִּי מֵלֵת וַיְבָרַךְ וּמֵלֵת יִשְׂאוּל מִן הַכְּבֹד.

אִם מוֹסִי וּבֵא עַל מִשְׁפָּטוֹ וַיְהִיָּה בִּם אֱלֹהֵי (מ"א יח כז). וּשְׁמַעְתִּי כִּי הַתֵּל מִן
הַכְּפוּלִים וְהָאֵל תִּהְתֵּלוּ הִיא הִי הַנּוֹסֵף כִּי תִסְבְּבֵי תַחֲלוּ תִהְסְבוּ תִהְתֵּלוּ. כִּי מוֹסִי וּבֵא עַל מִשְׁפָּטוֹ
וַיְהִיָּה בִּם אֱלֹהֵי. צִדֵּק חֲסֵד. בְּ וְהַעֲמוּד. גִּדְּלֵי חֲסֵד. בְּ וְהַיּוֹשֵׁב. דָּק חֲסֵד. סֵב חֲסֵד.
וְכֵן חֲכָם. זֵב חֲסֵד. סֵב מוֹסִי יָקוּם בְּמִקְוֹמוֹ. עֵמ בְּ הַשֵּׁם הַיּוֹרָא. יֵב מוֹסִי הַחֹזֵק הַזֶּה.
יֵלֵךְ מִי יִתֵּן תְּבֵא שְׂאוּלִי (אִיּוֹב ו ח).

1 בְּרֵאשִׁית לֹא ז. 2 אִיּוֹב יג ט. 3 צִל וְצְדִיקָתִי לֹא אֵל רִי אִיּוֹב י טו. 4 שֵׁם שֵׁם.
5 מִשְׁלֵי ט יב. 6 שִׁבְאָה ב ט. 7 יִשְׁעִיָּה מִב יג. 8 תְּהִלִּים סח לו. 9 שֵׁם קִמּוֹ א. 10 שִׁבְכָה יח.
11 שְׂמוֹת כג כד. 12 תְּהִלִּים קיח יח. 13 יְהוֹשֻׁעַ כד י. 14 שִׁבְכָה יח. 15 דְּבָרִים כח ג.
16 רוֹת ג י. 17 תְּהִלִּים כז ד.

בנין הפעיל בנין כבד מה' אותיות בכל פעולתו בתוספת ⁰ יו"ד המשך והפעל
 והפעול ממנו בתוספת ^א מ' כדרך בנין פיעל החוק הגדיל השליך
 לזכר ולנקבה הגדילה השליכה לרבים ולרבות הגדילו השליכו. הפועל מגדיל
 מגדילים מגדילה מגדילות והיה דינם כִּהֶגְדִיל מהגדילה מהגדילים מהגדילות והפעול
 מִגְדֵל מגדלה מגדלים מגדלות ודינם מִהֶגְדֵל מהגדלה מהגדלים מהגדלות ובא ממנו ³
 תמים מהקצעות ¹ בספר יחזקאל במשכנה. והצווי הֶגְדֵל הגדילו הגדלנה והמקור
 הגדיל כמו הצווי. ויש מקור בשקל אחר כהנדרף עשן תנדרף ² כהנדרוף הוא
 המקור ועובר הוא ופירושו כהנדרוף הרוח את העשן כן תנדרוף את הרשעים וכמוהו
 כהתוך כסף בתוך כור כן תתכו בתוכה ⁸ אעפ"י שהוא ^ג בשורק אחרים הם. ומקור
 בשקל אחר הַיֵּשֶׁר לפני דרכך ⁴ כפך מעלי הרחק ⁵ שניהם פתוחי העי"ן. אית"ן ¹⁰
 אֶגְדֵל יגדיל תגדיל נגדיל פתוחי אית"ן ובוה האות נכרים הפעלים העתידים מבנין
 הפעיל כי כלם פתוחי אית"ן. וזה בשלמים ובמחלי הלי' וכן הוא ניכר בנין פעל
 קל בחירק כמו שזכרנו למעלה זולתי אם יהיה על אה"ע וזה כמו כן בשלמים
 ובמחלי הלי'. ובבנין פִּעַל החוק בכל השלמים וכל המחלים דרך אחר להם לעולם
 אית"ן בשבא. ויש מלות שהם על אה"ע ולא נודע דרך פתחותם אם הוא לענין ¹⁵
 אה"ע או לענין שהם מבנין הפעיל כמו יעשרנו המלך ⁶ יכול לומר כי הוא
 מבנין הפעיל וחסר יו"ד המשך ויכול לומר כי הוא מבנין קל אך מה שהוא עובר
 יוכיח עליו כי הוא מבנין הפעיל והיה דינו יעשרנו ובא בחסרון י' המשך כמו
 שחסרה מן וידרכו את לשונם ⁷ וירבקו גם המה ⁸ שהיה דינם וידביקו וידריכו
 ואשר בא ממנו בבנין קל הוא בודד כמו לא יעשר ולא יקום חילו ⁹ ויעשרנו ²⁰
 המלך עובר יעשיר אותו המלך. ובבנין זה הֶגְדֵל והֶגְדֵל בצווי הזכר אחרים כי
 הצרי שיש בהגדל חלוף הי' שהוא בהגדיל וכן בעתיד אנדיל יגדיל אגדל יגדל
 ויוסיף הי' בצווי הזכר ובאית"ן הֶגְדֵל הֶגְדֵל אגדילה אנדילה ונמצא הצווי בבנין
 זה בחסרון י' המשך וחסרון הצרי שחוא בעבור הי' הישר לפני דרכך ¹⁰ כפך
 מעלי הרחק ¹¹ ה.

25

בנין נִפְעֵלו נשמר נשמרה נשמרו לזכרים ולנקבות. ויש שני חלקים בבנין נפעל
 נפעל בעומד בו ונפעל שכבר עבר העומד בו כמו אני נאסף אל
 עמי ¹² והוא קמוץ בשכבר עבר כמו כאשר נאסף אהרן אחיך ¹³ והוא פתוח. אך
 כאשר יהיה הפעל העבר באתנח או בסוף פסוק יהיה קמוץ כמו ובנביא נשמר ¹⁴

א ב חסר. ג מ ב מוסי' בתשלומו. נ מ ב מוסי' כהנדרוף בחולם והתוך. ד ב איתנו.
 ה ב מוסי' פתוחי עי'. ו ה מוסי' נִפְעֵלָה.

¹ יחזקאל מו כב. ² תהלים סח ג. ³ יחזקאל כב כב. ⁴ תהלים ה ט. ⁵ איוב יג כא.
⁶ ש"א יז כה. ⁷ ירמיה ט ב. ⁸ ש"א יד כב. ⁹ איוב טו כט. ¹⁰ תהלים ה ט. ¹¹ איוב
 יג כא. ¹² בראשית מט כט. ¹³ במדבר כז יג. ¹⁴ הושע יב יד.

0 שהוא קמוץ והוא לשון עבר מפני שהוא סוף פסוקא. וכאשר יהיה נפעל בעומד
 בו 0 סמוך למלה אחרת 3 אז יהיה פתוח כמו ונאמן רוח יכסה דבר 1 שענינו נאמן
 של רוח והמוכרת ממנו בכל ביתי נאמן הוא 2 קמוץ. ולנקבה כאשר עבר יהיה
 הטעם בעי' כמו אחת מהנה לא נשברה 3 ואם הוא בעומד בו יהיה הטעם מלרע
 5 בלי' זבחי אלהים רוח נשברה 4. וכבנין זה אין בו לא פועל ולא פעול אך ימצא
 בו מקור מעין צווי כמו השמר השמר 5 והצווי נמצא בו כמו כן השמר לזכר
 השמרי לנקבה השמרו לרבים השמרנה לרבות כי הצווי הזה והמקור בתוספת ה'
 בעבור דגשות הפ' להביא נ' מן נפעל לא לדבר אחר ובעבור קלותה להכנס על
 המלות בחרו בה. ויש מקור בלא ה' ונעתור להם 6 ונישלוח ספרים 7 ונהפוך
 10 הוא 8. ולא נמצאת נ' נפעל שלא בהבלעה כי אם בלשון עבר ובשלש מקומות
 הללו ובאותן נפעלים העומדים בס. ובאית"ן לעולם תתבלע בפ' השמר ישמר
 תשמר נשמר הפ' דגושה להבלעת הנ'. וכאשר תהיה הפ' אחת מאותיות אההע"ר
 שלא יקבלו דגש אז תהיה אות האית"ן בצרי כי בתחלה היא בחירק בדרך בנין
 קל 0 כי בנין נפעל קלג כמוהו וזה כמו יאמן נא דברך 9 יאסף הביתה 10 החלצו
 15 מאתכם 11 יהרם יעשהד הרגעי ודמי 12. ויש מלות שאמר הרב ר' יונה 0 אבן
 גנאחס המדקדק שהם מבנין נפעל והם ונבל כעלה כלנו 13 שהיה דינו וננבל
 בשני נונין בני הרבים ונ' שהוא פ' הפעל ונבלעת בה נ' נפעל ואם היה שלם
 היה בשלש נונין וננבל ודגשות נ' הרבים אינה לצורך נ' אחרת כי כן הוא כל
 אות ית"ן שעליה ו' פתוחה כמו ונאמר ויאמר ונאמר ובעבור התחברות הנונין
 20 במלת ונבל הראויים להיות בה חסרו השתים נ' הנפעל ונ' השרש שלא כדרכו
 והשאירו נ' הרבים ואמרו ונבל. ואמר כמו כן במלת כהנדרף עשן 14 כהתוך כסף 15
 כי הם מבנין נפעל ודינם כהנדרף כהנדרף וכבר בארתי אותם במה שקדמתי אך
 דעתי במלת ונבל כעלה כי הנ' הכתובה נ' הרבים וחסר נ' השרש והיה דינו
 ונבל בדגש ונ' הרבים פתוחה בשקל ויפל יי' אלהים תרדמה 16 והחליפו הדגש
 25 בנח כאשר עשו במלת ויוד יעקב נזיד 17 שהיא קמוצה והיה דינה להיות פתוחה
 והו' דגושה ולפי שסר דגשות הו' שבה הי' לקדמותהו ושרש ויוד נזד וכמוהו
 וישר במגרה 18 הי' קמוצה והיה דינה להיות פתוחה והשין דגושה להבלעת
 נ' כי שרשו מענין נסרים שבלשון תלמוד ומענין זה אם יתגדל המשורר 19 השין

א ב חסר. 3 מ סמוך לענין במלה אחרת. ב ס' למלה א' בענין. ג ה חסר. ד ב
 יחלק יאסף יהרג יהרם יעשה יראה על שדה הארץ יחשב (ויקרא כה לא) החלצו
 מאתכם. ה ה אבן גנח. ו בן גנח. ז בן גנח. ח ב קמוצה.

1 צ"ל מכסה דבר משלי יא יג. 2 במדבר יב ז. 3 תהלים לד כא. 4 שם נא יט. 5 לא
 נמצא במקרא. 6 דה"א ה כ. 7 אסתר ג יג. 8 שם ט א. 9 מ"א ה כו. 10 שמות ט יט.
 11 במדבר לא ג. 12 ירמיה מז ו. 13 ישעיה סד ה. 14 תהלים סח ג. 15 יחזקאל כב כב.
 16 בראשית ב כא. 17 שם כה כט. 18 דה"א כ ג. 19 ישעיה י טו.

דגושה בעבור הני ובשקל מבול מבוע אעפ"י כי משור בחולם ומבול ומבוע בשורק אחדים הם כאשר פירשתי. וכמו שאמרתי במלת וַנְבַל שדינו וַנְבַל בדגשות הב' כמו ויפל מן הפיל הַבִּיל שהיה דינם הנפיל הנביל כך אמרתי במלת ואבדך כרוב הסוכך¹ ביחזקאל כי הוא מבנין הפעיל שהם דגושי הע' בעבור חסרון הפ' שדינו ואאבידך ודע כי החירק והסגול שוין כמו פן אכלך² שפירשנו בו שהוא כמו 5 אכלך³ בחירק הב' והוא מלשון כליון וממחלי הע' ח מן להכיל למען ברק³ שהוא כמו לכלות. ויש מי שפירש ואבדך כי חסר א' המדבר לנפשו כמו ברוך יי וַאֲעֲשֶׂר⁴ וכמו כן וַאֲעֲנֶה את זרע דוד⁵ וזה לא יתכן כי אלו ב' מלות נחסרו האלפין מן הקריאה⁶ אבל נמצאות בכתיבה³ והכתיבה תורה עליהן וא' שנייה [של] ואבדך אינה נקראת ואינה נכתבת וקמצות ו' לא באה להורות על א' נחסרת¹⁰ כי אם בעבור שהתיבה לשון עבר כאשר הוריתך במה שקדמתי. ואם יקשה אדם במלת ונבל שאמרתי שהוא בנין הפעיל והוא בודד אין לחוש על זה כי הרבה יש בבנין הפעיל שהם בודדים כמו וראשו מגיע השמימה⁶ עד לשמים הגיע⁷ וכן אמרתי במלת גוער בים ויבשהו⁸ שדינו ויבישהו כמו ויציבהו ויפילהו.

בנין הַתְּפַעֵל התהלך נח⁹ והצווי כמוהו התהלך לפני והיה תמים¹⁰. התהלכה 15 לנקבה וכן צווי לזכר בתוספת ה' התהלכו לרבים ולרבות כאשר עבר וכן צווי הזכרים. והפועל מתהלך לזכר ולנקבה מתהלכת. ואין בבנין זה פעול כי הפועל הוא הפעול¹⁰ ואין בבנין נפעל שהקדמנו לא פועל ולא פעול כי הנפעל אינו פועל אחרים והוא עצמו הפעול על כן אין לו פועל ולא פעולה אך יש לו צווי ומקור ואית"ן. ובנין התפעל יש לו פועל והוא מְתַפַּעֵל אך אין שם 20 פעול כי הוא עצמו המתפעל. ויש הפרש בין הנפעל והתפעל כי הנפעל בין שהוא נפעל בעצמו או על ידי אחרים אחת היא כמו ובנביא נשמר¹¹ זה על ידי הנביא ונשמרת מכל דבר רע¹² זה על ידי עצמו אך המתפעל על ידי עצמו הוא ויתכן שיהיה לפעמים שקר כמו מתרושש והון רב¹⁸ מתעשר ואין כל¹⁴ מתהלל במתת שקר¹⁵. והצווי התהלך התהלכי התהלכנה. והמקור כמו 25 הצווי. אית"ן אתהלך יתהלך בצרי אתגבל יתגבל בפתח. ודע לך כי ההפרש וההכרה שהם בין בנין זה לבנין נפעל הוא הדגש כי בנין נפעל הוא בנין קל ובנין התפעל דגוש הע' כמו התכבד כילק¹⁶ דנחום האלקושי דגוש העין הכבד ושב בביתך¹⁷ דמלכים מבנין נפעל ותמצא כבוד בבנין נפעל כמו והאיש נכבד¹⁸

א ב שפ"י בו שהוא כמו אַכְוִלֶךְ ופירושו אַכְלֶךְ שהוא ממחלי הע' ל' כליון. ג מ ב חסר. ג ב אחרת. ד ב מוסי' התהלכי צווי לנקבה התהלכנה לנקבות. ס ה חסר. 1 יחזקאל כח טו. 2 שמות לג ג. 3 יחזקאל כא לג. 4 זכריה יא ה. 5 מ"א יא למ. 6 בראשית כח יב. 7 דה"ב כח ט. 8 נחום א ד. 9 בראשית ו ט. 10 שם יז א. 11 הושע יב יד. 12 דברים כג י. 13 משלי יג ז. 14 שם שם. 15 שם כה יד. 16 נחום ג טו. 17 מ"ב יד י. 18 ש"א ט ו.

והוא נכבד מכל בית אביו¹ ובבנין התפעל כמו מתכבד וחסר לחם² מבנין פִּעַל הדגוש כמו כי כבד אכבדך³ ומבנין פִּעַל שלא נזכר פועלו כמו שומר אדניו יכבד⁴ ולא ימצא לעולם לשון זה בבנין קל אך לשון כְּבֹדִים ימצא בבנין קל כמו תכבד העבדה⁵. ויש תיבה אחת מזה הענין בבנין קל ורוב התלמידים טועים 5 בה והיא למען שמי יכבד י"י⁶ ומפרשים לשון כְּבֹדִים ואינו כן כי אם לשון כְּבֹדִים כי לא נמצא מבנין קל לשון כבוד בכל המקרא ופירושו אמרו אחיכם שונאיכם מנדיכם אמר הנביא⁷ ישעיהו אמרו הרשעים שבישראל שונאיכם מנדיכם המרחקים אתכם אמרו למען שמי יכבד י"י פירושו כבוד משא הוא עלינו שם י"י ופירושו למען שמי בעבור שמי. ויש מלשון כבודות בנין חזק כמו ולמה תִּכְבְּרוּ את לבבכם 10 כאשר כבדו מצרים ופרעה את לבם⁷.

בנין פִּעַל ג' כי שלח ברשת ברגליו⁸ כפר שלחו לרבים שלחה לנקבה כולם דגושי ע' חסרי ו'. ואין בבנין זה לא פועל ולא פעול ולא צווי אך יש בו מקור כי גנב גנבתיו⁹. איתן אֶשְׁלַח ישלח ולא יכפר¹⁰ בנין זה בנין חזק והוא משמש לבנין פיעל הדגוש והוא יקרא בנין שלא נזכר פועלו כמו שלח ברשת ברגליו. לא הזכיר מי המשלח וכן כל ד' בנין זה ובנין הפִּעַל. 15 וכאשר תהיה הע' מאותיות אההע"ר שאין בהם דגש או ישוב השורק לחולם כמו טרף טרף יוסף¹¹ כי גרשו ממצרים¹² כי דינם היה כמו שלחום. ואין זרמו מים עבות¹³ מבנין זה כמו כי גורשו ממצרים כי אם מבנין מרבע כאשר אפרש כי לא יתכן פירושו זורמו המים שהיו עבות אלא העבות שהם כענין עבים כי 20 העב לשון נקבה כמו הנה עב קטנה¹⁴ אותן עבות זורמו מים וזורמו הוא עובר כי העבות זורמו המים. ובבנין זה אהדים הם⁰ הקבוץ שפתים והחטף קמץ שִׁדְדָה נינוה¹⁵ כמו שִׁדְדָה.

בנין הפִּעַל. זה יקרא כמו כן בנין שלא נזכר פועלו והוא משמש לבנין הפעיל כי כל בנינו בתוספת ה' הַשְּׁלַךְ השלכה השלכו וכן בכאן אהדים 25⁰ קבוץ שפתים וחטף קמץ והשלק מכוון מקדשו¹⁶ בשורק אשר הפקר אתו¹⁷ בחטף קמץ. ואין בבנין זה לא פועל ולא פעול ולא צווי ויש מקור הגר הגר לעבדיך¹⁸. איתן אֶשְׁלַךְ ישלך תשלך דינו אֶתְּשַׁלַּךְ תהשלך. ודע כי כל

ס מ ב כבודות. ז ב לנביא. ג מ פועל. ד מ נראה לי (= ג"ל!). ס מ ב מוסף מועכו שדיהם (יחזקאל כג ג) נוכל לומר כי הוא בשקל זרמו מבנין מרובע או יתכן היות מבנין פועל על משקל (ב פלס) גרשו ולשון ראשון נראה יותר כדי להשוותו למלת ושם עשו דדי בתוליהן ויהיו שניהם פועלים (ב בפלס) עוברים. ז מ ב חטף קמץ ושורק.

¹ בראשית לד יט. ² משלי יב ט. ³ במדבר כד יא. ⁴ משלי כז יח. ⁵ שמות ה ט. ⁶ ישעיה סו ה. ⁷ ש"א ו ו. ⁸ איוב יח ח. ⁹ בראשית מ טו. ¹⁰ במדבר לה לג. ¹¹ בראשית לו לג. ¹² שמות יב לט. ¹³ תהלים עז יח. ¹⁴ מ"א יח מד. ¹⁵ נחום ג ז. ¹⁶ דניאל ח יא. ¹⁷ ויקרא ה כג. ¹⁸ יהושע ט כד.

בנין פֿעל שהקדמנו אות אית"ן שבאית והקבוץ בפ' אך בנין הפעל הפעל הקבוץ באות האית"ן אֶשְׁלַךְ וְיִשְׁלַךְ אֶשְׁלַח תְּשַׁלַּח. וכאשר תהיה הפ' מאותיות אחה"ע שהם מן הגרון ואין דרכם לעמוד⁰ במקום צרס כי ירחיב גבולם ויהיה הקבוץ בפ' כמו יַעֲמֹד חיי יחרם כל רכוש² כי לולא אות הגרון היה הקבוץ ביו"ד וכן תמצא דרך זה בפעולים שהם מבנין הפעיל השליך הגדיל היה מַעֲמֹד במרכבה³ וכן⁵ יאמר מלשון חרם מִחָרָם ומלשון חוקה יאמר מִחָזֵק והאומר מוחזק מוחרם מועבר טועה בהם⁰ אלא מַעֲבָר הגובר³.

בנין מְרַבֵּעַ. רוב בנין זה נמצא בבעלי הכפל ובמחלי העין כמו⁰ כונן שובב קומם שהוא ממחלי העי^ג יכונן ישובב⁰ ומבעלי הכפל יסובבם וכל בנין זה אשר כבר עבר ובעתיד וכל פעולתו על ארבע אותיות על כן נקרא¹⁰ בנין מרבע ולעולם כל בנינו חלומי הפ' תחלימהו ותחייהו. ונמצאו מבנין זה מהשלמים מלות מעטות כמו לְמִשְׁפָּטֵי אֶתְחַנֵּן⁴ לא נוכל לרוץ אותו מבנין אחר בשום פנים כי אם היה מבנין קל היה לשופטי ואם מבנין פֿעֵל החזק היה לְמִשְׁפָּטֵי כמו לְמַגְדִּילֵי ואם מבנין הפעיל היה לְמִשְׁפָּטֵי כמו מגדילי על כן נאמר כי משופטי בשקל מבונני מרוממי משערי מות⁵. ומבנין זה זורמו מים עבות⁶. שְׁפָטָה לנקבה כאשר¹⁵ עבר ויכול שיהיה כמוהו היא שְׁפָטָה את ישראל⁷ דבורה כענין שְׁפָטָה וזורמו פֿעֵלוֹז. הפועל מְשׁוֹפֵט לזכר ולנקבה משופטת לרבים ולרבות משופטים משופטות. והפעול מְשׁוֹפֵט משופטה משופטים משופטות והצווי שופט כמו כונן רומם ולנקבה שופטי כמו כונני שופטו כמו כוננו שופטנה כמו כוננה דגושה הג' השנייה שהיא ג' הנקבות בעבור ג' הכפל. והמקור שופט כמו עבר וכמו הצווי כמו כונן²⁰ תכונן. אית"ן אכונן יכונן תכונן נכונן. וכאשר תמצא ממנו בנין פועל שלא נזכר פועלו כך הוא כמו הצווי. הזכרים במוכרת ביום הבראך כוננו⁸ ולזכר האחד כונן פתח ולנקבה כוננה לרבים כוננו כמו שאמרתי. אית"ן אכונן יכונן תכונן נכונן אשופט ישופט תשופט נשופט. הפעלים האלהם שלמים הם אתנו בכל שמושם שאם תחסר אות אחת משלש אותיות הללו של שורש לא יהיה הענין קיים כמו שמר²⁵ שאם תחסר השי' או המ' או הר' אינו לשון שמירה מה שאין כן במחלים על כן נקראו שלמים.

ועתה אבאר ט בפעלות המחלים ואבאר בתחלה כי יש תיבה שימצאו בו שני בנינים. בנין קל ובנין חזק שמר בנין קל משמרים הכל שוא⁹

א ה במקום ער. מ חסר. ז ב חסר. ג ה חסר. ד ה חסר. ה מ מוסי' שורש בארץ גזעם (ישעיה מ כד) מענין זה. ו ב בפלס. ז מ ב מוסי' וכבנין הזה כל פעולתו. ס מ ב שאמרנו. ט מ ב אחל לבאר. י ב מוסי' ויש ג' ויש יותר עד ז' שמר נמצא בשני בנינים. ¹ ויקרא טז י. ² עזרא י ח. ³ מ"א כב לה. ⁴ איוב ט טו. ⁵ תהלים ט יד. ⁶ שם עז יח. ⁷ שופטים ד ד. ⁸ יחזקאל כה יג. ⁹ יונה ב ט.

חוק כי אם היה מהקל היה שומרים א. ויש תיבה שנמצאו בה שבעה בנינים פֶּקַד
 בנין קל פֶּקַד בנין חוק י"י צבאות מפקד צבא מלחמה וּמְבַנֵּן הפעיל וּפְקַדְהוּ
 על ביתו² ומבנין נפעל לא נפקד ממנו איש³ ומבנין התפעל ויתפקדו בני בנימין⁴
 ומבנין הפעל⁵ הפקד אתו⁵ ומבנין פִּנְעַל אשר פֶּקַד על פי משה⁶ הרי נמצאו
 5 כל בנינים ונמצא מורכב משני בנינים מבנין הפעל³ והתפעל לא התפקדו בתוכם⁷.
 ומן הפעל והתפעל הדרשנה מחלב⁸ ודגשות הדי' לחסרון ת' התפעל והיה דינו
 דגשות השין להכרת התפעל כאשר פירשתי⁹ בפירוש תנ"ו אלי"הג. ומשרש חלה
 נמצאו ז' בנינים חָלָה קל ויפל אחוזה בעד השבכה בעליתו אשר בשמרון ויחל⁹
 חָלָה כבד כמו אשר חלה י"י בה¹⁰ ומהפעיל וגם אני החלית הכותך¹¹ ומנפעל
 10 מכה נחלה¹² ולא נחלו על שבר יוסף¹³ והתפעל ויתחל¹⁴ ופועל גם אתה חלית
 כמונו¹⁵ והפעל והוציאני מן המחנה כי החלית¹⁶ הרי שבעה בנינים במלה אחת
 מענין אחד מה שאין כן במלת פקד כי עניניו משנים. ויש בלשון דבור מבנין
 קל אשר אנכי דבר אליך¹⁷ ואין שם הדבירו הדביר ויתכן לדבר בו מבנין קל דָּבַר
 דְּבַרְתִּי דברה הפועל דובר דוברים דוברת דוברות הפועל דָּבַר דבורה
 15 דבורים דבורות והצווי דָּבַר דְּבָרֵי דברו דבורה המקור דָּבַר דְּבָרֵי אית"ן
 אֶדְבֹר ידבור תדבור נדבור. וכן מלשון ברכה מבנין קל בָּרַךְ ברכו כמו שמרו
 פועל בֹּרַךְ בורכת בורכים הפועל ברוך ברוכה ברוכים ברוכות צווי בָּרוּךְ
 בָּרַכְי ברכו ברוכה המקור ברוך בחולם ויברך ברוך אתכם¹⁸ אית"ן אֶבְרַךְ יברוך
 תברוך נברוך. ויש מלה נרכבת מבנין קל ומבנין פִּעַל החזק והיא ואסערם¹⁹
 20 תחלתה מן וְאֶסְעָרֶם בשקל אֶשְׁמְרֶם ומן הס' והלאה כדרך פִּעַל החזק אֶסְעָרֶם
 כמו אֶבְרַכֶם. ויש מלות בפעלים הבודדים משתי תיבות חוקתני ותוכל²⁰ חוקת
 יותר ממני בני יצאוני²¹ יצאו ממני ויאחו בדלתות שער העיר ובשתי המזוזות
 ויסעם עם הבריה²² ויסע עמם עם הדלת ועם הבריה יששום מדבר²³ ישושו עמם
 ויתכן ישושו כמו ישושון מ' בעבור נ"ד. ויש מלה נרכבת מזכר ומנקבה
 25 והיא מבליגיתי עלי יגון²⁴ הפועל ממנו מבליג לזכר מבליגה לנקבה ובכנוי
 הי' היה מבליגי לזכר מבליגתי לנקבה וכאשר אמר מבליגיתי עלי יגון ס'
 בנה אותו מן מבליגי ומן מבליגתי והיודין שבו מן ני ותי תוספות כ"י הצבי

ס מ ב מוסי' ונמצא בבנין נפעל ובנביא נשמר (הושע יב יד) ומבנין התפעל וישתמר
 חקות עמרי (מיכה ו טז). ז ק חסר. ג ב חסר. ד מ ב מוסי' ישראל לא תנשני (ישעיה
 מד כא) לא תנשה ממני. פ ק חסר.

1 ישעיה יג ד. 2 בראשית לט ד. 3 במדבר לא מט. 4 שופטים כ טו. 5 ויקרא ה כג.
 6 שמות לח כא. 7 במדבר א מז. 8 ישעיה לד ו. 9 מ"ב א ב. 10 דברים כט כא. 11 מיכה
 ו יג. 12 ירמיה יר יז. 13 עמוס ו ו. 14 ש"ב יג ו. 15 ישעיה יד י. 16 מ"א כב לד. 17 יונה
 ג ב. 18 יהושע כד י. 19 זכריה ז יד. 20 ירמיה כ ז. 21 שם י כ. 22 שופטים טז ג.
 23 ישעיה לה א. 24 ירמיה ח יח.

מרום¹ שכני סנה² ולנקבה בתוספת י' כיו"ד גנבתי יום³ אהבתי לדוש⁴ וכן
 הפשט במלת ח מבלגייתי אם יש איש מבליג או אשה מבליגה ומתחזקת עלי
 יגון אני אומר להם שעלי לבי דוי כרי שיורוני היאך הם עושים ואעשה כמותם.
 וכן מלת בעותיך צמתתוני⁵ מורכב מן צמתוני ומן צמתתני קנאתי כי ימצאו בלשון
 הקדש פעלתוני הפעלתונו כמו למה העליתנו ממצרים⁶. וכן תבאתה לראש יוסף⁷ 5
 מורכב מן תבא ומן באתה ויכול להיות שיהיה ענינו רצון שוכני סנה³ תבא
 אתה לראש יוסף. ותבאת לקראתי⁸ מן ותבאי ומן באת לנקבה או ותבאי אףג.

חלק שניד במחלי הפ' ישב ירד ילד ידע מקצתם בודדים ומקצתם עוברים ישב
 ירד בודדים ולא יכנסו עליהם הכנויים לא יאמר ישכתיך ולא ירדתיך
 כמו שיאמר ידעתך בשם⁹ אני היום ילדתיך¹⁰. ויש הפרש בין שניהם כי ידעתך 10
 אינו כמו הודעתך כי ידעתך עובר לשני ידעתי אותך יש בו ידוע ויודע אך
 הודעתך עובר לשלישי המודיע והדבר והשלישי לאשר יודיענו. ואין הפרש בין
 ילדתיך ובין הולדתך בדבר הזכר כי ושלה ילד את עברי¹¹ כמו הוליד ואין
 לשון הולדה באשה. ולנקבה ישבה ולרבים ולרבות ישבו. ובשלוש דרכים לשון
 האיש והאשה שוים הדרך האחת לשון עבר לרבים כמו שמרו וחבריו אחד 15
 לזכרים ולנקבות והשנית המקורות אחד לזכרים ולנקבות והשלישית כל דבר
 שהאנשים מדברים והנשים מדברות בעבור עצמם או היחיד והיחידה אחד הוא אשמור
 נשמור שמרתי שמרנו. והפועל יושב יושבת יושבים יושבות ואין צריך פעול
 בתיבה הזאת כי היושב הוא הישוב כאשר פירשתי¹². הצווי שב ירד ידע פתוח
 בעבור הע' וכמו כן מן נתן תן ומן לקח קח ולנקבה שבי רדי דעי קחי תני 20
 לזכרים שבו רדו לכו לנקבות שְבְנָה רְדְנָה לְכַנְהָ. ודע כי נשתוו הצווים במחלי
 הפ' ובמחלי הלמ"ד רדו שבו דעו כמו בנו קנו פנו וכאשר יבאו בהפסק דבר
 יהיו שבו לכו כמו השפילו שבו¹² דירמיה אך בנו קנו לא ישתנו לעולם. וכן
 בלשון נקבה רדי שקי כמו בני קני עשי ראי דרכך בניא¹³. ותוסיף ה' בצווי
 רדה שקח¹⁰ וכאשר יהיה בהפסק דבר יהיה רדה כמו מהרה רדה¹⁴ דמלכים 25

ס ה מ ב מלת הפשט. ז ה חסר. ג מ מוסי' תאכלהו אש לא נפח (איוב כ כו)
 מורכב מן תאכלהו ותאכלהו והושבתים כי רחמתים (זכריה י ו) מורכב מן שב וישב מן השיבותים
 והושבתים. ד מ החלק השני. ב חלק השני. ס מ ב מוסי' ולא בשום בודד בין מן השלמים
 בין מן המחלים כי אותם שיכנסו עליהם יתפרשו בשתי תיבות כאשר פרשתי יצאוני חזקתני
 שהם מן יצא חזק שהם בודדים וכמוהם גדלני כאב (איוב לא יח) גדל עמי ורבים כהם וכן.
 ו ה עברו שמרו. ז מ מוסי' הנני יוסף (ישעיה כט יד) הוא פועל וכן בשלמים תומיך גורלי
 (תהלים טז ה). ס ב חסר.

¹ ישעיה כב טז. ² דברים לג טז. ³ בראשית לא לט. ⁴ הושע י יא. ⁵ תהלים פח יז.
⁶ במדבר כא ה. ⁷ דברים לג טז. ⁸ ש"א כה לד. ⁹ שמות לג יב. ¹⁰ תהלים ב ז. ¹¹ ברא
 י כד. ¹² ירמיה יג יח. ¹³ שם ב כג. ¹⁴ מ"ב א יא.

ובא על דרך זרות דעה חכמה לנפשך¹ בצרי בשקל בנה עשה והיה דינו דעה
 בקמץ גדול כמו דעה שבה אך יש מקומות שישתנו התנועות כמו ואשעה²
 בקמץ מן שעה כמו נאדעה מן ידע והיה דינו ואשעה כמו ואקנה ואבנה. ויש
 צווי מאלה מחלי הפ' בקמץ אשר לא כדת הבה נרדה³ הבה את אשתי⁴ היה
 5 דינו⁵ הבה כמו דעה שבה בשבא הה' הראשונה וכן קבה לי⁵ היה דינו קבה
 כמו תנה את נשי⁶ גשה⁷ כי קבה שרשו נקב מן יקבהו אררי יום⁸ וכן תמצא
 רבים שהם מבעלי הכפל ומחסרי נ' וענינם אחד כמו נקב וקבב מן וקבתו לי
 משם⁹ מה אקב לא קבה אל¹⁰ ויקב¹¹ יתכן שיהיה שרשו קבב בשקל ויסוב
 [מן] סבב או נקב בשקל וידור נדר. ויכול להיות ויסוב מן נסב¹⁰ כי יש שרש
 10 נסבג מן ונסב הגבול¹² ורחבה ונסבה¹³ דיחזקאל ופעל כמו ויצא הגבול¹⁴ ותאר
 הגבול¹⁵ ואינו ונסבב הגבול וכן שני שרשים מן נקל וקלל נתם ותמם מן ויתמו
 ימי בכי אבל משה¹⁶ ששרשו נתם בשקל ויגשו וידרו ויפלו ויש תמם מן תמו
 נכרתו¹⁷ שהוא תממו ויש נדם ודמם מן ידמו כאבן¹⁸ נדם מן דמו עד הגיענו
 אליכם¹⁹ דמם ורבים כהם. וישתוו שני צוויים שבו מן ישב וכן שבו²⁰ מן ושבה
 15 שביך בן אבינעם והניקוד אחד אך ענינם יפרידם וכאשר יאמר לנקבות צווי מן
 ישב יאמר שבנה ומן שב שבנה בנותי²⁰ ומן שבה שבנה כמו צאנה וראינה²¹
 הא' מן צאנה נחה וראינה נקראת כי משקלו שבנה והא' היא הלי ואין בה יכולת
 להראות בשבא לבדה כמו ב' שבנה והם חסרי הפ' וראינה ועשינה חסרי הלי
 והי' היא במקום הה'. ואמר רבי' שמואל הנגיד ז"ל כי שחי ונעברה²² שרשו
 20 ישח כמו רדי מן ירד וכן הוא וישחך בקרבך²³ שהוא בשקל וישעך תתן לנו²⁴
 שהיוד"ן בסגול והם שורש בם והם שמות. והשיב עליו²⁵ אבן גנאהו ואמר כי
 שחי בשקל בני קני וישחך אע"פ שהי' בסגול הסגול הרי הוא מקום הפתח והיה
 דינו וישחך ישהה אותך בשקל ויפרך וירבך יפרה אותך. והמקור ישב אשב²⁵
 ירד ירדנו²⁶ וילדס שקר²⁷ בחטף קמץ ט. ויש מקור בשקל אחר שקבת לדת רדת

ל ב בח"פ הבה כמו רדה שבה כי הבה מן יהב. ז מ ב מוסי' או נפעל וכן ויבון
 שהוא ממחלי העין כי אין ביניהם כי אם הדגש לבה. ג ב חסר. ד ב מוסי' במחלי הפ'
 והלי. ה מ ב מן שבה וכן ושבה שביך בן אבינעם ולנקבה אחת כמו כן שבי ושבי לזה ולזה.
 ו ב בן גאנת. ז מ מוסי' ומן השחה הרבה הפרה. ס ה הרה עמל וילד. כ וילדה.
 ט מ ב (בגליון) מוסי' ירא את י"י (יהושע כב כה) וכן לירוא מפני דוד (ש"א יח כט) דינו
 לירוא והצירי במקום י'.

1 משלי כד יד. 2 תהלים קיט קיו. 3 בראשית יא ז. 4 שם כט כא. 5 במדבר כב יא.
 6 בראשית ל כו. 7 שם כז כא. 8 איוב ג ח. 9 במדבר כג כז. 10 שם כג ח. 11 ויקרא
 כד יא. 12 במדבר לד ה. 13 יחזקאל מא ז. 14 במדבר לד ט. 15 יהושע טו ט. 16 דברים
 לד ח. 17 יהושע ג טז. 18 שמות טו טז. 19 ש"א יד ט. 20 רות א יא. 21 ש"ש ג יא.
 22 ישעיה נא כג. 23 מיכה ו יד. 24 תהלים פה ח. 25 ש"א כ ה. 26 בראשית מג כ. 27 איוב טו לה.
 (נראה כי רי"ק קרא שקר במקום און וילדה במקום וילד כאשר נקדו כ"י ב).

לשבת ללדת לרדת דַעַת לדעת פתוח בעבור הע' צאת בהעלמת הא' וכן מלשון
 לקח נתן קחת פתוח בעבור הח' פת מן נתן חסר ל' כי דינו תַנַת בשקל רדת
 שבת בחסרון הפ' וכאשר יאמרו תת חסר הפ' והל' ואין שם מהשרש כי אם ת'
 בלבד והת' האחרת היא הנוספת כאשר תחסר הפ'. ויש מלה אחרת זרה בלשון
 נתן והיא לתת שם את ארון ברית¹ דמלכים הל' יורה עליו שהוא מקור או שם כי ⁵
 אותיות בכל"ם לא יבאו על אית"ן לעולם כי לא יאמר לתעשה לתשמר לתת
 אלא לשמור לעשות לתת שיהיה דינו לתנת כמו לשבת ועתה נאמר ממלת ה'
 לתת דינו היה לתַנַתן והנ' הכתובה היא הל' והת' שעליה היא הע' והפ' שהיא
 נ' נבלעת בדגשות הת' שהיא הע' ¹⁰ והת' הראשונה היא תוספת השמות ויהיה
 תנתן שם דבר בשקל וכתנת תשבץ² והחירק והפתח שוין בת' אמתני"ה כמו ¹⁰
 תַכְלָה תַכְלִית. ודע כי האית"ן מחסרי הנ' כמו נתן איננו כדין מחסרי הנ' כי אם
 כדין מחלי הפ' אַתָּן יתן תַתָּן כמו אַשָּׁב ירד תלד שהם בצריג כי אם היה כדין
 מחסרי הנ' היה אַתָּן יתון בחולם כמו יפיל ידור או אַתָּן יתן בפתח כמו יגש
 תגש. ובעבור שהפ' והל' הם הנונין שבו בהבלעה בשקל מחלי הפ' וכן אמר
¹⁵ במקור לקול תתו³ נבלעת הלמד בשקל שבתו רדתו תתו דינו תַתָּן. אית"ן
 אַשָּׁב ישב תשב נשב ובתוספת ה' אַשְׁבָּה ישכה אותיות אית"ן בצרי בעבור
 חסרון הפ'. ודע כי יש הפרש בין וישבו בארץ ויסחרו אתה⁴ ובין וישבו ובין
 וידעו וידעו כי היוד"ן במלות וישבו וידעו הקמוצים פאי הפעלים ומשקלם ופָעֵלו
 בשקל וזכרו ושמרו והיוד"ן אשר במלות וישבו וידעו הצרויין הן הן יו"די העתיד
 והפאים בנחים הנסתרים שבין אות העתיד והע'. ²⁰
 בנין פֵּעַל החזק. יִשָּׁב וישבו טירותיהם כך⁵ ידעת השחר מקומו⁶ יִשְׁבָּה
 לנקבה בשקל דְבָרָה לרבים ולרבות ישבו כמו דברו ודגשות
 הע' בעבור י' המשך. הפועל מישב מישבת מישבים מישבות והפעול מִיִּשָּׁב
 מישבים מישבה מישבות כולם דגושי ע' ²⁵ כמו השלמים וכל הבנין כמוהו. והצווי
 יִשָּׁב כמו דְבָר וַאֲיַנְנוּ כמו יִשָּׁב רוחו יזלו מים⁷ ששרשו נשב ודגשות הע'
 לחסרון הנ' והוא בשקל ויפל י"י אלהים תרדמה⁸ יַגִּיד יַגִּישׁ שהם מבנין הפעיל
 והצרי והחירק שוים יַגִּיד יפל יפיל ודגשות ש' יִשָּׁב שהוא צווי להכרת בגין
 פֵּעַל החזק ובעבור אות המשך. והמקור יִשָּׁב כמו הצווי. אית"ן אַשָּׁב ישב
 תישב נישב ובתוספת ה' אישבה יישבה. ³⁰
 בנין הפעיל הוֹשִׁיב הוריד הווי"ן הן פא"י הפעלים והיוד"ן למשך. ולנקבה

א ב כי. ג ה חסר. נ מ ב מוסי' אך אלו נבלעים בדגש ואלו נסתרים בנחים. ד ה
 חסר. ו ה חסר.

¹ מ"א ו י"ט. ² שמות כח ד. ³ ירמיה י יג. ⁴ בראשית לד כא. ⁵ יחזקאל כה ד.
⁶ איוב לח יב. ⁷ תהלים קמו יח. ⁸ בראשית ב כא.

הושיבה הורידה לרבים ולרבות הושיבו הורידו. הפועל מושיב יחידים ביתה¹
 מוריד לנקבה מושיבה מורידה או מושבת מורדת ובאתנה או בסוף פסוק מושבת
 מורדת כמו הם מגישים אליה והיא מוצקת² שרשו יצק מבנין הוציק והו"ו היא
 הפ"ח. פעול מוצק מוצקת³ מוצקים⁴ שבעה ושבעה מוצקות לנרות⁵ בשורק
 5 ובפועלת בחולם כמו מוצקת. והצווי הושב הורד הוצק לנקבה הושיבי הורדי
 הושיבו הושבנה. והפעול מזה השורש והפעול ממחלי הע' שוים מושב מן ישב
 ומושב מן שב המושב בפי אמתחתיכם⁴ מודעת זאת⁵. והצווי הושב הורד הורד
 פתוח בעבור הע' וישתוה לו או הודע⁶ אלא שהוא לשון עבר מבנין הפעל שלא
 נזכר פועלוד. ואחדים הם הצווי ואשר עבר הושיבו צווי הורידו לארץ ראשן⁷
 10 עבר. איתן אושיב תושיב יושיב נושיב הוויין במקום י' והיה דינם אושיב
 יישיב תישיב נישיב בשקל יפעיל ודינם בה' הפעיל יתשיב יתפעיל וכן כל
 הבנין דינם בתוספת ה' הפעיל. ויש גזרה אחרת בזה הבנין אשר נשתנו פעלותיו
 ושמושיו הישיבו דרכיכם⁸ צווי הישיבו את אשר דברו⁹ עבר כמו שהושיבו והורידו
 אחדים בצווי ועבר. והפועל מיטיב ואיננו כמו מקים משיב שהם ממחלי הע'
 15 כי מקים משיב אין י' אחרי המ' ומיטיב יש בו י' שיוורה עליו שהוא ממחלי הפ'.
 ועוד כי כאשר יאמר מן מקים משיב לרבים יחסר הנח מן המ' ויאמר מקימים
 משיבים משימים כל המימין בשבא בעבור כי לא יהיה הצרי במלת מקים שרש
 כי אם בעבור אות המשך שחסר והיא יו"ד והיה דינו מקיים בשקל מפעיל
 מגדיל וכאשר חסרו אות המשך ואמרו מקים שמו צרי במ"ם בעבור היותו במקום
 20 הנוסף אך כאשר רבוהו ואמרו מקימים לא הששו לצרי שהוא בעבור המשך
 והנה במלת מיטיב כאשר רבוהו לא נפל הצרי מן המ' ואמרו המה מיטיבים את
 לבם¹⁰ שלשה המה מיטיבי צעד¹¹. ויש כאשר בא האיתן מהם בתנועות שני
 יודיין י' איתן וי' השרש יוליל מואב¹² ואלמנה לא ייטיב¹³ ונכה ממרחק יידע¹⁴
 0 משני שרשים ויש כאשר יניחו האחת והיה הטוב ההוא אשר ייטיב¹⁵. ודע כי
 25 טוב וייטיב משני שרשים. ויש מלה ממחלי הפ' כגזרה אחרת בחירק י' איתן
 אירש תירש יישן תישן יירא תירא ואלה מבנין קל ובא מהם מבנין פעל החזק

א מ ב מוסי' כי אם היה מבנין קל מן יוצק היה אומר יוצקת בשקל יורדת יושבת. א מ ב
 מוסי' בשורק ובפועלת בחולם. ג מ ב חסר. ד מ ב מוסי' ולנקבה הושיבי ולרבים הושיבו
 [ב ולרבות הושיבנה]. ה מ ב (בגליון) מוסי' נוכל במלה זו בלשון עתיד בחרו בשורק יותר
 מן החולם לחלק בקריאתו בינו ללשון אכילה. ו מ ב מוסי' כי הצרי בעבור הפ' שהוא עקר.
 ז מ ב חסר. ח ב ויש מאלה ממחלה הפ' גזרה אחת.

1 תהלים סח ז. 2 מ"ב ד ה. 3 זכריה ד ב. 4 בראשית מג יב. 5 ישעיה יב ה.
 6 ויקרא ד כג. 7 איכה ב י. 8 ירמיה ז ג. 9 צ"ל הישיבו אשר דברו (דברים יח יז).
 10 שופטים יט כב. 11 משלי ל כט. 12 ישעיה טז ז. 13 איוב כד כא. 14 תהלים קלח ו.
 15 במדבר י לב.

יירש הצלצל¹ היי השבאית תורה עליו שהוא מבנין חזק וכן כל אותיות אית"ן
כלם בשבא ומבנין הפעיל הוריש אשר יורישך כמוש אלהיך².

בנין נפעל נושב נושע נולד נושבו נושעו נולדו ובמוכרת לא נושבו³ בקמין
ועקבותיך לא נודעו⁴ וכן לנקבה ונודעה החטאת⁵ ובמוכרת ונודעה
ישראל נושע ביי⁶ פתוח והוא עבר אין המלך נושע ברב הילי קמוין ועומד בו⁵
ולרבים נושעים נולדים קמוצים והווי"ן בהם פא"י פעלים. ואין בו פועל ולא פעול ויש
צווי הודע הושע ההאי"ן בחירק והווי"ן קמוצין וכמוהם באית"ן למען תורה⁸
אשר יולד בבקרך⁹ הווי"ן דגושין להבלעת נ' נפעל כי לא תראה לעולם בפועל
עמיד ונראתה במקור בלבד כאשר זכרנו במלות ונעתור להם¹⁰ ונהפוך הוא¹¹
ונשלוח ספרים¹². המקור כמו הצווי הושב הודע ויבא אית"נו בתוספת ה' ¹⁰
אודעה יודעה.

בנין התפעל התילד התיעין ביי ובו התודע ועם ישראל יתוכח¹³ באית"ן
והפועל מתוכח מתיעין אין לו פעול כי הפועל הוא הפעול והצווי
התוכח התיעין לנקבה התוכח. ולרבים התוכחו התוכחנה לרבות ובתוספת ה' לזכר
התוכחה והמקור כמו הצווי. והאית"ן אתוכח יתוכח ויתילדו על משפחתם¹⁴ רפוי¹⁵
הע' שלא כדת התפעל וכן ויתיעצו על צפוניך¹⁵. ודע כי בבנין התפעל תמצא
הפ' פעמים י' ופעמים ו' אך בנין נפעל לעולם הפ' ו' אין זר אתם וכאשר תסתר
ת' התפעל כדרך בנין נפעל דגשות הע' יורה על התפעל ואם הע' מאותיות
אחהע"ר אשר לא נמצא בהן דגש אם הפ' ו' ולא נודע אם מנפעל או מהתפעל
יגיד עליו רעו אם נמצא מהתפעל ולא נמצא מנפעל תדינהו בו וכן אם נמצא²⁰
מנפעל ולא מהתפעל ואם נמצא משניהם תדינהו לרוב מאיזה בנין נמצא רבם.
ושעה האומר כי ירה יירה¹⁶ מבנין נפעל כי אם היה כן היה יורה בו' כמו
בלשון יראה למען תורה¹⁷ 3. וכן אומר כי ויחל עוד¹⁸ מבנין התפעל ודינו
ויתחלג והוא מלשון תוחלת ולא בא תוחלת מבנין נפעל כי אם מבנין פעל
רבם כאשר יחלנו לך¹⁹ פעלנו מבנין חזקס ויחלו כמטר לי²⁰ כמו ודברו²⁵

ס ה חסר. 3 מ ב מוסי' ויחל עוד (בראשית ח י) אמר חיוג כי דינו ויחל ממשקל
כבר כי כן נאמר מן ויבשהו ואמר אבן גאנח (ב גנאח) כי הוא מבנין נפעל והיה משפטו
ויחל כמו ונבל (ישעיה סד ה) אשר משפטו ונבל ואם יעליל המעליל על ונבל כעלה שהוא
מלרע ויחל מלעל העמדנוהו על וינחם י"י (בראשית ו ו) ויצמד ישראל (במדבר כה ג) וישאר
אך נח (בראשית ז כג) ויאסף אל עמיו (שם כה ח) וילחם בישראל (במדבר כא ב). ג מ ב
מוסי' כי אם היה מנפעל היה ויחל ולא בא מלשון זה. ד מ ב קל. מ ב מוסי' יחל ישראל
(תהלים קל ז) צווי כמו דבר ולולא הח' היה דגוש.

1 דברים כח מב. 2 שופטים יא כד. 3 יחזקאל כו יט. 4 תהלים עז כ. 5 ויקרא ד יד.
6 ישעיה מח יז. 7 תהלים לג טז. 8 שם קל ד. 9 דברים טו יט. 10 דה"א ה כ. 11 אסתר
ט א. 12 שם ג יג. 13 מיכה ו ב. 14 במדבר א יח. 15 תהלים פג ד. 16 שמות יט יג.
17 תהלים קל ד. 18 בראשית ח יב. 19 תהלים לג כב. 20 איוב כט כג.

השטרים¹ לי שמעו ויחלו² כמו היטיבו אשר דברו³ שהם במוכרת ודגשות הל' בעבור שהוא באתנה והוא בשתי תפארות ובא מבנין הפעיל הן הוחלתי לדבריכם⁴ הוחילי לאלהים⁵ ומבנין נפעלה ותרא כי נוהלה⁶ ומהתפעל ויחל עוד⁷ דגשות ה' השנית בעבור ת' התפעל ודגשות ה' הראשונה כדרכם לעולם אחרי ו' פתוחה 5 דגש והשם ממנו תוחלת בשקל תולדת ובא ממנו ממחלי העין ויחל עוד⁸ כמו ויקם וכן ויחילו עד בוש⁹ כמו ויקימו.

בנין הַפְּעֵל³ שלא נזכר פועלו הַלְדָה הַלְדָה הַלְדוּ יום הולדת את פרעה¹⁰ מקור אית"ן אֶלְדָּג יֶלְדָּה נֶלְדָּה דינס בה' אֶהְלֵךְ יֶהְלֵךְ תֶּהְלֵךְ נֶהְלֵךְ ומבנין זה תחתך יצע רמה¹¹ דינו יהוצע בשקל יהופעל ואין כמוהו יצע לרבים¹² 10 כי זה פֶּעַל שעברך וה' שרש וי' תחתך יצע רמה י' העתיד.

בנין פֶּעַל שלא נזכר פועלו יֶלְדָּה יֶלְדוּ על ברכי יוסף¹³ יצע לרבים¹⁴ ה' שבו פ' פעל והדגשות לחסרון ו' המשך ודגשות צ' יצע רמה¹⁵ לחסרון פ' פעל כי ה' לעתיד.

בנין מְרַבֵּעַ יושב יושבה יושבו נלמד בנין זה מן ישבת בלבנון¹⁶ אעפ"י שנאמר 15 בו כי הוא נרכב מן יִשְׁבֶּתָּ ומן יוֹשְׁבֶתָּ כמו מקנת בארזים¹⁷ מן קִנְיָתָּה ומן מְקוֹנְנֶתָּ וכן נאמר במלת וילדת בן¹⁸ אך יתכן היותם שניהם מבנין מרבע ויהיה כל שמושם כאשר זכרנו בשמוש שופט ומן למשופטי אתהנן¹⁹ ס.

חלק שלישי באותם הפעלים חסירי י' ויתבלעו בדגש אפילו בנין קל ודרכם כדרך מחסרי הנ' כי אצק מים²⁰ שרשו יצק והפ' נבלעת בצ' שהיא 20 העי"ן וכן⁰ ובמקבות יצרהו²¹ ואינו כמו יצרנהו כאישון עינו²² ששרשו נצר וכלם נבלעים בעתידים הפ' נבלעת בע' כדרך מחסרי הנ' הפועל יוצק יוצקת יוצקים יוצקות הפועל יצוק יצוקה יצוקים ביציקתו²³ יצוקות ב' ביציקתו בחירק וה' נעלמת כי כן דרך כל י' שהוא בשבא כאשר יבא סימן בוכל"ם עליהם אין

ס מ ב מוסי' והוא עקור מן יחל כי אלו היה נגזר מן חלה היה לו לומר כמו נעשתה נחלתה. 3 ב הפעל. ג מ מוסי' אמר אבן עזרא לא נמצא בכל המקרא בנין מתפעל (צ"ל אֶפְעַל) בלתי אחד מבטן לקבר אובל (איוב י יט) ושרשו יובל. ד ב פעל עבר. ס מ ב מוסי' ואת הנערים יודעתי (ש"א כא ג) יש אומרים שדינו להיות הודעתי כי אותיות אהו"י מתחלפות ונכון לומר כי הוא מבנין מרבע. ו ה יצור.

1 דברים כ ה. 2 איוב כט כא. 3 דברים יח יז. 4 איוב לב יא. 5 תהלים מב ו. 6 יחזקאל יט ה. 7 בראשית ח יב. 8 שם ח י. 9 שופטים ג כה. 10 בראשית מ כ. 11 ישעיה יד יא. 12 אסתר ד ג. 13 בראשית נ כג. 14 אסתר ד ג. 15 ישעיה יד יא. 16 ירמיה כב כג. 17 שם שם. 18 בראשית טז יא. 19 איוב ט מו. 20 ישעיה מד ג. 21 שם שם יב. 22 דברים לב י. 23 צ"ל ביצקתו מ"א ז כד.

להם הרגשה ויסתרוף ויתעלמו ותהיה הירק נקדה אחת באות בוכל"ם כמו ישועה
 בישועה וישועה כישועה לישועה מישועה ישורון בישורון וישורון כישורון לישורון
 מישורון ודרך זה לאותיות בוכ"ל חק לאונם ידוע כי לא תתחברנה לעולם
 שני שבאים בתחילת התיבות וכאשר תכנס אות בוכ"ל על שם שתחלתו שבאג
 ודין בוכ"ל להכנס בשבא⁰ שלא בידועד על כן נשתנו כמו ראובן וראובן⁵
 כראובן לראובן מראובן המ' בצרי וכן דינה על אותיות אחהע"ר ועל שאר אותיות
 בחירק כי אין דרכה לשמש בשבא כמו אותיות בוכ"ל על כן נתברר כי לא נשתנה
 ה' שאחרי המס לשום אונם כי בעבור שהמ"ם מחברת בוכ"ל נתחברה עליהם
 ושמשה כמוהם כי יתכן הנעת ה' אחרי המ' בשבא שיאמר מיקר מישועה
 מישורון בהנעת היודי"ן כי אין המ' בשבא כמו בוכ"ל אבל נמשכה אחריהם¹⁰
 לעשות כמעשיהם והסתירו ה' השבאית אחריה להזדונ עם חברותיה ואמרו מימי
 הגבעה הטאת ישראל¹ ורבים מישני אדמת עפר יקיצו² ה' נעלמת נחה וקודם
 המ' היה ימו ה' בשבא⁰ ואם היה בא על ה' אות בוכ"ל יהיה דינו בשבא
 וכאשר אינו על י' כמו כן כמו באיש ואיש כאיש לאיש אך המ' בצרי מאיש
 על כן היה דינם על ה' להשתנות מן השבא כשתבא על אות שבאית והמ'¹⁵
 לא היה צריך להסתיר ה' שאחריה אם לא על הווג והחבור שזכרנו. והתבונן
 כאשר תמצא דגש אחר אות אית"ן בע' הפעל כי בעבור נ' או בעבור י' הוא
 לעולם כמו הדגש שיש בןסע ידור יפול יגש כי הוא בעבור נ' כי מצאנו
 משרשם כתובי נ'. וכאשר תראה דגש כמו במלות יצור במקבות יצרהו³ אצק
 מים⁴ שנמצא מהם יצר יצק יודע לך כי הדגש בעבור ה'. וכאשר תמצא דגש²⁰
 במלות שלא נמצא מהם לא נ' ולא י' ט' תדינהו מחסרי נ' כי הם הרוב כמו הגיר
 לא נמצא בפעולתו לא נ' ולא י' נדינהו בחסרי נ' ונאמר כי שרשו נגד זולתי
 מלה אחת שהיא בדגש ולא מצאנו ראייה לא לנ' ולא ל' ונדינהו ל' ולא לנ'.
 והיא ותנה בגדו אצלה⁵ והניחם שם⁶ ששרשם ינח לפי שלא נמצא בשרשי
 הפעלים כפולי אות פ' וע' שנאמר ששרשו ננה בשתי נונ"ן יא. והצווי מן יצק²⁵
 יצק בו מים⁷ בשקל שמור ויש חסר צק לעם ויאכלו⁸ בשקל גש פגע בו⁹
 שהוא מחסרי הנ' ולנקבה יצקי ולרבים יצקו ולרבות יצוקנה. והמקור יצוק או

א ב מוסי' היודי"ן. ב מוסי' יקר ביקר ויקר ביקר ליקר מיקר. ג מ ב מוסי' או
 פעולה. ד מ ב שאינו ידוע. ה מ ב מוסי' להעלים "אחריה. ו ה חסר. ז ב מוסי' השרשים.
 ח מ ב מוסי' בטרם אצרך (ירמיה א ה) באותי ואסרם (הושע י י). ט מ ב מוסי' י ידוע
 בשרשו. י מ ב מוסי' וזאת המלה לשון הנחה. יא מ ב מוסי' ויש מלה אחת נתבלעה בדגשות
 הע' ל' והיא לקח יקח תקח בידוע שהיא ל' כי לא נמצא ראייה לא על נקח ולא על יקח.

¹ הושע י ט. ² דניאל יב ב. ³ ישעיה מד יג. ⁴ שם מד ג. ⁵ בראשית לט טו.
⁶ ויקרא טז כג. ⁷ יחזקאל כד ג. ⁸ מ"ב ד מא. ⁹ ש"ב א טו.

צָקָה בצקת עפר למוצקי. אית"ן אֶצוֹק יצוק תצוק נצוק ודע כי כל יצק שתמצא בחומש כולם רפויים כמו ויצק שמן על ראשה² וחבריו והיה דינם דגש.

בנין הפעל החזק יצב יצבה יצבו הפועל מיצב מיצבת מיצבים מיצבות והפעול מיצב מיצבת מיצבים מיצבות הצווי יצב יצבו יצבי יצבנה והמקור⁵ יצב כמו הצווי יצב גבלת עמים³ הוא מקור וממנו נלמוד הבנין וי"א שהוא מבנין הפעיל בשקל ופל וגר ואינו נופל בענין הראשון.

בנין הפעיל הציב הציבה הציבו משחית אנשים ילכדו⁴ הפועל הנה מציב לו יד⁶ מציבה מציבים מציבות. הפועל והנה סלם מצב ארצה⁶ מצבה

מצבים מצבות. צווי הצב הציבי לך צינים⁷ הציבו הצבנה הה' פתוחה. מקור הצב כמו הצווי. אית"ן אֶצִיב יציב תציב נציב או אֶצֵב יצב תצב נצב הצרי לחסרון יי המשך ויתכן בתוספת ה' אציבה יציבה.

בנין נפעל נצב לריב יי⁸ נצבו כמו נד⁹ נצבה ג צווי הנצב הוצבי הוצבו הוצבנה בתנועת הווי"ן בקמץ והם דגושות בעבור נ' נפעל. אית"ן אֶנצֵב יוצב ויתכן בתוספת ה' כמו אוצבה יוצבה ד.

15 בנין התפעל התיצב והכן לך¹⁰ התיצבי התיצבו התיצבנה ה. הפועל מתיצב מתיצבת מתיצבים מתיצבות. מקור התיצב כמו הצווי. אית"ן אתיצב תתיצב יתיצב נתיצב ויתכן בתוספת ה' כמו כן.

ס מ ב (בגליון) מוסי' ויצקו על העולה (מ"א יח לד) הי' מעמדת בגעיא להורות על הי' שהיא פ' הפעל החסרה כמו ויטבו דבריהם (בראשית לר יח) ומלת כי אצק (ישעיה מז ג) הי' נבלעת וכן בטרם אצרך (ירמיה א ה) [ב חיוג] כמדומה לפי דבריו שמלת ויצקו הוא פועל עתיד וי' יצק חסרה וי' האית"ן נשארה ואבן גאנח (ב גנאח) אמר שהוא צווי כמו [כן] מן יצק ואמר ויצקו ותדע כי אמר בראש הפסוק מלאו ארבעים כדים מים ויצקו על העלה ויאמר שנו וישנו ויאמר שלשו וישלשו הרי לך ראייה שהיא צווי וי' מעמדת אעפ"י שאין צורך וחסרון כהעמדת מ' משכו וקחו לכם (שמות יב כא) וקי קראו צום (מ"א כא יט) ושי שחדו בעדי (איוב ו כב) ודומיהם וכל לשון צווי לפאר המלה בלא צורך וכן מן ים ודרום ירשה (דברים לג כג) יאמר ירשו ומן ירא יאמר יראו ומה שאמר יראו את ד' קדשו (תהלים לד י) עיקרו להיות יראו ולהבדיל בינו ובין כאשר (צ"ל כי) יראו אתך המצרים (בראשית יב יב) עשו כן.

ס מ ב מוסי' והניחה שם על מכנתה (זכריה ה יא) מורכב מן הפעילה ומן הפעלה [ב מ"ה]. ג מ ב (בגליון) מוסי' הנחמים באלים (ישעיה נז ה) אמר אבן גאנח [ב גנאח] ששרשו יחס וי' הפעל מובלעת בתוך הח' ולולא הח' היה דגש כצ' [ב כצדיק] הנצבים ושמעתי כי שרשו נחס ונ' הנפעל בתוכה ונ' השרש מובלעת בע' הפעל בשקל הנגרים ארצה (ש"ב יד יד) אשר שרשו נגר ופירשו פרחן [ב פירוש פרחון] או יתכן היות שרשו חמם בשקל אתם נארים (מלאכי ג ט). ד ב חסר. ס מ ב התיצב התיצבה התיצבו אחת בלשון עבר ובצווי וכן התיצבה לנקבה כאשר עבר וכן בצווי הזכר בתוספת ה'. ו מ ב (בגליון) מוסי' ומלת ותתצב אחתו מרחק (שמות ב ד) הי' נבלעת בין שני התוין ויורה עליו משך הת' והנעתה בצרי. והנה על דרך ויסתבל החגב (קהלת יב ה). ובדין שתהא הי' נבלעת אחר הת' השניה אך לא יוכל מפני הצ' הדגושה כי אם בהראות הי' והנה משקל ותתצב ותפתעל ומשקל ותתיצב ותתפעל. חיו"ג.

¹ איוב לח לת. ² בראשית כח יח. ³ דברים לב ח. ⁴ ירמיה ה כו. ⁵ ש"א טו יב.

⁶ בראשית כח יב. ⁷ ירמיה לא כא. ⁸ ישעיה ג יג. ⁹ שמות טו ח. ¹⁰ ירמיה מז ד.

בנין פועל א יצע לרבים¹ איתן איצע ייצע³.

בנין הפעל תחתיך יצע רמה² כבר בארתי דין שניהם כאשר קדמתי.

חלק רביעי מחסרי הנו"ן נסע נטע נדר נפל נמש. לעולם לא תחסר הני' בפעל
עבר ולא בפועל ולא בפעולג ובצווי נמצאו חסרי פי' קומו סעו³
מן נסע שאו אליו כפים⁴ מן נשא גשו נא אלי⁵ מן נגש וכן תן תנו מן נתן.⁵
ובאו מן הצוויים בשני דרכים גש פגע בו⁶ בפתח ויאמרו גש הלאה⁷ בסגול.
ויש במקור שלם נתון תתן לו⁸ הלוך ונסוע הנגבה⁹ כי נשא אשא להם¹⁰.
ויש חסר תת שאת עת למעת¹¹ פתוח בעבור הע' לשאת את הארן¹². אך האיתן
לעולם בהבלעת הני' אַסַע יסע יטע ידור וידרו נדרים¹³ ויפלו¹⁴ יגשו אז ידברו¹⁵
ותגשן השפחות¹⁶. ויתכן להוסיף ה' אדרה אגשהד.¹⁰

בנין פעל החזק כבנין השלמים נתק נתקו מוסרות¹⁷ מנתק מנתק ינתקס.
בנין הפעיל הגיד הגיש הפיל בכל בנינו מתחלתו עד סופו תתבלע פיהו בעי"נו.
הפועל מגיד מגיש מפיל פעול מגש מגשת מגשים צווי הגש
הגישו הגישו הגשנה. מקור הגש כמו הצווי כי הגר הגיד לנו¹⁸. איתן אניד
אגיש יגיד יגיש ויש בצרי ובעל כנפים יגיד דבר¹⁹ כלם חסרי ני' והיא בלועה¹⁵
בע'. ובא מקור בשקל אחר כהנדרף עשן²⁰ כהתוך כסף²¹ וכבר פירשתיו בענין
הפעיל בשלמים.

בנין נפעל הלא נסע יתרם במ²² אף בל נטעו²³ ונקה האיש מעון²⁴ ונכה
ומת²⁵ הנוני"ן הנכתבות מהנפעל ונוני השרש נבלעות בדגש אך
והפשתה והשערה נכתה²⁶ והחטה והכסמת לא נכו²⁷ הנוני"ן שרש והם מבנין²⁰

א ה מוסי' ילך יתן סגור. ז מ מוסי' בנין פועל שלא נזכר פועלו כי שלח ברשת ברגליו
(איוב יח ח). ג ב מוסי' אבל ה' תחסר כמו והיום רד מאד (שופט' יט יא). ד מ ב בגליון
מוסי' ואנחנו נתן לך אלף כסף (שופט' טז ה) בא שלא כדון כי דינו נתן. פ מ ב מוסי' כל
בנינו כדרך השלמים בלא מגרעת. ו מ מוסי' גנון והצול (ישעיה לא ה) דינו הצל וכמוהו
בשלמים המליט (שם שם) וכן שכל אדם האריך אפו (משלי יט יא) דינו האריך בשקל
גם הכלים לא ידעו (ירמיה ו טו) השמידם (יהושע יא יד) דינו השמידם הקצות (ויקרא
יד מג) דינו הקצות.

¹ אסתר ד ג. ² ישעיה יד יא. ³ דברים ב כד. ⁴ צ"ל שאי אליו כפיך איכה ב יט.
⁵ בראשית מה ד. ⁶ ש"ב א טו. ⁷ בראשית יט ט. ⁸ דברים טו י. ⁹ בראשית יב ט. ¹⁰ הושע
א ו. ¹¹ קהלת ג ב. ¹² שמות כה יד. ¹³ יונה א טו. ¹⁴ בראשית ד ה. ¹⁵ ישעיה מא א.
¹⁶ בראשית לג ו. ¹⁷ ירמיה ה ה. ¹⁸ ש"א י טו. ¹⁹ קהלת י כ. ²⁰ תהלים סח ג. ²¹ יחזקאל
כב כב. ²² איוב ד כא. ²³ ישעיה מ כד. ²⁴ במדבר ה לא. ²⁵ ש"ב יא טו. ²⁶ שמות
ט לא. ²⁷ שם ט לב.

ולרבים קומו שובו חושו ולרבות קמנה שכנה חשנה והמקור שוב אשוב אליך¹
 שום תשים עליך מלך². אית"ן אקום יקום תקום נקום ומן בנתה לרעי³ אבון יבון
 תבון נבון. וכן נמצאת מלה אחת מבנין קל ויכוננו ברחם אחד⁴ השורק יורה עליו
 שהוא מבנין קל ואם היה בחולם או היינו דנים אותו מבנין מרובע מן יכונן תכונן
 אך הוא בשורק על כן נדין אותו כמו יצודנו למדחפת⁵ גר גדוד יגודנו⁶. וכן יבנה⁵
 ממנו בנין כן כנת כנתי כנה לנקבה בשקל שבה יבמתך⁷ קנו לרבים ולרבות
 בשקל קמו מלעיל וכן יאמר כן כנה מלרע כי זה הפרש לנקבה בין שעברה
 ובין שעומדת כמו ורחל באה עם הצאן אשר לאביה⁸ זה לשון עבר ותרגומו
 אַתָּת שכבר באה והנה רחל בתו באה⁹ באותה שעה היתה באה ובעומד בו
 והתרגום אַתָּיא. והצווי בון בוני בונה בדגשות נ' הנקבות להבלעת נ' השרש.¹⁰
 אית"ן אכון יכון תכון בשקל אקום יקום יכונן תכונה בשקל תקומנה ודגשות נ'
 הנקבות לצורך נ' השרש¹⁰. והמקור שוב בחולם שוב אשוב אליך¹⁰ קום יקומו
 דברי¹¹ שום תשים עליך מלך¹² ויש שוב שנתחבר ללשון ישיבה אם שוב תשבו
 בארץ הזאת¹³. ונמצא מקור מלשון ישיבה שנתחבר ללשון תשובה אם ישוב
 ישבני י"י ירושלם¹⁴ דאבשלום. ואם היה ישוב תשבו או שוב ישיבני אז היה¹⁵
 נכון. ויש מפרשים כי הם הפוכים הפ' לע' והע' לפ' אם שיוב ישיבני אם ישוב
 תשבו. ויתכן פירושה אחר כי כאשר אמר ירמיהו לשארית הגולה כאשר נהרג
 גדליה בן אחיקם כי אם שוב תשבו היה יודע כי על כל פנים ישובו למצרים
 ולא ישארו בארץ ישראל על כן אמר להם אם שוב כי ישובו אך תשבו היה
 להם טוב ואבשלום כאשר אמר אם ישוב ישיבני י"י ירושלם יושב היה בירושלם²⁰
 והלך לחברון שימלוך שם ודעתו לשוב לירושלם ורמו לשני ענינים בזה וגם בזה.
 ודע כי בבנין קל זה ג' גזרות ושלשתם מבנין קל הגזרה הראשונה רב הכנין שהוא
 קם שָב שָם כאשר הקדמנו. והשנית מֵת וְדָלַץ שָם שֵׁם התואר והם בלשון
 עבר כי נמצא מת בעבר משה עבדי מת¹⁵ למה לא אמר מָת קמויך וכן שם
 התואר לֵץ וְדָלַץ למה לא אמר לֵץ וְדָלַץ כמו קָם שָׁב שֵׁם התואר כמו הנני²⁵
 שב שבות אהלי יעקב¹⁶ הנני קם¹⁷. והגזרה השלישית הבקר אור¹⁸ כי טוב לכם¹⁹
 ולא אמר אָר טָב כמו קָם שָׁב ולא אמר אָר טָב כמו מת בצרי.

ס מ ב (בגליון) מוסי' ותקח קמח ותלש (צ"ל ותקח את הבצק ותלוש ש"ב יג ח) נכתב בו"ו
 ותקרא בלא ו"ו להורות על ויקם וישב ותקם ודומיהם שכן דינם בו"ו והקמץ הוא במקום חטף קמץ
 המתחלף בשורק ברוב מקומות ובבא באתנח וסוף פסוק נהפכים לחולם בעבור הטעם היורד למטה כמו
 וימת הים ראה ויגם (תהלים קיד ג). ז ה חסר. ג ה מוסי' כי אם שוב תשבו בארץ הזאת דירמיה.
 ד ב פתיונס. ס מ ב מוסי' יותר. ו מ ב (בגליון) מוסי' לן מדוע אתם לנים (נחמיה יג כא) דעזרא.
 1 בראשית יח י. 2 דברים יז טו. 3 תהלים קלט ב. 4 איוב לא טו. 5 תהלים קם יב.
 6 בראשית מט יט. 7 רות א טו. 8 בראשית מט טו. 9 שם כט ו. 10 שם יח י. 11 ירמיה מד כט.
 12 דברים יז טו. 13 ירמיה מב י. 14 ש"ב טו ח. 15 יהושע א ב. 16 ירמיה ל יח. 17 לא
 נמצא במקרא. 18 בראשית מד ג. 19 צ"ל כי טוב לנו במדבר יא יח.

עתה אבאר לך למה נחלקו ג' גזרות אלו בבנין קל כי כאשר נחלקו בשלמים
 כן נחלקו במחלי העי. יש בבנין קל בשלמים ג' גזרות פֶּעַל שמר זכר פֶּעַל
 הפיץ יבש כבד זקן פֶּעַל יכול יגור יקוש כן קָם שָׁב מגזרת פֶּעַל אבל שמר זכר
 מֵת זָר לִץ מגזרת פֶּעַל יבש כבד הפיץ וכמו כן אֹר טוֹב מגזרת פֶּעַל יכול
 5 יגור והיה דינם קָאם מן פֶּעַל או קָם מֵת מן פֶּעַל כְּבֵד חָפֵץ טָאוֹב אָאוֹר
 או אָיוֹר מן פֶּעַל יגור יקוש יכול.

בנין פֶּעַל החזק קים את דברי הפורים¹ קימו וקבלו היהודים². ראיתי בני אדם
 שכותבין ב' יודין במלת קים וטעות הוא בידם וכן³ כאשר כותבים א
 נכון וקים כי בנין זה דרך אחת לו בין בשלמים בין במחלים כאשר תמצא
 10 בשמוש השלמים כן תשמש בזה.

בנין הפעיל הקים השיב היה דינם בתשלומים הקיים השייב בשקל הגדיל
 השליך ב"י השרש וכו' המשך בתנועת " השרש והנחת " המשך כ"י
 הגדיל וראו להניח " השרש ולחסר " המשך ושמו במקומה צרי בה' הפעיל אשר היא ה'
 הקים למלאות חסרון " המשך וכן עשו בכל מה שחסר " המשך. ולנקבה
 15 הקימה השיבה השימה לרבים ולרבות הקימו השיבו. והפועל משיב מקים המ'
 בצרי למלאות חסרון " המשך והיה דינם משייב מקיים " השרש בחירק ו"י
 המשך נחה והמ' פתוחה. מקימה מקימים מקימות וכולם דינם כאשר פירשתי.
 והפעול מוקם מושב והיה דינם מושֵׁיב מוקֵיִם בשקל מושלך מוגדל. ומושֵׁב
 שהוא פעול והוא מלשון ישיבה היה דינו מושֵׁיב הי' שהיא הפ' מוקדמת ומושֵׁב
 20 שהוא מן שב הי' מאַחֲרֵת מושֵׁיב⁴ והשורק שבוצ בעבור המשך. והצווי הָשֵׁב
 הָקֵם הָרַם ויש צווי חסר ה' מבנין הפעיל שים כה נגד אחי ואחיד⁵ שימה נא
 ערבני עמד⁶ וכן יאמר קים שֵׁיב⁷ כמו הָקֵם הָשֵׁב וכן שים ג במקום השם כי
 אם היה מן הקל היה אומר שים כמו קום שוב וכן נמצא בין תבין⁸ בחסרון ה'
 הפעיל בינתי בספרים⁹ דינו הבינותי מדוע אליו ריבות¹⁰ דינו הריבות. וכן מלשון
 25 עבר¹¹ הַבֵּאתִי הִרְמֵתִי הִנְפַתִּי דינם הביאותי הרמותי הניפותיך הוויין למשך במקום
 הצרי שיש בה' למשך כמו כן וכן בבנין קל בשני דרכים בעתיד הנקבות
 הַבֵּאתִי הַבֵּאתִי תִּשְׁבֵּן לקדמתן¹² תִּשְׁבִּינָה לקדמתכן¹³ ותשכנה הערים¹⁴.
 והצווי הָקֵם הקימי הקמנה. והמקור הָקֵם כמו הצווי הקם תקים עמו¹⁵. אית"ן
 אָקִים יקים תקים נקים אָקֵם אָשִׁיב אָשֵׁב וכן כולם ישיבו יקימו ולנקבות בשני

א ה בכתובים (צ"ל בְּכַתְּבָם). ג מ ב והו"ו בהם או השורק. ג ב מן הקם כמו שים
 נא. ד מ ב הבאתי שתי גזרות הבאתי הביאותי הרמתי הרימותי הנפתי הניפותי השכתי השיבותי.

¹ אסתר ט לב. ² שם ט כז. ³ בראשית לא לו. ⁴ איוב יז ג. ⁵ משלי כג א.
⁶ דניאל ט ב. ⁷ איוב לג יג. ⁸ יחזקאל טז נה. ⁹ שם שם. ¹⁰ ש"א ז יד. ¹¹ דברים כב ד.

דרכים תִּקְמָנָה תִּקְמָנָה תִּרְמָנָה תִּרְמָנָה הקים תקימנה את נדריכם¹ ודרך אחרת
 ידיו תביאינה את אשי יי² וכן בנין זה חסר ה' הפעיל בעתידים בכל בנינוס.
 בנין נִפְעוּל³ נָכוֹן נכון כי תועבת יי³ נלוז³ ויהי כל העם נרוץ⁴ מלשון דין
 וכן אמרו רבותינו ז"ל דיו לבא מן הדין להיות כנרוץ⁵ בחולם ונרוץ
 הגלגל אל הבור⁶ ג. צווי הַבּוֹן הַכוֹן לקראת אלהיך ישראל ולנקבה הבונו הכוני ולרבים⁵
 הבונו הכונו ולרבות הבוֹנָה הכוֹנָה בדגשות נ' הנקבות לנ' השרש וכולם דגושי
 הפ' לחסרון נ' נפעל ודינם היה בתשלומים כמו השלמים הַשְּׁמֵר כֵּן הַבּוֹן הַכוֹן
 ההא"ן בחירק וְהֵכִי וְהִבִּי'ד בקמץ ותנועת הע' בצרי שהם הווי"ן. והמקור כמו
 הצווי הַבּוֹן הַכוֹן. אית"ן אָכוֹן יכוֹס תכוֹן נכוֹן. ואם הפ' אות אההע"ר שאינם
 מקבלות דגש אות האית"ן תהיה בצרי כמו בתפשמ בכך בכף תרוץ⁸ כאיש אשר¹⁰
 יעור משנתו⁹. ויש מי שאמר כי נְעוּר ממעון קדשו¹⁰ הנ' נ' נפעל ובעבור
 שנמנע דגשות הפ' על כן הנ' בצרי והוא מבנין נפעלו ונתחלף תנועת הקמץ
 לצרי כדרך התחלפות התנועות וזה בעבור הע'. וי"א כי הנ' של נְעוּר שרשו מן
 נערו כגורי אריות¹¹ ומלשון רבותינו שאמרו חמור נוער¹². ואם תאמר כי נעור
 ממעון קדשו על הקדוש ברוך אומר כן נמצא לאריה בשתי לשונות שאנה לו¹⁵
 כלביא¹³ ואמר נערו כגורי אריות¹⁴ וכן אמרו יי¹⁵ מציון ישאג¹⁵ ואמר כי נעור
 ממעון קדשו¹⁶ והוא מגזרת פְּעוּל כמו ולא יכל יוסף¹⁷ וכמו כן בעבור הע'
 נתחלפה התנועה.

בנין התפעל. בא ממנו בהתחלפות ת' התפעל בט'. וילכו ויצטירו¹⁸ מלשון וציר
 בגוים שלה¹⁹ ציר אמונים²⁰ הצטידנו אתו מבתינו²¹ מן צָדָה לא²⁰
 עשו להם²² ששרשו ציד בשקל שיבהז וכאשר יתחברו צָדָה שָׁדָה לכנויים
 יאמר צָדָתו שָׁדָתו ולא תורד שיבתו בשלם שאל²³ מ אך שנה דעה עצה

ס מ ב (בגליון) מוסי' [ב בנין הפעיל] יגיל ושיב ישים יריב ולא נמצא בהם בנין קל
 כי לא תאמר יגול ירוב כאשר תאמר יקום וככה ישתנו הצווי והמקור כי יאמר שים שית ריבו
 באמכם (הושע ב ד) שיתו לבכם (תהלים מח יד) שים נא (בראשית כג ב) והמקור לריב
 לשית לגיל מן קם שב יאמר אחרי שובי (ירמיה לא יט) ליום קומי לעד (צפניה ג ח) ומן שית
 רב שם יאמר למען שיתי (שמות י א) ריבי בכל מוצאיהם ישתנו. ס מ ב נפעל. ג מ ב (בגליון)
 מוסי' נמולים (בראשית לד כב) מורכב מן בנין נפעל מבעלי הנ' והשניים מן מל ומן נמל. ויש
 אומרים שהוא שם התואר בשקל גבורים להיות נמולים על משקל נפעולים כמו שאמרו נחתום
 בטבעת המלך. ד מ ב והפאין. ס מ ב לא יכון אדם ברשע (משלי יב ג). ו ב חסר.
 ז מ ב מוסי' כי אינם חסרי י לעולם. ס מ ב מוסי' את צידת העם (צ"ל את צדה העם
 שופטים ז ח).

1 ירמיה מד כה. 2 ויקרא ז ל. 3 משלי ג לב. 4 ש"ב יט י. 5 בבא בתרא קיא.
 6 קהלת יב ו. 7 עמוס ד יב. 8 יחזקאל כט ז. 9 זכריה ד א. 10 שם ב יז. 11 ירמיה נא לח.
 12 ברכות ג. 13 ישעיה ה כט. 14 ירמיה נא לח. 15 עמוס א ב. 16 זכריה ב יז. 17 בראשית
 מה א 18 יהושע ט ד. 19 עובדיה א א. 20 משלי יג יז. 21 יהושע ט יב. 22 שמות יב לט.
 23 מ"א ב ו.

כאשר יתחברו לכנויים יסור הנח שבין העי' והל' כי אינם שרש ויאמרו שְׁנָתוּ
 שְׁנָתוּ עֲצָתוּ עֲצָתוּ וּמִן דָּעָה דָּעָתוּ דַּעְתוּ דַּעְתוּ בַּעֲבוּר הַעִי' אֵךְ שׁוּבָה צִידָה לֹא יִסּוּר
 בַּעֲבוּר כִּי הִי' הוּא הַעִי' ס. הַצְטִיִּיר הַצְטִיִּירָה הַצְטִיִּירוּ הַצְטִיִּיר הַצְטִיִּירָה. הַפּוֹעֵל
 מְצִיִּיר מְצִיִּירָת מְצִיִּיר מְצִיִּירָת. הַצְוִי הַצְטִיִּיר הַצְטִיִּירִי הַצְטִיִּירוּ הַצְטִיִּירָנָה הַצְטִיִּיר
 5 הַצְטִיִּירִי הַצְטִיִּירוּ הַצְטִיִּירָנָה. הַמְקוּר הַצְטִיִּיר כִּמוּ הַצְוִי. אִיתָן אִצְטִיִּיר יִצְטִיִּיר אִצְטִיִּיר
 יִצְטִיִּיר אוּ אִצְטִיִּירָה אִצְטִיִּירָה בַּתּוֹסַפֵּת ה' 3.

בנין הַפְּעֵל ג' הוֹקֵם עַל¹ הוֹשֵׁב כַּסְפִּי² וּבַמְשַׁקְלוֹ מִן יוֹרֵד הוֹרֵד מְצִיִּירָה³ אֵךְ הוּ'
 בַּהוֹקֵם לַמְשַׁךְ הַשּׁוֹרֵק וְק' הוּא הַפ' וְהוּ' בַּהוֹרֵד הוּא הַפ' בַּעֲבוּר
 " יוֹרֵד וְאִם בָּאוּ בַּתְּשֻׁלוּמִים יִהְיוּ הוֹקֵם הוֹרֵד הוֹקֵם הוֹיִכֵר בַּשֶּׁקֶל הַשֶּׁלֶךְ. וְדַע
 10 כִּי הוֹקֵם הוֹרֵד שְׁנֵיהֶם פְּתוּחִים כִּי כֵן⁴ דֶּרֶךְ הוֹרֵד פְּתוּחָה הַר' ד' כִּי אִם הִיָּה בַּתְּשֻׁלוּמוֹ
 כִּמוּ הוֹפְעֵל הִיָּה הוֹיִכֵר הַר' פְּתוּחָה וְכֵן כֹּאשֶׁר יֹאמֵר הוֹקֵם הַק' בַּשְּׂבָא וְהוּ'
 פְּתוּחָה וְאִם חוֹרָה הַק' מִן הַשְּׂבָא לַפְתַּח לֹא הַפְּסִידָה כְּלוּם לֹא יוֹרֵדָה כִּי עֲלָתָה.
 וְהַמְקוּר הַקֵּם הוֹקֵם מִסְבֵּרָת הַגֵּד הַגֵּד⁴ אִיתָן אוֹקֵם יוֹקֵם יוֹקֵמוּ תּוֹקֵמָנָה.
 בנין מְרַבֵּעַ כּוֹנֵן כֹּאשֶׁר כּוֹנֵן לַהֲשַׁחִית⁵ וּלְנַקְבָה כּוֹנְנָה כּוֹנְנָה לְרַבִּים וּלְרַבּוֹת.
 15 וְהַבְּנִיין הוּא שְׁלֵם בְּכָל פְּעֻלָּתוֹ וְאִין בּוֹדֵד בְּמוֹעֲדוֹ כִּי כְּלָם יֵשׁ לָהֶם
 פְּעוּל וּפּוֹעֵל. עַל כֵּן טַעַם הַמְּפַרְשִׁים עַל כֵּן לֹא תְרוּמָם⁶ כַּעֲנִיין לֹא תְרוּמָם⁶
 כִּי אִינוּ כֵּן אֵלָּא לֹא תְרוּמָם לַחֲלֵק יִגִּיד לְאוֹתָם שִׁיגִידוֹ דְרָדִי חֲלֻקוֹת לְרַעִים.
 הַפּוֹעֵל מְכוֹנֵן מְשׁוּבָב מְקוּמָם אוֹת הַכֶּפֶל אִינוּ שְׂרֵשׁ בָּהֶם כִּי אִם תּוֹסַפֵּת לַעֲשׂוֹתוֹ
 מְרַבֵּעַ כִּי אִין שְׂרֵשׁ מְכוֹנֵן כֵּן וְלֹא שְׂרֵשׁ מְקוּמָם קָמָם כִּי אִם קוּם כּוֹן. וְיֵשׁ מְבַנֵּין
 20 זֶה הַרְבֵּה מִבְּעֵלֵי הַכֶּפֶל כִּמוּ מְסוּבָב מְגוֹלָל הוּ' מְשַׁךְ וְשְׂרֵשׁ סְבָב גִּלְל וְאִינוּ כִּמוּ
 מְקוּמָם וְהַבְּנִיין כִּי הוּוִין שְׂרֵשׁ וְהֵם עֵינֵי הַפְּעֻלִים וְהָאוֹת הַכֶּפּוּלָה תּוֹסַפֵּת. וְיֵשׁ
 מְלוֹת שְׂלֵא נוֹכַל לְדִין מְאִיזָה הֵם כִּמוּ וְרוּמָם תַּחַת לְשׁוֹנֵי⁷ יִתְכַן מִן רֵם וְנִשְׂא⁸
 יְרוּמוֹ סֵלָה⁹ כִּמוּ יְקוּמוּ וְיִתְכַן הִיּוֹתָם מִבְּעֵלֵי הַכֶּפֶל מִן רֵם כִּי נִמְצְאוּ מֵהֶם בְּדַגְשׁוֹת
 הַמ' בַּעֲבוּר מ' אַחֲרַת כִּמוּ הַרְמוֹ מִתּוֹךְ הַעֲדָה¹⁰ רְמוֹ מַעֲט¹¹ שֶׁהוּא בַּשֶּׁקֶל וְיִמְרָרוּהוּ
 25 וְרַבּוֹ¹² שְׂשֻׁרְשׁוּ רַבִּי. וְהַפְּעוּל מְכוֹנֵן מְרוּמָם. וְהַצְוִי כּוֹנֵן כִּמוּ פִּעַל עֵבֵר כּוֹנְנִי
 כּוֹנְנִי לְרַבִּים כּוֹנְנָה לְנַקְבוֹת בְּדַגְשׁוֹת נ' הַרְבּוֹת בַּעֲבוּר נ' שֶׁהִיא תּוֹסַפֵּת הַכֶּפֶל.
 הַמְקוּר כּוֹנֵן תְּכוֹנֵן כִּמוּ עֵבֵר וְצוּוִי. אִיתָן אִכּוֹנֵן יְכוֹנֵן תְּכוֹנֵן נְכוֹנֵן. וְיֵשׁ מוֹרְכָבִים
 מְבַנֵּין זֶה וּמִן הַתְּפֵעֵל יִתְבוֹנֵן יִתְכוּמָם וְכָל בְּנִיין זֶה אִינֵם חֲסֵרֵי ו' וְכוּלָם
 חֲלוּמֵי פ'. וְיֵשׁ מוֹזֵה פּוֹעֵל יִשְׁלֵא נוֹכַר פּוֹעֵלוֹ כּוֹנֵן פְּתוּחָה כּוֹנְנָה בְּיוֹם הַבְּרָאָךְ כּוֹנְנֵי¹³

ס ב מוֹסִי וְיֹאמֵר מִן הַצְטִיִּירָנָה. ס ב מוֹסִי וְעוֹד לֹא מְצִיִּירָה בַּמְקָרָא בַּמְחֵלֵי הַעִי'
 מְבַנֵּין זֶה אֵלָּא מֵה שׁוֹכְרָנָה. ג ב הַפְּעֵל. ד ב דִּינָם הוֹרֵד פְּתַח. ס מ תְּרוּמָם. כ תְּרוּמָם.
 ו מ ב מוֹסִי בְּדַמּוֹת עֵבֵר.

¹ ש"ב כג א. ² בראשית מב כח. ³ שם לט א. ⁴ יהושע ט כד. ⁵ ישעיה נא יג.
⁶ איוב יז ד. ⁷ תהלים סו יז. ⁸ ישעיה ו א. ⁹ תהלים קמ ט. ¹⁰ במדבר יז י. ¹¹ איוב
 כד כד. ¹² בראשית מט כג. ¹³ יחזקאל כח יג.

וכן חולל הן בעון חוללתי¹ באין תהמות חוללתי² ומוה שלא נזכר פועלו שמש זרחה ונודד³ והוא מבעלי הכפל אך חוללתי מלשון חיל וכן⁴ חולל אילות תשמר⁴ מחוללת תנין⁵ הוויין עיני הפעלים והלמדיין האחרונות תוספת הכפל בבנין מרבע.

חלק ישי ממחלי לי הפעל עשה בנה קנה עלה פנה לזכר³ ולנקבה עשתה בנתה פנתה קנתה התוין במקום הלמדין שהם ההאיין והה' לנקבה⁵ בשקל שמרה אכלה. ויש מקומות שתבא י במקום ה' חסיה נפשי⁶. דליו שוקים מפסחי בשקל שמרו. וכן עשו בנו קנו דינם עשיו בניו קניו כי כבד עליהם לאמר עשהו בנהו קנהו. וכן עשיתי בניתי קניתי פניתי היודיין שלאחרי הע' הם במקום ה' שהיא הלי ודינם בתנועת ה' עשיתי בניתי קניתי בשקל שמרתי פעלתי וכן עשינו בשקל פעלנו. הפועל עושה בונה קונה עולה לזכר ולנקבה¹⁰ עושה בונה קונה פונה בחסרון הלי כי ההאין הנכתבות הם לנקבות והיה דינם עושה בונה פונה קונה בשקל שלמה אהיה כעטיה⁸ ג וכן על אלה אני בוכיה⁹ המיה היא וסוררת¹⁰ המ' והכ' בחירקד ואחדים הם. עושים בונים קונים עולים לנקבות עושות בונות קונות עולות דינם היה עושים עושות וכן כלם בשקל שומרים שומרות. והפעול עשוי בנוי עשויה בנויה קנויה עשוים בנויים קנויים¹⁵ עשויות בנויות קנויות. והצווי בנה בני בנו בנינה ודינם בניו בניו בשקל שמרי שמרו בנינה דינו בנינה בשקל קרבנה. והמקור בנה בניתי בית זבול לך¹¹ ונורה אחרת עשות בנות קנות עלות בהר¹². ושועה האומר מן ועדית עדי¹³ לעור נזם כי היה לו לומר לעדותו. ובא מהם בחלוף י איתין וחטאתם מלפניך אל תמחי¹⁴ כמו תמחה את זכר עמלק¹⁵ וכמוהו צור ילדך תשי¹⁶ הי' הוא הלי²⁰ ודינו תנשה בתשלומו כמו כי תבנה בית חדש¹⁷ אך חסרו הנ' שהיא הפ' ושמו

ס מ ב יחולל אילות. ס מ ב (בגליון) מוסי' הרה ללת (ש"א ד יט) יתכן לומר שני פנים שיהיה עקרו ללה וענינו לנקבה על משקל דוה כלה יפה והתי' במקום ה' כמו ושכרת ולא מיין (ישעיה נא כא) אם אתן שנת לעיני (תהלים קלב ד) מאת ומאריך לו (קהלת ח יב) על בן נפתח הלי כי נדמה [ב נראה] לדבקות או יהיה פועל עבר לנקבה והיה ראוי להיות ללתה ובאה על דרך ועשת את התבואה (ויקרא כה כא) והרצת את שבתתיה (שם כו לד) או הוא שם דבר מבעלי הכפל על משקל לבס [ב לבון] מרון בן גאנח [ב בן גנאח]. ג מ ב מוסי' פוריה וענפה (יחזקאל יט י). ד מ ב צופיה הליכות ביתה (משלי לא כז) כגפן פוריה (תהלי קבח ג) [ב על אלה אני בוכיה] הכף של בוכיה בחירק. ס מ מוסי' אם תבעיון בעיו (ישעיה כא יב) דינו בעיון אך לפי שהוא באתנת נשתנה לקמץ כאשר עשו בשלמים ואם לא חדלו (זכריה יא יב) החרשים שמעו (ישעיה מב יח). ו מ ב מוסי' על משקל לעשות. ז מ ב מוסי' קול מלאככה (נחום ב יד) ה' במקום י' תחלואיכי חיוכי.

¹ תהלים נא ז. ² משלי ח כד. ³ נחום ג יז. ⁴ איוב לט א. ⁵ ישעיה נא ט. ⁶ תהלים נז ב. ⁷ משלי כו ז. ⁸ ש"ש א ז. ⁹ איכה א טז. ¹⁰ משלי ז יא. ¹¹ מ"א ח יג. ¹² שמות יט יג. ¹³ יחזקאל כג מ. ¹⁴ ירמיה יח כג. ¹⁵ דברים כה יט. ¹⁶ שם לב יח. ¹⁷ שם כב ח.

תמורת הדגש שהיה דינו כדין חסרי נ' נח כמו שמפורש במלת ויוד יעקב נזיר¹
 וכן תנו ציין למואב כי נצא תצא² צ' תצא היה דינו דגש להבלעת הנ' ונחלף
 לנח ונצא תצא פירושו עוף תעוף³ מן והסיר את מראתו בנצתה⁴ ומן נצו גם
 נעו⁴ 3. ואם תאמר הרי ת' תשי בסגול והיא תנועה קטנה⁵ וישמה פתח קטן ג
 5 ואינהך מביאה נח דע כי עמה טעם שמושכת ומארכת הת' לתנועה גדולה והיא
 אתנחתא. איתן אבנה יבנה תבנה נבנה ועשה פתוחה הי' בעבור הע' וכן יעלה יחנה.
 ויש כאשר יהיה יעלה מן הקל יהיה בודד מן עלה וכן כאשר יהיה עובר⁶ יהיה
 מן הפעילו כמו אלף עלות יעלה שלמה⁷ ונקודם אחד וכן ויעל משה מערבת
 מואב⁸ ויעל עלת במזבח⁷ ויעל משה דינו היה בחירק ויעל לולי העין בשקל
 10 ויבן ויעל עולות היה דינו ויעל הי' בסגול כמו ויפן זנב אל זנב⁸ שהוא מן
 הפנה אחרים ויקש את ערפו⁹ מן הקשה וירב בכת יהודה¹⁰ מן הרבה ויגל את
 שארית ישראל¹¹ מן הגלה ובה' היה דינם ויפנה ויקשה וירבה היודין בפתח
 להורות על בנין הפעיל כמו יגדיל ישליך וכאשר חסרה הה' חזר הפתח הגדול
 לפתח קטון שהוא סגול אך בבנין קל כאשר חסרו הה' נקדו אות יתן בחירק
 15 ונעיא עמו להאריך התנועה למלאות החסרון כי במלת יבנה שני נעים ושני נחים
 וכן במלת יבן ב' נעים וב' נחים הי' שהיא בחירק נעה והגעיא שבה מביאה נח
 והב' נעה והנ' נחה. והא' בבנין קל לעולם בצרי להורות על בנין קל כמו ואפן
 וארד מן ההר¹² ות' ותרף¹³ כמו ותבן צר מצור לה¹⁴ שהוא בחירק ונעיא ט
 וכן ויעל שהוא מן הקל דינו היה בצרי או בחירק ונעיא. והפעול כאשר יסמך
 20 יהיה בשבא כמו בזוי עם¹⁵ ובמוכרת בזוי אתה מאד¹⁶ שחום שחם העין¹⁷.
 ויש בלשון ראה וירא לשון ראייה ובא מלשון כבד וירא אתם את בן המלך¹⁸
 כמו ויראה הי' בפתח. ויש מהמדקדקים שאמרו יא כי וירא¹⁰ שהוא מבנין קל כמו
 ויראה היוד בחירק י. ולא נמצא בשאר אותיות איתן זולתי ב' שנמצא וירא
 ולא נמצא וירא וירא כי אם וירא וירא וירא כולם בסגול ומה שלא
 25 נמצא לא יאמר כי אם הנמצא בלבד. וכן אמרו כי נמצא וישתחו ולא נמצא וישתחו

ס מ ב כדרך כל. ז מ ב מן נוצא. ג מ ב חסר. ד מ ב ואתה. ה מ ב יותר
 מתנועה. ו ב הוא מן המפעילים. ז מ ב מוסי' הוסיפו לה אומץ געיא תחת הי'. ח מ ב
 ותלך ותתע (בראשית כא יד) [צרי] בת' כמו ונתת בחירק וגעיא. ט מ ב חסר. י מ ב
 מוסי' כמו שאמרנו בשלמים מן שמור קמץ יאמר שמור בשבא וכן מן זכור יאמר זכור.
 יא מ ב אומר. יב ה מבנין קל כמו ויראה שנמצא במקרא בפתח.

1 בראשית כה כט. 2 ירמיה מח ט. 3 ויקרא א טו. 4 איכה ד טו. 5 מ"א ג ד.
 6 דברים לד א. 7 בראשית ח כ. 8 שופטים טו ד. 9 ד"ה ב' לו יג. 10 איכה ב ה. 11 צ"ל
 ויגל את ישראל מ"ב יז ו או ויגל השארית ד"ה ב' לו כ. 12 דברים ט טו. 13 אולי צ"ל
 ותרב בראשית מג לד. 14 זכריה ט ג. 15 תהלים כב ו. 16 עובדיה א ב. 17 במדבר כד ג.
 18 מ"ב יא ד.

וְנִשְׁפָּחוּ לזכר לנוכה וְנִשְׁפָּחוּ על בן לא נאמר אלא מה שנמצא אלא אם יוסיף
 ה' יתקן הלשון כמו וְנִשְׁפָּחוּ וכן כולם. ואין דעתי נוטה לזה כי אם נמצא
 מאותיות אית"ן וגזרה ה' אחת אחריה רעותיה מובאות באותה גזרה. וכבר ביארתי
 לך היאך נשתוו וירא שהוא מן ראה עם וירא שהוא מן הִרְאָה באותיות ובנקוד אך
 הענין יפריד ביניהם ויורה עליהם וכן נשתוו באותיות ויעט כמעיל קנאה⁵
 כמו ויעט בהם² דנבל הכרמלי אך נקדתם איננה שוה כי ויעט כמעיל פתוח כולו
 כמו ויעט ויען ששרשם עשה ענה עטה ויעט בהם ממחלי הע' והי' קמוצה
 ולולי הע' היה כמו וַיָּקָם וישב אך דרך הע"ר כך כמו ותחש על מרמה רגלי³
 שהת' קמוצה והח' פתוחה ולולי הח' היה כולו קמוץ כמו ותקס³ ותשב וכן
 ותסר בגדי אלמנותה⁴ ויסר נח את מכסה התבה⁵ שהם עוברים ומבנין כבד שוים¹⁰
 עם וַיִּסֶר אליה האלה⁶ ויסר לראות את מפלת האריה⁷ שהם בודדים ומבנין קל וכולן
 נקודים אחד הוא העוברים והבודדים והענין יורה עליהם. כי הבודדים מן קָר
 כמו קם שב והיה דינם וַיִּסֶר בקמצות כמו וישב ויקסג והעוברים מן הַסִּיר
 ודינם היה וַיִּסֶר בשקל ויקם משה את המשכן⁸. ותדע ותשכיל ממוצא דבר כי
 מי אשר לא יבין מה יש בין בודד ובין עובר ואיזהו עובר ואיזהו בודד לא¹⁵
 נתקימה לשונו בידו ואפילו ידע כל הדקדוק כי עליו כל כבודו תלוי כי הרבה
 מלות תמצא שהם משרש אחד ומבנין אחד והאחד בודד והאחד עובר כמו נָטָה
 שנמצא ממנו בודד ונמצא ממנו עובר הבודד ויש אליה אל הדרך⁹ והעובר
 ויש אהלו עד אלון¹⁰ הם בצרי ומבנין קל אך מבנין כבד ויש את לבב ישראל¹¹
 אל תש לבי לדבר רע¹² ויש עלינו חסד¹³ הם פתוחים כי הם מן הטה ועוברים וכן²⁰
 בשלמים נמצא עובר ובודד הבודד ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה¹⁴ ופרעה הקריב¹⁵
 והעובר והקריב את עולתו¹⁶. והרבה בני אדם טבעו במצולת הפתיות אשר לא
 הכירו דרך האמת ולא ידעו בחור בטוב בדברים בבודדים כמו בעוברים. כמו האומר
 בתפלתו¹⁷ בנשמת כל היח מקיץ רדומים כי כל הקיץ מקיץ שבמקרא כולם
 בודדים ומי יתן והיו מקיצים משנתם בראותם כי כולם בודדים לא הקיץ הנער¹⁷
 אין רואה ואין מקיץ¹⁸ ורבים מישני אדמת עפר יקיצו¹⁹ עד בלתי שמים לא

ח מ ב בגזרה. ז מ ב מוסי' ועוד מצאנו שרש אחר מעיל צדקה יעטני (ישעיה סא יא)
 בשקל יעצני ששרשו יעץ שרשו יעט. ז מ ב מוסי' ויסר ותסר שהם עוברים הם. ד מ ב חסר.
 ס מ ב מוסי' כי יואב נטה אחרי אדניה ואחרי אבשלום לא נטה (מ"א ב כח). ו מ ב מוסי'
 שהוא בצרי והוא בנין קל ובודד. ז מ ב מוסי' אין נטה עוד אהלי ומקים יריעותי (ירמיה י ב)
 עובר וכן. ס מ ב חסר.

1 ישעיה נט יז. 2 ש"א כה יד. 3 איוב לא ה. 4 בראשית לח יד. 5 שם ח יג.
 6 שופטים ד יח. 7 שם יד ח. 8 שמות מ יח. 9 בראשית לח מז. 10 שופטים ד יא. 11 צ"ל
 ויש את לבב כל איש יהודה ש"ב יט טו. 12 תהלים קמא ד. 13 עזרא ט ט. 14 בראשית
 יב יא. 15 שמות יד י. 16 צ"ל והקריב את קרבנו במדבר ו יד. 17 מ"ב ד לא. 18 לא נמצא
 במקרא. 19 דניאל יב ב.

יקיצו¹ וכן העירה והקיצה למשפטי² העירה אחרים והקיצה אתה וכן הוא אומר
 הקיצה אל תזנח לנצח³ ואין הפרש בין עורה והקיצה כי שניהם בודדים אך
 העובר מן עורה יעיר לי און⁴ מעיר ויעירני כאיש אשר יעור משנתו⁵. ועוד
 נמצא מבנין קל מלשון העיר עובר כמו לא אכזר כי יעורנו⁶ ענינו יעור אותו בשקל
 5 יצודנו למדחפת⁷. ואם תאמר למה לא נאמר מן הקיץ הקיץ אחרים⁸ פייט אבלייר
 ב"ל א הרי נתברר כי שתי לשונות הם במקרא אחת שהוא עצמו הישן כמו
 מקיץ ואחת במעיר אותו משנתו כמו שנמצאו שתי לשונות בענין⁹ שתייה
 והשקאה כי השותה הוא השותה מים או יין והמשקה הוא הנותן לו לשתות ולא
 תוכל להתליפם לאמר מלשון שתייה השקני אלא השקני ולא יאמר משקה
 10 אלא משקה ולא שקיתי שקית במקום שתיתי שתית הרי שתי לשונות מועדותג
 בלשון עבר אחת לשותה ואחת למשקה וכן שתי לשונות אחת למקיץ שהוא
 הישן ואחת למעיר אותו משנתו. ועוד שנית טועים באמרם רדומים כמו שטועים
 במקיץ כי רדומים אין בעברי אלא נרדמתי על פני⁸ מה לך נרדם⁹ אין בזה
 הלשון לא רדם רדום רדום רדומים רדומות ולא ארדם¹⁰ כמו שאמר
 15 אחר הפייטים ביוצר של חנוכהד ירדם תרדם בשקל תפעל ולא ארדום ירדום
 בשקל אפעול אשמור ישמור כי אם מבנינו הנודעה וישכב וירדם¹⁰ ולולי הרי"ש
 היה דגוש כמו ויגדל הילד ויגמל¹¹ והיה להם לומר מעורר ישנים ומעיר נרדמים. ועוד
 שלישי טועים שאומרים משיח אלמים כי המשיח הוא הדובר עצמו כמו משיח
 לפי תמו¹² שיחו בו¹³ אשיחה בפקודיך¹⁴ כמו ואדברה בעדתיך¹⁵ ויש אומרים
 20 משיח השיין בדגש וזה רע ומר מכלם כי או לא יהיה מלשון שיחה כי אם משרש
 נסח כמו יחתך ויסחך מאהל¹⁶ בית גאים יסח יי¹⁷ ונסחתם מעל האדמה¹⁸ משמרת
 הבית מסח¹⁹ בשקל מטע יי²⁰ מפל בר²¹ שהם מן נטע ומן נפלח. ועתה דע
 כי מה אשר הוסיפו בנשמת כל חי סומך נופלים וזוקקה כפופים²⁰ פוקה עורים י
 ומתיר אסורים אין זה בסדר הגאונים כי כבר ברכנו בברכות בתחלה²⁰ אלו הברכות
 25 ומה צורך לשנותם יא.

ס מ ב חסר. ז מ ב בלשון. ג מ ב מודעות. ד מ ב חסר. ה מ מוסי' ושעה
 האומר שם בנימן צעיר רדם (תהלים סח כח) מלשון תרדמה כי ענינו רודה בהם וכן. ו מ ב
 חסר. ז מ ב מוסי' והם רפויים. ס מ ב מוסי' ועוד אמרו אלמים הלי ברפה ושוב להם שיאלמו
 ולא ירפו החזק כי מלשון הדגש הוא שמא יאמרו כי הנה אמר הכתוב מן ענך הדגוש עורים
 ברפה ואין זה טענה כי אם דבר הנביא והוא ידע העקר איך הוא ולמה ישנה דברי הנביא
 שאמר כי כלם כלבים אלמים (ישעיה נו י) דגש הלמד וכן ירפו כל הדגושים שהם כשבא בשרו
 מיום אל יום ישועתו (דה"א טז כג) שהוא הזק. ט מ ב מוסי' לך. י מ ב חסר. יא ה חסר.

1 איוב יד יב. 2 תהלים לה כג. 3 שם מד כד. 4 ישעיה נ ד. 5 זכריה ד א. 6 איוב מא ב.
 7 תהלים קמ יב. 8 דניאל ח יח. 9 יונה א ו. 10 שם א ה. 11 בראשית כא ח. 12 גטין כ"ח:
 13 תהלים סט יג. 14 צ"ל בפקודיך אשיחה תהלים קיט טו. 15 שם קיט מו. 16 תהלים נב ג.
 17 משלי טו כה. 18 דברים כח סג. 19 מ"ב יא ו. 20 ישעיה סא ג. 21 עמוס ח ו.

בנין פֿעל פֿסָה גָּלָה עֵנָה צָוָה בְּלָה בשריו לזכר בְּלָתָה לנִקְבָה בְּלוֹ לרבים
 ולרבות ודינם בליוס הפועל מְבַלָּה מְבַלָּה מבליים מבלות³ פעול
 מְבַלָּה מְבַלָּה מבליים מבלות ודינו מְבַלָּה וְהַצּוּי בְּלָה בלי בלו בלינהד
 ויתכן חסרה⁴ כאשר נכתבו והמקור⁵ פֿמוֹ הַצּוּיִת. לנִקְבָה כְּסָתָה צוּתָה לרבים
 ולרבות כִּסּוֹ גָלוֹ עֵנּוֹ חֲסָרִי לִמַּד ודינם כִּסּוֹ גָלוֹ עֵנּוֹ. והפועל מְבַסָּה מְגַלָּה⁵
 מענה מְגַלָּה מגלים מגלות מענה מענים מענות. הפועל מְעַנָּה מְעַנָּה מְעַנִּים
 מְעַנּוֹת. הַצּוּי עֵנָה עֵנִי עֵנּוֹ עֵנִינָה גָּלָה גָּלִי גָלוֹ גְלִינָה. והמקור כִּמוֹ הַצּוּי. הפועל
 מְבַסָּה מְבַסָּה מְבַסִּים מְבַסִּים בחסרון. הִלִּי כִי הִי לנִקְבָה ודינו מְבַסָּה בשקל
 מְגַלָּה וְהַצּוּי פֿסָה גָּלָה פֿלָה כִּסִּי כִּסִּינָה כִּלִּי כִּלִּינָה כִּסּוֹ כִּלוֹ מְעַשִּׂים דְּבַר יוֹם
 ביומו² ויתכן חסר כִּסּוֹ גָלוֹ צוֹ בְּלָל וְהַמְקוֹר פֿסָה גָּלָה כִּמוֹ הַצּוּי אִם עֵנָה¹⁰
 תענה את בנותי³ וגזרה אחרת יום ענות אדם נפשו⁴ השכה חנות אל⁵
 ויהי ביום כלות משה⁶ כסות צוות. ואין גלותי את הרפת מצרים⁷ מלשון גָּלָה
 אַעֲפִי שִׁנְמִצָּא גָל מְעַלִּי חֲרַפָּה וכוז⁸ כי אם היה ממנו היה אומר גְּלוּתִי כִּמוֹ
 כִּסִּיתִי צוּתִי אֶךְ גְּלוּתִי מְשַׁרְשֵׁל גָלָל בְּשִׁקְלִי סְבוּחִי דְלוּתִי קְלוּתִי ואם תאמר מקור
 הוא כִּמוֹ צוּתוֹ עֵנּוֹתוֹ צוּתִי עֵנּוֹתִי אִם הִי כֵן הִי הַטַּעַם בְּתִי וזה הַטַּעַם בְּלִי¹⁵
 היום גלותי. אִיתִן אֶכְסָה יְכַסֶּה אֲצוּהָ יְצוּהָ וּבַחֲסָרוֹן הִי אִכְסִי יְכַסֶּה אֲצוּ יְצוּ יִי
 אֶתְךָ⁹ יֵא אֶגְלִי יֵגְלִי כִּמוֹ אֶגְלָה יֵגְלָה אֶעֱן יֵעֵן כִּמוֹ אֶעֱנָה יֵעֲנָה אֶכֹּל יֵכֹל כִּמוֹ אֶכְלָה
 יֵכֹל אֶכֹּל יֵכֹל כִּמוֹ אֶכְלָה יֵכֹל. ויאמר כִּמוֹ כֵּן אֶכְבֵּךְ יֵכֵךְ תֵּכֵךְ נֵכֵךְ כִּמוֹ אֶבְכָה
 מִן רַחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהֶם¹⁰ נְשִׁים מִבְּכוֹת אֶת הַתְּמוּזִים¹¹ וְכֵן אֶפְקֵךְ יֵפְךְ תֵּפְךְ נֵפְךְ מִן
 וְהֵנָּה מִים מִפְּכִים¹² וְכֵן אֶרְעֵךְ יֵרְעֵךְ תֵּרְעֵךְ נֵרְעֵךְ מִן בְּנֵי יִרְצוֹ דְלוּסִים¹³ וְכֵן בְּצוּוּסִים²⁰
 בְּךָ פֿךְ רֵץ כִּמוֹ גָל כִּסּוֹ. ולרבים כִּסּוֹ גָלוֹ בְּנוֹ פְנוֹ כִּלְסִים חֲסָרִים כִּי דִינָם כִּסּוֹ
 גָלוֹ בְּנֵי פְנוֹ בְּשִׁקְלִי דְבָרוֹ גְדָלוֹ. ודע כִּי יֵשׁ הַפֶּרֶשׁ בְּמַחֲלֵי הִלִּי הָאֵלָה בֵּין בְּעַלִּי
 הִי וּבֵין בְּעַלִּי הִיא בְּעַלִּי הִיא סֵלָה כֹּל אֲבִירִי¹⁴ כֹּלָה כִּסָּה שְׁמִים הוֹדוּ¹⁵ כֹּלָם קְמוּצִי
 הֵעִי וּבְעַלִּי הִיא תַחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאֵלֵהוּ¹⁶ וְחָטָא אֶת הַבַּיִת¹⁷ כֹּלָם בְּצָרִי בְּשִׁקְלִי
 דְּבַר וְשִׁבְרִי. והפועל מְבַעֲלִי הִיא מְעַנָּה מְגַלָּה מְצוּהָ מְבַסָּה בְּצָרִי וּמְבַעֲלִי הֵעִי מְדַכָּא²⁵

ס מ ב לרבים ולרבות כסו גלו חסרי ל ודינם גליו כסיו. ז מ ב מכסה מצוה דינם
 מכסיה מכסיה מכסיים מכסיות. ג מ ב מכסה לזכר מכסה לנִקְבָה בחסרון הִלִּי כִי הִי
 לנִקְבָה ודינם מכסיה בשקל מגודלה מכוסים מכוסות מגולים מגולות חסרים. ד ב כסה גלה
 ענה כסו כסינה כלה כלי כלו כלינה. ה מ ב מוסי כס גל צו גל כל ען. ו מ ב חסרה.
 ז מ ב מוסי כסה גלה. ח מ ב מוסי אם ענה תענה אתו (שמות כב כב) וגזרה אחרת יום
 ענות אדם נפשו (ישעיה נח ה) כסות גלות צוות. ט מ ב חסרה. י מ ב מוסי דומה לגלותי
 את חרפת. יא מ ב מוסי ואצו אתכם (דברים ג יח).

¹ איכה ג ד. ² שמות ה יג. ³ צ"ל אם ענה תענה אתו שמות כב כב. ⁴ ישעיה
 נח ה. ⁵ תהלים עז י. ⁶ במדבר ז א. ⁷ יהושע ה ט. ⁸ תהלים קיט כב. ⁹ דברים כח ח.
¹⁰ ירמיה לא טו. ¹¹ יחזקאל ח יד. ¹² שם מז ב. ¹³ איוב כ י. ¹⁴ איכה א טו. ¹⁵ חבקוק
 ג ג. ¹⁶ במדבר כה יג. ¹⁷ ויקרא יד גב.

מעונותינו¹ בקמץ. וכן בבנין קל נפרדו בעלי הה' מבעלי הא' ארצה אבנה
 אקנה ומן הא' אקרא אמצא אשא. ובעבר לרבים עשו בנו קנו פנו מצאו
 קראו נשאו. והפעול עשוי בנוי קרוא מצוא אני קרוא לה עם המלך². ובאיתן
 יש נכתבים בא' וואינם קמוצים³ ישנא הכתם הטוב³ כמו יבנה יקרה ומבעלי
 5 הא' יקרא ימצא. וכן נסה עלינו⁴ בה' ונקרא כמו בעלי הא' קרא מצא וכן
 הנסה דבר אליך תלאה⁵ כתוב בה' ונקרא כדין בעלי הא' כמו ישא יי פנו
 אליך⁶ נשא לבנו⁷ ודין הנסה דבר להיות כתוב בשין ופירושו אם נשא דבר אליך
 ידעתי כי תלאה כי טורח יהיה לך אך מי יוכל לשתוק ולעצור במליו. וכן בבנין
 הפעיל נפרדו בעלי הא' מבעלי הה' כי מבעלי הא' יאמר המציא המציאו אליו
 10 לנתחיה⁸ ומבעלי הה' יאמר הרבה הפנה³.

בנין הפעיל הרבה הפנה הראה בסגול ובחירק שוים ולנקבה הרבתה להתפלל
 אל יי⁹ הפנתה לנוס¹⁰ לרבים ולרבות הרבו הפנו. והפועל מרבה
 מפנהג מרבים מפנים ומבעלי הא'. משניא לנוים ויאבדם¹¹ ולנקבה מרבה מפנה
 מרבות מפנות. והפעול מרבה מְפַנֵּה או מְרַבֵּה בחטף קמץ כמו מְפַנֵּה דִּיחֻזְקָא¹²
 15 ולנקבה מְרַבֵּה מפנה הה' לנקבה והל' חסרה דינו מרביה מפניה בשקל מְנַדְלָה
 מרבים מרבות מפנים מפנות. הצווי הרבה הרבו הרבי הרבינה הפנה הפנו הפני
 הפנינה. והמקור הרבה העצים¹³ כמו הצווי או הרבה בקמץ הרבה ארבה את זרעך¹⁴
 או הרבות הראות התוים למד"י הפעלים במקום ההאין והוויין למשך. ויש צווי
 בהסרון הל' הרף ממני ואשמידם¹⁵ הרב כבסני מעוני¹⁶. ויש מקור הרב להעלותם
 20 משאת העיר¹⁷. וכאשר תבא האות בכל"ם על המקור יאמר להרבות להראות
 העמים והשרים את יפיה¹⁸ בהראות כהראות מהראות ויש¹⁹ חסרי הה' לנתחם
 הדרך¹⁹ לראתכם בדרך²⁰ לצבות בטן ולנפל ירך²¹ לשמד מעוניה²² ולשבית

ס מ ב ומקראם כמו בעלי הה'. ס מ ב (בגליון) מוסי' ובמלאת הימים האלה (אסתר
 א ה) מלה זו נכתבה בא' ונקראת בה' כדין כל בעלי הה' בסופם כמו בעשות בכנות כן אתה
 קורא בְּמִלּוֹת ובעבור כי זאת המלה נשתמשו בה בשני ענינים בה' בסופה כמו שאמר מלו
 תוכך (יחזקאל כח טז) ובא' בסופה על כן כתבוה כבעלי הא' וקראוה כבעלי הה' כי אלו נקראת
 כבעלי הא' יתכן לומר בְּמִלְאוֹת או בְּמִלְאֵת על משקל שנאת וכטעם [זה] יתכן היות ביום
 חטאתו לבלתי קראת לנו שנאת רע כי זאת הקריאה לא מצאנוה כי אם בפעלים שהל' שלהם
 ה' כמו עשות ראות ויתכן לכתוב [ב להיות] ביום חטאת קראת לנו שנאת רע וכן יתכן
 לומר חוטאים ליי קוראים אל יי והוא יענם כי א' וה' שוים בפועל עבר בהיותם ל' הפעל. ג מ ב
 מוסי' ומשפטו [ב ודינם] מהרבה מהפנה ובלשון ארמי והוא מהשנא (דניאל ב כא). ד ה
 מוסי' כמו הרבה לה (?) ויש שם הרבה מאד (בראשית טו א). ס מ ב כאשר תחסר הה'.

1 ישעיה נג ה. 2 אסתר ה יב. 3 איכה ד א. 4 תהלים ד ז. 5 איוב ד ב. 6 במדבר
 ו כו. 7 איכה ג מא. 8 ויקרא ט יג. 9 ש"א א יב. 10 ירמיה מט כד. 11 איוב יב כג.
 12 יחזקאל ט ב. 13 שם כד י. 14 בראשית טז י. 15 דברים ט יד. 16 תהלים נא ד.
 17 שופטים כ לח. 18 אסתר א יא. 19 שמות יג כא. 20 דברים א לג. 21 במדבר ה כב.
 22 ישעיה כג יא.

עניי ארץ¹ אך להנותכם² מבנין קל בשקל לעשותכם והוא בודד ונפחתה הלי
בעבור הח'3. אית"ן ארבה ירבה תרבה נרבה ודינם אהרבה יהרבה וכן דין
הפועל והפעול מְהַרְבֵּה מְהַרְבֵּה ועוד בהשלמת הלי מהרביים מהרביות. אית"ן
חסרי ל' אָרַב ירב תרב נרב וירב בבת יהודה³ ויפן זנב אל זנב⁴ ויפר את
עמו מאד⁵ ויקש את ערפו⁶ ויגל את ישראל⁷ כולם אות האית"ן בסגול⁵
ובמתנג עבור הסרון הלמ"ד. ונמצאו מלות בבנין זה שהם חסרות הלי ובשתי
שבאים יפת אלהים ליפת⁸ וישק את הצאן⁹ דינס יפתה⁰ תרגום של ירחיב¹⁰ ה ישקה וכן
נמצאו בבנין קל וישב ממנו שבי¹¹ ויף בגדלו¹² ויו מדמה אל הקיר¹³ הוודי"ן בחירק
להורות שהוא מבנין קל והם בודדים ויו ממנו על המזבח¹⁴ ויך י"י בעם¹⁵ ויש את
לבב ישראל¹⁶ כולם פתוחים והם עוברין מבנין הפעיל ודינם ויוה ויכה ויטהו.¹⁰
בנין נפעל נראָה נבנה נפנה נקנה לזכר ולנקבה נראתה נבנתה נקנתה נפנתה
הת' במקום ה' שרש והה' לנקבה ולרבים ולרבות נראו נבנו נקנו
חסרי ל' ודינם נִרְאוּ נִבְנוּ נִקְנוּ בשקל נשמרו. ויש נפעל בעומד בו נראָה
נבנה נקנה ונעוה לב¹⁷ בסגול לזכר אך לנקבה בקמץ נראָה נבְנָה נקָנה בשקל
כנפי יונה נחפה בכסף¹⁸ ונפש נענה תשביע¹⁹ אין אבן נראה²⁰ ז. ויש מלה זרה¹⁵
כי היום י"י נראה אליכם²¹ בקמץ היה דינו בסגול נראָה ויש אומרים כי נראה
לשון עבר במקום עתיד ורבים כמוהם במקרא^ט והיה דינו כי היום י"י יראה אליכם.
ותדע כי מה שהוא לזכר בנפעל שעבר הוא לנקבה בנפעל שעומד כמו נִרְאוּ
לזכר בלשון עבר ובעומד בו לנקבה. ודע כי בן נעות המרדות²² נחלקו עליו יש אומרים
ששרשו עוה ממחלי הה' וכאשר נסמך נחלפה הה' לת' נעוה לזכר כמו ונעוה לב²³ 20

א מ ב חסר. א מ מוסי' ולולא כן היה קמוצה ב מוסי' ולולא ח' היתה בחירק. ג מ ב
וגעיא. ד מ ב מוסי' ובשרש זה נשתוו הקל והכבד כמו יעלה מן עלה ויעלה מן העלה וכן ויעל
משה (שמות יט כ) מן עלה ויעל עולות (בראשית ח כ) מן העלה והענין יורה עליהם כי
הבודד הוא מן הקל והעובר הוא מן הכבד. ס מ ב חסר. ו מ פתוח והוא עובר מן
הפעיל ודינו מן ויו ויוה כמו ויך ויכה ויש ויטה. ז מ ב מוסי' ובה"א דינו ויהוה ויהטה ויהכה
[ב ובהשלמת הפ' הבלועה ברגש ויהנוזה ויהנכה ויהנמה] [ב בגליון] יחתך (תהלים כב ז) חיוג
חשבו למשקל נוסף בשקל ישקך יפרך ואבן גאנח [ב גנאח] תמה עליו למה לא חשבו
ממשקל קל מן תחת גערה (משלי יז י) ופתחות ה' מפני הח' וכמוהו יחגרו ביזע (יחזקאל
מד יח) יחפרו בעמק (איוב לט כא) למען יחסרו לחם ומים (יחזקאל ד יז) והיה עקר יחתך
להיות ה' בחירק בשקל הירצה או הישא פניך (מלאכי א ח) היקרך דברי (במדבר יא כג).
ז מ ב מוסי' לביתך נאווה קדש (תהלים צג ה). ח מ ב מוסי' אם יתפרש בעומד. ט מ ב עבר
במקום עתיד ועתיד במקום עבר אך בדברי הנבואות הרבה הם עבר במקום עתיד כי מה שיגזור
האל יתברך עשוי הוא כי אין מונעין [ב מונעין].

¹ עמוס ח ד. ² דברים א לג. ³ איכה ב ה. ⁴ שופטים טו ד. ⁵ תהלים קה כד.
⁶ דה"ב לו יג. ⁷ מ"ב יז ו. ⁸ בראשית ט כז. ⁹ שמות ב יט. ¹⁰ דברים יב כ. ¹¹ במדבר
כא ב. ¹² יחזקאל לא ז. ¹³ מ"ב ט לג. ¹⁴ ויקרא ח יא. ¹⁵ במדבר יא לג. ¹⁶ עיין לעיל
דף 57 הערה 11. ¹⁷ משלי יב ח. ¹⁸ תהלים סח יד. ¹⁹ ישעיה נח י. ²⁰ מ"א ו יח.
²¹ ויקרא ט ד. ²² ש"א כ ל. ²³ משלי יב ח.

ולנקבה נענה בקמץ ובסמוך נעות המרדות. ויש אומרים כי שרשו עֹנָה מן מעות
לא יוכל לתקן¹ כי מי יוכל לתקן את אשר עותו² שהוא בשקל אשר גדלו
המלך ואת אשר נשאו³ בבנין חזק וכאשר אמרו ממנו נפעל לזכר אמרו נעֹנָה
הת' ל' נפעל והו' עינו של נפעל וקמוצה בעומד בו בשקל נעמן נטעי נעמנים⁴
5 נאמן וכאשר נסמך אמר נעֹנָה המרדות הו' פתוחה נעות של המרדות. והצווי
מבנין זה הַבְּנֵה הבני הבנו הבנינה. והמקור הבנה כמו צווי או הבנות הפ'
דנושה לנ' נפעל. וּבַאִתָּן כאשר תהיה האות מן אההע"ר תהיה בצרי כמו
אַרְאֵה יראה יעשה⁵ וביום הראות בו⁶ ביום העשותו⁷ וביום העלות הענף⁸.
ובחסרון הלי אַבְּן אבן יגל ויגל כמים משפט⁹ ארא ירא אעש¹⁰ עד חצי
10 המלכות ותעשו⁹ ותחץ לארבע רוחות שמים¹⁰ ויהצו הנה והנה¹¹.
בנין התפעל התכסה התגלה ולנקבה התכסתה התגלתה¹² וכן צווי לזכר בתוספת
ה' ולרבים ולרבות כאשר עבר התכסו התגלו וכן בצווי. והפועל
מתכסה מתגלה ולנקבה מתכסה מתגלה בקמץ ודינו בתשלום מתכסיה בשקל מתגדלה או
מתכסית בשקל מתגדלת. והמקור לבלתי הכסות¹² דמלאכי חסר ת' והיא בלועה בפ' ודינו
15 התכסות והע' דנושה להכרת בנין התפעל וכן ותנשא מלכתו¹³ הפ' והע' דנושות ודינו
ותתנשא כי אם היה מהנפעל לא היה דגוש הע' ט. איתן אתכסה יתכסה אתגלה
יתגלה ובחסרון הלי אתכס אתגל יתכס יתגל וכן בצווי החסר התכס התגל. ויש מלה
מורכבת מנפעל ומהתפעל כמו אשת מדינים נשתוה¹⁴ שהוא בנפעל עומד בו
לנקבה ולזכר היה בסגול נשתוה והפסוק מחסר הלי לדלף טורד ביום סגריר
20 אשת מדינים נשתוה והעין בו רפויה כי נמשכה המלה אחרי בנין נפעל.

ל מ ב מוסי' שאתה נעות מצד המרדות שאתה מורד בי כי בוחר אתה לבן ישי והוא
פתוח העין להסמכו וכן נאמן רוח מכסה דבר (משלי יא יג) ומרדות שם דבר כמו ילדות שחרות
עבדות כי אין ענינו מורדת כאשר פירשו. ל מ ב וכאשר תהיה אות מן אההע"ר תרפה הפ'
ואות האיתן תהיה בצרי כמו. נ מ ב מוסי' וכן האיתן כמו המקור אבנה יבנה תבנה נבנה
ובאות אההע"ר אַרְאֵה יראה יחלק יעשה יהרס יאמן נא דברך (מ"א ח כו) ירצה לקרבן אשה
(ויקרא כב כז). ד ב ובבנין זה תחסר. ס מ מוסי' יחלק יעשה יהרס יאמן נא דברך. ו מ
חסר. ז מ ב מוסי' עד חצי המלכות ותעש (אסתר ז ב) [ב בגליון] והעצמות יחרו (יחזקאל
כד י) חיוג חשבו משרש חרה לשון נפעל ויתכן שיהיה שרשו חרר מבעלי הכפל בשקל אם
ימדו השמים (ירמיה לא לז) יסבו (יחזקאל א ט) מה נחנת (ירמיה כב כג) יתכנו בו שני פנים
האחד שיהיה שרשו חנן וחסרה ממנו אות הכפל ועל משפטו יהיה נחנת או יתכן שיהיה
שרשו חנה וחסרה [ב וחסרו] ממנו הלי והיה ראוי להיות נחנית על משקל נכנית נעשית
והניחו [ב והניעו] תנועת הני' לחברה ולסמכה לאחריה והניעו הח' בפתח להקל כמו שעשו
במלת וילדת בן (בראשית טז יא) שכנת (ירמיה נא יג) אבן גאנח [ב גנאח]. ס מ ב חסר.
פ מ ב מוסי' זה הכלל הנפעל רפוי הע' והתפעל דגוש הע'.

¹ קהלת א טו. ² שם ז יג. ³ אסתר ה יא. ⁴ ישעיה יז י. ⁵ ויקרא יג יד. ⁶ יחזק'
מג יח. ⁷ צ"ל ובהעלות הענן שמות מ לו. ⁸ עמוס ה כד. ⁹ אסתר ז ב. ¹⁰ דניאל יא יד.
¹¹ מ"ב ב ה. ¹² לא נמצא במלאכי רק ביחזקאל כד י י ש לבלתי הַכְּסוֹת והוא נפעל.
¹³ במדבר כד ז. ¹⁴ משלי כז טו.

בנין פֶּעַל החוק צָוָה ואתה צויתָה זאת עשו¹ כאשר צוית² את אשר יצוה³.
⁰ בנין הַפֶּעַל הַגָּלָה לזכר ולנקבה הגלתה והצב גלתה העלתה⁴ הגלו הגלית
 הגלית וכאשר תהיה הפ' מאותיות אחה"ע תהפך לחטף קמץ
 החלית⁵. אית"ן אָגלה יגלה תגלה נגלה דינם אהוגלה יהוגלה תהוגלה גהוגלה.ס.
 בנין מִרְבַּע. נמצא בחלק זה מלה אחת ועתודתיהם שוסית⁶ שלא נוכל לדון אותו 5
 לבנין אחר³ שאם היה מן הקל היה שְׁסִיתִי כמו עשיתי ואם
 מהחוק היה שְׁסִיתִי כמו כְּסִיתִי ואם מההפעיל היה הַשְּׁסִיתִי כמו הרביתי ואם מהנפעל
 היה נשסיתי כמו נבניתי ואם מההתפעל היה השתסיתי כמו השתחויתי ואם מן
 פֶּעַל ומן הַפֶּעַל שלא נזכר פועלם היה שְׁסִיתִי כמו צויתִי או הַשְּׁסִיתִי כמו
 הפניתִי הראיתִי על כן נדינהו בבנין מרבע והיה דינו שְׁסִיתִי כמו כוננתי אך 10
 נעלמה הל' בו כדרך מחלי הל' ונחלמה הפ' כדרך כל בנין מרבע שהם חלומי
 הפ' ואין זר אתם ויהיה כל בנינו כאשר הקדמנו במלת כוננתי ג.

חלק שביעי במחלי הקצות ירה בים⁷ מבנין קל אשר יריתי ביני ובינך⁸ ולנסתרת
 ירתה ירת כמו עשת ירו. והפועל אשר אנכי יורה⁹ יורה יורים
 יורות ודינם בתשלומים יוריה יוריים יורות כמו ירדה מים¹⁰ יורדים יורדות. 15
 והפעול ירוי ירויה ירויים ירויות בשקל עשוי עשויה עשויים עשויות. והצווי ירה
 ירי ירוי ירינה במשקל עשה עשי עשו עשינה ובא ממנו ירה ויור¹¹ ירה צווי הוא
 ומן הקל ויור כמו ויורה והוא מן הפעיל כמו הורה כי אם היה מהקל היה ירה
 ויור בשקל ויף בגדלו¹² ויז מדמה¹³ 7. וכאשר יהיה הצווי מבעלי הא' יאמר יִרָא
 את יי בני ומלך¹⁴ בשקל קרא אלי¹⁵ מצא נא את החצים¹⁶. והמקור ירה יירה¹⁷ 20
 או ירות בשקל קנות לירת במסתר¹⁸ בהסתרת הי' שהיא פ' הפעל כי כן דרך
 הי' עם אותיות בכל"ם כשהי' שבאית קודם כמו יִשְׁעָה ויהי לי לישועה¹⁹ וחבריו
 איננו מניח לו לישון²⁰ לנטע שמים וליסד ארץ²¹ ה. אית"ן מבנין שהקדמנו
 אירה יירה תירה נירה בשקל אבנה יבנה תבנה נבנה אך הי' נחה נעלמת ומבעלי

לה ב חסר. 3 מ ב מוסי' כי אם מן הבנין מרבע. ג ב מוסי' בנין הפעל (= צד
 63 שורה 5—3. ד מ ב מוסי' ואם היו מן הפעיל שניהם היו הורה ויור. ס מ ב מוסי'
 ויצא מזה הכלל ורבים מישני אדמת עפר יקיצו (דניאל יב ב).

¹ בראשית מה יט. ² יחזקאל יב יז. ³ שמות לד לד. ⁴ נחום ב ח. ⁵ מ"א כב לד.
⁶ ישעיה י יג. ⁷ שמות טו ד. ⁸ בראשית לא נא. ⁹ בשמואל א' כ לו יש אשר אנכי מורה.
¹⁰ איכה א טו. ¹¹ מ"ב יג יז. ¹² יחזקאל לא ז. ¹³ מ"ב ט לג. ¹⁴ משלי כד כא. ¹⁵ ירמיה
 לג ג. ¹⁶ ש"א כ לו. ¹⁷ שמות יט יג. ¹⁸ תהלים סד ה. ¹⁹ שמות טו ב. ²⁰ קהלת ה יא.
²¹ ישעיה נא טז.

האֵי אִירָא יִרְא תִירָא נִירָא בְקִמְיָן כְּמוֹ אִמְצָא אִקְרָא וְכֵן בְּמַחְלֵי הַקְצוֹת יִנָּה יִנְתָּה
 יִנּוּ הַפּוֹעֵל יוֹנָה מִפְּנֵי חֶרֶב הַיּוֹנָה¹ לְנִקְבָּה יוֹנִים יוֹנוֹת וְהַפּוֹעֵל יִנּוּ יִנּוּיָה יִנּוּיִים יִנּוּיִים
 אִיתִין אִינָה יִינָה תִינָה נִינָה וּמָהֶם אִמְרוּ בְּלִבָּם נִינָם יַחַד² נִינָה אוֹתָם וּמִשְׁקֵלוֹ
 וְנִירָם אִבְדַּר הַשְּׁבוּן³ וְנִירָה אוֹתָם וְכִמּוֹהֶם וַיַּעַה בְּרַד מַחֲסָה כּוֹב⁴ וְהָאִיתִין מִמֶּנּוּ
 אִיעָה יִיעָה תִיעָה נִיעָה.

5

בְּנִין פִּיעֵל הַחֹזֵק יִנְתָּה יִדּוּ גּוֹרֵל⁵ הַפּוֹעֵל מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה
 מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה מִיִּרְדָּה
 כְּמוֹ הַצּוּוִי אוֹ יִדּוֹת לִיִּדּוֹת אֶת קִרְנוֹת הַגּוֹיִם⁶ וְאִרְ יִהוּדָה בֶּן חִיוֹנָה כִּי וִידּוּ אִבְן
 בִּי⁷ מִבְּנִין זֶה וּמִשְׁרֵשׁ זֶה וּמִעֲנִין זֶה וְהִיָּה דִינּוֹ וַיִּוְדָה⁸ וּלְפִי שֶׁהוֹכְבְּרוּ שְׁנֵי יוֹדִין
 לומר הַרְאֵשׁוֹנָה בְּשִׁבְאָה נְעָה וְהַשְּׁנִיתָ נְעָה בַּפֶּתַח הַבְּלִיעוֹן⁹ הָאִיתִין בִּי הַשְּׁרֵשׁ
 וְאִמְרוּ וִידּוּ וְכֵן אִמְרָה גּוֹעַר בִּים וַיִּבְשָׁהוּ¹⁰ כִּי דִינּוֹ וַיִּבְשָׁהוּ¹¹ וְאִנִּי אִמְרָתִי כִּי וִידּוּ
 אִבְן בִּי מִן הַקֶּדָּה כְּמוֹ וַיִּכּוּ אֶתְּוֹ וְאֶת בְּנָיו וְאֶת כָּל עַמּוֹ¹² מִן הַכָּה וְכִמּוֹ וַיִּטּוּ
 מִשְׁפָּט¹³ מִן הַפְּטָה¹⁴ וְכֵן אִמְרָתִי בְּמִלַּת וַיִּבְשָׁהוּ דִינּוֹ וַיִּבְשָׁהוּ וְחִסְרוּ¹⁵ הַמִּשְׁךְ
 וְהַבְּלִיעוֹן הִי שֶׁהִיא הַפִּי בַעֲדָה.

15 בְּנִין הַפִּיעֵל הוֹדָה הוֹדָתָה הוֹדוּס הוֹנָה הוֹנָתָה הוֹנוּ כְּמוֹ וְעֵנִי וְאִבְיוֹן הוֹנוּ¹⁶ וְהַפּוֹעֵל
¹⁷ מוֹנָה מוֹנָה מוֹנִים מוֹנוֹתָו כְּמוֹ וּמוֹדָה וְעוֹב יִרְחָם¹⁸ מוֹדָה שְׁקָר¹⁹
 וְהָאִכְלָתִי אֶת מוֹנִיךָ אֶת בְּשֵׁרֶם²⁰ מִעֲנִין וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ²¹. וְהַצּוּוִי הוֹדָה
 הוֹדִי הוֹדוּ הוֹדִינָה הוֹנָה הוֹנִי הוֹנוּ הוֹנִינָה וְהַמְקוֹר הוֹדָה אוֹ הוֹדוֹת בְּשִׁקְלָה הִרוּ
 וְהַגּוֹי²². אִיתִין אוֹדָה יוֹדָה תוֹדָה נוֹדָה וּבְחִסְרוֹן הַלִּי אוֹד יוֹד אוֹן יוֹן כְּמוֹ יִרְדָּה וַיִּוֹר²³
²⁴ הָאִיתִין מִמֶּנּוּ אוֹר יוֹר וּמִעֲנִין זֶה מִי כְּמוֹהוּ מוֹדָה²⁵ הֵן יִי יִשְׁגִּיב בְּכַח מִי כְּמֹהוּ
 מוֹדָה פִּירוּשׁוֹ כְּאִשֶׁר יִרְצָה הַקֶּבֶ"ה לְהַעֲלוֹת בְּנֵי הָאָדָם מִשְׁגִּיבִים בְּכַחוֹ וּמִי כְּמוֹהוּ
 מִשְׁלִיךְ וּמִשְׁפִּיל כְּאִשֶׁר יִרְצָה לְהַשְׁלִיכֶם וּלְהַשְׁפִּילֶם וְכִמּוֹהוּ הַרְנִי לְחַמְרָה²⁶ וּמִשְׁוֹרֵשׁ
 זֶה וְשִׁמְתִּיה בִּיד מוֹנִיךָ²⁷ מִן אִשֶׁר הוֹנָה יִי²⁸ ק.

25 בְּנִין נַפְעֵל נוֹנָה נוֹנָה בְּתוֹלְתִיה נוֹנוֹת²⁹ נוֹנִי מִמוֹעֵד³⁰ וְהֵם חִסְרֵי הַלִּי. וְהַצּוּוִי
 הַנּוֹנָה הוֹנִי הוֹנוּ הוֹנִינָה כּוֹלֵם דְּגוֹשֵׁי וְשֶׁהִיא הַפִּי וְקִמוּצִים וְהַרְגָּשׁוֹת

א מ ב לפי שכבוד עליהם. ג מ ב מוסי' וכן וישרם למטה מערבה (דה"ב לב ל) ויחל
 עוד (בראשית ח י) ויגה בני איש (איכה ג לג) דינם וישרם וייגה. ג מ ב מוסי' וכן וידו גורל
 מן הדת כמו יטו אביונים מדרך (איוב כד ד). ד מ ב מוסי' ואעפ"י כי הב' בשבא אין לחוש
 כי מצאנו וידרכו את לשונם (ירמיה ט ב) וידבקו גם המה אחריהם (ש"א יד כג) כאשר מפורש
 לעיל. ה מ ב מוסי' לשון עבר ולשון צווי אחד הם. ו מ ב חסר. ז מ ב טוב להודות
 (תהלים צב ב) וכמוהו. ח מ ב כמו מוריק מן הורה.

¹ ירמיה מו טז. ² תהלים עד ח. ³ במדבר כא ל. ⁴ ישעיה כח יז. ⁵ יואל ד ג.
⁶ זכריה ב ד. ⁷ איכה ג נג. ⁸ נחום א ד. ⁹ במדבר כא לה. ¹⁰ ש"א ח ג. ¹¹ יחזקאל כב כט.
¹² משלי כח יג. ¹³ ישעיה ט יד. ¹⁴ שם מט כז. ¹⁵ ויקרא כה יז. ¹⁶ ישעיה נט יג. ¹⁷ מ"ב
 יג יז. ¹⁸ איוב לו כב. ¹⁹ שם ל יט. ²⁰ ישעיה נא כג. ²¹ איכה א יב. ²² שם א ד.
²³ צפניה ג יח.

לני נפעל כמו אחרי הודעי ספקתי על ירך¹. מקור הַגָּה או הַגָּה. אית"ן אָגָה
 יונה תונה נונה ומבעלי האי למען תורא² אורא יורא נורא.
 בנין התפעל התודה והתודה אשר חשא⁴ לזכר ולנקבה התודתה והתודו את
 עונם³ הפועל מתוּדָה מתוּדָה מתוּדִים מתודות הצווי התוּדָה
 התודי התודו התודינה. המקור התודות. אית"ן אתודה יתודה תתודה נתודה.⁵

חלק שמיני בבעלי הכפלא ושלל שללה ובוזו בָּזָה⁵ דגושה הזי בעבור ז'
 אחרת שהיא אות הכפל ומשקלו כי היתה סבה⁶ ותעבר הרנה⁷
 איש מדה⁸. הפועל סוכב סוכבת סוכבים סוכבות. הפועל סכוב סכובה סכובים
 סכובות. הצווי סכוב סכבי סכבו סכבנה הפאי"ן בחירק זולת סכוב הפ' בשבא אך
 במוכרת סכובו כמו עמדו עמדו⁹. והמקור סכוב כמו זכור שמור. אית"ן אָסְכּוּב¹⁰
 יסכוב תסכוב נסכוב. ורב בנין זה בא בחסרון אות הכפל כמו אם תם הכסף¹⁰
 במקום תָּמַם וכן סב במקום סכב ולנקבה תָּמָה סָּבָה מלעיל¹⁰ כמו קמה אלמתי¹¹
 שָׁבָה יבמתך¹² ולרבים ולרבות סבו תמו נכרתו¹³ בזונו לנו¹⁴ פעלנו זה בשלמים
 ובהסרים בזונו לנו¹⁵ בדגשות הזי בזותי בשקל דלתי ולי יהושיע¹⁶ היום גלותי
 את חרפת מצרים¹⁷ הן קלתי מה אישיבך¹⁸ וסבותי אני ליאש את לבי¹⁹. ויש¹⁵
 מהם מלרע זמתי בל יעבר פי²⁰ חמותי ראיתי אור²¹ וחקות עליה עיר²². והפועל
 ושם התואר סב כמו תם וישר²³ לרבים תמים על ראשו²⁴ לנקבה תמה כמו
 בכרה קלה²⁵ תמותג. והצווי סב דמה לך דודי²⁶ לזכר ולנקבה קחי כנור סבי
 עיר²⁷ ולרבים סבו ציון²⁸ ולרבות סוכנה בשקל שוכנה לכנה אשה אל עמה²⁹
 והמקור רב לכם סב את ההר הזה³⁰ כמו הצווי. אית"ן אָסּוּב יסוב תסוב נסוב²⁰
 ודע כי אין בין מחלי הע' ובעלי הכפל כי אם הדגש והחולס קומי לבי³¹ בשורק

א ב מוסיי סבב סכבה סכבו. ג מ ב חסר. ג מ ב מוסיי ידו גורל (יואל ד ג)
 פתחות הזי יורה עליו שחאה מבעלי הכפל ושרשו ידד כמו רכו זכו ויהיה הצווי לזכר ירך
 ולנקבה יודי יודו יודנה אבל ידו אליה (ירמיה ג יד) לידות את קרנות הגוים (זכריה ב ד) שרשם
 ידה מנחי [ב מחטופי] הלי הפועל. ד ה מוסיי והסמך בהם בדגש. ה מ ב מוסיי ממחלי
 הע' קמו שבו ברפי ובעלי הכפל תמו נכרתו (יהושע ג טז) בדגשות הלי לחסרון הע' ומלעיל
 לנקבה קמה שבה ומבעלי הכפל תמה קלה בדגשות ומלרע קמים שבים תמים חמים שבות קמות
 קלות חמות סבות תשבינה לקדמתכן (יחזקאל טז נה) הנה תסבינה אלמתיכם (בראשית לז ז)
 צווי סבן בחולס ודגש.

1 ירמיה לא יט. 2 תהלים קל ד. 3 ויקרא ה ה. 4 שם כו מ. 5 יחזקאל כט יט.
 6 מ"א יב טו. 7 צ"ל ויעבר הרנה מ"א כב לו. 8 דה"א יא כג. 9 נחום ב ט. 10 בראשית
 מז יח. 11 שם לז ז. 12 רות א טו. 13 יהושע ג טז. 14 דברים ב לה. 15 שם ג ז. 16 תהלים
 קטז ו. 17 יהושע ה ט. 18 איוב מ ד. 19 קהלת ב כ. 20 תהלים יז ג. 21 ישעיה מד טו.
 22 יחזקאל ד א. 23 איוב א א. 24 שמות כו כד. 25 ירמיה ב כג. 26 שה"ש ב יז. 27 ישעיה
 כג טו. 28 תהלים מח יג. 29 צ"ל לכנה שכנה אשה לבית אמה רות א ח. 30 דברים ב ג.
 31 מ"א יד יב.

ורפי' ס'בו עיר¹ בחולם ורגש אית'ן יס'בו בחולם ורגש יקומו בשורק ורפי אס'וב
 בחולם ורגש אקום בשורק ורפי ובתוכם יתערב זר מבעלי הכפל ישוד צהרים²
 ולבור את כל זה³ בשורק ורפי וכן ממחלי הע' ישוב אפך ותנחמני⁴ בחולם ורפי.
 בנין פ'על החוק ס'בב גלל כמו גדל שבר כלו שלאנן ושלו בשלמים⁵ נשלם
 זה הבנין וכל הענין³.

5

בנין הפ'עיל והסב לב מלך אשור עליהם⁶ הקל ארצה זבלון⁶ הדק לעפר⁷
 וזה בחסרים ובשלמים הסביב הקליל הדקיק ולנקבה הס'בה
 בצרי או הס'בה בפתח כמו אחרי הסבו אתו⁸. והפועל מסב מקל ולנקבה
 מס'בה מקלה בשקל השם מ'גלה מסבים מקלים מסבות מקלות ויש מ'סבות
 שם והוא מסבות מתהפך⁹. והפועל מוסב מוסבה מוסבת שם ואת
 שבמה¹⁰ ויש הפרש עוד בין מחלי הע' ובין פעלי הכפל כאשר עבר וכן
 בעתיד הצרי והחירק יס'בו בצרי מבעלי הכפל יקימו ישיבו בחירק ממחלי הע'
 הס'בו עבר בצרי הקימו השיבו בחירק. ויש מלות במחלי הע' שיצאו ממלות
 הדבק ואני רוצה להזכירם בכאן כדי להועילך כי נסתרו מעיני הרבה מהמפרשים
 ותהינו לעלת ההרה¹¹ מלשון הן ליי' אלהיך¹² הן הנה היו לבני ישראל¹³
 וכמוהו הנהם דגשותו בעבור חסרון י' ובמלת הן יש צרי להביא נח אמר
 להם משה ותהינו ואמרתם הננו ועלינו אך המקום אשר אמר יי'. וכן מצאנו
 פעלה ממלת פן נשאתי אמיד אפונה¹⁴ אמר כי בכל עניניו ועסקי הייתי מתירא
 פן יגרום החטא והייתי אומר פן בכל שעה לא אשען בזכותי פן יגרום עלי
 החטא מקרה ופגע. ומה שאנו אומרים בהגדה של פסח כלנו מ'סבים אין אני יודע
 איך יתכן דבר זה מבעלי הכפל מלשון סבב כי אם היה מבנין קל היה אומר
 סבובים בשקל פעולים¹⁵ ומן החוק מ'סבבים ומן הפעיל מוסבין כמו מוסבת שם¹⁵
 ואם מלשון מסב שהוא הפועל לא יתכן מ'סבים בשורק כי אם מ'סבים בחירק
 כמו מן מקל מקלים כי לא נאמר בשקל מ'סבים כי אם ממחלי הלי מבנין
 פ'על החוק מ'צוה מצוים מענה מענים מגלה מגלים מכסה מכסים ושמה
 היה דעתם כולנו מוס'בים ושעו המעתיקים לכתוב וכתבו מסובים ואשר באו
 בעקבותיהם לא נתנו את לבם לחקור ולדרוש דרך האמת אם הלשון מבעלי הכפל
 אם בפועלים או בפעולים כי הפועלים מ'סבים הם בחירק והפעולים מוסבים ואם לא
 היה דעתם לאמר מבעלי הכפל הרי לא נמצא בלשון המקרא ולא בלשון התלמוד

ל מ ב מוסי' ולנקבות יבאו השנים בחולם ורפה שובנה ובעלי הכפל בחולם ורגש
 סובנה. ז מ ב חסר. י ה מוסי' תסבו בצרי תקימו תשיבו בחירק. ד מ ב מוסי' הרבה.
 ה ה מוסי' לא שמעתי. ו מ ב מעשי. ז מ ב ומבנין פיעל החוק הדגוש. ח מ ב היאך דרך.

1 ישעיה כג טז. 2 תהלים צא ו. 3 קהלת ט א. 4 ישעיה יב א. 5 עזרא ו כב.
 6 ישעיה ח כג. 7 מ"ב כג טז. 8 ש"א ה ט. 9 איוב לו יב. 10 במדבר לב לח. 11 דברים
 א מא. 12 שם י יד. 13 במדבר לא טז. 14 תהלים פח טז. 15 במדבר לב לח.

סָבָה עֵבֶר בְּשִׁקְלָא גְלָה כְּסָה צוּה שְׁהֵם לְשׁוֹן עֵבֶר מִבְּנֵי חוֹק עַד שִׁיאֲמַר מִמֶּנּוּ
 מִסְבִּים כְּמוֹ מִצּוִים מִכְּסִים מִעֲנִים א. וַיֵּשׁ מִלָּה אַחַת מִבְּעֲלֵי הַכֶּפֶל בַּחִירָק בְּמִקּוֹם
 צָרִי כִּי בַּהֲרֵבָה מִקּוֹמוֹת הַחִירָק וְהַצָּרִי שׁוִים כְּמוֹ יָקִים יָקָם יֵשִׁיב יֵשֵׁב יִסִּיר יִסֵּר
 אֲךָ מִסִּיךְ הוּא אֶת רַגְלֵיו¹ כְּמוֹ מִסְךְ בַּצָּרִי שֶׁהוּא הַפּוֹעֵל כִּי הַצָּרִי יוֹרֵה עַל בְּעֲלֵי
 הַכֶּפֶל וְהַחִירָק לֹא יוֹרֵה עֲלֵיהֶם בַּפּוֹעֵל וּמִלֵּת מִסִּיךְ כְּמוֹ מִסְךְ וּלְשׁוֹנוֹ מִלְשׁוֹן סְבִיב⁵
 וּסְכָךְ שֶׁהוּא לְשׁוֹן צְנִיעוֹת כְּמוֹ שֶׁאֲמַר וַיָּבֵא שְׂאוֹל לְהַסְךְ אֶת רַגְלָיו² בְּשִׁקְלָא
 לְהַסֵּב אֶת הַמְּלוּכָה³ מִלְשׁוֹן סָבָב וְאִם נֹאמַר⁴ כִּי דִינּוֹ שֶׁל מִסִּיךְ הִיָּה כֵּן בַּחִירָק
 אִזְ נִדִּין אוֹתוֹ מִלְשׁוֹן סִיכָה וּמִשִּׁיחָה מִן אֶסְוֶךְ שִׁמְן⁴ וְסוֹךְ לֹא סָכְתִּי⁵ וַיִּסְךְ
 דוֹד⁶ וְרַחֲצַת וְסָכְתִּי⁷ וְהַמְּפָרֵשׁ וְאֲנִי נִסְכְּתִי מִלְכִּי⁸ מֵהֶם טוֹעֵהָג כִּי אֵינְנוּ כֵּן
 אֲלֹא לְשׁוֹן שְׂרָרָה וּמִלְכוּת מִן נְסִיכֵי מוֹאָב⁹ וְשִׁמְנָה נְסִיכֵי אָדָם¹⁰. וְהַצּוּי מִבְּנֵי זֶה
 שֶׁהִקְדַּמְנוּ הֶסֶב הַסְבִּי עֵינִיךְ¹¹ הַסְבִּינָה הַפִּי בַּחִירָק וְהַעִי דְנוּשָׁה וּבַצָּרִי
 וְהַמְּקוֹר הַסֵּב כְּמוֹ הַצּוּי. אֵיתִן אֶסְבִּי יִסְבִּי תִסְבִּי נִסְבִּי הַסִּי בְּכֹלָם בְּדִגְשָׁךְ וְאוֹתוֹת
 אֵיתִן קְמוּצוֹת אוֹ פְתוּחוֹת וְהַפִּי דְנוּשָׁה כְּמוֹ וַיִּסְבִּי אֱלֹהִים אֶת הָעַם¹² וַיִּתְּכֵן שֶׁנֹּאמַר
 כִּי וַיִּסְבִּי אֱלֹהִים מִמַּחְסְרֵי הַנִּי שֶׁשָּׂרְשׁוּ נִסְבִּי כִּי הֲרֵבָה מִלּוֹת נִשְׁתּוּ בַּעֲנִין וּמִקְצַתָם
 מִבְּעֲלֵי הַכֶּפֶל וּמִקְצַתָם מִחְסְרֵי הַנִּי כַּאֲשֶׁר פִּירְשָׁנוּ בְּמָה שֶׁקָּדַם וּמִבְּנֵי זֶה וַיִּגַּל אֶת
 הָאֵבֶן¹³ וַיִּדְקֵךְ לְעַפְרָן¹⁴ וַיִּרְדַּע עַל הַכְּרוֹבִים¹⁵ שֶׁרְשׁוּ רִדְדָה וְעֵנִינוּ כְּעֵנִין וַיִּרְקַע כִּי כֵּן
 תְּרַגְמוּ שֶׁל וַיִּרְקַעוּ אֶת פְּחֵי הַזֹּהָב¹⁶ וַרְדִּידוּ יֵת טְסִי וְכוּלָם מִן הַסֵּב הַגֵּל הַרְדָּה הַרְדָּה
 וּבִתְשׁלוּמָם יֹאמַר הַרְדִּיד וְכֵן כּוּלָם.

בְּנֵי נִפְעָל וְנִסְבִּי לְכֶם הַגְּבוּל¹⁷ וַיּוֹרֵה עֲלֵיוֹ וְנִסְבּוּ בְּתִיכֶם לְאַחֲרֵים¹⁸ בְּשִׁקְלָא וְנִשְׁמוּ
 דְרִכְיָכֶם¹⁹ וְנִדְמוּ נֹאוֹת הַשְּׁלוֹם²⁰ וְאֵלוֹ הִיָּה מִן נִסְבִּי הִיָּה וְנִסְבּוּ בְּלֹא
 דְגִשׁ כְּמוֹ וְנִפְלוּ אֲךָ וְנִסְבִּי לְכֶם הַגְּבוּל זְפֵרוּנָה²¹ יִתְכֵן מִשְׂרֵשׁ נִסְבִּי כְּמוֹ וְתֹאֵר
 וַיִּצְאָה. וְדַע כִּי בְּבְנֵי זֶה בְּלִשׁוֹן עֵבֶר גִּי גִזְרוֹתָיו קִמְץ וְצָרִי וְחֹלָם קִמְץ²² נִסְבִּי נִשְׁמָה
 נִדְכָּז נִסְבּוּ נִשְׁמוּ נִדְמוּ וְדַע כִּי אֵין לְעוֹלָם אַחֲרֵי קִמְץ דְגִשׁ וְאִם תֹּאמַר הֲרִי נִשְׁמוּ
 נִסְבּוּ נִדְמוּ לְמָה שְׁמָה יִמָּה כּוּלָם קְמוּצִים וְדִגְשׁ אַחֲרֵיהֶם אֵין זֶה אַחֲרֵי הַקִּמְץ כִּי
 הַטַּעַם בְּאוֹת שְׁבָה הַקִּמְץ וְכִבֵּר נִפְסַק אֲךָ אִם הִיָּה טַעַמָּם מִלְרַע כְּמוֹ שְׁמָה יִמָּה²⁵

א ב מוסי' ודע כי דרך בעלי הכפל בפועל בצרי כמו כִּסְבִּי מִקְל מִגֵּן וּמִחֲלֵי הָעֵינַן
 בַּחִירָק מִשִּׁים מִקִּים. צ ה דִּינוֹ הִיָּה בַּצָּרִי. ג מ ב מִלְשׁוֹן סִיכָה טַעַה טַעוֹת גְּדוּלָה. ד מ ב חֶסֶר.
 ה מ מוסי' וּנְפֵל חֲלָל (יְחֻזְקָאֵל ו' ז) יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא נִפְעַל מִפְּעֲלֵי הַכֶּפֶל וְדִינוֹ הֲרֹאוּ לְהִיּוֹת
 וְנִפְלָל וְחִבְרוּ בִּיְחֻזְקָאֵל (יְחֻזְקָאֵל כח כג) וְנִפְלָל חֲלָל בְּתוֹכָהּ וּבְעַל הַפְּרָחוֹן אֲמַר כִּי וְנִפְלָל חֲלָל
 דִּינוֹ וְנִפְלָל כְּמוֹ וְנִפְלָל חֲלָל וְזֶהוּ רְחוֹק מִדְּרָךְ הַסְּבָרָה כִּי לֹא נִמְצָא זוּלָתוֹ בְּמִקְרָא בְּדֶרֶךְ הַדְּקָדוּק.
 ו מ מוסי' נִמְצָאוּ בְּנִפְעָלִים מִפְּעֲלֵי הַכֶּפֶל. ז ב נִסְבִּי נִשְׁמָה נִדְכָּז.

¹ שׁוֹפְטִים ג כד. ² שׁ"א כד ד. ³ צ"ל לְהַסֵּב מִלְכוּת שְׂאוֹל דה"א יב כד. ⁴ מ"ב ד ב.
⁵ דְנִיָּאֵל י ג. ⁶ צ"ל וַיִּקְס דוֹד . . . וַיִּסְךְ שׁ"ב יב כ. ⁷ רוֹת ג ג. ⁸ תְּהִלִּים ב ו. ⁹ צ"ל
 נְסִיכֵי סִיחוֹן יְהוֹשֻׁעַ יג כא. ¹⁰ מִיכָה ה ד. ¹¹ שְׁה"ש ו ד. ¹² שְׁמוֹת יג יח. ¹³ בְּרֵאשִׁית כט י.
¹⁴ מ"ב כג ו. ¹⁵ מ"א ו לב. ¹⁶ שְׁמוֹת לט ג. ¹⁷ בְּמִדְבַר לֵד ד. ¹⁸ יִרְמִיָּה ו יב. ¹⁹ וַיִּקְרָא
 כו כב. ²⁰ יִרְמִיָּה כה לו. ²¹ לֹא נִמְצָא בְּמִקְרָא רַק בְּמִדְבַר לֵד ט יֵשׁ וַיִּצְא הַגְּבֵל זְפֵרְנָה.

למה אז היו רפויים וכן כל למה שבמקרא כאשר הוא מלעיל יהיה דגוש
 וכאשר הוא מלרע יהיה רפה ושניהם קמוצים ולא יתכן שיהיה מלרע וקמץ ודגוש.
 הצרי נמס לבי בתוך מעי¹ נקל לצל לנשות עשר מעלות². החולם ונגלו כספר
 השמים³. ושלש גזרות אלו כנגד ג' גזרות שזכרנו בבנין קל בשלמים וכן במחלי
 5 הע' 3 בשעבר ודין כולם נִכְבָּב נקלל נגלל נסבבו נקללו נגללו וכן ונמקו כל צבא
 השמימי⁴ והארץ נשמה אחריהם⁵ ונדמו נאות השלום⁶. דינס ונמקו נשממה ונדממו והצווי
 הסבו הדמו המקו או הסבו הדמו המקו בחולם בשקל הרמו מתוך העדה⁷
 הה' בצרי בעבור שהר' אינה מקבלת דגש. והמקור הבו תבו הארץ⁸ הבוק תבוק
 הארץ⁹ שהם מן בזו בקק¹⁰ ובהשלמם הבו תבו וכן הבקק תבוק או הבו
 10 הבקוק בשקל הנתן תנתן העיר¹⁰. והאית"ן בשני דרכים אסוב יסוב כל הארץ¹¹
 או אסב יסב בפתח ובדגשות הס' בשקל ד וישה רום אנשים¹² אשר לא ימד ולא
 יספר¹³ ששרשם שחח מרד אם ימדו שמים ממעל¹⁴ וישחו כל בנות השיר¹⁵
 לולי הח' היה דגוש וכן ידל כבוד יעקב¹⁶ ימד המקרה¹⁷ דינס ידלל ימכך או
 ינדלל ינמכך.

15 בנין התפעל התפלל התפללתי והתפללו אליך דרך ארצם¹⁸ רפוי העין אשר לא
 כדת אך בעלי הכפל דינס כך במלת התפללו והדומים לו כאשר
 תהיה הה' מעמדת במתגס ואות הכפל הראשונה בשבא ובפתח כמו¹⁹ התכה שזכרנו.
 הצווי התפלל התפללי התפללו התפללנה. המקור כמו הצווי להתפלל אליך¹⁹.
 אית"ן אתפלל יתפלל תתפלל נתפלל יתפללו תתפללנה. ויש²⁰ מלה מורכבת
 20 מבנין התפעל ומבנין מרבע מתגולל בדם²⁰ בעמים הוא יתכולל²¹ עורך מסתולל
 בעמי²². והמקור להתעולל עללות²³ להתגלל עלינו²⁴.
 בנין פֶּעַל קָלַל קללה קללו. האית"ן יקלל תקלל חלקתם²⁵ דאיוב ובתולותיו
 לא הללו²⁶ העיר ההללה²⁷ הה' במקום אשר ופתרונו אשר הללה כה'
 ההלכוא אתו²⁸ דיהושע את השוק והעליה²⁹ דשמואל ההושיב נשים נכריות³⁰
 25 דעורא שהם במקום אשר.

ס מ ב מוסי' אם לא על פי המסורת כאשר פירשתי בנקוד בשער דגש אך חוץ מאותם
 המנויים במסורת כל למה שבמקרא כאשר הוא מלעיל [מ בצרי] יהיה דגוש. ס ב מוסי' קם
 מֶת אֹר טוֹב. ג מ ב ודינס בתשלומם. ד מ בפלס. ס מ ב בגעיא. ו מ והתפללו.
 מ ב מוסי' וכן כל הללו הללויה שבמקרא פתחין ורפיין בשבא ופתח וכן צללו בשוא ופתח
 וכעין זה התהללו בשם קדשו (תהלים קה ג) ויתהללו רעים (?). ז מ ב מורכב.

1 צ"ל היה לבי כדונג נמס בתוך מעי תהלים כב טו. 2 מ"ב כ י. 3 ישעיה לד ד.
 4 שם שם. 5 זכריה ז יד. 6 ירמיה כה לו. 7 במדבר יז י. 8 ישעיה כד ג. 9 שם שם.
 10 ירמיה לח ג. 11 זכריה יד י. 12 צ"ל וישח אדם ישעיה ב ט. 13 הושע ב א. 14 ירמיה
 לא לו. 15 קהלת יב ד. 16 ישעיה יז ד. 17 קהלת י יח. 18 מ"א ח מת. 19 ש"ב ז כז.
 20 שם כ יב. 21 הושע ז ח. 22 שמות ט יז. 23 תהלים קמא ד. 24 בראשית מג יח. 25 איוב
 כד יח. 26 תהלים עח סג. 27 יחזקאל כו יז. 28 יהושע י כד. 29 ש"א ט כד. 30 עזרא י יד.

בנין הפעל⁶ הסב הסבה הסבו דינס הסבב הסבבה הסבבו כמו השלך השלכה
השלכו. אית"ן אסב יסב כמו על כמן יוסב¹ דגשות הס' בעבור
ו' המשך ודינו יסבב כמו ישלך.

בנין מרבע סובב סובבה סובבו והפעל מסובב מסובבת מסובבים מסובבות והפעול
מסובב מסובבת מסובבת מסובבת כל הפעולים והפעולות בקמץ⁵
והפעולים והפעולות בשבא. והצווי סובב בשקל כונן סובב צווי ועבר אחדים הם
סובבי סובבתה. והמקור סובב יסובב. אית"ן אסובב יסובב תסובב נסובב יסובבה
על חומתיה² תסובבו לעולם בנין זה חלום³ וכן מה שבא ממנו שלא נזכר שם
פועלו כמוג שמש זרחה ונודד³ דנחום האלקושי ולרבים נודדו כמו כוננו וכמוכרת
נודדו כמו ביום הבראך כוננו⁴ ד.

10

0	קרא ושנה	ושלש ספרך זה	ורבע וחמש בו	וששה
	ויגע את	בשרך ותועיל	ואל ירע בעיניך	ויקשה
	ושימהו	כחותם על לבבך	ולא תשבח דבר סודו	ותנשה
	ובמצולות	תבוי תבא ולשמי	יקר תמשוך לך משם	ותמשה
	ויום וליל	תתי הוגה סתריו	כשמחת לב ואל תרום	ותחשה
15	ואז תבין	יסוד עברי כדתו	אשר צוה אלהינו	למשה.

סיימתי ספר הזכרון

תהלה לאל ראשון ואחרון.

6 ב הפעל. 3 מ ב בחולם. ג מ ב כמזה. ד מ נשלם ספר זכרון שבח לאל
ראשון ואחרון. ב בריך רחמנא דסייען מרישא ועד כאן. ס ב חסר. אבל נמצא השיר הזה גם
בכ"י פארמא מספר 809. ובה בגליון מוסב על המלה הזאת: ואל תשיבני אם כן נאמר
תקום והלא יכול להיות לו' כן שהרי מצינו כתבונם עצבים (הושע יג ב) וצריך לומר מן תרומה
תרומתם ומן תקומה תקומתם.

¹ ישעיה כח כז. ² תהלים נה יא. ³ נחום ג יז. ⁴ יחזקאל כח יג.

נוספות.

שלשה בתי שיר על נקוד הצווי עם פירושים.

עיין הקדמה עמוד XI.

בְּצוֹתָהּ בְּעֵין פֶּעַל בְּפֶתַח   חָרוֹק פִּיהוּ בְּהוֹסֵף ה"י בְּסוֹפוֹ
וְאִם תְּחַלּוּם בְּחֶסְרוֹן ה"י לְצוֹת   זְכוֹר בְּה"י לְקַמְצוֹ אֵף לְחֶטְפוֹ
קָרַב וּמְכוֹר עֲרוֹךְ וְנִמְזוֹר [צ"ל וְנִצּוֹר] אֲסוֹף שִׁים   לְנוֹכְרִים נֶחְשׁוּב אִיפֹה וְאִיפֹה

אלו החרוזות יסוד הר"ר יוסף קמחי.

וזהו פתרון זה הכלל כשתעשה צווי מן הפעלים שעי"ן פעל שלהם נקודה בפתח כגון שִׁמַע שָׁלַח שָׁכַב כשתטיל ה"י בסוף הצווי או תנקד פא הפעל בחירק כמו שִׁלְחָה שִׁמְעָה שִׁכְבָה ואם עי"ן הפעל נקודה בחולם בחסרון הה' כגון שְׁמֹר שְׁפֹט ודומיהם כשתטיל ה"י בסוף הצווי פ"א הפעל בחטף קמץ כגון שְׁמָרָה שְׁפָטָה בר מן ה' קרב ומכור נצור וערוך אסוף מתנכרים הם מן האחרים כלומר קרב נקוד עי"ן הפעל [פתח] ועי"ן הפעל מן קרב זהו רי"ש והיה לו לומר בתוספת הה' קָרַבָה ומצינו קָרַבָה אל נפשי גאלה והוא מן המתנכרים. מכור גם הוא מתנכר. שעי"ן הפעל שלו בחולם ובתוספת הה"א היה לו להנקד פ"א הפעל בחטף קמץ ולומר מְכַרָה כמו שמרה וגם בתוספת הה' מצינו אותו בחירק מְכַרָה כיום כי הוא מן המתנכרים. וכן עֲרוֹר בתוספת ה"א היה לו לינקד בחטף קמץ והיא נקודה בצרי עֲרַבָה לפני התיצבה. ונצור כמו כן היה לו לינקד בחטף קמץ נְצַרָה כמו שפטה וקרא כתי' אֲסָפָה לי והצרי דומה לחירק כי הצרי ממשקל כבר כמו החירק. ועל זה יסוד הר"ר יוסף קמחי אביר הדוקנים אלו שלשה הבתים.

[שער הלוקה האותיות+]

ע"ן הקדמה עמוד XI. כ"י פארמא נסמן באות פ.

הלוקה אחה"ע. האמון ההמון אגאלתי הנאלתי אשתללו השתללו אתחבר התחבר
[ב ופ נעתם נחתם] הוברי חוברי מתאב מתעב עד ימלה ימלא
פדעהו פדאהו הינהק הינאק ויעפילו ויאפילו.

הלוקה גיב"ק. דברי כוש קיש מטכסין מטקסין כביר גביר סונה בשושנים סוכה
תקן תכן סכר סגר.

הלוקה זסשר"ן. יעלוין יעלוס צעקה זעקה יזורבו יצורבו בשצף ששופתני בשורי
מהם בסורי השירו ולא ידעתי [ב כ' הסירו לדברי מי שאמר
שפֿדָנָה ספֿדָנָה] המשור המסור [ב ואל יתעל בשריונו מרקו הרמחים לבשו
הסריונים צדקה כשריון] שר סר ספון צפון לצדיק (ב תחת זה: וספוני יצפון
לישרים).

הלוקה ר"ל. [ב לפעמים] ארמנותיו אלמנותיו נמרצו נמלצו מורות מזלות.

הלוקה דטלנ"ת. תעה טעה נתשת נמשת לשכה נשכה לטושה נטושה אל אן
לועז עם נועז ישימות ישימון גן נעול גל נעול נהמא לחמא
נמס למס יעלים יענים האבל הגדולה האבן שנים שתיים שתי יעבטון יעבתון.

הלוקה בומ"ף. מרך פרך מרק בור פור ברול פרול גב נו (בב תחת זה
נף) הגלבים הקלפים רטפש רטוב ערים מצורות ד"ה בצורות
ארגמן ארגון אין כהה מן לא יגהה.

הלוקה מ"ן. מסך נסך [ב ממשק נשקו בר] נפלאות מפלאות נסכה מסכה (בב
תחת זה נסיבה מסיבה).

הלוקה יהו"א. ימלה ימלא יקרחו יקרחו שפכה שפכו ותקרא מן הקרה אין לה
ולד ילד בור באר כהקיר ביר איך היך (בב תחת זה איך נפלו
גבורים היך יוכל אדני זה בדניאל) נצתה נצתו הלא הלה כלו כלה קווי קווי
בכה בכו יובל אובל (בב תחת זה יובל ישלה שרשיו נהר אובל) אחד יחד אוי
הוי אל תמחי תשי תמחה תנשה [בב חבי חבה].

הלוקה ש"ת. הרושה הרותה ותוללינו ושוללינו.

הלוקה ז"ג. לבג לבו [בב גבול זבול].

עד היסוד בה הבית הראשון ביסדו פי" יוסר שלו מוסד מוסד ממסד עד
הטפחות היסוד המעלה שיר יסודתו הרי ששה יסוד יוסר מוסד מסד יסוד יסודה
ולדברי האומר הנני יסד בציון שהוא שם דבר בשקל ככר אסר הרי שבעה
(בב ובכ"י אוקספורד הרשום במספר 1465 לא נמצא הדבר הזה).

הוספות בכ"י ב בתוך דברי הספר.

עיין הקדמה עמוד X.

לעמוד שורה

- 11 7 אחר מלת פתוחה: ומלברה יש עוד אחת המבלי אין קברים ה' פתוחה ומ' רפויה נ"ל.
- 15 19 אחר מלת נזיר: ה' קמין בעבור דגשות הו' שחסר להביא נח.
- 16 16 אחר מלת איש: והוסיפו על איש ה' לנקבה והבליעו ה' בש'.
- 27 אחר מ' ת' אחרת: שתו בשמים פיהם כצאן לשאול שתו דינם שתתו כי אלו היו נגזרים מן שתו לא היו נדגשים ונגזרים מבעלי הכפל והיו שתותיה.
- 17 4 אחר מ' דגש: וזה הסימן ר"ל תנ"ו אלי"ה ר"ל נבלעו בחברותיהן ושלא בחברותיהן.
- 20 1 אחר מ' כפעלות: כמו מן אבן לא נאמר אָבֵן או הַאֲבֵן מבנין הפעיל.
- 23 11 אחר מ' המדבר לנפשו: היה לו לומר קְטוֹנִי [כמו] מן גדול גדולי קרוב קרובי אך בזאת.
- 24 4 אחר מ' התימני: רגל מועדת יוקשים בני האדם מזה הענין והשם מהם מוֹעֵד יוֹקֵשׁ דִּינָם מְעוֹדָה יְקוּשִׁים. חיוג.
- 26 12 אחר מ' ממשלת: עד המפשעה וישלחם ד"ה (עיין הוספות כ"י פארמא לעמוד 26 ש' 13).
- 27 14 אחר מ' כבשה: וכן בשקתות המים ממנו המובדל שְׁקָתָה שאם היה נגזר מן שוקת יתכן לומר כמו מן חֹדֶשׁ או גֶרֶן אֶחָל ודומיהם.
- 28 8 אחר מ' אשתים: ובא על דרך ישרו ברפי ואנקמה נקם אחת משתי עיני דשמשון.
- 42 9 אחר מה שנכתב בהערה ב: ר"ל כשיתרבו שתאמר מבעלי הכפל יִסְבּוּ הַבִּי"ת דגש ויכונו הני בלא דגש אבל בנקוד שוין.
- 47 12 אחר מ' מישני: ס"א ה' נעה.
- 50 1 אחר מ' פועלו: ופי' רש"י כמו פרעה נָכַח שאם היה נפעל היה הִכָּה או הִכָּתָה ס"א נָכוּ או נִכָּתָה.
- 52 21 אחר מ' הָרָם: ואין אומר הָשֵׁב דִּינוֹ הָשֵׁב אֲבָל הִשָּׁב באמתהותינו אינו כן למבין וכן השב אל תערה.
- 55 3 אחר מה שנכתב בהערה ו: כי לעוד נזם על משקל לקום לשוב.
- 56 5 אחר מ' גדולה: ודי לה בעבור הנח.

15 59 אחר מ' מקור הוא: כמו ביום צותו את בני ישראל ויהי מלשון גלה
דע כי אז היה מלרע ביום צותו.

הוספות בכ"י ב על הגליון.

עיין הקדמה עמוד X.

שכנס בעקר הלשון ובבית הבליעה והוא ראש הקנה ושורש הלשון.	14	2
ר"ל קמין פתח צרי כגול חולם שורק חיריק ולא חשב ג' האחרים כי	19	—
ח"ק בכלל חולם וחירק בלא י' בכלל חירק ב"י ושרק בכלל שורק.		
ורבי הנ"ד אהרן י"צ נתן רמז וסימנין לאותיות משמשות בשתי פנים	6	3
אהן שמי בל תוך שני האות בל כה.		
מי כל קר שת אף כי י"כ ר"ש שוים מכל מקום רחוקים הם בזוגות כי	10	4
ש"י זוג לבדו וכל זוג לבדו וכן קר שת.		
א אורוע מ משמר ת תפארת י יקום נ נסיכה ה הצלה	21	—
להנפה גוים.		
פי ביוד מפיק.	2	12
ר"ל קמין שהפתח בא ממנו.	22	13
עיין בתחלת הזכרון.	8	18
שהצרי היא תנועה גדולה.	14	22
עולה יקרא מיד אחר שיתחיל לעלות ועלוי אינו נקרא כי אם אחר	9	34
שגמר עלייתו והוא בראש ההר וכן החלוק בין יורד וירוד.		
ואני אומר כי מלת וידרכו וידבקו נפתח העתיד על דרך הפעלים שהפ'	19	35
ח' ע' כמו ויחרלו לבנות ויעזרו ונכנס פ"ג (= פתח גדול) תחת חירק		
וידרכו וידבקו ושוב לדונו כך מלדונו על בנין הפעיל ונחסר אות		
המשך ועוד רוב בניניהם נמצא על דרך הקל נמצא וידבק אותו בהר		
הגלעד אש"ר צע"ר המדקדקים.		
וסימנך עשירים מקמצים ר"ל שהמלך עשיר הוא.	5	45
אלו השנים יושבת יולדת אבל מקננת אי אפשר לישב רק שהוא	16	46
מורכב מן קננת ומן מקוננת מחמת המ"ם שבו שמורה שהוא מפועלת.		
מפני קירוב נגינות.	1	50
ס"א תשובו.	19	51
בסוף הערה א': הר' ר' ברכיה.		53
(מוסב להערה ז) ר"ל הנגינה.	14	56
וירא בלק הב' דגושה כי דינו היה נִקְרָא כמו נִבְּרָן כי שניהם מחלי הלי.	21	—
מן השניים.	8	57
כדפי' לקמן בבנין עתיד הקל.	4	61
לפי הניקוד כמו אהיה דינו אִיְרָה אך הניחו הי' והעלימות וקראו אִיְרָה נירה.	25	63
(להערה ד) ר"ל שהיא בע' פעל בשבא ודרך הע' של הפעיל להיות בחירק.	14	64

לעמוד שורה

21	67	ר"ל מהסרי הנ' ופעל קל ולא מן הכפולים.
8	69	ר"ל מגזרת כפולים.
10	—	ר"ל שהוא ממחלי הע' כדלעיל ועיין לעיל.

חלופי נוסחאות מכ"י פארמא.

עיינן הקדמה עמוד XI.

במקום	עמוד	שורה	במקום	עמוד	שורה
וגם	1	24	לו בכתום	7	1
שהוא	14	—	על הסכל	9	—
דינו	11	26	ולעלני לשון	11	—
רפי	5	28	אל אופניה	20	—
היה	6	—	שהיה	27	3
טועים	4	38	ירים	7	5
וכל פע'	10	39	ירום	—	—
על			לשון	1	6
כל	17	44	המשמשות	20	7
כי	13	45	שזכרנו	23	8
הראשון	6	46	התוספת	27, 28	—
בפעל	3	49	תהיה הו"ו	33	—
הבנין	19	50	קמוצה		
מלה	3	51	שעבר	11	10
בעתידים	2	53	בדגש	27	—
קום כון	19	54	שלא	3	19
והאות	21	—	שנופל	14	—
הכפולה			והוא	16	20
מלשון	21	56	במשקל	8	21
הדובר	18	58	הרבים	14	—
בתשלום	13	62	וקמצותה	11	23
בתשלומים.	15	63	בשקל	25	—

הוספות בכ"י פארמא.

עיינן הקדמה עמוד XI.

לעמוד שורה

17	5	אחר מלת בונין מוסי' עושין קונין פונין.
31	9	אחר מ' שקדם מוסי' ולא אות עתידה.
13	11	אחר מ' השליך מוסי' השביר הגדיל הקדיש.

		לעמוד שורה	
אחר מלת גבה מוסי' תמה.	24	11	
אחר מלת לפתח מוסי' כמו.	2	19	
אחר מלות גבור הוא מוסי' הלוי הוא.	23	20	
אחר מלות גבל יקר מוסי' יש סמוך ויש מוכרת.	18	25	
אחר מלת תעי מוסי' עד המפשעה וישלחם ד"ה (דברי הימים א יט ד)	13	26	
[גם בכ"י ב לעמוד 26 שורה 12].			
אחר מלת זכור מוסי' כבוד מכל כלי חמדה (נחום ב י) הוא מקור	24	32	
ופירושו מענין התכבד [כ] ילק (שם ג טו) לשון מכבדין את הבית.			
אחר מלת אותה מוסי' אלף המשך.	21	33	
אחר מלות ובנין חזק מוסיף ויש שלש ויש יותר עד שבעה.	29	39	
אחר מלת הרם מוסי' ההוספה הנמצאת גם ב.	21	52	
אחר מלת גדולה מוסי' ורי לה בעבור הנח.	5	56	
אחר מלת כמו מוסי' הודע.	1	65	
אחר מלת סובב מוסי' לזכר ולנקבה.	8	—	
אחר מלת סבב מוסי' וכן יסב יסך וגו'.	7	67	

שגיאות הדפוס.

עמוד 4 שורה 29 אחר מלת תבא צ"ל החולם. — ע' 6 הערה יב מלת בגליון צ"ל אחר ה. — ע' 8 שורה 21 צ"ל סימן עגול לפני הת'. — ע' 11 ש' 16 צ"ל ליל במקום לילה. — ע' 14 ש' 10 אחר מלת שלמים צ"ל מחלי הפ"א. — ע' 24 ש' 13 צ"ל דגשותם במ' דגשותה. — ע' 30 ש' 2 צ"ל ארבעים יום. — ע' 32 ה' ב' צריך למחוק ב. — ע' 33 ש' 18 צ"ל וראו במ' וראוי. — ע' 40 ש' 13 צ"ל הפעיל במ' הדבירו (וכן הוא בכ"י ב). — ע' 41 ש' 21 צ"ל רדנה במ' רדנה. — ע' 45 ש' 14 במקום התוכת. צ"ל התוכחי. — ע' 52 ש' 12 צ"ל ובי' במ' ובו'. — ע' 53 ש' 12 צ"ל ונתחלפה במ' ונתחלף. — ע' 56 ש' 1 צ"ל תמורתה במ' תמורת. — ע' 61 ה' ט צ"ל מוסי' אחר מב. — ע' 62 ש' 9 צ"ל אָבָן במ' אָבָן. — ע' 64 ה' ח' צ"ל מוסי' אחר מב.

לוח הענינים.

עמוד		עמוד	
37	בנין התפעל	VII	הקדמת המוציא לאור
38	בנין פעל	1	שיר הרוזים על שם הספר
—	בנין הפעל	—	שיר הרוזים על שם המחבר
39	בנין מרבע	—	מבוא הספר
—	הבנינים בכלל והמלות המרכבות בפעלים בפרט	2	אותיות לשון הקדש כפי מוצאותיהם
—	הפעלים המחלים אשר פ"א שלהם	—	אותיות השרש ואותיות השמוש שמוש האותיות בראש התבות (אלבש)
41	יו"ד	4	שמוש האותיות המשרתות בראש ובסוף (תכן היום)
46	פעלים הסרי יו"ד	7	חלקי שמוש הפעלים
49	פעלים הסרי נו"ן	14	האותיות הנבלעות בדגש (תנו אליה)
50	פעלים מחלי עי"ן הפעל	15	עשר התנועות
55	פעלים מחלי למ"ד הפעל	17	השבא
63	פעלים מחלי הקצות	18	שלושה ראשי לשון הקדש שם ופעל ומלת הרבק
65	פעלים בעלי הכפל	19	משקלי השמות
—	נוספות.	20	דרך החשבונות הם שמות המספר
—	שלושה בתי שיר על נקוד הצווי	27	מבוא לשערי הפעלים
70	עם פרושם	30	הבנין הקל
71	שער הלוקף האותיות	31	בנין פעל
72	הוספות בכ"י ב בתוך דברי הספר	33	בנין הפעיל
73	הוספות בכ"י ב על הגליון	35	בנין נפעל
74	חלופי נוסחאות מכ"י פארמא	—	
—	הוספות בכ"י פארמא		
75	שגיאות הדפוס		

הערות על ספר הגלוי

לרבי יוסף קמחי.

מאת

יעקב רייפמאן.

הערות על ספר הגלוי לרבי יוסף קמחי.

- (1) בהקדמה צד 1: והוא לא שמעם עצמם באזן ולא ראם בעין עכ"ל. נלקה באי סדר ובשבוש וכה צ"ל. והוא עצמו לא שמעם באזן ולא ראם בעין.
- (2) שם: נכיר כי בורא אחד בראו. ואלוה חנם המציאו עכ"ל. תחת: חנם (בנו"ן). צ"ל: חכם (בכ"ף).
- (3) שם צד 2: ואמרו כי חכמת הרפואות אינה שלימה ותמימה עד שיכיר וידע במולות עכ"ל. כעין זה כתוב בספר: מבוא הגדול להחכם באלינום אשר ישנו בידי בכתב יד ישן נושן. וז"ל והרופא כשלא ידע במה שבגלגל לא יקבלו האנשים תועלת כרפואתו. ולכן אמר אפלטון באגרת הטבע: אלו ידעו האנשים הצורות לא היו צריכים אל הסמים. . . אין ראוי שישליט על גופו אלה הרופאים הסכלים ויחטא על נפשו החטא המבואר עכ"ל.
- (4) שם: ואמר פלוסוף אחד בהשיבו על אפלטון ראש החכמים: האמת ואפלטון שניהם אהובינו והאמת יותר חביבנו עכ"ל. בהקדמת ספר המאור לרו"ה הובא זה בלשון "ריב לאמת עם אפלטון" ושניהם אהובינו אך האמת אהובה יותר.
- (5) שם צד 3: והיה המשל הזה בדברי ר' יונה בן גנאח: יותר הוצאתי בשמן לנרות ללמוד מאשר הוציא הסובא ביי"ן עכ"ל. בספר מבחר פנינים (שער החכמה) הובא זה בלשון "שאלו לחכם אחד מפני מה חכמת יותר מחכריך? והשיב: לפי שהוצאתי בשמן יותר ממה שהוציאו חברי ביי"ן".
- (6) שם: והשיגה ידם לחפש ולבנות מצפוני התבונה. עכ"ל. תחת: ולבנות אשר לא יתכן פה צ"ל: ולכנום שענינו אסיפה וקבוץ.
- (7) בנוף הספר (צד 9 ד"ה לבן): ורשע גדול כזה שאמר מזמור עליו לא יתכן להיות מזמר אותו עכ"ל. תחת: להיות מזמר. צ"ל: לבלתי היות מזכיר. ור"ל לא יתכן לבלתי יזכר ויפקד בשום מקום.
- (8) בצד 14: ואני בנימין אומר. כי מה שהשיב הקורא וכו' עכ"ל. ר' בנימין כנה בהרבה מקומות את ר' יוסף קמחי בשם "הקורא" על רדפו את ר"ת ואת מנחם בן סרוק כאשר ירדוף הקורא בהרים. יעוין שמואל א' כ"ו כ'.
- (9) בצד 64: ומה שאמר כי מלוח מן ענין לחים אין לחלוק בדברו זה עכ"ל. תחת: לחלוק הבלתי מוכן צ"ל: לחלוח. ור"ל שבדברו זה אין גם לחלוח טעם ודעת. והוא ע"ד: שלא היתה בהן "לחלוחית של מצוה" (סוטה מ"ו ב'). ודרך אנב אעיר. כי גם בירושלמי המובא בפ"י הר"ן על הרי"ף (מגלה פ"ג ד"ה בתי כנסיות שבבבל). צ"ל: מלוחלח. תחת: מלולכלך. ראה נא והביטה את הלשון שם: וגרסינן בירושלמי רבי אמי מפקד לספריא אילו אתי לגביכון איניש מלולכלך באורייתא תהוון מקבלין ליה ולחמריה ולמאניה עכ"ל. ומי האישי אשר לא יאמר

כי בלשון "מלובלך באורייתא". כדי בויון וקלון לאורייתא? ואיככה עבר רבי אמי על אזהרת רז"ל לספר בלשון נקיה ולבלתי יוציא אדם דבר מגונה מפיו (פסחים ג' א')? ולכן אין כל ספק כי צ"ל תחתיה: מלוחלה באורייתא. וכי ענינו הוא שיש בו לחלוחית של אורייתא. והוא ע"ד לשון "להלוחית של מצוה" הנ"ל. והנה הר"ג שם כתב: פי' מלובלך משוח כלומר שיש בו קצת תורה. וכדאמרינן בהגדה (ויקרא רבה ס"פ כ"ב) גבי יבטח כי יגיה ירדו אל פיהו אין בו כדי לבלוך פה. כלומר לטבול בו קצת הפה עכ"ל. ודעתי העניה נוטה יותר להגהתי: מלוחלה מטעם הנ"ל.

(10) בצד 84: ויש אדם שמגשים ביתו ואין לו בלכתו בחוץ עכ"ל. נלקה בחסר וכה צ"ל: ואין לו מנוח לא בלכתו בחוץ.

(11) בצד 94: (ראש ד"ה זרם): ואמר זרמתם שנה יהיו (תהלים צ' ה') עמהם עכ"ל. תחת: ואמר. צ"ל: וחבר.

(12) בצד 28 (ד"ה עב): והם קרובים לענין אל"ף עכ"ל. תחת: אלף. צ"ל: אחד.

(13) שם (ד"ה עג): ולשניהם צריך פרוש אחד עכ"ל. תחת: ולשניהם: צ"ל: ולשני. ותחת: אחד (ברל"ת). צ"ל: אחר (ברי"ש). ור"ל ולהחלק הישני שהוא הלהן תעננה צריך פירוש אחר. והוא אמרו אחריו: תעננה לשון עיכוב וכו'.

(14) בצד 142 (ד"ה פרע): באלהים אהלל דבר בה' אהלל דבר במדת הדין ובמדת הרחמים אהללנו [צריך להקדים בה' אהלל דבר לבאלהים אהלל דבר. כי כן הוא בתהלים] עכ"ל. ורמו לדרש רז"ל בברכות (ס' ע"ב) "בה' אהלל דבר זו מדה טובה. באלהים אהלל דבר זו מדת פורענות".

(15) בצד 155 (ד"ה שע): אמר בחלק א' ואל קין ואל מנחתו לא שעה. וישע ה' עכ"ל. תחת: אמר. צ"ל: חבר.

16 בצד 157 (ד"ה שבר): ויכול שיהיה נופל על הלחם בלבד. ויהיה חסר לכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב עכ"ל. אחרי מלת כסף צ"ל: לחם לפי האמור לפניו, ויכול להיות שיהיה נופל על הלחם בלבד. ולחם הוא החסר.

(17) בצד 160 (ד"ה תל): וחבר עמהם ותוללינו שמחה (תהלים קל"ז ג'). ושרשו ילל וכו' ופתרונו כי היללה שלנו שמחה היה להם. ויש מפרשים ותוללינו שמחה כמו ושוללינו. וכן פתרונו. כי שם שאלונו שובינו דברי שיר ושוללינו שאלונו דברי שמחה עכ"ל. השבתי לנכון להציג פה כליל את מאמרי אשר כתבתי בשכבר הימים על אדות באור מלת "ותוללינו". וזה הוא:

באור מלת ותוללינו אשר בתהלים (קל"ז ג').

הראב"ע אמר בפירושו "ומלת ותוללינו קשה". ועל פי ר' יהודה המדקדק [הוא ר' יהודה חיוג] אמר שהוא בדרך רחוקה. ועל פי ר' משה הכהן אמר שלא דבר נכונה. ועל פי הראב"ע ופי' מנחם המובא בפי' רש"י ופי' רש"י יאמרו כל גדולי החכמים היותם לחוצים ורחוקים עד מאד. יעוין היטב כל הפירושים האלה. והפי' הנכון והקים והישר הוא אך הפי' האחרון אשר בספר מחברת הערוך

לר' שלמה פרחון (ערך תלל.) וז"ל ויש לומר כי ותוללינו כמשקל עוללינו. עולליה הלכו שבי (איכה א' ה'). וכמשקל תושבינו. ופירושו שוללינו בחילוף שי"ן לתי"ו. כמו חרושה על לוח לבם (ירמיה י"ז א') שהיא חרותה. חרות על הלוחות (שמות ל"ב ט"ז). וכן רהיטנו ברותים (שיר השירים א' י"ז) פירש ברושים. עכ"ל. וכן הארמי תרגם: ובזנא. וגם הסורי תרגם: ודבורין. שהוראתו: ולוקחינו. שהוא כמו: ושוללנו. ולמען יתברר ויתלבן ויצרף היטב הפי' הזה אוסיף עליו נוסף משלי. וזה הוא: דע לך קורא מקשיב על דבר אמת! כי דרך הלשון הארמית היא להחליף השי"ן אשר בלשון עברית בתי"ו. ולראיה ע"ז הא לך ל"ד מלין אשר בהן החליפה שי"ן בתי"ו.

ארמית	עברית
איתא (יעוין תרנום ישעיה מ"ד י"ג).	(1) אשה
אתכל.	(2) אשכל
אתור.	(3) אשור
בהת (במלה הזאת החליפה גם וא"ו בה"א).	(4) בוש
ברות (יעוין למעלה בשם מחברת הערוך).	(5) ברוש
דתאה.	(6) דשא.
חרת.	(7) חדש
חרותה (יעוין למעלה בשם מחברת הערוך).	(8) חרושה.
ירת.	(9) ירש.
יתב.	(10) ישב.
אית.	(11) אש (ש"ב י"ד י"ט)
מתל.	(12) משל.
נתב.	(13) נשב.
נכת (הוא כמו נתך בהפוך האותיות, ע"ד כבש, כשב, שמלה שלמה, ועוד הרבה כאלה).	(14) נשך
עכובית.	(15) עכביש
עתר.	(16) עשר
פרת (יעוין ערוך ערך פרת ב').	(17) פרש
תב.	(18) שב
תוב.	(19) שוב
תבר.	(20) שבר
תד (יעוין ערוך ערך תד).	(21) שד
תומי.	(22) שומים
תור.	(23) שור
תכל (יעוין ערוך ערך תכל ב').	(24) שכל
תלת.	(25) שלש
שת.	(26) שש
תס.	(27) שם
תמניא.	(28) שמנה

הערות

ארמית	עברית
תימורי (יעוין ערוך ערך תמר ד').	(29) שמרות (תלים ע"ז ה').
תעלא.	(30) שועל.
תלג.	(31) שלג.
תרע (הוא כמו תער בהפוך האותיות. ויעוין למעלה מלת נכת).	(32) שער
תקל.	(33) שקל.
תרה (יעוין ערוך ערך תר ו').	(34) שרה.
- ועל פי ל"ד עדים אלה יקום דבר הפרהון והתרגומים. כי ותוללינו הוא ושוללינו בתמורת שיי"ן בתי"ו. וגם כי זה הוא אך דרך השפה הארמית. הנה יש בספרי קדשנו עוד הרבה מלות אשר הן ע"ד השפה הארמית. ואלה הן ע"ס א"ב:
- (1) אַגְאָלְתִּי (ישעיה ס"ג ג'). באל"ף תמונה ארמית ובה"א תמונה עברית.
  - (2) אַזְכָּרָה (ויקרא כ"ד ז'). היא תמונה ארמית. כמו: אַדְכָּרָתָא (תרגום הארמי שם. ור"ה י"ח ב'). אַחְוִית (דניאל ה' י"ב). ולפי התמונה העברית היה צ"ל: הַזְכָּרָה. כמו: הַכָּרַת (ישעיה ג' ט'). הַנָּחָה (אסתר ב' י"ח). הַצָּלָה (שם ד' י"ד).
  - (3) אַחְרִין (איוב ל"א י'). בנו"ן תמונה ארמית ובמ"ם תמונה עברית.
  - (4) אַשְׁכִּים (ירמיה כ"ה ג'). היא תמונה ארמית. ובתמונה עברית היה צ"ל: הַשְּׁכִים ככתוב שם (מ"ד ד'). ובמשלי (כ"ז י"ד). ע"ד: הַשְּׁכָל (משלי א' ג'). הַמִּשְׁל (איוב כ"ה ב').
  - (5) אַשְׁתוּלָלוּ (תהלים ע"ו ו'). באל"ף תמונה ארמית ובה"א תמונה עברית.
  - (6) אַתְחַכֵּר (ד"ה ב' כ' ל"ה). באל"ף תמונה ארמית ובה"א תמונה עברית.
  - (7) בַּחֲיוֹן (איוב כ"ד כ"ב). בנו"ן תמונה ארמית ובמ"ם תמונה עברית.
  - (8) הַאֲדָרֶשׁ (יחזקאל י"ד ג'). לפי התמונה העברית היה צ"ל: הַהֲדָרֶשׁ. כמו הַנָּתַן תַּנְחֵן (ירמיה ל"ח ג'). אך בא בתמונה ארמית.
  - (9) הַאֲוִן (יחזקאל כ"ו י"ח). בנו"ן תמונה ארמית ובמ"ם תמונה עברית.
  - (10) הַזְּמִין (סוף דניאל). בנו"ן תמונה ארמית ובמ"ם תמונה עברית.
  - (11) הַמָּסִיו (יהושע י"ד ח'). במכלול להרד"ק (קל"ד ב' דפוס פיורדא) כתוב: כתב רבי יהודה, כי: הַמָּסִיו בא על דרך לשון ארמי אַשְׁתִּיו חמרא (דניאל ה' ד'). וְרָמְיוּ לְגוֹא אֶתְוֹן נוֹרָא (שם ג' כ"א). הַיְתִיו מֵאֲנִי דִּהְבֵּא (שם ה' ג'). וכן עשו בכל תגמולוהי (תהלים קט"ז א') שנהגו בו על דרך: יְדוּהִי וְרָגְלוּהִי עב"ל. ומדברי ר' יהודה אלה לקוח הכתוב במחברת הערוך לר' שלמה פרחון (ערך מסה): הַמָּסִיו. משפטו: הַמָּסִיו. אבל אמרוהו במשקל התרגום [הארמי]. דכתיב אַשְׁתִּיו חמרא עב"ל.

- (12) חיטין (יחזקאל ד' ט'). בנו"ן תמונה ארמית ובמ"ם תמונה עברית.
- (13) מלכין (משלי ל"א ג'). בנו"ן תמונה ארמית ובמ"ם תמונה עברית.
- (14) מקוא (ד"ה ב' א' ט"ז). ובמלכים (א' י' כ"ח): מקוא. והאל"ף בסוף השמות היא דרך ארם כידוע. ובשמות אנשים ונשים יש הרבה כזה בדה"י כמו: סבתא (שם א' א' ט'). תחת: "סבתה" אשר בתורה (בראשית י' ז'). רעמא (ד"ה שם ושם ט'). תחת: "רעמה" אשר בתורה (שם). שלמא (ד"ה שם ב' י"א). תחת: "שלמה" אשר ברות (ד' ב').
- (15) שלהבת (יחזקאל כ"א ג'). ו"ל אוה"ש (שרש להב): השי"ן מורה כי הוא מארמית וכו' שנהגו להוסיף שי"ן. כמו: "שעבוד" עכ"ל ויעוין מחברת הערוך הנ"ל (חלק הדקדוק סוף אותיות המשמשין).
- (16) תגמולוהי (תהלים קט"ז ב'). וכתוב ע"ז בפ"י הראב"ע: ודקדוק תגמולוהי על [דרך] לשון ארמית. עלוהי כמו עליו עכ"ל. ויעוין למעלה (מלת המסיו). ומלבד אלה יש בספרי קדשנו ששה מנטאים היוצאים להם בעקבי שפת ארם ורמ"ה שרשים ארמים שלמים. כאשר בררתי במאמרי: "חלקת השדה" שהוא חלק מצער מספרי הגדול: "שדה ארם" המכלכל כל הליטעראטור הארמית אשר ליהודים. ולפי הדברים והאמת האלה קרובים: וקול "התור" נשמע בארצנו (שה"ש ב' י"ב). הוא כמו: וקול "השור" נשמע בארצנו. והשור הוא ע"פ תמורת אותיות אהוי כמו: "השיר" שהוא אח: "הזמיר" הקודם לו או הוא המקור מן שיר. וקול השור הוא קול הצפרים אשר הן בנות השיר. אבל תורים ובני יונה אינם מהעופות המזמרים ומשמיעים קול רננה. וכן נ"ל. כי לא "יתנו" מעלליהם לשוב אל אלהיהם (הושע ה' ד'). הוא כמו: לא "ישנו". ור"ל לא ישנו מעלליהם הרעים למען שוב אל ד'. וכי ידברו "עתק" (תהלים צ"ד ד'). הוא אחד עם "עשק" ממרום ידברו (שם ע"ג ה').
- (17) בשיר אשר בסוף הספר. וכל שועל מחבר אשכולות בין עכ"ל. תחת: מחבר (ברי"ש). צ"ל: מחבל (בלמ"ד). והוא עש"ה: שועלים קטנים מחבלים (שה"ש ב' ט"ו).
- (18) שם: יעביר אפל לכבות עכ"ל. תחת: לכבות (בכ"ף ובי"ת). צ"ל: לכבות (בשתי בתי"ן).
- (19) שם: ונודד לקצוי לעגי שפה שכון עם יטור נפיש ואל קדמה ולחדד עכ"ל. יטור נפיש וקדמה וחדד הם שמות בני ישמעאל. יעוין בראשית (כ"ה ט"ו). וירמו בזה אל לשון ישמעאל ובניו שהוא לשון ערבי. ככתוב בתוי"ט (עוקצין פ"ג משנה ה' ד"ה וחלות חריע) "ולשון ישמעאל הוא לשון ערב". ור"ל. כי במלות אשר לא יוכלו להתבאר ע"פ לשוננו הקדושה נלחץ להיות נודד ללשון ערבי לבארן על פיה. ויעוין טעם הבחירה בלשון ערבי בפ"י הראב"ע על שיר השירים (סוף הפירוש מהפעם הראשונה): וז"ל והעומד על זה החבור אולי יתמה למה אומר "בן בלשון ישמעאל". בעבור קוצר דעתנו. כי לא נדע מלשון הקודש כי אם הכתוב במקרא שהוצרכו הנביאים לדבר ומה שלא הוצרכו לא נדע שמו. ובעבור היות לשון ישמעאל קרוב מאד ללשון הקדש. כי בנינו ואותיות יהו"א והמשרתים ונפעל והתפעל והסמיכות דרך אחת לשתיהן. וכן בהשכון. ויותר מחצי הלשון ימצא כמהו בלשון הקדש. על כן כל מלה שלא נמצא לה חבר במקרא

ויש דומה בלשון ישמעאל נאמר אולי פירושה כן אע"פ שהדבר בספק עכ"ל. ואשר כנה את השפה הערבית בשם "לעג שפה" הוא בעבור אשר רבים אומרים שהשפה הערבית היא שפת עבר שהשתבשה ויש בשיר הזה דברים אשר לא נדע פשרם. ואלה הם: יליד דת מויץ ומיין — ושים כסל בכף רגל תבונות וכו' — וכוז לא של לאהל — דרכם באשורי לב ומרד. ומי כהחכם יודע פשר הדברים האלה. וגם פשר המאמר אשר בהקדמה מן "והפאיר יצורי עולמי בשלשה כתרים מפוארים בספר וספר וספור" עד "ואחרי אשר הפאיר הבורא". נעלם ממני גם כי כתב "ואגלה אני רו פתרונם" ומי יבינהו לי? ואולי יגלה לי פתרונם בהשיגוי הספרים האחרים ממנו. כי יוכל היות אשר הסתום בספר הזה הוא פתוח בספר אחר כדרך ד"ת שהם עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר.

שעברשין ד' תמוז תרמ"ח.

עוד הערות על „ספר הגלוי“.

(1) בהקדמת המוציא לאור (ד"ה מחבוריו ר' יוסף לא הזכיר): והוא תופש על מלות אשר נמצאו בפיוטי הקליר ור' יהודה הלוי וכו' עכ"ל. ובהערה ע"ז: והוא תפש ג"כ על דברי המשורר האומר ייני רקחי וכו' ועל מנחם שאמר אבוד מגש עכ"ל. למה זה לא זכר גם תפשו על מלות אשר נמצאו בפיוט ר' שמעון ב"ר יצחק המתחיל ברוך ה' יום יום. יעוין תשובות דונש ומנחם (סי' ל"ה): ושמעתי שאומר בשבח יום שבת על השלחן, ברוך ה' יום יום. להוריד בריחים נמנה בינימו, ואומר בגלות בכלה שולח למענימו וכו' והאומרים בפיוט להוריד בריחים לא הבינו ולא ידעו מה הוא. כי פתרון המקרא כך הוא וכו' עכ"ל. ודרך אגב אעיר על אמרו „בשבח יום שבת“. כי לפנינו אין בפיוט הזה שמץ מני שבח יום שבת וגם שם „שבת“ לא יזכר ולא יפקד בו. ובמ"א בררתי. כי נוסד לחג המצות.

(2) בהקדמת המחבר (ד"ה מי חכם): הוא עמוד יכין וכו' הוא עמוד הימני בו עז עכ"ל. הוא עש"ה: ויקם את העמודים לאלם ההיכל ויקם את העמוד הימני ויקרא את שמו יכין ויקם את העמוד השמאלי ויקרא את שמו בעז (מ"א ו' כ"א). ומלת: בעז חלק המחבר לבי מלות: בו עז. ובעבור אשר בענין שיודבר בו פה יש חזק יותר בעמוד בעז כנהו בשם ימני הפך המקרא הנ"ל: כי הימין הוא חזק יותר מהשמאל.

(3) שם: כמו דבריהם שנאמין בעיירות עכ"ל צ"ל להפך: כמו שנאמין דבריהם בעיירות.

(4) שם: וכן אמר בחכמת התורה והמצוה ובשמוש הלשון שמי שחננו וכו' גם למדו ספרי הרקדוק מפי החכמים בדקדוק הלשון עכ"ל. תחת: שמי צ"ל: יש מי. ככתוב למעלה: ויש מי שחננו אלהים וכו'. כי לפי הכתוב לפנינו חסר הנשוא.

(5) שם (ד"ה ואני הצעיר): ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים למי ששונהו מאה ואחת עכ"ל. כן אמור בהגיגה (ט' ב').

(6) שם (ד"ה יתברך ויתרומם): וגלו בינות עם עמקי שפה וכבדי לשון כמו בעזרא חציים מדבר אשדודית ואינם מכירים לדבר יהודית (נחמיה י"ג כ"ד) נשתכחה מהם רוב לשה"ק עכ"ל. כל משכיל על דבר מבין. כי הראיה מעזרא צ"ל אחרי מלות „נשתכחה מהם רוב לשה"ק“.

(7) שם: והמשיג הכחות עכ"ל. תחת: והמשיג צ"ל: והמשיב. ור"ל והמשיב את הכחות אשר נחלשו לאיתנם.

(8) שם: ואגלה אני רו פתרונם. כי לא פורש. ספר השבון. ספור דבור. ספר צורה. כי צורת המכתב מפוארה מכל ציור וצורה וכו' באלה שלשה הכי נכבד והועלה כבוד האדם על שאר הנולדים עכ"ל. השבון הוא כמו ובקש חכמה וחשבון (קהלת ו' כ"ה) שפירשו הראב"ע "מחשבת הדעת". וצורה היא הכתב שהוא היפה שבצורות. והאדם נעלה על כל יצורי חלד בשלשה דברים שהם: מחשבת דעת. ודבור. וכתב. ושלשה אלה רמוזים לדעת המחבר בספר וספור וספר אשר בספר יצירה. ספר הראשון הוא מלשון ספירה וחשבון. והוא רומז למחשבת הדעת. וספור הוא הדבור. וספר השני נגזר מן עט סופר (תהלים מ"ה ב'). והוא רומז למעלת הכתב אשר הוא אך לאדם לבדו ואין ליתר היצורים אתו. והנה כדבריו בהוראת שמות: ספר. ספור. ספר. כתוב גם בכוזרי (מאמר רביעי סי' כ"ה). וז"ל רצונו בספר השיעור והפילוס וכו' ורצה בספור הדבור וכו' וספר רצה לומר המכתב וכו' עכ"ל. וכן בפירוש ספר יצירה להנשיא ר' יהודה בר' ברזילי הברצלוני כתוב: ופירוש ספר זה הוא כתובה שהיא מכתב וכו' וספר זה השבון והוא המספר וכו' וסיפור זה הדיבור והוא המאמר וכו' עכ"ל. אולם בבאור עניני השמות האלה לא כמחשבותיהם מחשבות הקמחי כמבואר לכל מעיין משכיל על דבר. ואמרו "ואגלה אני רו פתרונם. כי לא פורש" מורה. כי לא ראה שום פירוש על ספר יצירה ולכן הלך בדרך לא עדה עליו מפרש.

(9) שם: נכחד מהם הצורה והספירה והחשבון עכ"ל. תחת: והספירה. צ"ל: והדבור. כאשר יוכיחו הדברים אשר לפני זה.

(10) שם: ובררם ראש המדברים בלשון הזה לדמיונם באותות והפכם בפתרון. וכה אמר עם הספר שבחי שלומות וכו' עכ"ל. השתבש מאד. וכה צ"ל: "ובהר" בלשון הזה לדמיונם באותות והפכם בפתרון. וכה אמר ראש המדברים עם הספר שבחי שלומות. ור"ל ובהר בעל ספר יצירה בלשון ספר וסיפור וספר בעבור דמיונם באותיות והבדלם בפתרון. וכה אמר ר' סעדיה גאון המכונה בהקדמת ספר מאזנים להראב"ע בשם "ראש המדברים". שבחי שלומות וכו'. ויעוין היטב קובץ עד יד השרישי (נספחים סוף הערות שוח"ה על פירוש ספר יצירה) בשם פירוש הר"א מגרמיזא.

(11) שם וכן נמצא ברבותינו ז"ל שאמרו אותם שהיו מקפידים נתקיימה תורתם בידם עכ"ל. ורמוז להאמור בערובין (נ"ג א'): בני יהודה שהקפידו על לשונם נתקיימה תורתם בידם עכ"ל. ופ"י רש"י: שהקפידו על לשונם לדבר בלשון צח ולא בלשון מנונה [בפ"י רש"י אשר בעין יעקב כתוב: מגומגם. וכצ"ל] כדאמרינן לקמן בבני גליל עכ"ל.

(12) בתשובות דונש ומנהם (סי' ד'): לשון חכמים לעצמו ולשון מקרא לעצמו עכ"ל. כ"ה בע"ז (נ"ח ב') אך תחת: "מקרא" כתוב שם: תורה.

(13) שם: ואמר העצמות זה בשרים עכ"ל. תחת: זה בשרים. צ"ל: והכשרים.

(14) בסימן ה': ונכה רגלים מחטופי למ"ד בשקל דוה לבנו (איכה ב' י"ז) בסמוך ובמוכרת דוה נכה בקמץ עכ"ל. השתבש מאד. כי דוה לבנו איננו בסמוך אך נכה רגלים הוא בסמוך. ובשינויי נוסחאות כתוב: דוי לבב. תחת: דוה לבנו.

- וזה היה נכון לו היה כתוב בספרי קדשנו. ולכן נ"ל. כי המחבר עצמו כתב: נכה רגלים מחטופי למ"ד בשקל קשה ערף (שמות ל"ב מ'). בסמוך. ובמוכרת דוה לבנו (איכה ה' י"ז) בקמץ. והמעתיקים והסופרים הפוחזים שבשוהו.
- (15) בסימן ו': כדברי רבנו עכ"ל. המלות האלה הן ט"ס וצריך למחותן.
- (16) בסימן ח': ואינו כידודי אש בכ"ף יודדי בלא כף עכ"ל. תחת: ואינו. צ"ל: ואין. והוא רומז בזה לפי ר"ת בהכרעתו יעו"ש.
- (17) שם: וענינו כענין כדור וכו' שהכ"ף בו שמוש, ודבר זה מפינו לא ימוש עכ"ל. תחת: וענינו. צ"ל: ואינו. והכתוב בשינויי נוסחאות: "שרש". תחת: "שמוש" הוא שגיאה גדולה כי "שרש" לא יוחרו עם: ימוש. רק עם: שמוש. והכתוב בסימן הזה "כי כיוור מהנדגשים" קשה ממני.
- (18) בסוף סימן יו"ד: ודרור שם העוף וכו' לשון חפש. ובן חורין שדר בבית ובשרה ובארמון המלכים עכ"ל. אמרו: "שדר בבית ובשרה" ורמו להאמור בשבת (ק"ו ב'): למה נקרא שמה צפור דרור? מפני שדרה בבית כבשרה עכ"ל. ובמאמרי: טבע הדרור בררתי שצ"ל: שאינה דרה בבית כבשרה. ואמרו "ובארמון המלכים" לא נזכר בשבת שם.
- (19) שם י"א: ואמרו (צ"ל: ולמדו) משם שהמונה ישראל אפילו לדבר מצוה כגון להלחם עם אויביהם חוטא וכו' והקשו כי בזק שם עיר וכו' והעמידו הדבר ממה שכתוב ויפקדם בטלאים עכ"ל. הוא ביומא (כ"ב ב').
- (20) שם: ופתרון סכות עיר לא מגורת עיר עכ"ל. מגורת עיר הוא עש"ה: כגורת עירין (דניאל ד' י"ד). ור"ל כי הפתרון הזה איננו משפט מלאך החף משגיאה כי אם משפט בן תמותה אשר רשת השגיאה מזורה לרגליו.
- (21) שם: שם ירקד שעיר. גדול ורב וצעיר. לבי בו אנעיר. סר ויהי לו עיר עכ"ל. חתום לפני.
- (22) בסימן י"ב: ואמרו הקדמונים הוא מקום עולמו עכ"ל. הוא בב"ר (סדר ויצא פרשה ס"ח).
- (23) שם: ואין יאמרו במדת הרוחניים וכו' אך ביושר אמר וכו' עכ"ל. תחת: אין. צ"ל: אך. ותחת: ביושר. צ"ל: באשר.
- (24) שם: שכן אמר המשכיל עכ"ל. המשכיל הוא כנוי לשלמה המלך.
- (25) בסימן י"ז: מסת. הודה רבנו לדברי דונש וכו' ולא לשון מס וכחו ישר. כי סמכו באמת וביושר עכ"ל. נפלאות בעיני מאד שתיקת ר' בנימין פה מהעיר כדרכו שרז"ל אמרו שהוא לשון מס. ככתוב בהגינה (ה' א') "מאי משמע דהאי מסת לישנא דהולין הוא דכתיב וישם המלך אחשורוש מס על הארץ".
- (26) בסימן י"ח: כמו נשא במשא עכ"ל. תחת: כמו. צ"ל: כנוין.
- (27) בסימן כ"ז: מלשון בשפיר ובשליא עכ"ל. בברכות (ד' א').
- (28) בסימן ל"ה: ובמדרש רבותינו בכל מקום שישראל גולין שכינה עמהם. שנאמר למענכם שלחתי בבלה עכ"ל. במגלה (כ"ט א').
- (29) שם: שדרשו חכמים והורדתי בריחים על ישראל שהם ריחים שהיו מטחינים בהם ישראל וכו' עכ"ל. במדרש איכה (פסוק בחורים מחון נשאו).
- (30) שם: כמו שדרשו שהקב"ה עצמו בגלות ושב עמהם וכו' עכ"ל. במגלה (שם).

- (31) בסוף סימן מ"ה: לא היה לו צבוע אך מגללים הם בדם עכ"ל. אחרי מלת "לו" צ"ל: לומר.
- (32) בסוף סימן נ"ה: גם רבינו שלמה (הוא רש"י) כן פתרו שנבים בתרגום נסרי לווחין וכו' גם בסנהדרין (ו' ע"ב). עד שיבא מכשור הביא טעם לדבריו כי שנבים היה מוכיח כפתרון רבנו עכ"ל. תחת: עד צ"ל: על ור"ל כי גם בסנהדרין על מלות "שיבא מכשורא" הביא רש"י טעם לדבריו מפסוק כי שנבים יהיה. ולפני "מוכיח כפתרון רבנו" חסר הדבר המוכיח.
- (33) בסימן ס"ב: לאגורת כסף פתר מנחם אגרה בקציר ויתכנו דבריו עכ"ל. תחת: ויתכנו צ"ל: ולא יתכנו. כאשר מוביח הכתוב אחריו "אך דברי דונש וכו' כהוגן וכשורה".
- (34) בסימן ס"ג: כי הכחוש והשמן שניהם מבינים כשויבילום לטבח עכ"ל. לפני "מבינים" צ"ל: אינם.
- (35) בסימן ס"ז אין מרחמים בדין עכ"ל. הוא לשון ר' עקיבא בכתובות (פ"ט משנה ב').
- (36) בסימן ס"ח: כמו שאמרו רבותינו למה נקרא שמו עמוס? שהיה עמוס בלשונו עכ"ל. בויקרא רבה (סדר צו פרשה יו"ד).
- (37) בסימן ס"ט: כי כבוד אומר עליו עכ"ל. תחת: עליו. צ"ל: כלו. כאשר יורה החרוז. והוא עשה ובהיכלו כלו אומר כבוד (תהלים כ"ט ט').
- (38) בסוף סימן ע"ב: וכמו שאמרו רבותינו שמן שסכתני אמי החזירני לימי נעורתי עכ"ל. בחולין (כ"ד ב'). ולפנינו הנוסח: חמין ושמן שסכתני אמי בילדותי הן עמדו לי בעת זקנותי.
- (39) בסימן ע"ה: כי החורשת רזה וענינה עכ"ל. תחת: וענינה. צ"ל: ומעונה.
- (40) בסימן ע"ט: וכן מצינו בדברי רבותינו שאמרו שהצדיקים מפחדים כל ימיהם שמא יגרום החטא עכ"ל. רומז להאמור בברכות (ד' א') על יעקב אבינו "אמר שמא יגרום החטא".
- (41) בסימן פ"ד: לא כדברי מנחם הפותרן מוריד ריר משוגעים עכ"ל. תחת: מוריד ריר משוגעים. צ"ל: מן ויורד רירו (ש"א כ"א י"ד) כדרך משוגעים ובהוספת "כדרך משוגעים" רמו גם למנחם ור"ל שפתרונו הוא דרך משוגעים. והוא ע"ד שכנה הראב"ע את ר' מרינוס בשם: משוגע.
- (42) בסימן פ"ז: לא יהיה להם שארית שאחר השרפה תשאר הגחלת להתחמם אליו. היו כקש שאין בו שארית עכ"ל. תחת: אלו. צ"ל: אלא. וצריך למחות הקו המפסיק אשר אחרי מלת "אליו".
- (43) שם: פתרון מעולם כפתרונו עכ"ל. תחת: מעולם. צ"ל: מצולה.
- (44) בסימן ק"א: מרוח אשך שפתרונו מעוך וכתות ביצים. כי כן אומרים ביצי שועל אשכי תעלא עכ"ל. לקוח אם מספר רסאלה לר' יהודה בן קריש (צד 28 ד"ה או מרוח אשך). ואם מכתאב אלאצול (ספר השרשים). לר' יונה אבן גאנח (ערך אשך).
- (45) בסימן קי"ג: שכבר הבאת סימניך בחל וסמל עכ"ל. תחת: וסמל (בסמ"ך). צ"ל: וצמל (בצד"י). והוא לשון רז"ל בנדה (מ"ז א' במשנה). ויעו"ש הפירושים.

46) בח"ב (מלת: אוזב): שמנה נכנסו לפרדס והוא גן עדן עכ"ל. הלשון הזאת לא נמצאה בשום מקום אך בחגיגה (י"ד ב') כתוב "ארבעה נכנסו בפרדס" והפרדס הזה איננו גן עדן ככתוב בפ"י רש"י ותוס' שם. ובמסכת דרך ארץ זוטא (ספ"א) כתוב "תשעה נכנסו בחייהם בגן עדן". ובלי ספק שגה זכרון המחבר ודמה. כי תחת: תשעה כתוב: שמנה. ותחת: בגן עדן כתוב: בפרדס, ככתוב בחגיגה הנ"ל. ויעוין מאמרי: "שגת הזכרון" אשר בסוף המחברת הראשונה מהמכתב החדשי: "מצפה" דגמא גדולה משגות הזכרון שיצאו מלפני שליטים דגולים מרובה.

47) במלת אחשתרנים: אע"פ שאמר ורבנן לא הוו ידעי מהו בני הרמכים (שם) עכ"ל. (במגלה י"ח א'). לא כתוב כן כי אם "אטו אנן האחשתרנים בני הרמכים מי ידעינן". וזכרון המחבר נתעה על ידי האמור שם תקף אחרי מאמר: אטו אנן "לא הוו ידעי רבנן מאי סירונין".

48) שם: וראיתי בפ"י רבנו סעדיה הגאון כי בני מקומות במגלה נמצא אחש מורכב. אחשורוש. פרושו גדול וראש. אחשדרפנים גדול דר פנים, דר בפנים ורואה פני המלך. אחשתרנים. גדול מתרי מינים וכו' ופירוש אחש בלשון מדי גדול עכ"ל. מה תפל הפירוש הזה! ומה סרת טעם היא הרכבת לשונות שונות במלה אחת כאחשורוש ואחשדרפנים שהורכבו לפי פ"י רס"ג מלשון מדי ומלשון עבר ואחשתרנים שהרכבה לפי פ"י רס"ג מלשון מדי ומלשון ארמית ומלשון עברי! ולפירוש כזה טוב יותר שלא נברא משנברא.

49) במלת את: ולא יאמר ממנו כמו שיאמר הקליר את חיל יום פקודה. כאשר לא יאמר מן בנה בן ולא מן קנה קן ומן פנה פן עכ"ל. הקליר אמר גם: בן. קן. פן. ועוד הרבה כאלה. יעוין היטב פיוטיו.

50) במלת בן: אלו בני פוטיפר שהשליכו עליו עכ"ל. תחת: שהשליכו. צ"ל: שהלשינו.

51) בסוף מלת בלע: ומדרשו שבעים איש שהיו שקולים כחמשים אלף עכ"ל. הוא בסוטה (ל"ה ב').

52) במלת ברק: ועל כן נקרא דבורה אשת לפידות שהיתה אשת ברק עכ"ל. כ"ה בילקוט שופטים (פסוק ודבורה אשה נביאה). יעו"ש. ואך בזה לברו יצא לו המחבר בעקבי הדרש ועזב את הפשט.

53) במלת גה: והביא ענין ולא יגהה מכס מזור ואמר כי ענינו יסיר ואין ענינו כי אם רפואה וכו' עכ"ל. הפשט הברור הוא. כי יגהה הוא כמו: יגהה בהפוך האותיות ע"ד כבש בשב. שמלה שלמה. ויהגה ענינו יסיר כמו הגו סיגים מכסף (משלי כ"ה ד').

54) במלת דלף: אחר כך אמר צפניה צפן רוח וכו' וכמו שלא יוכל לצפון שמן אפרסמון שהוא בימינו אם יסגור ימינו עליו ריחו נודף ולא יוכל להצפינו. כך מלא יוכל להצפינה עכ"ל. הפירוש הזה כתב הרב החכם הגדול מו"ה שי"ר ז"ל מדעתו במכתבו להחכם מו"ה זלמן כוכב טוב אשר בראש ספר תשובות תלמידי מנחם ותלמיד דונש. וז"ל וזהו לדעתי פירוש המקרא צפניה צפן רוח ושמן ימינו יקרא. סוף המקרא הוא משל חדש. כמו מי שמושה ימינו בשמן טוב לא יוכל להחבא כי השמן יקרא ויכריזוהו בקול גדול למרחוק כן לא יוכל

לצפון אשת מדנים עכ"ל. ומי יגלה עפר מעיני שי"ר לראות כי הבין מדעתו לפרש המקרא הסתום הזה כר' יוסף קמחי ושמח אלי גיל.

(55) במלת זג: וכן בלשון רבותינו כל חמרא דלא מויג עכ"ל. כן היה גורם בשבת (ע"ז א') תחת: כל חמרא דלא "דרי" אשר לפנינו.

(56) במלת חב: וחבר עמו לטמון בחובי עוני וכו' ופירושו לשון חבה ואהבה וכו' אם כסיתי פשעי לטמון בחבי ובאהבתי וברצוני עוני עכ"ל. הוא דחוק עד מאד וללא אמת. והאמת הוא כי: בחובי. הוא כמו בעובי בחלוק אהח"ע. ובעובי הוא ובחיקו. ומלת: עובא בהוראת חיק מצויה הרבה בתרגום משלי ובשפה הסורית. ולכן תרגם הארמי פה: בעובי.

(57) במלת חר: חוריה ואין שם. וכו' ויש מפרשים כמו זקנים לבנים בשיבה וכו' ומוכיח על זה אי לך ארץ שמלכך נער ואמר נגדו אשרך ארץ שמלכך בן חורים. זקן ולא נער עכ"ל. מאד אניל ואשמח על אשר אנכי בארתי כן מדעתי במאמרי "מלות סוריות בספרי קדשנו". אשר בבית תלמוד (שנה שניה) ואז ישב הספר הזה במחשבים.

(58) במלת טל: כי האשה תמצא אתר מרחמים עכ"ל. תחת: אתר. צ"ל: יותר.

(59) במלת טף: ואמר ענין מור וטיפה הם. ומה ענין לומר באלה המלות עכ"ל. לא התבונן. כי מור (בוא"ו) הוא ט"ס. וכי תחתיו צ"ל: מר (בלא וא"ו). והוא מלשון: כמר מדלי (ישעיה מ' ט"ו): שהוא אחי טיפה. ויעוין הלאה מלת מר: כמר מדלי שהיא הטיפה שתחת הדלי שיגביהוה מן הבור עכ"ל.

(60) במלת לו א': ולגלמי באותם ימים בור אחד בהם עכ"ל. מה "בור"?

(61) במלת לז: ואינם לא מיני ארזים ולא מענין עכ"ל. מה "מענין"?

(62) במלת לאט: וכמה היטיב א"ר יונתן עכ"ל. תחת: "א"ר" צ"ל: ר'. והוא

המתרגם יב"ע.

(63) במלת סף: ויעשה דבר זה למען ספות הרוה את הצמאה. הרוה היא

העוה"ב וכו' והצמאה היא העוה"ז וכו' עכ"ל. תם אני ולא אדע ולא אבין את המקרא לפי הדברים האלה.

(64) במלת עץ: וכן חבר עם עצת ה' לעולם מקום שיפול העץ שם יהוא (קהלת י"א ג'). וכן הוא עכ"ל. בפ' הראב"ע על קהלת שם הובא הפירוש הזה בשם "מפרש אחד". וז"ל ואמר מפרש אחד כי זה העץ הוא מן עצה. והאומר כזה לא אכל מעץ הדעת עכ"ל. וכבר בררתי במ"א. כי המפרש האחד הוא המתרגם הארמי שתרגם: אתר דאתגזר למתקיימא ההיא עיטא תמן משתלחא למהוי עכ"ל. והשתוממתי לפ"ז על רהב הראב"ע לאמר על המתרגם הארמי שלא אכל מעץ הדעת. גם הראיתי שם עוד דברים מהתרגום הזה אשר הראב"ע רמו להם בפ' על קהלת. ומאשר לא זכר ר' יוסף קמחי פה את התרגום נראה. כי לא היה התרגום הזה לפניו. ואולי גם כל תרגומי כתובים לא היו לנגד עיניו. והדבר הזה דורש עוד עיון גדול.

(65) במלת פגל: וכן פרשוהו רבותינו עכ"ל. הוא בחולין (ל"ז ב'). ושם

לא הובא הפי' הזה על בשר פגול רק על נבלה וטריפה.

- (66) במלת פלח: ולמה לא עשה כן במחברת עבד שיחלקנו ב' חלקים. א' ועבדך שש שנים. (דברים ט"ו י"ב) והב' ויעש אלהים (בראשית א' ז') ועבד אלהים וכו' עכ"ל. השאלה הזאת בלתי מובנת לי. כי הבדל גדול יש בין תרגום הכתוב בספרי קדשנו ובין תרגום אשר איננו כתוב בספרי קדשנו רק בתרגומם הארמי.
- (67) במלת צפור: נודי הרכם צפור (תהלים י"א א') וכה פתרונו נודי הר כמו צפור. הרכם מורכב משתי מלות עכ"ל. ר"ל. כי הרכם מורכב מן הר כמו. וכ"ה בתרגום הארמי. ויש אפוא גם מפה ראיה שלא ראה תרגום כתובים. כי לא הביא ממנו עזר לפתרונו.
- (68) במלת שא א': הביא בחלק ג' כי תשה ברעך ושרשו נשה. וכדרכו כונן נשה עכ"ל. תחת: כונן. צ"ל: הנו"ן. ונשה הוא לשון שכחה. ור"ל כי מנחם שכח כדרכו את הנו"ן השרשית.
- (69) במלת שף: אמר חלק א' וכו' עכ"ל. תחת: אמר. צ"ל: חבר.
- (70) במלת שת: כמו שאמרו רבותינו לא בשתיה של יין עכ"ל. בשבת (י"ד ע"א).
- (71) במלת שאר: וגזרה על זה הן הכה צור וכו' עכ"ל. תחת: וגזרה. צ"ל: ומורה.
- (72) במלת שכר: ויכול שיהיה נופל על הלחם בלבד ויהיה חסר לכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב, קחו בלא מחיר עכ"ל. המאמר הזה נלקח בחסר וביתר. וכה צ"ל: והיה חסר לכו שברו לחם בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב קחו.
- (73) במלת שמע: וכן אמרו רבותינו בין טוב לרע אין מבחינין קרבן מביאין לפני עכ"ל. בברכות (כ"ג א') ושם הנוסח והם מביאין קרבן לפני.
- (74) במלת שקט: שקט הוא אל שמריו. השמר והשקט. והם ענין שמרים כאשר פתר עכ"ל. למלות "והם ענין שמרים כאשר פתר" אין שחר. כי מה לשמרים פה? ומה ענין שמרים אצל שקט? וגם אמרו "כאשר פתר" בלתי מובן. כי במחברת מנחם אין כל פתרון על לשון שקט. ולכי ירחש בזה דבר אשר לא יהיה לרצון לפני הרבה קוראים ובכל זאת לא אמנע מגלותו יען כי אצפה אשר בעיני קוראים אחדים ימצא חן ושכל טוב ודי לי בהם. והוא. כי המחבר עצמו כתב לפני מלת שקט מלת שקד אך ברוב הימים חסר באהו. וכי מלות "והם ענין שמרים כאשר פתר" הן יתר פלמט מלת שקד אשר גלה ממקומו ובא אל מלת שקט. וכי תחת: שמרים. צ"ל: שמירה. וע"ז יכון היטב אמרו "כאשר פתר". כי במלת שקד אשר במחברת מנחם נמצא הפתרון: ענין שמירה המה.
- (75) שם: ארץ יראה ושקטה. כמו ורעשה. וכן בהשקיט ארץ מדרום ענין הפך שקט עכ"ל. כ"ה במחברת הערוך לר' שלמה פרחון. וז"ל בערך שקט: מ"א היפוך הראשון. ארץ יראה ושקטה פי' רגזה ורעדה. וכן אשר בגדיך חמים בהשקיט ארץ מדרום. פי' בהרגיו רוח דרומית יתחמם העולם עכ"ל. והראב"ע בפירושו על בהשקיט ארץ מדרום הביא את הפי' הזה בשם "רובי המפרשים" ודחה אותו באמרו: וזה רחוק להיות מלה אחת מתפרשת לפירוש צ"ל: לדבר. ככתוב בפירושו

על התורה (שמות י"ד כ'): כי לא יתכן בכל לשון שיהיה פ"י מלה אחת דבר והפכו עכ"ל] והפכו ולא יהיה לה שנוי בבנין וכו' עכ"ל.

(76) במלת תאב: תאבתי לישועתך נשברתי בעבור יחול לישועתך עכ"ל. הוא רחוק ורחוק מאד. והאמת הוא. כי תאבתי הוא מן "לתאבון" אשר בדברי רז"ל שהוא לשון תאוה וחמדה.

וביתר הדברים אשר יש לי על הספר הזה ועל מחברו אחכה עד אשר יצא "ספר הזכרון" מאת המחבר הזה לאור ויבא בידי.

ב' הערות על ספר: זכרון לראשונים מחברת רביעית.

(1) בהערות ותקונים (צד 373 ד"ה עמוד 190 סימן שע"ד): והראיה שהביא מאין הקב"ה מקפה שכר וכו' (נזיר כ"ג. קמא ל"ח והוריות יו"ד) אינה ראיה. כי המאמר הזה נאמר בשלשת המקומות שציננו בבנות לוט עכ"ל. הראיה איננה מהנאמר בשלשת המקומות שציין כי אם מהנאמר במכילתא (פרשת משפטים פסוק לכלב תשליכון אותו). וז"ל לכלב תשליכון אותו. ללמדך שאין הקב"ה מקפה שכר כל בריה. שנאמר ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו. אמר הקב"ה תן לו שכרו. והלא הדברים ק"ו ומה אם היה [כמ"ד שהכלב הוא מין חיה בכלאים ספ"ח וכן בביצה כ"ה ב' "כלב בחיות". ויעוין תוס' בכורות ח' א' ד"ה ומאין] כך אדם כל שכן שאינו מקפה שכרו עכ"ל.

(2) שם (צד 385 ד"ה סימן תק"כ): ומתשובה זו נוכיח דהאי מאן דאמר הוא רבנו חננאל עכ"ל. כבר כתוב בשו"ת רשב"ץ (ח"ב סי' רע"ב): ובכל מקום שכתוב בהלכות [הרי"ף] ואיכא מאן דאמר הוא רבנו חננאל עכ"ל. ובוה לברו דחיתי במ"א דעת האומרים שהרי"ף היה תלמיד רבנו חננאל. הן תלמיד לא יזכור את רבו בלשון: ואיכא מאן דאמר.

שעבר שין, ער"ח מנחם אב תרמ"ח.

